

ISSN 2350-9317



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2567

2024

Vol.11 No.2





วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2567

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

UTTARADIT RAJABHAT UNIVERSITY

เจ้าของ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
27 ถนนอินใจมี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000
โทรศัพท์ 05541 6601-20 ต่อ 1428

ISSN 2350-9317

กำหนดการพิมพ์ : วารสารราย 6 เดือน (2 ฉบับ/ปี)

ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน)

ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม)

สาขาและขอบเขต วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำวารสารสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิชาการ บทความวิชาการ และบทความวิจัย
2. เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการทำผลงานวิชาการ
3. เพื่อใช้เป็นแหล่งตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการเผยแพร่สู่สาธารณชน
4. เพื่อใช้เป็นแหล่งรวบรวม แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิชาการ และสร้างเครือข่ายวิชาการร่วมกัน

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี สัตยาภรณ์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไสยเพ็ญ เฉิดเจิม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

กองบรรณาธิการ

1. ศาสตราจารย์ ดร.จิรวัดน์ พิระสันต์
2. ศาสตราจารย์ ดร.ดุจเดือน พันธุนาวิน
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาวุธตระกูล
4. รองศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ แสงทอง
6. รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญภา คล้ายสิงโต
7. รองศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ แยมเอียด
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิวัฒน์ นนทะโชติ
9. อาจารย์ ดร.จุฬา ม่วงกล้า
10. อาจารย์รัชนิวรรณ วรรณกุลดิษฐ์
11. อาจารย์รัฐพล ทองแดง

มหาวิทยาลัยนเรศวร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยพะเยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์



ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

- | | |
|--|------------------------------|
| 1. รองศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาวุธตระกูล | มหาวิทยาลัยนเรศวร |
| 2. รองศาสตราจารย์ ดร.สนม ครุฑเมือง | มหาวิทยาลัยนเรศวร |
| 3. รองศาสตราจารย์ ดร.โอม พัฒน์โชติ | มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย |
| 4. รองศาสตราจารย์ พรสวรรค์ มณีทอง | มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง |
| 5. รองศาสตราจารย์ ดร.เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์ | มหาวิทยาลัยพะเยา |
| 6. รองศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ แยมเยี่ยม | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ |
| 7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญาณัฐ ศักดิ์ลีลิตทานุภาพ | มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ |
| 8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ ตระกูลพิทักษ์กิจ | มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม |
| 9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขาดา เจียพงษ์ | มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม |
| 10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุเทพ คำเมฆ | มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม |
| 11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไสยเพ็ญ เฉิดเจิม | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ |
| 12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ บุญอนันท์ | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ |
| 13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กীরวัฒน์ นนทะโชติ | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ |
| 14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ กัณฑาทิพย์ | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ |
| 15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เอกฤทัย ฉัตรชัยเดช | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ |
| 16. อาจารย์ ดร.วทันญา ไจบรสุทธิ์ | มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ |
| 17. อาจารย์ ดร.วศิน สุขสมบุญวงศ์ | มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม |
| 18. อาจารย์ ดร.อภิญา จอมพิจิตร | มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร |
| 19. อาจารย์ ดร.ฉันทัส เพียรธรรม | มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร |
| 20. อาจารย์ ดร.บุญทิวา สิริขยานุกุล | มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย |
| 21. อาจารย์ ดร.วันชนะ จิตอารีย์ | มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย |
| 22. อาจารย์ ดร.ศิริกาญจน์ ศรีวิศาล | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ |
| 23. อาจารย์ ดร.ไพโรจน์ เผ่าดี | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ |
| 24. อาจารย์ ดร.อุสุมา พันไพศาล | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ |
| 25. อาจารย์ ดร.วิษระ แดงเทศ | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ |
| 26. อาจารย์ ดร.อรุษา พึ่งอินทร์ | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ |
| 27. อาจารย์ ดร.สุรียา คำกุนะ | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ |
| 28. อาจารย์ ดร.สุภัคกาญจน์ จิวาลักษณ์ | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ |
| 29. อาจารย์ ดร.อาริตา สัมมารัตน์ | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ |

ออกแบบและจัดพิมพ์

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ 27 ถนนอินใจมี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ 53000
รูปปกวารสาร ที่มา : สัญลักษณ์คณะ, บทความวิชาการ, กิจกรรมคณะ

หมายเหตุ

- บทความทุกเรื่องที่ดีพิมพ์ได้ผ่านการพิจารณาถ้อยแถลงประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน
- เนื้อหา ข้อความ ข้อคิดเห็นต่างๆ ในบทความวารสารฉบับนี้เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความเองทั้งนี้ไม่ถือเป็นทรัพย์สินและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ



Owner

Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University
27 Injaime Rd. Tha-it Subdistrict, Muang District, Uttaradit Province, 53000
Telephone 05541 6601-20 Ext. 1428

Publishing Schedule: Six monthly (2 issues/year)

- 1st Issues January – June
- 2nd Issues July – December

Scope : Journal of Humanities and Social Sciences

humanities and social sciences.

Objectives

1. To prepare the journal for promotions in publication of academic performance, articles and research reports.
2. To develop the potentials of individuals of person for more academic performance.
3. To be the center and source of journal publication and dissemination to public.
4. To be the source of collecting and sharing knowledge and build co-operative networks.

Advisors

Assoc. Prof. Dr.Supavinee Sattayaporn

Acting President of Uttaradit Rajabhat University

Editor

Ass. Prof. Dr.Saipen Cherdjerm

Uttaradit Rajabhat University

Editorial Staff

- | | |
|---|--|
| 1. Prof. Dr.Jirawat Phirasant | Naresuan University |
| 2. Prof.Dr. Duchduen | National Institute of Development Administration |
| 3. Assoc.Prof.Dr. Wasin Punyawuttakul | Naresuan University |
| 4. Assoc. Prof. Dr. Chot Bodeerat | Pibulsongkram Rajabhat University |
| 5. Assoc. Prof. Dr.Suchat Saengthong | Nakhon Sawan Rajabhat University |
| 6. Assist. Prof. Dr. Phennapha Klaisingto | University of Phayao |
| 7. Assoc. Prof. Dr.Anan Yaemyuean | Uttaradit Rajabhat University |
| 8. Assist.Prof. Dr.Perawat Nonthachot | Uttaradit Rajabhat University |
| 9. Dr. Chula Muangklam | Uttaradit Rajabhat University |
| 10. Ratchaneewan Wannaguldit | Uttaradit Rajabhat University |
| 11. Rathapol Thongtaeng | Uttaradit Rajabhat University |



Peer Reviewers

- | | |
|--|------------------------------------|
| 1. Assoc.Prof.Dr. Wasin Punyawuttakul | Naresuan University |
| 2. Assoc. Prof. Dr. Sanom Khrutmuang | Naresuan University |
| 3. Assoc. Prof. Dr. Ohm Patanachote | Chiang Rai Rajabhat University |
| 4. Assoc. Prof. Pornsawan Maneethong | Lampang Rajabhat University |
| 5. Assoc. Prof. Dr.Premvit Vivattanaseth | University of Phayao |
| 6. Assoc. Prof. Dr.Anan Yaemyuean | Uttaradit Rajabhat University |
| 7. Asst. Prof. Dr. Panyanat Saksitthanupap | Sisaket Rajabhat University |
| 8. Asst. Prof. Dr. Wirot Trakulpitakkit | Pibulsongkram Rajabhat University |
| 9. Asst. Prof. Dr.Suchada Jiaphong | Pibulsongkram Rajabhat University |
| 10. Asst. Prof. Suthep Khammek | Pibulsongkram Rajabhat University |
| 11. Ass. Prof. Dr.Saipen Cherdjerm | Uttaradit Rajabhat University |
| 12. Assist. Prof. Dr.Amnat Boonanont | Uttaradit Rajabhat University |
| 13. Assist.Prof. Dr.Perawat Nonthachot | Uttaradit Rajabhat University |
| 14. Asst. Prof. Dr.Parichart Kuntasup | Uttaradit Rajabhat University |
| 15. Assist. Prof. Eakruthai Chutchaidej | Uttaradit Rajabhat University |
| 16. Dr. Wathanyu Jaiborisut | Thammasat University |
| 17. Dr. Wasin Suksomboonwong | Pibulsongkram Rajabhat University |
| 18. Dr. Apinya Jompijit | Kamphaeng Phet Rajabhat University |
| 19. Dr. Chantat Pheantham | Phranakhon Rajabhat University |
| 20. Dr. Boontiwa Sirichayanukul | Chiang Rai Rajabhat University |
| 21. Dr. Wanchana Jitaree | Chiang Rai Rajabhat University |
| 22. Dr. Sirikarn Sreevisal | Uttaradit Rajabhat University |
| 23. Dr. Phairoj Phaodi | Uttaradit Rajabhat University |
| 24. Dr. Usuma Panpaisal | Uttaradit Rajabhat University |
| 25. Dr.Watchara Tangted | Uttaradit Rajabhat University |
| 26. Dr. Arucha Phuengin | Uttaradit Rajabhat University |
| 27. Dr.Suriya Khamguna | Uttaradit Rajabhat University |
| 28. Dr.Suphakkan Chiwalak | Uttaradit Rajabhat University |
| 29. Dr. Aritha Sammarat | Uttaradit Rajabhat University |

Designer and Print

URU. Publisher 27 Injaime Rd. Tha-it Subdistrict, Muang District, Uttaradit Province, 53000

Cover photo sources: the faculty logo, academic articles, and activities

Note

1. All articles apparent in the journal are under publication consideration of double blind eminent peers.
2. The contents, passages, and viewpoints in the articles are under the responsibility of the writers. It is not the responsibility of the editors.

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ เป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ ศาสตร์ด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะแขนงต่าง ๆ ของอาจารย์ นักวิจัย นักศึกษา ตลอดจนบุคคลทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยวารสารฉบับนี้ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ต่อเนื่องนับเป็นปีที่ 11 ฉบับที่ 2 ถือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญอีกช่องทางหนึ่งสำหรับนักวิชาการ นักศึกษาและท่านที่สนใจได้สืบค้นข้อมูลและนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดคุณค่ายิ่ง

คณะกรรมการได้จัดทำวารสารทางวิชาการฉบับนี้ มีผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรอง คัดเลือกและประเมินบทความก่อนตีพิมพ์เผยแพร่เป็นไปตามประกาศก.พ.อ. พ.ศ. 2564 จึงทำให้บทความวิชาการและบทความวิจัยที่ได้รับการคัดเลือกและตีพิมพ์มีคุณภาพและเป็นไปตามหลักทางวิชาการ นอกจากนี้บทความยังมีความหลากหลายศาสตร์ น่าสนใจ และก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการด้านการศึกษา ด้านการพัฒนาท้องถิ่น และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ คณะกรรมการกองบรรณาธิการ และเจ้าของบทความวิชาการทุก ๆ ท่าน ตลอดจนท่านที่สนใจ ติดตามวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มาโดยตลอด ในนามกองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขอขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้



ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไสยเพ็ญ เฉิดเจิม
บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

กลวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองเพื่อยกระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษ: กรณีศึกษานักศึกษา สาขาภาษาอังกฤษที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษสูง กฤษมา เรื่องพัฒนกุล.....	1
กระบวนการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์ลอยน้ำโดยใช้สีจากวัสดุธรรมชาติไม่อาศัยแทนพิมพ์ ศุภณัฐ ชะเมาะชาติ, วิเชียร คงสวัสดิ์, สิทธิวัฒน์ มีวันคำ.....	19
การผลิตซ้ำปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในวรรณกรรมซีไรต์ เรื่อง จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้ ของ ปาติดา ผลประดับเพชร อุไรวรรณ สิงห์ทอง, ชมบุญ สุทธิปัญญา, วิทวัส ชลรินทร์.....	32
การสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองด้วยแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้ร่วมกัน พิชญ์อนงค์ ผดุงศิลป์ไพโรจน์, รวงทอง ถาพันธ์.....	44
การศึกษาโครงสร้างกริยาวลี “有+VP” ในภาษาจีน สุพรรณษา เพ็ญวงศ์สกุล, พัทธ์ ผดณิศวรสกุล, วิราช ทูลแก้ว, อัญชลี เรือนมัน.....	59
เจ้าพ่อหม้ายภัยสามพันตน วัดศรีล้อม จังหวัดลำปาง: ภูมิประวัติ และบทบาทหน้าที่แห่งพิธีกรรม ปิยพงษ์ วงศ์ศรี, เอื้อมพร ทิพย์เดช, บัณฑิต ทิพย์เดช, วชิรินทร์ แก่นจันทร์.....	72
กลวิธีทางภาษาที่สะท้อนความเป็นชายขอบในบทเพลงลูกทุ่ง ของ “ต่าย อรทัย” แสงเดือน จงจำ, สุชาติา เจียพงษ์	86
การศึกษากлонส์ทางซ็องวงเล็กเพลงสาธุการในเพลงชุดโหมโรงเย็นฉบับกรมศิลปากร พ.ศ.2493 กฤษฎา เทกระโทก, วัศกรก แก้วลอย, ชยดี ทศนวงศ์วรา, จตุพร สีม่วง, จรรย์ กาญจนประดิษฐ์.....	101
ชื่อร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา : พลวัตทางภาษา สังคมและพหุวัฒนธรรมร่วมสมัย ชนางลักษณ์ ขุนทอง.....	112
มุมมองของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวต่ออิทธิพลของเยอรมันในตุรกี ตั้งแต่ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงสงครามโลกครั้งที่ 1 วัศพล ธรรมรักษา.....	123

สารบัญ

หน้า

ปราสาทเมืองเก่า - วัดปราสาทเมืองเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา : การสำรวจภาคสนามและประมวลความรู้เกี่ยวกับ 'พระโกษชัยคุรุไวฑูรย์ประภา' ใน 'สุคตาลัย' แห่ง 'อโรคยศาล' วิศพล ธรรมรักษา.....	132
การพัฒนาสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ตโฟนสำหรับนักศึกษาที่ลงทะเบียนรายวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ทิพภาภานต์ ทองเชื้อเดช , สุพรรณษา น้อยนคร.....	142
คำแนะนำสำหรับผู้ส่งบทความวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.....	154



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

กลวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองเพื่อยกระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษ: กรณีศึกษานักศึกษาศาษาภาษาอังกฤษที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษสูง

วันที่รับ : 30 มิถุนายน 2567

วันที่แก้ไข : 10 สิงหาคม 2567

วันที่ตอบรับ : 13 สิงหาคม 2567

กุสุมา เรืองพัฒนกุล*

สาขาวิชาภาษาอังกฤษ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

*Corresponding author e-mail: kusuma.r@lawasri.tru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง (SEL) ของนักศึกษาศาษาภาษาอังกฤษที่มีความสามารถด้านภาษาอังกฤษในระดับสูง และสำรวจวิธีการที่นักศึกษาพึงพอใจใช้ในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษหลักทั้งสี่ด้าน ได้แก่ การพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน และ 2) เพื่อศึกษาเทคนิคส่วนตัวที่นักศึกษาใช้จัดการกับปัญหาที่พบในระหว่างการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยประกอบด้วยนักศึกษาศาษาภาษาอังกฤษจำนวน 30 คนที่มีเกรดเฉลี่ยมากกว่า 3.50 ในทุกรายวิชาภาษาอังกฤษ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์กลุ่ม สติติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาใช้เครื่องมือดิจิทัลเป็นหลัก โดยเฉพาะ Artificial Intelligence (AI) chatbot และเครื่องมือแปลภาษาออนไลน์ควบคู่กับการใช้เทคนิคแบบดั้งเดิมเพื่อเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ภาษา และจัดการปัญหาระหว่างการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยนี้ คือ ผู้สอนควรบูรณาการวิธีการแบบผสมผสานโดยใช้เทคโนโลยี AI ร่วมกับเทคนิคแบบดั้งเดิมเพื่อยกระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักศึกษา

คำสำคัญ: กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง, ความสามารถทางภาษาอังกฤษ, ปัญหาในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Self-English Learning Strategies to Achieve Higher Proficiency: A Case Study of High Proficiency English Major Students

Received : 30 June 2024

Revised : 10 August 2024

Accepted : 13 August 2024

Kusuma Ruangpattanakul*

English of Arts Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Thepsatri Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: Kusuma.r@lawsri.tru.ac.th

Abstract

The objectives of this study were to 1) to explore the self-English learning (SEL) strategies employed by high proficiency English major students and investigate their preferred methods for improving the four main English skills: speaking, listening, reading, and writing, and 2) to examine the effective techniques these students use to overcome challenges encountered in their English language development journey. The participants consisted of 30 English major students holding Grade Point Average more than 3.50 in all English subject fields. The survey instruments used for collecting the data included a questionnaire and focus group interview and to be analyzed by mean and standard deviation. The result revealed that these advanced English students primarily utilize digital resources, particularly AI chatbots and online translation tools, alongside traditional techniques to enhance their language acquisition and address specific learning challenges. Based on the results, it is suggested that instructors should integrate a hybrid approach, combining AI-powered tools with traditional techniques to enhance students' English proficiency achievement.

Keywords: Self-English learning strategies, English proficiency, English learning difficulties



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Introduction

In the new era of digital globalization, English is indispensable in people's daily interactions, serving as the primary mode of communication during their everyday conversations, which represent the verbal and non-verbal exchanges between individuals in their daily routines (Fatmawati & Suryadi, 2020). Additionally, mastery in English language is now paramount for those aiming to thrive in their academic, professional, and personal pursuits. As a result, self-crafting successful approaches to bolster English language proficiency has become a primary focus for researchers, educators, and learners striving to advance professionally and personally across all language domains: speaking, listening, reading, and writing. In the context of English education in Thailand, learning English solely in the classroom is often insufficient for achieving the required levels of proficiency due to limited exposure, a focus on theory, and a lack of practical application. Therefore, a multifaceted approach, including technology integration, self-directed learning, and interactive curricula, is necessary to enhance English language skills effectively (Yusuk, 2020; Tipprachaban, 2022; Assalihee & Boonsuk, 2022; Poonpon et. al., 2022; Waluyo & Arsyad, 2022). However, high and low proficiency English learners absolutely have their own preferred strategies to achieve their desired proficiency level. As found in some studies, high proficiency English learners predominantly use advanced cognitive and metacognitive strategies, whereas low proficiency learners rely more on basic, supportive, and social strategies (Fitria, 2021; Machimana & Genis, 2022; Jiao & Ganapathy, 2023). This distinction underscores the significant influence of proficiency levels on the selection and range of language learning strategies employed by English learners.

Among adult English learners in higher education, students at various proficiency levels strive to improve their English competency in preparation for their careers after graduation. Graduates with high English proficiency are likely to receive diverse opportunities for securing great jobs with high compensation. Therefore, especially in digital era nowadays, self-English learning (SEL) becomes significantly strategies to independently develop students' English skills during under or post- graduation. Based on the researcher's observations and conversations with learners at different English proficiency levels regarding their SEL strategies, these students shared various interesting and useful techniques for reaching higher proficiency levels. They generously taught their effective, practical strategies to close friends and classmates, fostering a collaborative learning environment. Inspired by this impressive scene of educational sharing, the researcher became interested in exploring the SEL strategies of high English proficiency students majoring in English programs. The goal was to identify their unique SEL techniques that could potentially benefit lower English proficiency students, helping them adapt these strategies to achieve higher levels of proficiency.

Apart from students' benefits, English instructors can significantly enhance their instructional methods and tailor their teaching approaches to address the diverse needs of their students. This not



only promotes a more inclusive classroom environment but also encourages active participation and engagement. They are able to incorporate these strategies into their lesson plans, providing targeted support and fostering a positive learning atmosphere. Ultimately, this approach can enhance student outcomes, boost motivation levels, and foster a more cohesive learning community.

Literature Review

Speaking and Listening

SEL strategies for improving English speaking and Listening are universally employed by students throughout their learning process in order to facilitate their acquisition and retention of new linguistic skills. Previously, several researchers demonstrated a variety of autonomous learning strategies for speaking and listening development. Listyani & Kristie (2018) reported that role-play and group talk significantly fostered students' self-confidence while speaking English. Avilez and Larenas (2020) revealed the self-speaking English assessment contributed to students' oral communication development with more self-confidence. Self-talk in English was effectively techniques to improve students' pronunciation, expression, fluency, and vocabulary in the study of Hermansyah (2021). The study of Yanbin (2022) found that question-answering (QA) method not only increased students' accuracy in English listening comprehension but also supported the development of their speaking abilities. Kochubei (2022) disclosed that students gained skillful accuracy to interpret spoken messages through critical thinking including identifying context, recognizing speaker intentions, and differentiating facts from opinions. Sun (2022) demonstrated that self-monitoring to identify weak point for improvement on listening practice reflected students' higher listening skill achievement and led to continuous and substantial improvement.

These studies collectively underscored the effectiveness of various SEL strategies in enhancing English speaking and listening skills, although their efficacy may vary based on individual learners' needs and learning styles. Aside from these SEL strategies, in a digital age nowadays, online technology tools and artificial intelligence (AI) have become useful assistants for students. Implementing online language learning technologies facilitates students' independent practice of speaking and listening skills. These tools allow students to practice based on their English level and at convenient times and places without limitations (Suryana et al., 2020; Guo, 2023). Such technologies have become popular not only among students but also among English instructors, who apply them to help students achieve higher English proficiency more quickly. However, it is important to remember that while technology can greatly enhance language learning, it should complement rather than replace teacher instruction and interaction. Balancing technological tools with traditional teaching methods may provide the most comprehensive and effective approach to English language education.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Reading and Writing

As seen in prior research, some researchers suggested some effective students' SEL techniques for improving their reading and writing skills. Winarto (2022) presented that peer and self-editing strategies helped students improve written quality on punctuation, content, organization, grammar, and sentence structure, as well as enhancing their reading comprehension. Goal-setting, time management, arranging the environment, seeking help, and self-monitoring were effective methods to enhance student writing skill, according to the study of Umamah et al. (2022). Umamah's study (2022) revealed students' improved writing performance when employing pre-writing plans, specific writing goals, quality self-assessment, peer/teacher feedback, and systematic revision processes. Similarly, online tools and AI have been employed to assist students' SEL with text translation and composition tasks (Rugaiyah, 2023; Fithriani, 2023). These tools have been utilized to meet students' individual needs; for example, personalized feedback, reduced test anxiety, improved peer feedback skills together with feedback literacy, boosted language and digital literacy, enhanced writing outcomes, increased student engagement, and enhanced reading comprehension (Dong et al., 2022; Yi & Kim, 2023; Rad & Jafarpour, 2023; Hwang et al., 2023). Given the diverse benefits of AI tools for language learners, users should consider integrating these technologies into their reading and writing English practices. They can be guided to use AI assistants for proofreading, generating writing ideas, and analyzing complex texts, while maintaining a balance between AI support and independent English development. While these studies provide valuable insights into effective SEL strategies for enhancing students' English reading and writing skills, further research is needed to explore additional SEL strategies employed by high-level students. This exploration could potentially benefit lower proficiency students, offering them improved support and guidance.

Research Objectives

According to the problems stated in the introduction, this research aims to address the following two research questions.

1. What self-English learning (SEL) strategies do high English skill students used to improve their English skills: speaking, listening, reading and writing?
2. What are their most preferred SEL strategies to develop each skill together with their always faced obstacles and how they deal with those problem?

Methodology

Research design

This study utilized a qualitative-phenomenological methodology due to the nature of the research inquiry. Qualitative methods were employed because the study investigates the personal



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

experiences of students engaging in SEL strategies to enhance their English proficiency. Moreover, the phenomenological approach was fitting, as the students had direct, lived experiences with SEL strategies aimed at improving their four English language skills; speaking and listening, and reading and writing. This methodological approach allowed for an in-depth exploration and understanding of the participants' subjective perspectives and meanings attributed to their SEL experiences.

Participants

The study sample comprised 30 high-achieving students enrolled in the English program, all of whom maintained a Grade Point Average (GPA) above 3.50 in their English major courses, specifically in speaking, listening, reading, and writing. These participants were selected through a purposeful sampling method, as recommended by Benoot et al (2016), which enables researchers to choose informants who were most likely to generate valuable data. These students were selected for their high English proficiency and use of SEL strategies, making them valuable informants for the study's objectives.

Instrument and procedures

The SEL questionnaire, a 40-item instrument using a five-point Likert scale, was employed to assess the frequency of strategy use by participants to enhance their four English key skills. Each language skill domain was represented by ten items, culminating in a comprehensive 40-item instrument. The questionnaire's content validity was established through expert evaluation by three seasoned professionals in higher education, each possessing over 15 years of experience in the field with an Item Objective Congruence (IOC) score exceeding 0.5 for all question items and a Cronbach's alpha of 0.844. The survey included variables such as gender and educational level and was conducted electronically. The participants received a Google Form via email, detailing the study's purpose, the estimated 15-minute completion time, and voluntary participation, with responses limited to one submission per participant. After collecting data through questionnaires, focus group discussions were conducted to gather in-depth information from the participants. The 15 participants were divided into three groups of five each. Prior to the formal discussions, the researchers established trust and rapport by explaining the study's objectives. Participants were given ample time to decide on their involvement and were informed about ethical considerations, such as the use of pseudonyms, confidentiality of information for research purposes only, and the option to withdraw at any time. They were encouraged to express their concerns freely. Each group spent up to 17 minutes in interview discussions, sharing their SEL strategies with one another in a joyful and enthusiastic atmosphere.

Focus group discussions were recorded, transcribed, and verified by participants to ensure accuracy and validity. Following this process, the verified transcripts were subjected to thematic analysis by the data analysts. Through this systematic approach, the researchers aimed to gather rich, firsthand



accounts of the participants' experiences with SEL strategies, while adhering to ethical research practices and ensuring data trustworthiness.

Data Analysis

Quantitative data, including means and standard deviations, revealed the frequency of SEL strategies used to improve four main English skills. The means were adjusted to accurately reflect their scale and were subsequently assigned appropriate levels as follows.

Rating	Range	Frequency of Use
1	1.00 - 1.80	Never: The strategy is not used at all
2	1.81 - 2.60	Rarely: The strategy is used infrequently, with minimal application
3	2.61 - 3.40	Sometimes: The strategy is used occasionally, as needed
4	3.41 - 4.20	Often: The strategy is used frequently, with regular application
5	4.21 - 5.00	Always: The strategy is used consistently, as a primary approach

Qualitative data was derived from three focus group interviews of 5 participants with 8 open-ended questions to gain insights into students' SEL strategies for four English skills: listening, speaking, reading, and writing. The interviews aimed to explore the participants' preferred techniques for independently learning English, the common challenges they face in each skill area, and their personal strategies for overcoming these problems.

Findings

1. Self-learning strategies to improve English skills

According to the data provided by the participant, the most frequently used SEL strategies to improve their four main English skills varied depending on the skill being targeted. To develop their speaking skills, the participants reported taking note of their errors and using them as opportunities for improvement. When it came to enhancing their listening abilities, they mostly employed three strategies including listening to English without focusing on grammar details, continuing to listen for overall meaning comprehension despite missing certain details, and requesting repetition or rephrasing when faced with comprehension difficulties. To improve their reading skills, the students always utilized techniques like re-reading unclear parts, drawing upon their background knowledge to aid comprehension, predicting the main point by examining titles, headings, or pictures, and figuring out the meaning of unfamiliar words by using context clues. However, for writing improvement, the students did not report any strategies in the 'always use' frequency category. Instead, their highest reported frequency for writing strategies started at the 'often use' level. Although the aforementioned strategies were most frequently reported, students also employed other techniques with varying frequency, which will be discussed in subsequent sections.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Speaking

Table 1 displays the self-strategies students employed to improve their English-speaking skills, arranged in order of frequency of use, with mean scores (M) and standard deviations (S.D.), along with explanations for each rank.

Table 1 Self- strategies to improve speaking skill

Strategies to improve speaking skill	M	SD	Meaning
1. I embrace mistakes as chances to expand my knowledge.	4.50	0.86	Always use
2. I use online resources (videos, podcasts, etc.) to listen to and mimic native speakers.	3.80	1.00	Often use
3. I prepare notes before having to speak English in situations like presentations.	3.73	1.41	Often use
4. I consciously focus on my pronunciation, stress, and intonation when speaking.	3.47	1.17	Often use
5. I practice speaking English out loud by myself to build fluency.	3.43	1.07	Often use
6. I role-play or practice English conversations in front of a mirror.	3.30	1.24	Sometimes use
7. I make an effort to use new vocabulary words in conversations.	3.23	1.17	Sometimes use
8. I try to notice and learn common idiomatic expressions used by English speakers.	3.10	1.12	Sometimes use
9. I seek out opportunities to talk in English with classmates or language partners.	2.90	1.09	Sometimes use
10. I record myself speaking English, then listen back and identify areas to improve.	2.83	1.42	Sometimes use
Average	3.43	1.16	Often use

The data in Table 1 shows that taking notes on errors had the highest frequency of use among strategies to improve students' English-speaking skills. (M=4.50; SD = 0.86). The often-applied strategies often applied by the students respectively included imitating native speakers from various online media (M=3.8; SD = 1.00), preparing notes for dialogue practice before having English speech or presentation (M =3.73; SD = 1.41), focusing on phonological features (such as pronunciation, stress, and intonation) during speech (M =3.47; SD = 1.17) and self-talk aloud practicing to build fluency (M =3.43; SD = 1.07). The remaining strategies, used with moderate frequency, included role-play to a mirror (M=3.30; SD = 1.24), trying to use new words (M =3.23; SD = 1.17), picking up idioms from interlocutors (M =3.10; SD = 1.12), creating opportunities for English conversations with others (M =2.90; SD = 1.09), and recording self-talk to identify and correct errors (M =2.83; SD = 1.42).

Listening

The data presented in table 2 displays the listening strategies employed by students, ranked by frequency of use from the most common to the least utilized to enhance their English listening skill.



Table 2. Self- strategies to improve listening skill

Strategies to improve listening skill	M	SD	Meaning
1. I try to have an open mindset and listen without overthinking grammar details.	4.57	0.63	Always use
2. I continue listening to grasp the overall meaning even if missing certain details.	4.50	0.73	Always use
3. I ask speakers to repeat or rephrase if I don't understand something.	4.23	0.82	Always use
4. I try to identify key words, phrases or topics when listening to lectures/conversations.	4.20	0.89	Often use
5. I engage with various English audio materials like music, podcasts, and audiobooks.	3.97	0.96	Often use
6. I employ contextual clues to infer the meanings of unfamiliar words.	3.93	1.08	Often use
7. I practice listening for specific details and main ideas.	3.80	1.00	Often use
8. I vary the accents/speakers I listen to in order to build flexibility.	3.73	1.28	Often use
9. I start watching English movies/TV shows with English subtitles, then remove them.	3.47	1.20	Often use
10. I take notes or make summaries when listening to help me stay focused.	2.67	1.18	Sometimes use
Average	3.91	0.98	Often use

Table 2 highlights the three highest used listening strategies employed by students: open-minded listening without grammar concerns (M=4.57; SD=0.63), grasping main ideas despite missing details (M=4.50; SD=0.73), and asking speakers to repeat unclear messages (M=4.23; SD=0.82). Additionally, the students reported six strategies used with moderate frequency: catching key words in conversations (M=4.20; SD=0.89), using audio media for listening practice (M=3.97; SD=0.96), inferring unknown words from context (M=3.93; SD=1.08), practicing listening for gist (M=3.80; SD=1.00), improving accent recognition through exposure to various English accents (M=3.73; SD=1.28), and watching movies both with and without subtitles (M=3.47; SD=1.20). Among all strategies, taking notes during listening was found to be the least utilized approach (M=2.67; SD=1.18).

Reading

Regarding the students' English reading development, as seen in table 3, the pattern of strategy use mirrors that of listening strategies. Three approaches were employed with high frequency, six strategies were utilized at a moderate level, and only one strategy was used least frequently for enhancing reading ability.

Table 3 Self- strategies to improve reading skill

Strategies to improve Reading	M	SD	Meaning
1. If I don't understand something, I re-read difficult sections slowly.	4.63	0.61	Always use
2. I use my background knowledge to aid my understanding.	4.47	0.63	Always use
3. I make predictions about what I'll read based on titles, headings, or pictures.	4.37	0.81	Always use
4. I use contextual clues to figure out the meanings of unfamiliar words.	4.13	1.07	Often use



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

5. I monitor my comprehension and go back if I start getting lost.	3.93	0.94	Often use
6. I identify the main ideas and sort out the details that support them.	3.80	0.85	Often use
7. I try to read a variety of texts (articles, stories, websites) in English.	3.53	1.14	Often use
8. I use online tools like OpenAI and search engines to look up unfamiliar words.	3.50	1.20	Often use
9. I take notes or underline/highlight key information as I read.	3.43	1.30	Often use
10. I visualize descriptions and imagine the scene as I read.	3.10	1.56	Sometimes use
Average	3.89	1.01	Often use

The result in table 3 reveals the three mostly strategies applied by the students including: re-reading the unclear parts of passage ($M=4.63$; $SD=0.61$), using background knowledge to understand content ($M=4.47$; $SD=0.63$), and previewing the main idea by skimming visual elements or titles ($M=4.37$; $SD=0.81$). Six moderately used strategies consisted of inferring unknown vocabulary meanings from context ($M=4.13$; $SD=1.07$), reviewing the text when comprehension falters ($M=3.93$; $SD=0.94$), identifying main ideas and supporting details ($M=3.80$; $SD=0.85$), engaging with diverse reading texts ($M=3.53$; $SD=1.14$), using OpenAI to explain unfamiliar words ($M=3.50$; $SD=1.20$), and highlighting key points while reading ($M=3.43$; $SD=1.30$). The least frequently used technique was creating visual aids while reading ($M=3.10$; $SD=1.56$).

Writing

As for strategies for improving students' English writing skills, the data reveals a different pattern compared to listening and reading. No approaches were employed with the highest frequency. Instead, students used various techniques ranging from 'often' to 'sometimes' in frequency. Only one approach was utilized at the lowest level of frequency.

Table 4 Self- strategies to improve writing skill

Strategies to improve Writing	M	SD	Meaning
1. I carefully proofread my writing to correct mistakes.	4.17	0.87	Often use
2. I brainstorm or outline main ideas before I start writing.	4.03	0.89	Often use
3. I write several drafts, revising and reorganizing my ideas.	3.83	0.99	Often use
4. I use tools like OpenAI and search engines for help.	3.53	1.25	Often use
5. I review my past writing to learn from feedback.	3.47	1.25	Often use
6. I ask classmates or my teacher to give feedback on my writing.	3.43	1.28	Often use
7. I model my writing style and vocabulary after examples I've read.	3.37	1.33	Sometimes use
8. I set specific goals to improve certain writing skills or areas.	3.00	1.34	Sometimes use
9. I do freewriting exercises to improve fluency without worrying about errors.	2.63	1.35	Sometimes use
10. I practice writing in different formats (emails, essays, stories, etc.).	2.33	0.99	Rarely use
Average	3.38	1.15	Sometimes use



Table 4 illustrates the writing strategies employed by students. The six most frequently used approaches were: reviewing compositions to correct mistakes (M=4.17; SD=0.87), outlining main ideas before writing (M=4.03; SD=0.89), drafting ideas to arrange organization (M=3.83 ; SD= 0.99), using OpenAI for writing assistance (M=3.53 ; SD=1.25), learning from previous written tasks (M=3.47; SD=1.25), and seeking corrective feedback from peers and instructors (M=3.43 ; SD=1.28). Moreover, students moderately employed three strategies: adapting writing styles from reviewed passages (M=3.37; SD=1.33), setting goals to improve writing ability (M=3.00; SD= 1.34), and practicing freewriting without concern for errors (M=2.63; SD=1.35). The least frequently used approach was practicing various writing formats (M=2.33; SD=0.99).

2. Students' Strategies to Overcome English Learning Challenges

Table 5-8 presents data from 15 students across three focus groups, detailing preferred strategies, common obstacles, and specific techniques for overcoming challenges in speaking, listening, reading, and writing English.

Table 5 Students' Top Strategies for Enhancing Speaking

Most Preferred Technique	Challenges in Using English	Solutions to Challenges
1. Speaking aloud to oneself in English	1. Limited English vocabulary	1. Googling the definition of an unknown word from Thai to English
2. Imitating English accents from movies and podcasts	2. Nervousness when speaking English	2. Using Artificial Intelligence (AI) like ChatGPT or mobile translators to translate statements from Thai to English
3. Practicing spoken English with classmates	3. Difficulty with English pronunciation	3. Asking the interlocutor directly during a conversation
4. Joining English speaking challenges on the TikTok app		
5. Chatting with other gamers while playing online games		
6. Talking to different foreigners on various chat apps		
7. Singing along to English songs		
8. Reading on-screen text out loud while playing games		

To improve spoken English, the students revealed their favorite approaches including speaking English aloud to themselves, reading aloud along with video subtitles, audio scripts, or on-screen text of online games, and conversing in English with classmates and foreigners through online games or chat apps. The challenges they frequently encountered included low proficiency in using extensive vocabulary, inability to control nervousness during communication, and unfamiliarity with pronouncing English words correctly. To tackle their difficulties in speaking English, they mostly utilized various online tools and AI applications for translation assistance, and sought help from interlocutors to explain unknown words.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Table 6 Students' Top Strategies for Enhancing Listening

Most Preferred Technique	Challenges in Using English	Solutions to Challenges
1. Capturing the main idea while listening to conversations	1. Inability to carry on a long conversation due to difficulty understanding speakers	1. Googling the definition of an unknown word from Thai to English
2. Listening to English music, talk shows, and game caster	2. Unfamiliarity with different English accents	2. Inferring the meaning of unknown words using context clues
3. Watching movies with or without subtitles	3. Limited English vocabulary	3. Re-listening videos with subtitles in Thai and English at a slower speed
4. Becoming familiar with English through passive listening		3. Asking the interlocutor to repeat the statement more clearly and slowly

In terms of enhancing English listening skill, the students mentioned four preferred methods: identifying the main idea expressed in conversations or lectures, listening to a variety of entertainment media, using both subtitled and non-subtitled visual aids, and engaging in passive listening to build familiarity with general conversational themes. Their difficulties in listening to English encompassed an inability to carry on long conversations due to difficulty understanding speakers, lack of familiarity with various English accents, and a limited English vocabulary. Approaches they employed to overcome those challenges consisted of translating unknown statement with online search engines or AI apps as similarly used in assisting English speaking, using context clues to understand unfamiliar words, replaying visual or audio media at a lower speed to grasp the meaning of statements, and kindly requesting repetition from conversational partner to explain unclear statements.

Table 7 Students' Top Strategies for Enhancing Reading

Most Preferred Technique	Challenges in Using English	Solutions to Challenges
1. Skimming text to find the main idea and scanning to seek specific answers	1. Limited English vocabulary	1. Googling the definition of an unknown joke from English to Thai
2. Reading game plots and on-screen text during online gameplay	2. Misinterpretation of content in the text	2. Using ChatGPT, mobile translators, or a dictionary to translate text from English to Thai
3. Practicing reading various texts such as short stories, novels, fairy tales, comics, and international news	3. Numerous archaic or unfamiliar words in novels	3. Inferring the meaning of unknown words using context clues
	4. Many terminologies in specialized news	4. Re-reading unclear parts
		5. Finding synonyms for new words to expand vocabulary
		6. Taking notes and highlighting unfamiliar words for later rechecking their meanings

As shown in table 7, personal strategies to enhance English reading skills among the students comprise text skimming and scanning to find the main idea and specific information, and practicing



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

reading various text materials such as game scenes or on-screen text, as well as paper-based materials like short stories, novels, fairy tales, comics, and international news. Every time they read these types of texts, they struggled to understand the main points and lost comprehension before finishing due to their low proficiency in extensive vocabulary, which led to misunderstandings, especially with terminologies in specific areas of international news. Likewise, googling for the meanings of unknown words or synonyms through various search engines or AI apps was commonly employed to assist in reading English. Besides using online tools, they disclosed other useful techniques to help infer text meaning or definitions, such as using context clues and re-reading unclear parts multiple times to achieve the correct main point.

Table 8 Students' Top Strategies for Enhancing Writing

Most Preferred Technique	Challenges in Using English	Solutions to Challenges
1. Practicing freestyle composition without a focus on error correction	1. Lack of extensive English grammar knowledge	1. Using ChatGPT, mobile translators, or a dictionary to translate text from Thai to English
2. Writing sales agreements for online selling	2. Inability to organize ideas effectively	2. Searching for sample passages to get ideas for building your own composition
3. Composing fairy tales and songs in both Thai and English	3. Limited use of English vocabulary	3. Asking for help from peers with higher writing skills or from teachers
4. Adapting sample passages into original versions	4. Ineffective brainstorming of ideas	4. Emphasizing sentence structure and parts of speech
5. Text chatting with foreign gamers		5. Attempting to use new words to avoid redundant writing
6. Further studying using extra textbooks or online English lessons on YouTube		6. Rechecking grammar errors via OpenAI or other online apps
7. Free-paraphrasing statements in different forms based on preference		

Regarding English writing development, the students revealed several interesting techniques for practicing their writing. These included freestyle writing tasks without worrying about errors, such as composing fairy tales or songs, online text chatting with foreigners or gamers, and paraphrasing existing text based on preferred patterns. For formal writing, one student with a part-time job as an online photo seller mentioned that her writing improved through drafting sales agreements when selling photos to foreign clients. Some students extended their writing abilities by independently studying extra textbooks and online tutorial video clips on various platforms.

Discussion

Based on the questionnaire data, the students' responses answer the first research question about which SEL strategies were most commonly employed to improve their four domain skills. Utilization of technology, particularly AI tools, for language learning assistance was the dominantly



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

favorite strategy among the students. These results reflect the growing integration of digital resources in language acquisition, aligning with the findings of Stasser (2023) who supports the use of AI-powered tools to enhance English learning in the modern age, viewing them as tailored support to reduce cognitive load. Furthermore, their provided information also highlights a preference for practical, context-based learning over more traditional, structured approaches showing similar outcomes to those found in prior research conducted by Khan et al. (2021), Yasin et al. (2023), Suryadi (2023). These studies suggest that interactive and context-based approaches are more effective in improving various English language skills compared to traditional textbook-based in college settings. However, while students showed a willingness to engage with diverse materials and methods, they often overlooked specific areas. For example, they rarely tried with different writing formats or created visual aids to support their reading comprehension. It is likely that English writing is the most challenging skill for students to master. Additionally, unclear comprehension in reading may discourage them from creating visual representations of the text. Based on this observation, educators can design English teaching methods that emphasize adaptable and learner-centered strategies, aligning with students' preferred approaches.

According to the second research question, data gathered from the focus group interviews reveal that students' most chosen strategy for developing their four core English skills is the utilization of technology tools, particularly AI chatbots and online translation applications. This finding aligns with their survey responses, which indicate a strong preference for online assistance. Besides using these tools to enhance their English skills, students also relied on them to overcome challenges encountered during their skill development journey such as limited vocabulary in both oral and written communication. This finding aligns with studies by Hakim & Rima (2022), Javaid et al. (2023), Munoz-Basols et al. (2023), and Kim (2023), which recognized these tools as beneficial for enhancing English communication skills due to their versatile functions in improving language learning experiences. Apart from using online technology tools, students also preferred authentic learning experiences combined with traditional techniques to address common challenges, such as vocabulary limitations and comprehension difficulties. As seen from the data, the students demonstrated adaptability by integrating traditional methods with technology-assisted strategies, highlighting a multifaceted approach to language learning. This approach allowed them to address specific challenges in each skill area while maintaining engagement and motivation. The findings apparently underscore the importance of diverse, interactive, and technology-enhanced learning experiences in modern language acquisition, suggesting potential areas for further research into the long-term effectiveness of these combined strategies across different proficiency levels and learning contexts.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Conclusion and Recommendation

Based on the discussion section, this study could be concluded that employing online technology for English learning, particularly AI tools, has become the most favored strategy among students. They preferred utilizing digital resources and practical, context-based learning to reduce cognitive load and enhance English acquisition. Focus group interviews revealed that students primarily relied on technology tools like AI chatbots and online translation applications to develop their core English skills. Alongside these digital assistants, students demonstrated the integration of traditional techniques to address specific English learning challenges through a variety of approaches. These results underscore students' adaptable methods, incorporating both digital and traditional resources. This hybrid approach allows students to tackle vocabulary limitations and comprehension challenges effectively, fostering a more dynamic and multifaceted English learning experience. Such a balanced approach not only caters to the diverse needs of learners but also aligns with contemporary instructional theories that emphasize flexibility and student-centered education.

Suggestion for Implementation

English instructors should consider incorporating technology tools, such as AI-powered applications and online platforms, to support students' SEL preferences. Additionally, combining traditional techniques with technology-assisted strategies can help address specific challenges in each skill area, maintaining student engagement and motivation.

Suggestion for further research

Recommendations for future research include exploring the long-term effectiveness of these combined strategies across different proficiency levels and learning contexts, and further investigating the potential of interactive, context-based approaches to enhance overall language acquisition.

Acknowledgement

The author acknowledges all contributors for their valuable suggestions on this research project and extends thanks to the Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University, for supporting the conduct of this research through personal funding.



Reference

- Assalihee, M. & Boonsuk, Y. (2022). Factors obstructing English teaching effectiveness: teacher voices from Thailand's deep south. *International Academic Forum journal of education*. 10(1), 156-172.
- Avilez, A., & Larenas, C. (2020). Enhancing English speaking skills through self-assessment-based action research. *International journal of action research*. 16(2), 132-152.
- Benoot, C., Hannes, K. & Bilsen, J. (2016). The use of purposeful sampling in a qualitative evidence synthesis: A worked example on sexual adjustment to a cancer trajectory. *BMC Medical Research Methodology*. 16 (21), 1-12.
- Dong, J. Y., Yu, X., Abdulkareem, A., Alharbi, B. & Ahmad, S. (2022). AI-based production and application of English multimode online reading using multi-criteria decision support system. *Soft Computing*. 26(20), 10927-10937.
- Fatmawati, L., & Suryadi, A. (2020). Self-repair strategies in English conversations to teach English interaction skill. *Journal of English Language Education*. 3(2), 205-231.
- Fithriani, R. (2023). Utilizing artificial intelligence-based paraphrasing tool in EFL writing class: A focus on Indonesian University students' perceptions. *Scope*. 7(2), 210-218.
- Fitria, R. (2021). Identifying negotiation for meaning Strategies among low proficient learners. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. (546), 479-485.
<https://doi:10.2991/assehr.k.210427.073>
- Guo, J. (2023). Innovative application of sensor combined with speech recognition technology in college English education in the context of artificial intelligence. *Journal of Sensors*. 1-11.
- Hakim, R., & Rima, R. (2022). Chatting with AI Chatbots Applications to Improve English Communication Skill. *Journal of English language Studies*, 7(1), 121-130.
- Hermansyah, H. (2021). Sel-talk strategy in improving the eleventh-grade students' speaking ability. *Journal of English Language Teaching and Applied Linguistics*. 7(1), 1-6.
- Hwang, Y. W., Nurtantyana, R., Wati, S., Purba, D., Hariyanti, U., Indrihapsari, Y., & Surjono, D. H. (2023). AI and recognition technologies to facilitate English as foreign language writing for supporting personalization and contextualization in authentic contexts. *Journal of Educational Computing Research*. 61(5), 1008-1035.
- Insun, Chong., Haedong, Kim. (2023). Effects of explicit reading strategy instruction on high and low English proficiency learners. *Korean Association For Learner-Centered Curriculum And Instruction*. 23(4), 715-731.
- Javaid, M. , Haleem, A., Singh, P. R., Khan, S. & Khan, H. I. (2023). Unlocking the opportunities through ChatGPT Tool towards ameliorating the education system. *Bench Council Transactions on Benchmarks Standards and Evaluations*. 3(1), 1-12.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

- Jiao, C. & Ganapathy, M. (2023). A comparative study of language learning strategies use between high and low EFL college achievers. *International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development*. 12(2), 655-669.
- Khan, W. N., Rizvi, Z., Iqbal, H. & Asghar, Z. (2021). A comparative study of task based approach and traditional approach in English language teaching. *Hamdard Islamicus*. 20(4), 2357-2370.
- Kim, K. M., (2023). PBL Using AI Technology-based Learning Tools in a College English Class. *Korean Journal of General Education*, 17(2), 169-183.
- Kochubei, V., (2022). Strategies for developing the communicative skill of listening at the independent user of English level. *Naukovi zapiski*. 1(204), 149-153.
- Listyani, L., & Kristie, L. (2018). Teachers' strategies to improve students' self-confidence in speaking: A study at two vocational schools in Central Borneo. *Register Journal*. 11(2), 139-153.
- Machimana, N.N. P. & Genis, G. (2022). Language learning strategies of high and low performing second language learners: a socio-cultural perspective. *Journal on English Language Teaching*. 12(1), 56-69.
- Muñoz-Basols, J., C, H, Neville., Barbara, A, Lafford., Concepcion, B., Godev. (2023). Potentialities of Applied Translation for Language Learning in the Era of Artificial Intelligence. *Hispania*, 106(2), 171-194.
- Poonpon, K., Sathamnuwong, B. & Sameephet, B. (2022). The Effectiveness of Task-Based and Genre-Based Integrated Learning on English Language Proficiency of Thai Rural Secondary School Students. *Theory and Practice in Language Studies*. 12(9), 1736-1747.
- Rad, S. H. & Jafarpour, A. (2023). Using artificial intelligence to foster students' writing feedback literacy, engagement, and outcome: A case of Wordtune application. *Interactive Learning Environments*. 1-21.
- Rugaiyah, R. (2023). The potential of artificial intelligence in improving linguistic competence: A systematic literature review. *Arkus*. 9(2), 319-324.
- Stasser A. T. (2023). ELT in the digitale age: We have come a long way. *Aaa-arbeiten Aus Anglistik Und Amerikanistik*. 48(1), 121-136.
- Sun, P. P., (2022). Strategic Self-regulation for speaking English as a foreign language: scale development and validation. *TESOL Quarterly*. 56(4), 1369-1383.
- Suryadi, S. (2023). Comparison between the flipped classroom learning model and contextual teaching and learning in improving students speaking skills. *Jurnal Teknologi Pendidikan : Jurnal Penelitian dan Pengembangan Pembelajaran*. 8(2), 364-372.
- Suryana, I., Asrianto, A. & Murwantono, D. (2020). Artificial intelligence to master English listening skills for non-english major students. *Journal of Languages and Language Teaching*. 8(1), 48-59.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

- Tiprachaban, B., (2022). Challenges of using English as a medium of instruction (EMI) in Thailand pupil. *International journal of teaching, education and learning*. 6(2), 1-12.
- Umamah, A., El, N., Utami, K., Anik, W. & Wulyani, N. (2022). EFL University Students' Self-Regulated Writing Strategies: The Role of Individual Differences. *Journal of language and education*. 8(4), 182-193.
- Waluyo, B. & Arsyad, S. (2022). EFL classroom learning environment at a Thai university: What variables matter for low-proficiency students?. *Journal of Applied Linguistics and Literature*. 7(2), 295-310.
- Winarto, E., A., (2022). Peer and self-editing strategies to improve students' writing skill. *Journal of English Education and Linguistics Studies*. 5(1), 49-71.
- Yanbin, M. (2022). QA Learning system-based English listening and speaking ability improvement Strategy. *Mobile Information Systems*. 2(5), 1-10.
- Yasin, B., Mustafa, F., Safina, D., Yusuf, Y., Khairuddin, & Sarinauli, B. (2023). Introducing contextual teaching and learning as a transition from textbook-based curriculum to the national curriculum. *European Journal of Educational Research*. 12(4), 1767-1779.
- Yi, J. & Kim, Y. (2023). Use of AI-based Platforms in Teaching and Learning of General English Writing for College EFL Learners. *Korean Association for Learner-Centered Curriculum and Instruction*. 23(7), 663-683.
- Yusuk, S., (2020). Perceptions and practices of EFL school teachers on implementing active learning in Thai-English language classrooms. *THAITESOL Journal*. 33(1), 36-56.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

กระบวนการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์ลอยน้ำโดยใช้สีจากวัสดุธรรมชาติไม่อาศัยแทนพิมพ์

วันที่รับ : 19 สิงหาคม 2567

ศุภณัฐ ชะเมาะชาติ^{1*} วิเชียร คงสวัสดิ์¹ และสิทธิวัฒน์ มีวันคำ¹

วันที่แก้ไข : 8 ตุลาคม 2567

¹สาขาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

วันที่ตอบรับ : 8 พฤศจิกายน 2567

*corresponding author e-mail: mikezaza63@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดลองกระบวนการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์ลอยน้ำโดยใช้สีจากวัสดุธรรมชาติโดยไม่อาศัยแทนพิมพ์ ซึ่งกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะภาพพิมพ์มีหลากหลายเทคนิค ส่วนใหญ่มักอาศัยแทนพิมพ์เป็นอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์แต่ในการสร้างสรรค์ศิลปะการพิมพ์มีข้อจำกัดมากมายในด้านราคา ขนาดและน้ำหนักของแทนพิมพ์ งานวิจัยนี้จึงอาศัยแนวคิดการใช้สีที่ได้จากวัสดุจากธรรมชาติในการสร้างสรรค์ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะมาร์บลิ้ง อาร์ต (Marbling Art) และใช้แม่พิมพ์แกะไม้ (Wood Cut) เข้ามาร่วมเพื่อให้สามารถพิมพ์ซ้ำได้หลายครั้ง การพัฒนาการพิมพ์ภาพพิมพ์ลงบนผืนน้ำอาศัยการใช้กาวลาเท็กซ์เพื่อรองรับสีของภาพพิมพ์ที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติและผสมกับน้ำมันลินสีดเป็นตัวผสมเข้าด้วยกันเพื่อให้นำมาใช้งานจนสามารถสร้างสรรค์กระบวนการภาพพิมพ์ลอยน้ำที่สามารถพิมพ์ซ้ำได้ จากการศึกษากระบวนการภาพพิมพ์ลอยน้ำโดยใช้สีจากวัสดุธรรมชาติไม่อาศัยแทนพิมพ์ในครั้งนี้พบว่า ผลงานที่ได้จากการสร้างสรรค์กระบวนการภาพพิมพ์ลอยน้ำ คือร่องรอยของสีที่ห้อยดูคล้ายใบไม้และมีการจับตัวเป็นวงของสีในผลงาน ซึ่งมีรูปแบบเฉพาะตัวและยังได้ความชัดเจนเหมือนการพิมพ์ด้วยแทนพิมพ์อีกด้วย

คำสำคัญ: ภาพพิมพ์ลอยน้ำ, สีจากวัสดุธรรมชาติ, กระบวนการภาพพิมพ์โดยไม่ใช้แทนพิมพ์



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

The Process of Creating Marbling Art Using Colors from Natural Materials without Using a Printing Press

Received : 19 August 2024

Revised : 8 October 2024

Accepted : 8 November 2024

Supanut Chamorchat^{1*} Wichian Khongsawat¹ sittiwat Meewankhum¹

¹Bachelor of Fine and Applied Arts, Program in Visual Arts,

Faculty of Humanities and Social Sciences, Loei Rajabhat University,

*corresponding author e-mail: mikezaza63@gmail.com

Abstract

The objective of this study was to experiment with the process of creating water surface tension printing using natural materials without the use of a printing press. The process of creating printmaking normally has many techniques. Most often, it relies on a printing press as a tool for creation which had the limitations of the printing press are price, size, and weight for creating printmaking. This research applied the idea of using colors from natural materials which was inspired by the Marbling Art creation process, and incorporating a wood cut plate so that it could be reprinted multiple times. The printing process in this study was performed by using latex glue to support the printing ink/color made from natural materials mixed with linseed oil as a binder for use. This resulted in the creation of a process of water surface tension printing which could be reprinted in any editions.

It was found that the result of creating water surface tension printing using natural materials without the use of a printing press had its own unique form, namely the traces of color that wrinkle like leaves, the clumping of color on the work, and the clarity like printing with a printing press. Additionally, the color used in this creation was green, which was gained from river stones, sea holly leaves, and laterite soil by using the process of releasing the powdered color.

Keywords: Surface Tension Printing, Natural Materials, Printing Process without Using Printing Press



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

บทนำ

ภาพพิมพ์เป็นผลงานศิลปะที่ถูกสร้างขึ้นมาด้วยวิธีการพิมพ์ โดยมีแม่พิมพ์ต้นแบบกดลงบนกระดาษหรือสิ่งที่มีพื้นผิวเรียบก็ได้นำมาสร้างสำเนา ภาพพิมพ์เป็นศิลปะสาขาหนึ่งทางทัศนศิลป์ มีลักษณะเป็นงานสองมิติเช่นเดียวกับงานจิตรกรรม แตกต่างกันตรงที่ผลงานจิตรกรรมนั้นถ่ายทอดแนวความคิด อารมณ์ความรู้สึกลงบนวัตถุต่าง ๆ ที่ใช้สร้างสรรค์ เช่น ผ้าใบ หรือไม้กระดาน แต่งานภาพพิมพ์นั้น ศิลปินต้องถ่ายทอดแนวความคิด อารมณ์ความรู้สึกผ่านสื่อ ซึ่งทำหน้าที่เป็นแม่พิมพ์ ได้แก่ ไม้ โลหะ หิน หรือกระดาษ โดยกระบวนการในการสร้างแม่พิมพ์มีเทคนิคและวิธีการที่ต่างกัน ได้แก่ ภาพพิมพ์โลหะกัดกรดเอทชิง (Etching) ภาพพิมพ์ล่องลี้ก (Dry point) ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ (Aquatint) ภาพพิมพ์เมซโซทินท์ (Mezzotint) ภาพพิมพ์หิน (Lithography) ภาพพิมพ์ขึ้นเดียว (Monotype) ภาพพิมพ์ช่องฉลุ (Serigraphy) ภาพพิมพ์แกะโลหะ (Engraving) และภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut) เป็นต้น (รัตติพร ลี้พานวงศ์, 2564, น. 49) โดยศิลปะภาพพิมพ์แกะไม้ถูกคิดค้นขึ้นในประเทศจีนเมื่อประมาณศตวรรษที่ 9 จากนั้นแพร่หลายไปในตะวันตกผ่านโลกอิสลาม การใช้แท่นพิมพ์ไม้ในยุโรปน่าจะสามารถสืบย้อนไปได้ถึงศตวรรษที่ 13 โดยในช่วงเวลานี้การพิมพ์ถูกจำกัดให้เป็นเพียงการพิมพ์ลายบนสิ่งทอเท่านั้น และการพิมพ์บนกระดาษครั้งแรกไม่น่าจะเกิดขึ้นก่อนศตวรรษที่ 14 จากหลักฐานที่พบในประวัติศาสตร์ของการผลิตกระดาษ สันนิษฐานว่าในยุโรปโรงพิมพ์กระดาษแรก ๆ เกิดขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 13 ในประเทศอิตาลี โดยชาวอิตาลีได้พัฒนาการผลิตกระดาษโดยเน้นพัฒนาเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในขบวนการผลิต และประเทศอื่น ๆ ในยุโรปก็มีการพัฒนากรรมวิธีการผลิตกระดาษเรื่อยมาจนมีการนำเครื่องจักรมาช่วยในการผลิต และในปี ค.ศ. 1490 ได้มีการตั้งโรงงานผลิตกระดาษด้วยเครื่องจักรขึ้นที่ประเทศอังกฤษ (Griffiths, 2553, p. 16) สำหรับศิลปะภาพพิมพ์มีกรรมวิธีที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะของแม่พิมพ์ ดังนั้นการแบ่งประเภทของภาพพิมพ์จึงพิจารณาจากลักษณะแม่พิมพ์เป็นหลัก โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ 1) ภาพพิมพ์ผิวนูน (Relief Printing) คือ กระบวนการพิมพ์ที่พิมพ์จากผิวส่วนที่อยู่สูงบนแม่พิมพ์ ดังนั้นส่วนที่ถูกแกะเซาะออกไปหรือส่วนที่เป็นร่องลึกลงไปจะไม่ถูกพิมพ์ ได้แก่ แม่พิมพ์แกะไม้ แม่พิมพ์แกะยาง แม่พิมพ์กระดาษแข็ง และแม่พิมพ์วัสดุ เป็นต้น 2) ภาพพิมพ์ร่องลึก (Intaglio Printing) คือ กระบวนการพิมพ์ที่พิมพ์จากส่วนที่อยู่ลึกเป็นร่องของแม่พิมพ์ ซึ่งแม่พิมพ์จะมีส่วนที่นูนและส่วนที่เป็นร่องเหมือนกับแม่พิมพ์ผิวนูน แต่เวลาพิมพ์ต้องอุดหมึกลงไปร่องลึกและเช็ดบริเวณที่ไม่ต้องการจะพิมพ์ออกแล้วนำกระดาษเปียกน้ำหมาด ๆ มาใช้พิมพ์ผลงาน 3) ภาพพิมพ์พื้นราบ (Planographic Printing หรือ Lithograph) คือ กระบวนการพิมพ์ที่พิมพ์จากพื้นแบนราบ ส่วนที่ถูกพิมพ์และส่วนที่ไม่ต้องการพิมพ์นั้นจะอยู่ในระนาบแม่พิมพ์ บริเวณทั้งสองจะต่างกันแค่ส่วนที่ต้องการพิมพ์จะเป็นไขมันหรือน้ำมัน แต่อีกส่วนที่ไม่ต้องการพิมพ์จะชุ่มด้วยน้ำ 4) ภาพพิมพ์ตะแกรงไหม (Silk Screen) คือ กระบวนการพิมพ์ที่พิมพ์โดยใช้ไม้ปาดสีรูดเนื้อสีผ่านตะแกรงเนื้อละเอียดลงมาสู่วัสดุที่ต้องการพิมพ์ ซึ่งบริเวณที่ไม่ถูกพิมพ์จะเป็นบริเวณตะแกรงที่ถูกกันเอาไว้ไม่ให้สีลอดผ่านลงมาสู่วัสดุที่ต้องการพิมพ์ (สมาพร คล้ายวิเชียร, 2551, น. 1) และ 5) ภาพพิมพ์ขึ้นเดียว (Mono Print) หมายถึง การถ่ายทอดรูปแบบจากแม่พิมพ์ออกมาเป็นผลงานที่มีลักษณะเป็นขึ้นเดียว เป็นรูปแบบของภาพพิมพ์ที่จะได้ผลงานเพียงขึ้นเดียว (ชญุตว์ อินทร์ชา, 2562, น. 111) ซึ่งในประเภทของภาพพิมพ์ขึ้นเดียวนั้นมีทั้งเทคนิคภาพพิมพ์สีน้ำ (Watercolor Print) ภาพพิมพ์เพลตเจลาติน (Gelatin Plates Print) และมาบลิงอาร์ท



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

(Marbling Art) เป็นงานศิลปะที่เกิดจากการวาดลวดลายการหยดสีหรือการสาดสีลงบนผิวน้ำให้มีลักษณะคล้ายหินอ่อนหรือเป็นลวดลายอื่น ๆ ตามแต่เทคนิคเฉพาะตัวแล้วพิมพ์ภาพลงบนวัสดุต่าง ๆ (พุกษา สมนึกตน, 2562, น. 3)

ศิลปะภาพพิมพ์จำเป็นต้องอาศัยสีในการสร้างสรรค์ ซึ่งมีลักษณะทางกายภาพที่พบเห็นได้ในสภาพแวดล้อมทั่วไป เช่น สีเขียวของใบไม้ สีฟ้าของท้องฟ้า สีเกิดจากลักษณะการกระทบของแสงที่มีความถี่ของคลื่นในขนาดที่ตามนุษย์สามารถรับสัมผัสได้ สีที่สายตาสัมผัสได้จะส่งความรู้สึกไปยังสมองทำให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ ตามหลักจิตวิทยาของสี ซึ่งสามารถสื่อความหมายด้านอารมณ์ ความรู้สึก และการรับรู้ที่แตกต่างกัน (ชลลดา ช่างฉิ่ง และวิมลวรรณ วงศ์ศิริ, 2563, น. 38) โดยในปี ค.ศ. 1672 นิวตัน (Sir Isaac Newton) ได้เสนอผลงานต่อ Royal Society แสดงถึงการค้นพบของเขาว่าเมื่อลำแสงธรรมชาติผ่านทางแก้วปริซึมที่แสงนั้นปรากฏเป็นสีต่าง ๆ เช่น สีแดง สีเขียว สีน้ำเงิน ซึ่งสีต่าง ๆ เหล่านี้ คือ แม่สีจากแสงอาทิตย์ (Spectrum Primary) จะทำให้เกิดระบบแม่สีขึ้นอีกประเภทที่แตกต่างไปจากแม่สีแบบเดิมซึ่งเรียกว่าแม่สีวัตถุ (Pigmentary Primary) โดยสามารถแบ่งออกเป็นสามประเภท ดังนี้ 1) สีที่แสดงคุณลักษณะ เช่น สีที่มีสภาพเป็นฟิล์ม (Film Color), สีที่มีสภาพแสดงปริมาณ (Volume Color) 2) สีที่มีคุณลักษณะและคุณภาพแสดงมิติ (Dimensions) และรูปการ เช่น สีแท้ สีเข้มขึ้น สีสว่าง 3) สีที่ใช้ในเชิงจิตวิทยาการทดลองและการใช้ทางสุนทรียศาสตร์ เช่น สีวรรณะร้อนและเย็น ซึ่งในวงการทางศิลปะจิตรกรต่าง ๆ มักใช้สีเพื่อผลหรือการสื่อความหมายหลายอย่างด้วยกัน เช่น ผลกระทบต่อการรับรู้ซึ่งใช้เพื่อให้เกิดความรู้สึกและสะท้อนใจ ดังตัวอย่างจิตรกรที่ใช้แต้มจุดสีคู่ปฏิบัติตามแบบวิธีของ Pointillism หรือวิธีติดกระเบื้องสีด้วยวิธีโมเสกหรือกระจกสีซึ่งเรียกว่าวิธีผสมสีด้วยตาและวิธีผสมสีธรรมดาทั่วไปก็สามารถเกิดผลกระทบต่อรับรู้ได้เช่นกัน (กำจร สุนพงษ์ศรี, 2559, น. 146) ส่วนการแบ่งประเภทของสีอย่างกว้าง ๆ สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่ 1) สีธรรมชาติเป็นสีที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น สีของแสงอาทิตย์สีของท้องฟ้ายามเช้า ยามเย็น สีของรุ่งกีนน้ำ แต่สีส่วนใหญ่ที่นิยมนำมาย้อมผ้าจะเป็นสีที่ได้จากส่วนต่าง ๆ ของพืช ทั้ง ดอก ราก ใบ เปลือกไม้ ผล เมล็ด หรืออาจจะได้จากดินและหิน เป็นต้น 2) สีที่มนุษย์สร้างขึ้น หรือได้สังเคราะห์ขึ้น เช่น สีวิทยาศาสตร์เกิดจากการทดลองของมนุษย์ อาจเรียกได้ว่าเป็นสีประเภทเคมี เป็นสีที่มนุษย์สังเคราะห์ขึ้นเพื่อให้ได้สีตามคุณสมบัติเหมาะสมกับการย้อมเพราะเส้นใยแต่ละประเภทมีคุณสมบัติที่สามารถติดทนทานได้ต่างกัน (ตะวัน ตันยะแหละ และสายใจ เบญจเสี, 2560, น. 107) ดังที่ ฮาซิโมะโตะ, อินะดะ, มียะจิมะ, ชัยยศ อิชฎักรพันธ์ และจรรยา พงส์วรรตม์ (2564) ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีที่ล้ำสมัยระดับไมครอนในการบัดเนื้อสีจากวัสดุธรรมชาติด้วยเครื่องบดระดับไมครอนที่มีลูกบดผลิตจากเซอร์โคเนีย (เซอร์โคเนีย ไดออกไซด์ (Zirconium Dioxide; ZrO₂) ขนาด 0.1 มม. เป็นวัสดุที่มีความแข็งแรงและคงทนสูงระดับอณูมณีอย่างเพชร โดยอุปกรณ์จะหมุนด้วยความเร็วระดับสูงเพื่อให้แรงบดด้วยกำลัง 150 G ให้ได้เนื้อสีฝุ่นที่มีอนุภาคประมาณ 100 นาโนเมตรในทางกายภาพแล้ววัสดุธรรมชาติถูกใช้ในปริมาณเดิมแต่จะได้จำนวนสีที่มากยิ่งขึ้นและเฉดที่หลากหลายมากขึ้น จึงเป็นการใช้ประโยชน์จากวัสดุในธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพสูงมากขึ้น (ฮาซิโมะโตะ, อินะดะ, มียะจิมะ, ชัยยศ อิชฎักรพันธ์ และจรรยา พงส์วรรตม์, 2564, น. 24-42)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะภาพพิมพ์หลายเทคนิคกระบวนการ ซึ่งส่วนใหญ่มักจำเป็นต้องใช้แท่นพิมพ์ เช่น แม่พิมพ์แกะไม้ (Woodcut) แม่พิมพ์ร่องลึก (Intaglio Process) แม่พิมพ์กัดกรด (Etching) เมซโซทินท์ (Mezzotint) และภาพพิมพ์หิน (Lithography) เป็นต้น ซึ่งแต่ละกระบวนการนั้นจะมีแท่นพิมพ์เฉพาะเทคนิค โดย



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

แท่นพิมพ์มักมีขนาดใหญ่ น้ำหนักมากและมีราคาที่สูง ประการสำคัญแท่นพิมพ์มักอยู่ในห้องปฏิบัติการหรือสตูดิโอเท่านั้น ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดในการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์อีกอย่างหนึ่ง จากข้อจำกัดดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยได้พยายามศึกษาค้นคว้าหาวิธีการที่จะสร้างสรรค์ภาพพิมพ์โดยไม่ต้องอาศัยแท่นพิมพ์รวมถึงการใช้สีจากธรรมชาติ ทั้งนี้เพื่อลดต้นทุนในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ และเพื่อลดทอนการทำลายธรรมชาติให้น้อยลง รวมถึงเป็นวิธีการที่ทำให้ศิลปินสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้ทุกที่อย่างไร้ข้อจำกัด จนกระทั่งผู้วิจัยได้รู้จักกระบวนการมาร์บลิ้งอาร์ท การวาดภาพบนผิวน้ำของ เจ็ป ริงสเตท (Jeppe Ringsted) ศิลปินชาวเดนมาร์กที่ได้แสดงวิธีการสร้างสรรค์ผลงาน “Paper Marbling” ผ่านแพลตฟอร์ม Instagram ในบัญชีผู้ใช้งานชื่อ Japperigsted โดยเขาสามารถสร้างสรรค์ผลงานตามพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีน้ำขัง วิธีการโดยใช้หมึกหยดวาดลงบนผิวน้ำ (ซึ่งมีความหนาแน่นน้อยกว่าแรงตึงผิวของน้ำ หมึกจึงลอยตัวอยู่ข้างบนเพราะแรงตึงผิวของน้ำ) จากนั้นจึงใช้กระดาษที่ปลงบนหมึกบนผิวน้ำ หมึกนั้นติดมากับกระดาษที่ใช้ซับขึ้นมา จากวิธีการสร้างสรรค์ของเจ็ป ริงสเตท ดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดหรือข้อสันนิษฐานว่าหากสามารถหาวิธีการยิดเกาะหมึกให้คงรูปอยู่ได้บนผิวน้ำ ก็จะสามารถพิมพ์ซ้ำได้โดยไม่ต้องใช้แท่นพิมพ์ ข้อดีคือ สามารถสร้างสรรค์ผลงานนอกสถานที่ได้อย่างง่ายดาย

วัตถุประสงค์

ศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์ลอยน้ำโดยใช้สีจากวัสดุธรรมชาติ ให้มีความคมชัดเหมือนการสร้างสรรค์ด้วยแท่นพิมพ์ และสามารถพิมพ์ซ้ำได้โดยไม่อาศัยแท่นพิมพ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ชั้นศึกษาและรวบรวมข้อมูล

การศึกษาการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะภาพพิมพ์เทคนิคมาร์บลิ้งอาร์ทและสามารถพิมพ์ซ้ำได้

1.2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับสีที่ใช้ในการสร้างสรรค์ที่ได้จากการศึกษาทดลองวัสดุธรรมชาติที่ทำให้เกิดสี ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะใช้ได้หินแม่น้ำ ดินลูกรัง และใบเหียงอกปลาหมอ เป็นวัสดุหลักในการศึกษา

2. ชั้นการศึกษาทดลอง

2.1 ศึกษาและพัฒนาเนื้อสีสำหรับสร้างสรรค์โดยใช้วัสดุจากธรรมชาติ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ขั้นตอนการเตรียมอุปกรณ์และสีจากธรรมชาติ สีที่ใช้ในการสร้างสรรค์ครั้งนี้เป็นสีที่ได้มาจากธรรมชาติ โดยมีขั้นตอนคล้ายการผลิตผงสีฝุ่นนั่นคือการใช้ผงสีที่มาจาก หิน ดิน และพืช โดยการเริ่มจากการบดหินและดินให้ได้ความละเอียดที่ต้องการสร้างสรรค์ เป็นสีที่ได้มาจากหินแม่น้ำสีเขียวเข้มผสมกับหินทรายสีเข้มเกิดเป็นผงสี และสีจากพืชคือการบดผสมพืช ซึ่งกรณีนี้ผู้วิจัยเลือกใช้ใบเหียงอกปลาหมอมาทำการบดเพื่อคั้นสีจากนั้นตากให้แห้งส่วนที่เป็นน้ำจะละลายออกจากถ้วยน้ำ จากนั้นเมื่อสีแห้งสนิทจึงนำมาชูดผงสี จากนั้นนำสีที่ได้มาบดผสมเข้ากับผงสีที่ได้จากหินโดยผสมกันด้วยน้ำมันลินสีด



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

(Linseed Oil) พักไว้เพื่อรอใช้งานในขั้นตอนถัดไป ต่อจากนั้นเตรียมอุปกรณ์โดยมีขั้นตอนการสร้างสรรค์ ดังนี้ เติมน้ำลงในถังและกระดาษ ตามภาพประกอบต่อไปนี้



ภาพ 1 วัสดุจากธรรมชาติที่ทำให้เกิดสีจากธรรมชาติด้วยหินปูนและหินแม่น้ำ
ที่มา: (ศุภณัฐ ชะเมาะชาติ, 2566)



ภาพ 2 ภาพถ่ายการสร้างสีจากธรรมชาติด้วยหินปูน และหินแม่น้ำและพืช
ที่มา: (ศุภณัฐ ชะเมาะชาติ, 2566)

2.2 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์สีลอยน้ำโดยไม่อาศัยแท่นพิมพ์

กระบวนการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์ลอยน้ำครั้งนี้มีขนาด 18.5 x 27 cm ใช้เทคนิคแม่พิมพ์ คือ ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut) โดยมีกระบวนการดังต่อไปนี้

1) ขั้นตอนการเตรียมแผ่นกาว ความสำคัญของขั้นตอนนี้คือแผ่นกาวจะทำหน้าที่ยึดเกาะให้รูปทรงของหมึกบนผลงานให้ตรงตามแม่พิมพ์ โดยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยใช้อุปกรณ์ คือ แผ่นพลาสติกใสปิดขอบด้วยเทปกาวฉาบด้วยกาวลาเท็กซ์ จากนั้นตากให้แห้งเพื่อรอใช้งานในขั้นตอนถัดไป ดังภาพต่อไปนี้



ภาพ 3 ภาพถ่ายอุปกรณ์สำหรับสร้างสรรค์ภาพพิมพ์ลอยน้ำ
ที่มา: (ศุภณัฐ ชะเมาะชาติ, 2566)



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต



ภาพ 4 ภาพถ่ายแผ่นกระดาษสำหรับลายน้ําสีสร้างสรรค์
ที่มา: (ศุภณัฐ ชะเมาะชาติ, 2566)

2) ขั้นตอนการเตรียมแม่พิมพ์ ขั้นตอนนี้คือการสร้างสรรค์แม่พิมพ์ จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้คือ คิดค้นกระบวนการภาพพิมพ์ด้วยน้ำให้สามารถพิมพ์ซ้ำได้และไม่อาศัยแทนพิมพ์ โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้ ต่อไปนี้



ภาพ 5 ภาพถ่ายแม่พิมพ์ในการศึกษา
ที่มา: (ศุภณัฐ ชะเมาะชาติ, 2566)

3) ขั้นตอนการพิมพ์โดยกระบวนการลายน้ํานี้ ขั้นตอนการสร้างสรรค์แบ่งเป็นสองส่วน นั่นคือการใช้สีที่ได้จากธรรมชาติในขั้นตอนที่ 3 กลิ้งบนแม่พิมพ์ที่เตรียมไว้ ซึ่งจะรอให้แห้งก่อนหรือจะสร้างสรรค์ต่อเลยก็ได้ เมื่อสีแห้งแล้วแกะแผ่นกระดาษออกมอลอยบนผิวน้ำที่เตรียมไว้ จากนั้นใช้กระดาษที่เตรียมไว้โดยในขั้นตอนนี้สามารถใช้น้ำทาบกระดาษก่อนหรือใช้กระบอกฉีดน้ำฉีดกระดาษให้มีความชื้นบนผิวกระดาษ แล้วค่อย ๆ นำกระดาษกดลงบนผิวน้ำที่มีแผ่นกระดาษลอยอยู่จากนั้นจึงดึงกระดาษขึ้นมา แผ่นกระดาษจะติดอยู่บนกระดาษ จากนั้นนำไปตากให้แห้งเป็นขั้นตอนสุดท้าย ดังภาพต่อไปนี้



ภาพ 6 แผ่นกระดาษหลังพิมพ์เตรียมการสร้างสรรค์
ที่มา: (ศุภณัฐ ชะเมาะชาติ, 2566)



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์



ภาพ 7 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์ลอยน้ำ

ที่มา: (ศุภณัฐ ชะเมาะชาติ, 2566)



ภาพที่ 8 ภาพผลงานการสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการภาพพิมพ์ลอยน้ำ

ที่มา: (ศุภณัฐ ชะเมาะชาติ, 2566)

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสร้างสรรค์กระบวนการภาพพิมพ์ลอยน้ำที่พิมพ์ซ้ำได้โดยไม่อาศัยแท่นพิมพ์ โดยเกิดผลงาน สร้างสรรค์ จำนวน 3 ชิ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของการภาพพิมพ์ลอยน้ำให้พิมพ์ซ้ำได้ ดังภาพที่นำเสนอ

3. ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ด้านเนื้อหา แบ่งออกเป็น รูปแบบการจัดองค์ประกอบของผลงาน แนวทางในการแสดงออก ดังเช่น ลัทธิทางศิลปะ และความสอดคล้องกันของกระบวนการและเนื้อหา

3.2 การวิเคราะห์ด้านกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน แบ่งออกเป็น ความคมชัดของการพิมพ์จากแม่พิมพ์ สามารถพิมพ์ซ้ำได้ ความแข็งแรงของตัวแผ่นกาว โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางเปรียบเทียบ



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ผลการวิจัย

การศึกษาทดลองกระบวนการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์ลอยน้ำด้วยใช้สีจากวัสดุธรรมชาติโดยไม่อาศัยแท่นพิมพ์ในครั้งนี้ ได้ผลงานสร้างสรรค์ ชื่อชุด City warrior of green จำนวน 3 ชิ้น ดังภาพต่อไปนี้



ภาพ 9 ผลงานชุด City warrior of green

ที่มา: (ศุภณัฐ ชะเมาะชาติ, 2566)

ด้านเนื้อหา

1. รูปแบบการจัดองค์ประกอบของผลงาน

ผลงานชิ้นนี้ผู้สร้างสรรค์ใช้ตัวละครแมวตัวอ้วนกลมสวมใส่ชุดเกราะแบบนักรบจีนโบราณ นำเสนอด้วยใบหน้าที่เป็นรอยยิ้ม โดยใช้องค์ประกอบแบบสองข้างไม่เท่ากัน จัดวางให้สัดส่วนของภาพอยู่ทางขวาของผู้ชมมากกว่า มีรูปแบบการใช้สีเดียวในผลงานชิ้นนี้ โดยผู้วิจัยเลือกใช้สีเขียวตัดกับสีขาวของกระดาษ ซึ่งแมวตัวอ้วนกลมสวมเกราะจีนโบราณยืนอยู่ทางฝั่งขวาของผู้ชม บนผลงานหันหน้ายื่นมือไปทางซ้ายเพื่อสร้างเส้นนำสายตาแย้งกับทางลำตัวที่หันไปทางขวา และพู่บนหมวกเหล็กที่พัดไปทางขวาเช่นกันกับผ้าคลุมสีขาวของชุดทั้งสองฝั่งทำมุมกับหมวกบนหัวแมวเป็นรูปทรงสามเหลี่ยมทำให้เกิดเป็นสมมาตรที่แข็งแรงดูมั่นคง

2. แนวทางการแสดงออก มีรูปแบบเป็นตัวอักษรกราฟิกที่และศิลปะป๊อปอาร์ต จะมีรูปแบบของสีที่เต็มต้นและไม่ใช้แสงเงาจำนวนมากแบบการ์ตูน ขอบรอบนอกของรูปทรงในผลงานเป็นการทิ้งรอยแกะไม้ที่เป็นเอกลักษณ์แบบภาพพิมพ์แกะไม้ที่จะเกิดขึ้นเฉพาะกระบวนการนี้

3. ความสอดคล้องกันของกระบวนการกับเนื้อหา ผลงานชิ้นนี้ใช้กระบวนการภาพพิมพ์ลอยน้ำในการสร้างสรรค์ โดยเลือกใช้กระบวนการเทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้มาเป็นกระบวนการหลักสำหรับทำแม่พิมพ์ ซึ่งในผลงานชิ้นนี้จะสามารถแบ่งรูปแบบการแกะออกได้ 3 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการแกะแบบละเอียดโดยจะอยู่บนตัวละครแมวสวมเกราะจีนที่ตั้งใจแกะให้มีรายละเอียดสูง แสดงความคมชัดและความละเอียดที่ภาพพิมพ์ลอยน้ำสามารถพิมพ์ออกมาได้ 2) รูปแบบการใช้เส้นและรูปทรงที่มีรายละเอียดต่ำโดยจะอยู่บนตัวอักษรภาษาอังกฤษที่มีลักษณะการใช้เส้นขนาดเล็กและขนาดกลาง หรือใช้เส้นขนาดกลางทำหน้าที่ตัดเป็นขอบของตัวอักษรให้เห็นชัด และเส้นขนาดเล็กแกะตามแนวขวางโดยมีความถี่ไม่มากนัก แสดง



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

กระบวนการภาพพิมพ์แกะไม้ที่รายละเอียดไม่มาก กระบวนการภาพพิมพ์ลอยน้ำจะสามารถนำเสนอความละเอียดและความคมชัดของขอบและลายเส้นจากแม่พิมพ์ได้ละเอียดมากเท่ากับการใช้แทนพิมพ์ 3) รูปแบบของรูปทรงที่ทับซ้อน คือ รูปทรงอิสระคล้ายหยดของหมึก รูปทรงแบบที่บ่งชี้ให้เห็นผลลัพธ์จากการพิมพ์

ซึ่งลายแกะไม้ของรูปทรงหลักทั้ง 3 ส่วนในผลงานจากกระบวนการภาพพิมพ์ลอยน้ำที่ใช้แผ่นกาวลาเท็กซ์เป็นวัสดุหลักในการพิมพ์นั้น สามารถนำเสนอเสน่ห์ของลายเส้นการแกะบนผิวไม้ของกระบวนการภาพพิมพ์แกะไม้ได้เป็นอย่างดี

ด้านกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

1. ความคมชัดของการพิมพ์จากแม่พิมพ์สามารถพิมพ์ซ้ำได้ ผลงานชุด City Warrior of green ด้วยกระบวนการภาพพิมพ์ลอยน้ำ ซึ่งกระบวนการนี้มีเป้าหมายให้สามารถพิมพ์ซ้ำให้ได้เหมือนกับการสร้างสรรค์ด้วยแทนพิมพ์ โดยจะเห็นได้ว่าภาพพิมพ์ลอยน้ำนั้น สามารถนำเสนอร่องรอยลวดลายจากการแกะแม่พิมพ์ไม่ออกมาได้สมบูรณ์ ทั้งร่องแกะขนาดใหญ่บนตัวอักษรพื้นหลัง ร่องการแกะแสดงรายละเอียดได้มากยิ่งขึ้นบนชุดเกราะหรือใบหน้าของตัวละครแมว และร่องรอยการแกะขนาดเล็กบนชุดเกราะ ตัวอักษร และตาบ ผลงานที่ได้มีลักษณะสมบูรณ์เหมือนกับการใช้แทนพิมพ์ขนาดใหญ่

2. ความแข็งแรงของตัวแผ่นกาวโดยแจกแจงและนำเสนอในรูปแบบ ในการสร้างสรรค์ครั้งนี้ ส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก คือ แผ่นกาว ซึ่งกาวแต่ละชนิดจะให้ผลลัพธ์และความแข็งแรงในการใช้งานที่แตกต่างกัน โดยผู้วิจัยได้ใช้กาวในการสร้างสรรค์ 3 ชนิดที่มีคุณสมบัติที่แตกต่างกัน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบผลการทดลองแผ่นกาวแต่ละชนิด

ชนิด	ความคมชัดของการพิมพ์จากแม่พิมพ์	สามารถพิมพ์ซ้ำได้	ความแข็งแรงของตัวแผ่นกาว
กาวกระดาษ	-	-	✓
กาวน้ำ	✓	✓	-
กาวลาเท็กซ์	✓	✓	✓

จากตาราง แสดงให้เห็นว่ากาวทั้ง 3 ชนิดนี้ให้ผลลัพธ์และผลงานที่แตกต่างกัน โดยกาวทั้ง 3 ชนิดต่างก็มีคุณสมบัติที่โดดเด่น และข้อดีข้อเสียแตกต่างกัน โดยผู้ใช้สามารถเลือกใช้กาวแต่ละชนิดสร้างสรรค์ผลงานออกมาให้สมบูรณ์ตามความเหมาะสมของงาน



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์ลอยน้ำโดยใช้สีจากวัสดุธรรมชาติไม่อาศัยแทนพิมพ์ พบว่ากระบวนการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์สีลอยน้ำ โดยใช้วิธีการมาร์บลิงอาร์ทที่ใช้ผิวน้ำมาเป็นอุปกรณ์ในการพิมพ์ สามารถสร้างสรรค์ผลงานภายนอกสตูดิโอได้โดยไม่อาศัยแทนพิมพ์ ผลงานที่มีความละเอียดเทียบเท่ากับการใช้แทนพิมพ์ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ เจ็บ ริงสเตท ที่สามารถสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างไร้ข้อจำกัด ส่วนสีธรรมชาติที่ได้จากการทดลอง พบว่า สีแดงเข้มได้จากผงขมิ้นบดละเอียดคั้นน้ำผงฝุ่นตากแห้งเพื่อให้เป็นสีฝุ่น มีลักษณะเป็นผงละเอียดสีน้ำตาลแดงออกสีเหลืองปนอยู่อ่อน ๆ สีเขียวได้จากใบเหือกปลาหมอผสมสีฝุ่นจากหินในแม่น้ำเลย มีลักษณะเป็นสีเขียวใสเข้มเนื้อละเอียดสูงด้วยลักษณะของฝุ่นที่ละเอียดสูง สีน้ำตาลได้จากหินในแม่น้ำเลย มีลักษณะเป็นสีน้ำตาลขุ่นเข้มบดละเอียด เมื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงานพบว่า สามารถใช้งานได้จริง และสีที่ได้ติดทนนานไม่หลุดร่อน ลักษณะสีมีความชื้นที่กันแสงด้วยความหนาแน่นจากฝุ่นผงและน้ำมันลินซีด (Linseed oil) ที่ผสมกันอยู่ ซึ่งเป็นไปตามหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับแมสซีวิตูธาดู (Pigmentary Primary) ว่าด้วยสีที่มีสภาพแสดงปริมาณ (Volume Color) โดยสีที่มีคุณลักษณะและคุณภาพแสดงมิติ (Dimensions) และรูปการ เช่น สีแท้ สีเข้มขึ้น สีสว่าง (ก่าจร สุนพงษ์ศรี, 2559, น. 146) สำหรับสีที่ได้จากการทดลองจากวัสดุธรรมชาติ พบว่าหากใช้ผสมกับน้ำมันพืชจะช่วยให้เกิดเป็นกระบวนการภาพพิมพ์ลอยน้ำที่สามารถพิมพ์ซ้ำได้ ผลงานที่ได้มีความคมชัด มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่จะเกิดขึ้นกับกระบวนการของการสร้างสรรค์ นอกจากนี้การใช้สีจากธรรมชาติยังสามารถช่วยลดขยะสารเคมีที่จะเกิดจากการสร้างสรรค์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ฮาซิโมะโตะ, อินะตะ, มิยะจิมะ, ชัยยศ อิชฎิวรพันธ์ และจิรายุ พงส์วรุตม์ (2564, น. 24-42) ที่ศึกษาการใช้เทคโนโลยีที่ล้ำสมัยระดับไมครอนในการบดเนื้อสีจากวัสดุธรรมชาติด้วยเครื่องบดระดับไมครอนให้ได้เนื้อสีฝุ่นที่มีความละเอียดสูงซึ่งจากลักษณะทางกายภาพวัสดุธรรมชาติถูกใช้ในปริมาณเท่าเดิม แต่จะได้จำนวนสีที่มากยิ่งขึ้น เป็นการใช้ประโยชน์จากวัสดุในธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพสูงมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์ลอยน้ำโดยใช้สีจากวัสดุธรรมชาติไม่อาศัยแทนพิมพ์ พบว่า การสร้างสรรค์ภาพพิมพ์ลอยน้ำโดยใช้สีจากวัสดุธรรมชาติไม่อาศัยแทนพิมพ์ ซึ่งการพิมพ์ซ้ำของกระบวนการนี้จะต้องอาศัยพื้นผิวสำหรับรองรับหมึกพิมพ์ให้สามารถรองรับให้ตรงตามแม่พิมพ์ได้มากที่สุด และวัสดุที่ใช้ คือ กาวลาเท็กซ์เป็นวัสดุที่เหมาะสมในการใช้สร้างสรรค์ เพราะมีน้ำหนักเบา มีความเหนียวที่ช่วยในการยึดติดหมึกกับกระดาษเข้าหากัน และคุณสมบัติของเนื้อกาวที่มีความใสไม่บดบังผลงานสร้างสรรค์ และจากกระบวนการศึกษาสีที่ได้จากธรรมชาติ พบว่า สีแดงเข้มที่ได้จากผงขมิ้นบดละเอียดคั้นน้ำผงฝุ่นตากแห้งเพื่อให้เป็นสีฝุ่น มีลักษณะเป็นผงละเอียดสีน้ำตาลแดงออกสีเหลืองปนอยู่อ่อน ๆ สีเขียวได้จากใบเหือกปลาหมอผสมสีฝุ่นจากหินในแม่น้ำเลย มีลักษณะเป็นสีเขียวใสเข้มเนื้อละเอียดสูงด้วยลักษณะของฝุ่นที่ละเอียดสูง สีน้ำตาลได้จากหินในแม่น้ำเลย มีลักษณะเป็นสีน้ำตาลขุ่นเข้ม และการใช้อุปกรณ์การบดที่มีคุณภาพจะให้ผลลัพธ์ของสีที่สมบูรณ์มากขึ้นอีกด้วย และเมื่อนำสีทั้งหมดนี้ผสมเข้าด้วยกันจะเกิดเป็นสีเขียวเข้มที่มีลักษณะที่บวมและคงทน เมื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงาน พบว่า ใช้งานได้จริง และสีที่ได้ติดทนนานไม่หลุดร่อน



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

กระบวนการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์ลอยน้ำ ควรเลือกใช้กาวที่มีความเหนียว ยึดหยุ่นดี สามารถยึดติดและละลายน้ำได้ เช่น กาวลาเท็กซ์ ซึ่งโดยปกติทั่วไปกาวแต่ละชนิดจะส่งผลและเกิดผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

กระบวนการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์ลอยน้ำครั้งนี้แม้จะสามารถคิดค้นกระบวนการสร้างสรรค์กระบวนการพิมพ์ภาพ โดยไม่อาศัยแท่นพิมพ์ได้ แต่ยังคงมีข้อจำกัดด้านจำนวนของอุปกรณ์ที่แม้จะมีจำนวนไม่มากแต่ก็อาจมีข้อจำกัดในการพกพา ซึ่งควรศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์ลอยน้ำโดยใช้อุปกรณ์ที่สามารถพกพาสะดวก

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทางผู้วิจัยขอขอบคุณทุกแรงสนับสนุน ทั้งคณาจารย์ผู้สอน ครอบครัว กัลยาณมิตรที่เป็นที่เป็นกำลังใจให้ตลอดเวลา และที่สำคัญที่สุดขอขอบคุณ คุณริวิภาค ปรีชากุลดำรง ที่ให้คำปรึกษา แง่คิดและแนะแนวทางในการศึกษาภาพพิมพ์ลอยน้ำในครั้งนี้ ทุก ๆ ท่านเป็นบุคคลสำคัญที่ผลักดันให้งานวิจัยในครั้งนี้เกิดขึ้น และสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

อ้างอิง

- กำจร สุนพงษ์ศรี. (2559). *พจนานุกรมศัพท์ทัศนศิลป์*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชญัตร์ อินทร์ชา. (2562). การศึกษาศิลปะภาพพิมพ์เทคนิคเพลมแม่พิมพ์เจลาตินด้วยการใช้สีธรรมชาติในท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. (8)2, 109-123. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/hsudru/article/view/186918>
- ชลลดา ม่วงธัน และวิมลวรรณ วงศ์ศิริ. (2563). อิทธิพลของสีวรรณะร้อนและวรรณะเย็นสำหรับการออกแบบโปสเตอร์ บทความวิชาการ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*. 8(1), 49-58. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/UDRUAJ/article/view/240602/164789>
- ตะวัน ตนยะแหละ และสายใจ เบ็ญโสีะ. (2563). การสร้างสรรค์ลวดลายและผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกสู่ชุมชน ผ่านวิถีเมืองเก่า จังหวัดสงขลา. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 114-134. สืบค้นจาก [https://www.repository.rmutsv.ac.th/bitstream/handle/123456789/2294/FullText.pdf?sequence=](https://www.repository.rmutsv.ac.th/bitstream/handle/123456789/2294/FullText.pdf?sequence=1)
- พฤกษา สมนึกตน. (2564). *การออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิค Marbling Art*. <https://textile.bru.ac.th/wp-content/uploads/2021/10>
- รัตติพร ลีพานวงศ์. (2564). ความเรียบง่ายในวิถีชีวิตผ่านเทคนิคภาพพิมพ์โม่ครีโตะ. *วารสารศิลปกรรมบูรพา*. <https://ojs.lib.buu.ac.th/index.php/art/article/view/7728>
- สมาพร คล้ายวิเชียร. (2551). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาพพิมพ์*. <http://www.samaporn.com/archives/1176>
<https://th.search.yahoo.com/search?fr=mcafee&type=E211TH0G0&p>



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ฮาชิโมะโตะ, โคอัน, อินะดะ, อะคิโคะ, มยะจิมะ, ฮิโระมิจิ, ซัยยศ อิชฎ์วรพันธ์ และจิรายุ พงส์วรุฒม์. (2564). การศึกษาเนื้อสีจากหินแร่ธรรมชาติในระดับอนุภาคด้วยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ และการแสดงออกลักษณะต่าง ๆ ในจิตรกรรมญี่ปุ่น. [สูจิบัตร]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Griffiths, Antony. (2552). *Prints and Printmaking: An Introduction to the History and Techniques*.

University of California press Berkeley and Los Angeles. <https://books.google.com/books?hl=th&lr=&id=nbxFOR8ujlYC&oi=fnd&pg=PA13&dq=printmaking+ history+anthony+griffiths&ots=13gaY2NQv3&sig=BM3R6GePzihPqCDSY2gbdFBE6AA>



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

การผลิตซ้ำปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในวรรณกรรมซีไรต์ เรื่อง จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้ ของ ปาลิตา ผลประดับเพ็ชร

วันที่รับ : 14 กรกฎาคม 2567

อุไรวรรณ สิงห์ทอง^{1*} ชมบุญ สุทธิปัญญา¹ และวิวัฒน์ ชลรินทร์¹

วันที่แก้ไข : 1 ตุลาคม 2567

¹ คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

วันที่ตอบรับ : 24 ตุลาคม 2567

*corresponding author : auriwan_s@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการผลิตซ้ำปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในวรรณกรรมซีไรต์ เรื่อง จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้ ของ ปาลิตา ผลประดับเพ็ชร มีจำนวน 41 ตอน ผู้วิจัยใช้แนวคิดสังคมวิทยาและแนวคิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม นำเสนอผลการศึกษาดังวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า การผลิตซ้ำปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในวรรณกรรมซีไรต์ เรื่อง จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้ ของ ปาลิตา ผลประดับเพ็ชร พบ 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ 2) ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา 3) ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการภาครัฐ และ 4) ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านบริบทสังคมเมืองที่แตกต่างจากสังคมชนบท ปาลิตา ผลประดับเพ็ชร สื่อให้เห็นถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในสภาวะที่สังคมกำลังอ่อนแอด้วยโรคระบาดโควิด-19 จนทำให้ผู้คนในสังคมถูกเบียดขับกดทับ ล้มถ่น และซบเซอจนสร้างความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมให้ผู้คนในสังคม

คำสำคัญ: การผลิตซ้ำ, ความเหลื่อมล้ำทางสังคม, วรรณกรรมซีไรต์, จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้, ปาลิตา ผลประดับเพ็ชร



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Reproduction of Social Inequality in S.E.A. Write Literary Work Entitled
'Until We Lie the World's Embrace' Written by Palita Phonpradapphet.

Received : 14 July 2024

Uraiwan Singthong^{1*} Chomboon Sutthipany¹ and Witthawat Chonrarin¹

Revised : 10 October 2024

¹Bachelor of Fine and Applied Arts, Program in Visual Arts,

Accepted : 24 October 2024

¹Faculty of education and human development, Roi Et Rajabhat University

*corresponding author : auriwan_s@hotmail.com

Abstract

The objective of this research was to investigate the reproduction of social inequality in S.E.A. Write literary work entitled 'Until We Lie in the World's Embrace' written by Palita Phonpradapphet. The sociology concept and social inequality were utilized and presented in descriptive analysis. The results revealed that the reproduction of social inequality in this S.E.A. Write literary work 'Until We Lie in the World's Embrace' written by Palita Phonpradapphet included four topics of 1) income, 2) education, 3) governmental welfare, and 4) urban and rural context. Palita Phonpradapphet in her work conveyed social inequality that occurred when society was weakened by Covid-19 pandemic. This led people to be pushed, pressed, and overlapped then became the social inequality.

Keywords: Reproduction, Social Inequality, S.E.A. Write literary work, 'Until We Lie the World's Embrace', Palita Phonpradapphet.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

บทนำ

ยุคก่อนการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ประชาชนทุกคนต่างใช้ชีวิตปกติ การเดินทางสามารถไปมาหาสู่หรือท่องเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ ได้อย่างความสะดวกสบาย ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจมีอัตราการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น ทั้งภาครัฐและเอกชน เมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในปี พ.ศ. 2563 ส่งผลกระทบต่อประชากรโลกเป็นวงกว้าง พบว่ามีจำนวนผู้ป่วยที่ติดเชื้อโรคโควิด-19 และผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมากในระยะเวลาอันสั้น ด้วยเหตุนี้ทำให้พฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ต้องปรับเปลี่ยนในหลายด้านทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และยังส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม การท่องเที่ยว และระบบการศึกษาที่เคยจัดการเรียนการสอนรูปแบบปกติก็เปลี่ยนไปด้วย

วรรณกรรมซีไรต์ เรื่อง จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้ ของปาลิตา ผลประดับเพชร เนื้อหาประกอบด้วย กวีนิพนธ์จำนวน 41 ตอน เป็นวรรณกรรมที่กล่าวถึงความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในยุคของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ผู้เขียนได้กล่าวถึงการเผชิญกับสภาวะที่โรคโควิด-19 กำลังระบาดหนัก ผู้เขียนได้นำเสนอปัญหาอาชญากรรม สิ่งแวดล้อม และจริยธรรมสื่อ โดยนำเสนอผ่านฉากการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมเมือง ผู้คนในสังคมชนบท ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ คนชราที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ สร้างความเหลื่อมล้ำทางสังคมให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน อาจกล่าวได้ว่า วรรณกรรมจึงมีความสำคัญในฐานะที่ช่วยสร้างความเข้าใจให้แก่มนุษย์ ได้แสดงพฤติกรรมของตัวละครออกมาให้เห็น รวมถึงได้บอกเล่าเรื่องราวของสังคม ผู้อ่านจะสะทกสะเทือนใจกับชะตากรรมของปัจเจกชนที่ปรากฏในวรรณกรรมนั้น (กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2554, น. 146-147)

จุดเริ่มต้นของการผลิตซ้ำทางสังคม Karl Marx (1968) เป็นผู้ริเริ่มแนวความคิดนี้ มองว่าการผลิตซ้ำทางสังคมเป็นผลผลิตมาจากความไม่เท่าเทียมกันในสังคม (Inequality) ทำให้วิถีการผลิต (Mode of Production) ในสังคม ถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มกรรมกรหรือกลุ่มชนชั้นกลาง ซึ่งมีสถานะทางสังคม หรือมีอำนาจที่มาจากหน้าที่การงาน การศึกษา หรือความมั่งคั่ง และกลุ่มกรรมาชีพ เรียกว่ากลุ่มชนชั้นแรงงาน อาจกล่าวได้ว่า เมื่อสังคมมีระบบทุนนิยมจึงทำให้ระบบนี้บีบบังคับให้เกิดกระบวนการผลิตซ้ำเพื่อคงรักษาไว้ซึ่งระบบการผลิตที่มี 2 ชั้น จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้สังคมเกิดความไม่เท่าเทียมกันและส่งผลกระทบต่อปัญหาทางการศึกษาอีกด้วย (ริฎวาน สอสิหังค์สกุล และคณะ, 2566, น. 50)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการผลิตซ้ำปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในวรรณกรรมซีไรต์ เรื่อง จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้ ของ ปาลิตา ผลประดับเพชร ซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอภาพความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมที่เกิดการเปลี่ยนแปลงเมื่อโรคใหม่อุบัติขึ้น งานวรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์เรื่องนี้ นับเป็นวรรณกรรมที่มีบทบาทหน้าที่ในการนำเสนอและถ่ายทอดเรื่องราวให้ผู้อ่าน ช่วยเปิดโลกทัศน์ และรับทราบปัญหาที่ปรากฏในวรรณกรรมอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการผลิตซ้ำปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในวรรณกรรมซีไรต์ เรื่อง จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้ของ ปาลิตา ผลประดับเพชร



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary research) ดำเนินตาม 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกประชากร คือ วรรณกรรมซีไรต์เรื่อง จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้ ของปาลิตา ผลประดับเพ็ชร ทั้งหมด 41 ตอน เพื่อนำมาวิเคราะห์ประเด็นการผลิตซ้ำความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้แนวคิดสังคมวิทยา (สุรางค์ จันทวานิช, 2565) แนวคิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม (ริฎวาน สอสิทธิ์วงศ์สกุล และคณะ, 2566) ในการวิเคราะห์ตัวบท เพื่อวิเคราะห์ประเด็นความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมซีไรต์ เรื่อง จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้ ของปาลิตา ผลประดับเพ็ชร ดังนี้

การผลิตซ้ำความเหลื่อมล้ำทางสังคม หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ ที่สื่อถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ที่มีโอกาสกับผู้ขาดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ในสังคมอย่างไม่เป็นธรรม จนเกิดปัญหาต่าง ๆ ได้แก่

1. ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ หมายถึง ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่สร้างความแตกต่างกัน ในด้านเศรษฐกิจ ส่งผลต่อการสร้างความเหลื่อมล้ำระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีรายได้สูงกับคนที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งส่งผลต่อความไม่เท่าเทียมในสังคม
2. ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา หมายถึง ปัญหาการเข้าถึงระบบการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพ และการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาของเด็กนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลอย่างเท่าเทียม
3. ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการภาครัฐ หมายถึง ปัญหาการเข้าถึงระบบการบริการสวัสดิการของภาครัฐ ที่ดูแลประชาชน เช่น การดูแลและบริการด้านสุขภาพ เป็นต้น
4. ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านบริบทความแตกต่างของสังคมเมืองและชนบท หมายถึง ปัญหาด้านพื้นที่ที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำ เช่น การเข้าถึงทรัพยากรในเขตชุมชนเมืองสามารถเข้าถึงทรัพยากรได้ดีกว่าชนบท เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า และระบบการสื่อสารขั้นพื้นฐาน เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมซีไรต์ เรื่อง จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้ ของปาลิตา ผลประดับเพ็ชร ในปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการภาครัฐ ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านความแตกต่างของบริบทสังคมเมืองและชนบท โดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Description analysis) พร้อมยกตัวอย่างประกอบ และนำเสนอผลการวิเคราะห์เนื้อหาตามลำดับ และอภิปรายผลการวิจัย เพื่อสรุปข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ผลการวิจัย

การผลิตซ้ำปัญหาความเหลื่อมล้ำในวรรณกรรมซีไรต์ เรื่อง จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้ ของ ปาลิตา ผลประดับเพ็ชร ผู้วิจัยพบประเด็นปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม 4 ประเด็น คือ 1. ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ 2. ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา 3. ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการภาครัฐ และ 4. ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านความแตกต่างของบริบทสังคมเมืองและชนบท ดังสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. **ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้** เป็นหนึ่งในปัญหาความเหลื่อมล้ำที่สร้างความแตกต่างกันในด้านเศรษฐกิจ มีผลต่อการสร้างความเหลื่อมล้ำระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีรายได้สูงกับคนที่มีรายได้น้อย ซึ่งส่งผลกระทบต่อความไม่เท่าเทียมในสังคม ดังตัวอย่างในตอนแรกที่แม่รอเงินจากลูกสาวเพื่อมาบริหารจัดการค่าใช้จ่ายในครอบครัว แต่ลูกสาวยังไม่ได้จัดการโอนเงินให้แม่ เพราะลูกสาวมีภาระมากมายทำให้เกิดขัดสนเงินทอง แม่จึงคิดที่จะกู้เงิน เพื่อนำมาใช้จ่ายในครอบครัวก่อน ซึ่งเหตุการณ์นี้อยู่ในช่วงวิกฤติโรคระบาดโควิด-19 ทำให้ผู้คนในสังคมเกิดความเดือดร้อนถ้วนหน้า ดังตัวอย่าง

หนูต้องเรียนออนไลน์ - ยายก็รู้

ยายจะกู้ใครได้ไม่มีหวัง

แม่ของเอ็งก็ภาระประเดประดัง

เดือนนี้ยังไม่ส่งเงินมาถึงยาย

(จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้, 2565, น. 28)

(ปาลิตา ผลประดับเพ็ชร, 2565, น. 28)

จากตัวบทวิขำขันแสดงให้เห็นถึงความสิ้นหวังของผู้พูด ซึ่งต้องเผชิญกับความยากลำบากทางการเงิน ผ่านอารมณ์ของความสิ้นหวัง และความกังวลใจของตัวละครยาย เมื่อเกิดโรคระบาดโควิด-19 หลานจะต้องเรียนออนไลน์ มีค่าใช้จ่ายในการเรียนทั้งค่าอินเทอร์เน็ตเพื่อให้เข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม ภาระต่าง ๆ ในครอบครัว เมื่อลูกสาวไม่โอนเงินมาช่วยเหลือจนเจียวยายจึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ ดังปรากฏในตอนที่ต้องทุบกระปุกออมสินเพื่อนำเงินที่ออมไว้มาใช้จ่ายในช่วงวิกฤติโรคระบาดโควิด-19 ดังตัวอย่าง

ต้องทุบแล้วนะ กระปุกของหนู

เพื่อฮึดสู้ ‘พรงนี้’ ได้อีกหน่อย

ค่านมของน้อง ไม่อาจคอย

ข้าวแกงถุงน้อย ค่อยประทัง

(ปาลิตา ผลประดับเพ็ชร, 2565, น. 107)

จากตัวบทวิขำขันกล่าวถึงพ่อที่ต้องนำเงินที่ได้จากการหยอดกระปุกออมสินมาใช้ในยามขัดสน เพราะครอบครัวมีรายจ่ายเป็นจำนวนมาก ทั้งค่านมลูกและค่ากับข้าวของคนในครอบครัว ตัวอย่างนี้สื่อถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของคนในสังคมเมื่อรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายในแต่ละวัน เมื่อเกิดโรคระบาดโควิด-19 ยิ่งทวีความรุนแรงทำให้การดำเนินชีวิต



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ของผู้คนในสังคม แม้กระทั่งการทำงานต้องปรับวิถีชีวิตแบบใหม่รายได้ลดลงเพราะมีขีดจำกัดเรื่องการเดินทางตามนโยบายการควบคุมโรคระบาดของภาครัฐ

สรุปว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในวาระกรรมซีไรต์ เรื่อง จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้ ของ ปาลิตา ผลประดับเพ็ชร ผู้เขียนแสดงให้เห็นปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในช่วงของการแพร่ระบาดของโรค โควิด-19 ผู้คนในสังคมพบกับปัญหารายได้น้อยไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายและไม่มีเงินเก็บเงินออม เมื่อเกิดโรคระบาดหนักค่าครองชีพที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งค่าอุปกรณ์การเรียนของลูกที่ต้องเรียนออนไลน์ รายได้ที่ได้รับต่อครัวเรือนที่ลดลงล้วนส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของผู้คนในสังคม

2. ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา เป็นปัญหาที่สำคัญมากและเกิดขึ้นในสังคมไทยมายาวนาน เช่น การสนับสนุนการศึกษาที่ไม่เท่าเทียม การขาดโอกาสทางการศึกษาของเด็กนักเรียนในพื้นที่ห่างไกล ในเรื่อง จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้ ของ ปาลิตา ผลประดับเพ็ชร กล่าวถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ผู้เขียนกล่าวถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาผ่านครอบครัวที่มีฐานะดีมีโอกาสและความพร้อมในการเข้าถึงระบบการศึกษา ซึ่งทำให้เห็นความเหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียมกันของผู้คนในสังคม ดังตัวอย่าง

ถ้าอยากเรียน – เรียนออนไลน์ก็ได้ลูก

คอร์สภาษาถูกก็มีออกม

ไม่กี่พัน เลิกเอาที่เขานิยม

ดีกว่านอนเศร้าชมบนโซฟา

(ปาลิตา ผลประดับเพ็ชร, 2565, น. 25)

จากเนื้อความกล่าวถึงครอบครัวที่สามารถเข้าถึงระบบการเรียนในช่วงโรคระบาดโควิด-19 ยุคที่ต้องเรียนแบบออนไลน์ ครอบครัวใดที่มีรายได้มากย่อมสามารถส่งเสริมให้บุตรได้เรียนตามความต้องการ เมื่อเทียบกับครอบครัวที่มีรายได้น้อย แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ดังฉากที่นำเสนอภาพความเหลื่อมล้ำการเข้าถึงระบบการศึกษาเพราะความไม่พร้อมในการเรียนออนไลน์ทั้งขาดคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1

หนูต้องเรียนออนไลน์ในเทอมนี้

หนูไม่มีอะไรเหมือนใครเขา

อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ เกอะ...ฝันเอา

แค่มือถือเครื่องเก่ายังไม่

(ปาลิตา ผลประดับเพ็ชร, 2565, น. 26)



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ตัวอย่างที่ 2

เขาให้เรียนออนไลน์ - หนูไม่พร้อม

เงินออมของยายใต้หมอนนั้น

เก็บไว้ซื้อหูกยาสารพัน

โน้ตบุ๊กเครื่องนั้น - แคมป์ไป

(ปาไลตา ผลประดับเพชร, 2565, น. 48)

จากเนื้อความข้างต้นนำเสนอความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในยุคดิจิทัลไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็สามารถเข้าถึงการศึกษาได้ แต่คนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาแบบออนไลน์ได้ เพราะความไม่พร้อมด้านการเงินที่จะหาซื้ออุปกรณ์เพื่อเตรียมความพร้อมในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่มีนักเรียนอยู่รวมกันจำนวนมาก มีความเสี่ยงสูง อาจมีการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 จึงได้มีแนวทางในการป้องกันและควบคุมโรคระบาด ในโรงเรียน ให้ตระหนักถึงความปลอดภัยของนักเรียน โรงเรียนจึงได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่เพื่อลดการเผชิญหน้ากัน งดเดินทางมาเรียน งดการรวมกลุ่มกันเป็นจำนวนมาก (ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี และภิญญา อนุพันธ์, 2564, น. 64) ดังนั้น จึงเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในยุคของการแพร่ระบาด โควิด-19 เป็นอย่างมาก

สรุปได้ว่า ในวรรณกรรมซีไรต์ เรื่อง จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้ ของ ปาไลตา ผลประดับเพชร ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา อันเป็นปัญหาสำคัญในสังคม เกิดขึ้นจากการเข้าถึงการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกัน ประกอบด้วยปัจจัยหลักคือรายได้ในครัวเรือน ครอบครัวที่พร้อมและมีรายได้สูง สามารถดูแลบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาได้อย่างเต็มที่และมีคุณภาพ แต่ในบางครอบครัวที่มีรายได้น้อยย่อมส่งผลกระทบต่อการศึกษาของบุตรหลาน และส่งผลกระทบต่อพัฒนาสังคมและประเทศชาติในระยะยาว

3. ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการภาครัฐ ประเด็นนี้พบได้ในหลายประเทศทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นประเทศพัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนา ความเหลื่อมล้ำด้านนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านการเข้าถึงบริการทางสังคม และด้านโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง การเข้าถึงสวัสดิการภาครัฐที่ไม่เท่าเทียมที่มีสาเหตุจากปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งความร่ำรวยและความยากจนที่แตกต่างกัน อันเป็นตัวกำหนดโอกาสในการเข้าถึงบริการสวัสดิการของภาครัฐ และนโยบายของรัฐบาลที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการกระจายบริการสวัสดิการอย่างเท่าเทียมหรือการบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการเหล่านี้ได้ ดังที่ผู้เขียนนำเสนอการต่อสู้กับความยากลำบากในการใช้ชีวิต ต้องอดมื้อ กินมื้อตามนโยบายของรัฐ ดังตัวอย่าง

ต้องอดทนเท่านั้นนะหลานรัก

อดทนจนสำคัญความฉิบหาย

อดครึ่ง กินครึ่ง ไม่ถึงตาย

‘คนละครึ่ง’ นโยบายปัจจุบัน

(ปาไลตา ผลประดับเพชร, 2565, น. 28)



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

จากเนื้อความข้างต้น ผู้เขียนเล่นคำว่า “อดทน” หมายถึง บึกบึน, ยอมรับสภาพความยากลำบาก ดังคำเน้นย้ำ “ต้องอดทน” สื่อถึงภาวะที่ต้องจ่ายยอมรับสภาพที่เกิดขึ้น ณ ขณะนั้น นอกจากนี้ยังพบคำว่า “อด” หมายถึง ก.กลั้น ; ไม่ได้ไม่สมหวัง ผู้เขียนเน้นย้ำคำว่า “อดครั้ง กินครั้ง ไม่ถึงตาย สื่อถึงต้องอดกลั้นต่อความยากลำบากในการดำเนินชีวิต (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, น. 1365) อันเป็นภาวะที่เลือกไม่ได้ในสภาวะการณ์ที่เกิดโรคระบาดนี้ ดังที่ สุทธินันท์ นิลพัฒน์ และคณะ (2566, น. 8) กล่าวว่า โควิด-19 กระทบต่อรายได้ของกลุ่มแรงงานรายได้น้อย ไม่ว่าจะเป็นลูกจ้าง อาชีพรับจ้างทั่วไป ค้าขายหาบเร่แผงลอย ล้วนเป็นกลุ่มเปราะบางที่มักได้รับผลกระทบโดยตรงจากสถานการณ์โควิด-19 มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ เพราะส่วนใหญ่เป็นอาชีพที่ไม่สามารถ work from home ได้ปรับเปลี่ยนสถานที่ทำงานได้ยาก จึงมีโอกาสที่จะตกงานถูกให้พักงาน สูญเสียรายได้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ อีกทั้งแรงงานรายได้น้อยมักไม่มีเงินเก็บออมมากพอและไม่มีสินทรัพย์อื่น ๆ นอกจากนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงนโยบาย “คนละครึ่ง” ของภาครัฐ แม้จะเป็นนโยบายที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจและโอบอุ้มกลุ่มประชาชนฐานรากหญ้า แต่ก็ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพในปัจจุบัน และผู้เขียนยังกล่าวเสียดสีปัญหาความยากจนในสังคมไทย โดยเปรียบเทียบว่าเป็นโรคระบาดที่สำคัญ นำพามาซึ่งโรคทุกข์ โรคท้อ โรคไร้การศึกษา และโรคจนเฉียบพลัน ดังตัวอย่าง

เรามีโรคระบาดจัดจำหน่าย
สนนราคาซื้อขายสบายกระเป๋
เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจที่ซบเซา
ถูกกว่าไข่ตั้งหลายเท่า เร่เข้ามา
‘โรคทุกข์’ ‘โรคท้อ’ เราเพาะเชื้อ
เหลือเพื่อ ‘โรคไร้การศึกษา’
‘โรคจนเฉียบพลัน’ หั้นราคา
โรคละบาทถ้วนหน้า – นโยบาย

(ปาไลตา ผลประดับเพชร, 2565, น. 41)

ตัวอย่างข้างต้นนี้กล่าวถึงความทุกข์ยากที่เกิดจากความยากจนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคที่เกิดจากปัญหาสุขภาพจิต ผู้เขียนใช้คำว่า “โรคทุกข์ โรคท้อ” ใช้คำอุปมาเพื่อแสดงถึงความทุกข์ทางใจและความสิ้นหวัง และ “โรคไร้การศึกษา” การขาดโอกาสทางการศึกษาที่ทั่วถึง ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า “โรคจนเฉียบพลัน” ตอกย้ำความยากจนที่รุนแรงและฉับพลันแม้จะมีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐจะช่วยสนับสนุนก็ตาม

สรุปได้ว่า วรรณกรรมซีไรต์ เรื่อง จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้ ของ ปาไลตา ผลประดับเพชร สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการภาครัฐ อันเป็นปัญหาที่มีความสำคัญในระดับประเทศหากภาครัฐจัดการกับระบบสวัสดิการที่ไม่เท่าเทียมหรือไม่เพียงพอ จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา และส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในทุกมิติ



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

4. ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านบริบทสังคมเมืองที่แตกต่างจากสังคมชนบท เป็นปัญหาที่มีมิติหลากหลายและสลับซับซ้อน ทั้งในประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา ความเหลื่อมล้ำดังกล่าวแสดงออกได้หลายรูปแบบ เช่น การเข้าถึงทรัพยากร โอกาสในการศึกษา บริการสุขภาพ โอกาสในการหางาน และการเข้าถึงเทคโนโลยี การเข้าถึงทรัพยากรในเขตชุมชนเมืองสามารถเข้าถึงทรัพยากรได้ดีกว่า เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า และระบบการสื่อสารขั้นพื้นฐาน ในขณะที่ชุมชนในเขตชนบทขาดการเข้าถึงทรัพยากร ทำให้การดำเนินชีวิตไม่สะดวกสบายเทียบเท่ากับเขตชุมชนเมือง ทั้งด้านสวัสดิการขั้นพื้นฐานและระบบการสื่อสารต่าง ๆ ที่สร้างความสัมพันธ์ให้ผู้คนในสังคมได้ติดต่อสัมพันธ์กัน ผู้เขียนได้กล่าวถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคมโดยใช้กลวิธีการเขียนด้วยการตั้งคำถามถึงความโรแมนติก ของชีวิตสามัญ ซึ่งมักถูกมองว่าน่าอิจฉา และชี้ให้เห็นว่าชีวิตสามัญนั้นเต็มไปด้วยความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาที่กล่าวถึงบ่อยครั้ง ดังตัวอย่าง

โรแมนติกอะไรได้ปานนั้น

คือสามัญแห่งชีวิตน่าอิจฉา

ความเหลื่อมล้ำที่พร่าบ่นสนทนา

เป็นปัญหาตรงไหน - ไม่เห็นมี!

(ปาไลตา ผลประดับเพ็ชร์, 2565, น. 62)

จากเนื้อความแสดงความคิดเห็นเชิงเสียดสีเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางสังคม ในบรรทัดที่ 1 ผู้เขียนตั้งคำถามถึงความโรแมนติกของชีวิตสามัญ ซึ่งมักถูกมองว่าน่าอิจฉา บรรทัดที่ 2 ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าชีวิตสามัญนั้นเต็มไปด้วยความเหลื่อมล้ำอันเป็นปัญหาที่กล่าวถึงกันบ่อยครั้ง บรรทัดที่ 3 ผู้เขียนถามว่าความเหลื่อมล้ำนั้นเป็นปัญหาจริงหรือไม่ บรรทัดที่ 4 ผู้เขียนตอบด้วยความเสียดสีว่า “ไม่เห็นมี!” สามารถอธิบายได้ว่าเป็นการวิพากษ์วิจารณ์สังคมที่ยอมรับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เกิดขึ้นนี้

สรุปได้ว่า ในวรรณกรรมซีไรต์ เรื่อง จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้ ของ ปาไลตา ผลประดับเพ็ชร์ สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านบริบทสังคมเมืองที่มีความแตกต่างจากสังคมชนบท เป็นปัญหาที่มีความหลากหลายและสลับซับซ้อนเชิงโครงสร้าง ทั้งการเข้าถึงทรัพยากร โอกาสทางการศึกษา การบริการสุขภาพ และการเข้าถึงเทคโนโลยี

อภิปรายผลการวิจัย

การผลิตซ้ำปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในวรรณกรรมซีไรต์ เรื่อง จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้ ของ ปาไลตา ผลประดับเพ็ชร์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ การผลิตซ้ำปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในวรรณกรรมซีไรต์ เรื่อง จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้ ของ ปาไลตา ผลประดับเพ็ชร์ ได้นำเสนอปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม 4 ประเด็น อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ที่ส่งผลกระทบต่อความเท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสและสิทธิ การมีรายได้ที่ต่างกันและเมื่อรายได้ไม่เพียงพอทำให้เกิดความสิ้นหวัง ผู้คนในสังคมต้องเผชิญกับความยากลำบากทางการเงิน สอดคล้องกับแนวคิดของ สุกัญญา ทรัพย์มุต (2564, น. 13) ที่กล่าวว่า ความเหลื่อมล้ำทางด้านระบบทุนนิยมหรือตลาดเสรีซึ่งเอกชนเป็น



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

เจ้าของปัจจัยการผลิตและมีอำนาจในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการตัดสินใจทำการผลิตและการแบ่งสรรมูลค่าเพิ่มอันเกิดจากการผลิต และความไม่เท่าเทียมกันในการบริการ หรือความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้และทรัพย์สิน และท้ายสุดเมื่อปัญหารายได้ไม่เพียงพอส่งผลต่อสุขภาพจิตตามมา ในประเด็นดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกรวิช มรรฆวรรณ (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความเหลื่อมล้ำและสุขภาพจิต พบว่าความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตโดยตรงและทางอ้อมต่อสุขภาพจิตของคนในประเทศ โดยทำให้สุขภาพจิตแย่ลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีคำอธิบายประการหนึ่งคือ เมื่อประเทศเกิดการพัฒนาและเจริญเติบโตไปข้างหน้า การได้รับประโยชน์จากการพัฒนาและการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ไม่เท่ากัน ทำให้คนที่ได้รับประโยชน์น้อยกว่ามีความรู้สึกเสียเปรียบว่าตนได้รับประโยชน์น้อยกว่าผู้อื่น ส่งผลให้มีฐานะทางสังคมที่ไม่เท่ากับผู้อื่น เกิดความอิจฉา ความเครียดและพัฒนาไปถึงขั้นมีปัญหาด้านสุขภาพจิตได้

ประเด็นความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การเข้าถึงการศึกษา คนบางกลุ่มหรือบางพื้นที่อาจเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้แตกต่างกัน เนื่องมาจากโครงสร้างทางสังคมที่ส่งผลให้เกิดปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน โดยผู้ได้รับการสนับสนุนให้เข้าถึงการศึกษาที่ดีกว่า ย่อมมีโอกาสในการเลือกระดับคุณภาพของการศึกษาที่มากกว่าผู้ที่มีปัจจัยและทรัพยากรที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในทุกยุคทุกสมัยรวมถึงยุคการแพร่ระบาดของโรค โควิด-19 ด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของวินิจ ภาเจริญ และคณะ (2564) ที่ศึกษาเรื่อง ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของพลเมืองไทยวัยเรียนกับสถานการณ์การเรียนออนไลน์ในยุคการแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 วิกฤติการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาอย่างมาก รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์นั้นมีข้อจำกัดทั้งเรื่องความพร้อมส่วนบุคคล โดยเฉพาะในโรงเรียนที่อยู่ต่างจังหวัด นักเรียนไม่มีอุปกรณ์รวมถึงประสิทธิภาพของสัญญาณอินเทอร์เน็ต ครูผู้สอนไม่มีคุ้นชินกับโปรแกรมต่าง ๆ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องวางแผนอย่างจริงจังว่าจะสนับสนุนบุคลากรทางการศึกษาอย่างไร และจะลดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำในสังคมที่เกิดจากภาวะเศรษฐกิจ โดยการจัดระบบสวัสดิการที่เหมาะสม เพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับผู้มีรายได้น้อยและผู้ด้อยโอกาส เปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาสให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรการของการปรับวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับสังคมไทยต่อไป

ในประเด็นความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการภาครัฐ ระบบสวัสดิการภาครัฐที่ไม่เท่าเทียมหรือไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชากรทั้งหมด ปัญหานี้ส่งผลกระทบต่อความเท่าเทียมในการเข้าถึงสวัสดิการพื้นฐานและคุณภาพชีวิตของประชากร มีผลกระทบต่อสุขภาพ การศึกษา และความเป็นอยู่ที่มั่นคงของบุคคลและครอบครัวในสังคม ส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อความอดทนและผลลัพธ์ที่ไม่พึงประสงค์ อีกทั้ง นโยบาย “คนละครึ่ง” ของรัฐบาล ถูกมองว่าเป็นมาตรการที่ไม่สมบูรณ์ ไม่เพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และยังสื่อได้ว่าเป็นคำเตือนเกี่ยวกับอันตรายของการยอมรับความอยู่ดีมีสุขหรือการกดขี่กดทับ และสะท้อนให้เห็นถึงความทุกข์ยากและความยากจน ในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของพระศิลาศักดิ์ สุเมธ (บุญทอง) และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง รัฐ : การเสริมสร้างนโยบายรัฐสวัสดิการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย พบว่าการเสริมสร้างนโยบายรัฐสวัสดิการแห่งรัฐนี้ถือเป็นนโยบายหนึ่ง ในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในประเทศ หากรัฐบาลมุ่งใช้นโยบายดังกล่าวเพียงเพื่อเป็นประชานิยมแล้ว การพัฒนาที่ยั่งยืนที่รัฐบาลได้ตั้งเป้าไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีก็คงจะไม่เกิดขึ้น แต่



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ถ้ารัฐใช้นโยบายดังกล่าวเพื่อใช้แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างจริงจังแล้วจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนที่สมบูรณ์สอดคล้องกับเป้าหมายของประเทศที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อเสริมสร้างหลักประกันการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพอย่างน้อยในระดับพื้นฐานแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียม และสร้างความเป็นธรรม ตามนโยบายรัฐสวัสดิการแห่งรัฐ

ส่วนปัญหาความเหลื่อมล้ำบริบทด้านบริบทสังคมเมืองที่แตกต่างจากสังคมชนบท ความเหลื่อมล้ำที่มุ่งเน้นการเข้าถึงทรัพยากร โอกาสในการศึกษา บริการสุขภาพ โอกาสในการหางาน และการเข้าถึงเทคโนโลยี จะเห็นได้ว่าชุมชนในเมืองมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรที่ดีกว่า ซึ่งปัญหาข้อนี้เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ฝังรากลึกมายาวนานของสังคมไทย สอดคล้องกับแนวคิดของภานุพงษ์ สุขเกิด (2559, น. 175) ที่กล่าวสรุปไว้ว่า ประเทศไทยมีหน่วยผลิตอุตสาหกรรมและประชากรกระจุกตัวหนาแน่นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในขณะที่พื้นที่เกษตรกรรมและเมืองขนาดเล็กอยู่รายล้อมรอบนอก ผลลัพธ์คือความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่เมืองกับชนบทเพิ่มสูงขึ้น จึงเป็นปัญหาที่ต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาพื้นที่เหล่านั้นให้ทัดเทียมกันระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบทซึ่งเป็นไปได้ค่อนข้างยากลำบาก

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

จากศึกษาการผลิตซ้ำปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในวรรณกรรมซีไรต์ เรื่อง จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้ ของ ปาไลตา ผลประดับเพชร พบ 4 ประเด็น คือ 1. ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ 2. ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา 3. ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการภาครัฐ และ 4. ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านบริบทสังคมเมืองที่แตกต่างจากสังคมชนบทอันเกิดจากความไม่เท่าเทียมกันของผู้คนในสังคม โดยปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในสภาวะที่สังคมกำลังอ่อนแอด้วยโรคระบาดโควิด-19 ทำให้ผู้คนในสังคมเกิดความเดือดร้อนในการดำรงชีวิต เพราะได้รับผลกระทบจากวิกฤตินี้ จนสร้างความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมให้ผู้คนในสังคม สิ่งที่สำคัญและช่วยให้รอดพ้นจากภาวะนี้ได้คือ การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันของผู้คนในสังคม สอดประสานกับความร่วมมือของภาครัฐเพื่อช่วยฝ่าฟันปัญหาความเหลื่อมล้ำ สร้างสวัสดิการให้ทั่วถึงเสมอภาค เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และประชาชนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสันติสุขบนพื้นฐานของความเท่าเทียม

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การศึกษาการผลิตซ้ำปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในวรรณกรรมซีไรต์ เรื่อง จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้ ของ ปาไลตา ผลประดับเพชร ชี้ให้เห็นถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำ ทั้งด้านความเป็นอยู่ที่ไม่เท่าเทียมกันของผู้คนในสังคม และสะท้อนปัญหาเพื่อให้ภาครัฐช่วยแก้ไขเพื่อสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นอย่างเท่าเทียมในสังคม
2. การศึกษาครั้งนี้พบปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ผู้เขียนนำเสนอผ่านวรรณกรรม ซึ่งมีคุณค่าเพื่อเป็นแนวทางหรือเป็นข้อมูลในการพัฒนาชุมชนและสังคมให้ดีขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการประกอบสร้างวาทกรรมในวรรณกรรมซีไรต์ เรื่อง จนกว่าโลกจะโอบกอดเราไว้ ของ ปาไลตา ผลประดับเพชร เพื่อให้เห็นมิติสังคมที่ซ่อนเร้นภายใต้ข้อความหรือเนื้อหาที่ผู้เขียนมุ่งนำเสนอ



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

2. ศึกษาวรรณกรรมในยุคการแพร่ระบาดเชื้อโรคโควิด-19 เพื่อให้เห็นการสะท้อนภาพสังคมที่ผู้คนในสังคมต้องพบกับความยากลำบากในการดำรงชีวิต และเพื่อให้เห็นการอยู่ร่วมกันของผู้คนในสังคมที่ช่วยเหลือและแบ่งปัน ช่วยเหลือกันให้รอดพ้นจากวิกฤติการแพร่ระบาดของเชื้อโรคนี

เอกสารอ้างอิง

- กนกพงศ์ สงสมพันธุ์. (2554). บันทึกช่วยจำ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์. *วารสารไรต์เตอร์*, 1(1), 145-147.
- กรวิช มรรฆวรรณ. (2565). *ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และสุขภาพจิต* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/6133/>
- ทองสุข เกตุโรจน์ และสายพิน ศุพุทรมงคล. (2554). *คู่มือเข้าใจชนชั้นวรรณะความเหลื่อมล้ำ*. คบไฟ.
- ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี และภิญญา อนุพันธ์. (2564). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*, 3(2), 63-68.
- ปาไลตา ผลประดับเพชร. (2565). *จนกวีโลกจะโอบกอดเราไว้*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ผจญภัย.
- พระศิวะศักดิ์ สุเมธ, พระมหาไถยน้อย ญาณเมธ, เจนณรงค์ ผานคำ, สถาพร ว่องสันพงษ์, จีรวรรณ สิทธิศักดิ์ และพระนัฐวุฒิ สิริจันโท. (2564). รัฐ : การเสริมสร้างนโยบายรัฐสวัสดิการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย. *วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์*, 6(2), 108-117.
- ภานุพงษ์ สุขเกิด. (2559). *คุณภาพที่เหลื่อมล้ำ*. *วารสารสังคมศาสตร์*, 46(2), 172-176.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- ริฎวาน ศอลิห์วงศ์สกุล, วรภาคย์ ไมตรีพันธ์ และเอกรินทร์ สังข์ทอง. (2566). การผลิตซ้ำทางสังคม และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารกึ่งวิชาการ*, 44(3), 47-62.
- วินิจ ผาเจริญ, ภัทรชัย อุทาพันธ์กรวิทย์เกาะกลาง และสุรัชย์ พุดชู. (2564). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของพลเมืองไทยวัยเรียนกับสถานการณ์ การเรียนออนไลน์ในยุคไวรัสโควิด-19. *วารสารปัญญาภิธาน*, 6(1), 1-14.
- สุกัญญา ทรัพย์ผุด. (2564). *ความเหลื่อมล้ำทางสังคมรัสเซียในวรรณกรรมของฟีโอดอร์ ดอสโตเยฟสกี (Fyodor Dostoyevsky)*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์]. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Creator/personDc/385144
- สุภางค์ จันทวานิช. (2552). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธินันท์ นิลพัฒน์, เยาวภา รุ่งเรือง และณัฐกรฤต ชัยอริยเมธี. (2566). ความเหลื่อมล้ำ : ทางออกจากแนวคิดรัฐสวัสดิการ ถ้วนหน้า. *วารสารสหวิทยาการทางสังคมศาสตร์*, 1(2), 1-22.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

การสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองด้วยแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้ร่วมกัน

วันที่รับ : 4 สิงหาคม 2567

วันที่แก้ไข : 30 ตุลาคม 2567

วันที่ตอบรับ : 5 พฤศจิกายน 2567

พิชญ์อนงค์ ผดุงศิลป์ไพโรจน์^{1*} และรวงทอง ถาพันธุ์¹

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

*Corresponding author e-mail : anong098@gmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของบทความนี้คือ การศึกษาการสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองด้วยแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้ร่วมกัน จากกรอบแนวคิดมีความสำคัญที่ว่า “พลเมือง” มีความสำคัญอย่างมากในการสร้างชุมชน สังคม และประเทศชาติให้เข้มแข็งและมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมีคุณภาพ หลายประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญอย่างมากกับการสร้างพลเมืองโดยผ่านการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) ให้แก่คนในชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชน เพราะเด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า ซึ่งเป็นกำลังสำคัญอย่างมากในการสร้างความเจริญ ดังนั้น การสร้างสำนึกด้วยใจที่ใคร่ครวญ ทำความเข้าใจในมิติภายในของความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และความเชื่อในเหตุการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างรู้เท่าทัน ด้วยหลักการแนวคิดของจิตตปัญญาศึกษาที่มีเป้าหมายในการสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับการเรียนรู้ของคน ที่เน้นให้เห็น “คุณค่า” ใน “ตัวตน” ของคน สร้างจิตสำนึกด้วยใจที่ใคร่ครวญแล้วเชื่อมโยงกับมิติภายนอกอันมีผลกระทบที่เกิดขึ้นจากคนอื่น ๆ ในชุมชน และสังคม โดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ที่มุ่งให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานทางความคิดและกระตุ้นสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองของเด็กและเยาวชน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ สิทธิ และเสรีภาพของตนเมื่อต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

คำสำคัญ: การสร้างสำนึกความเป็นพลเมือง, จิตตปัญญาศึกษา, การเรียนรู้ร่วมกัน



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

The civic consciousness with contemplative education And collaborative learning

Received : 4 August 2024

Revised : 30 October 2024

Accepted : 5 November 2024

Phichanong Phadungsilpairoj^{1*} and Ruangthong Thaphan¹

¹Faculty Of Humanities and Social Sciences, Chaopraya University

*Corresponding author e-mail: anong098@gmail.com

Abstract

The objective of this research was to examine civic consciousness with contemplative and collaborative learning. The concept of ‘citizenship’ plays a crucial role in strengthening communities, societies, and nations in order to foster quality, and progress. Many countries prioritize the cultivation of citizenship through civic education, particularly for children and youth, as today’s children are tomorrow’s adults and vital contributors to national growth. Thus, this process involves instilling reflective awareness and understanding of inner dimensions of humanity, especially regarding emotions, feelings, thoughts, beliefs, and reactions to various events and situations. The principles of contemplative education, aiming to facilitate transformative learning by emphasizing the ‘value’ of the ‘self’, instill the consciousness with mindful consideration and link them to the external impacts from others in the community and society. Through collaborative learning activities, this approach seeks to fundamentally change thought processes and stimulate the civic consciousness of children and youth, enabling them to comprehend their roles, duties, rights, and freedoms in coexistence with others.

Keywords: Civic Consciousness , Contemplative Education, Collaborative Learning



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

บทนำ

จากการทบทวนศึกษาและสังเคราะห์แนวความคิดการใช้การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองนั้น เชื่อว่า การสร้างสำนึก บ่มเพาะความคิด ปูทางฝังนิสัย วิถีปฏิบัติให้สอดคล้องกับพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย จะเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปสู่พฤติกรรมที่ดี เพราะปัจจุบันเด็กเยาวชนมีความเสี่ยงในการไม่รู้เท่าทันของสภาพสังคมที่เต็มไปด้วยสิ่งอันตรายรอบด้าน ฉะนั้น การสร้างสำนึกความเป็นพลเมือง (Civic consciousness) ก็คือ การสร้างพลังกำลังให้แก่บ้านเมือง การมีส่วนร่วมในการกระทำ เห็นประโยชน์ส่วนรวม โดยการกระทำนั้นมีหลายวิธี เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ ร่วมดำเนินการและร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมของชุมชน สังคม และภาครัฐ การสร้างสำนึกความเป็นพลเมือง จึงมีความสำคัญในการสร้างเสริมความรู้ ทักษะ เจตคติ และการมีส่วนร่วมของภาคพลเมืองที่เปิดโอกาสให้เด็ก เยาวชน และคนทุกเพศทุกวัยได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ การสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองจึงต้องมุ่งเน้น “กระบวนการ” ที่เปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้และซึมซับวิถีการคิด วิธีการทำงาน ที่จะช่วยให้พวกเขาเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของชาติ โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้ร่วมกัน ด้วยกระบวนการคิดอย่างใคร่ครวญ ทำความเข้าใจกับการรู้เท่าทันที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง และรู้จักตนเองจนเกิดปัญญา เพื่อร่วมกันศึกษาประเด็นปัญหา ร่วมกันวางแผนระดมความคิด เชื่อมโยงกับสถานการณ์เหตุการณ์ภายนอก โดยมีกลุ่มเป็นผู้ควบคุมการเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมกันสร้างสรรค์ผลงาน โครงการ หรือกิจกรรมในการแก้ปัญหา ร่วมกันนำเสนองานที่สำเร็จหรือเสนอแนวทางข้อปฏิบัติ ตลอดจนผลักดันเป็น “ข้อเสนอเชิงนโยบาย” เสนอต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเพื่อให้เกิดทิศทางที่กว้างขวางต่อไป จึงสอดคล้องกับ ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2563) ได้เสนอแนะในการส่งเสริมให้พลเมืองมีบทบาทโดยการลงมือปฏิบัติจริงในกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมเพื่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองและประสิทธิภาพทางการเมือง ดังนั้น กระบวนการทางจิตตปัญญาและการเรียนรู้ร่วมกัน จะทำให้เด็กเข้าใจเห็น “คุณค่า” ใน “ตัวตน” ของคน สร้างจิตสำนึกด้วยใจที่ใคร่ครวญ รวมไปถึงได้ปลูกฝังบ่มเพาะคุณลักษณะที่สำคัญของความเป็นพลเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้วิถีการแสดงออกของพลเมืองอย่างเหมาะสมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน สังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขมีความมั่นคงปลอดภัย รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ยังได้ฝึกฝนทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์ ถกเถียงร่วมกันอภิปราย หาข้อสรุปและตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญของความเป็นพลเมือง ดังที่ อทิลแกน (Canan Atilgan, อ้างถึงใน สถาบันนโยบายศึกษา, 2557) กล่าวไว้ว่า Civic Education ก็คือ ผู้คนพลเมืองจะถูกสอนให้เตรียมตัว ให้สร้างขั้นเพื่อที่จะปกป้องหรือให้มีสิทธิทางการเมือง เพราะฉะนั้นคำว่า Civic Education ก็ไม่ใช่เป็นเรื่องที่ว่าจะต้องอยู่ในโรงเรียนเท่านั้น แต่จะต้องเป็นเรื่องที่สร้างขึ้นให้เรียนรู้ได้ เป็นเรื่องที่ควรจะเป็นไปอย่างไม่เป็นทางการ ควรจะอยู่ในทุก ๆ แห่ง เด็กเยาวชนและประชาชนจะได้เรียนรู้อะไรต่างๆ ในแนวทางของเขา ซึ่งในศตวรรษที่ 21 นี้ ควรต้องมีผู้นำทางในการพัฒนาการสำนึกความเป็นพลเมืองที่เป็นเครื่องมือพัฒนาการอยู่ร่วมกัน และส่งเสริมระบบการเมือง การปกครอง ก้าวไปสู่ความเป็นสังคมประชาธิปไตยและสร้างเสริมพฤติกรรมที่ดี ปลูกฝังบ่มเพาะคุณภาพของคนให้เป็นคนที่มีรากฐานที่เข้มแข็งตามระบอบประชาธิปไตย ปลูกฝังรากฐานความเป็นพลเมืองให้สืบทอดได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน มีการเสริมสร้างคุณลักษณะต่าง ๆ ให้กับเด็กและเยาวชน ได้เห็นคุณค่าที่ได้รับจากการเรียนรู้ จากกิจกรรม และความเท่าเทียมในคุณค่าของคน เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ การมีทัศนคติที่ดี มีค่านิยม ตลอดจนมีศีลธรรม จริยธรรม และคุณธรรมที่จะเกิดขึ้นในตัวบุคคล

ดังนั้น บทความนี้ จึงนำเสนอความหมายของความเป็นพลเมือง ความสำคัญของการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง การสร้างสำนึกความเป็นพลเมือง ความหมายของจิตตปัญญาศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน และกรณี



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ตัวอย่างการสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองด้วยจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างจิตสำนึกในการรู้เท่าทันที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นรูปธรรม

ความหมายของความเป็นพลเมือง

ศรีณยุ หมั่นทรัพย์ (2565) กล่าวถึง คำและความหมายของพลเมือง หรือ citizen มีรากศัพท์มาจากคำว่า civitas ในภาษากรีก หมายถึง พลเมืองในนครรัฐกรีกโบราณ (city-state) เป็นสมาชิกของรัฐที่มีหน้าที่ที่มีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย และตัดสินคดีที่มีหน้าที่เข้าร่วมในการประชุมถกประเด็นทางการเมือง และได้สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมทางกฎหมาย เป็นแนวคิดของพลเมือง หรือ ประชาชน หรือ demos เป็นผู้ปกครองตนเอง ซึ่งเป็นรากฐานแนวคิดการปกครองระบอบประชาธิปไตย ยึดโยงกับสิทธิทางการเมืองและการมีส่วนร่วมในการปกครอง

มาร์แชลล์ (Marshall, 2002, pp. 8-9) กล่าวว่า ความเป็นพลเมือง คือ แนวคิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอย่างเต็มตัว (full membership) ในชุมชน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วนด้วยกัน คือ

1. องค์ประกอบทางพลเมือง (civil element) เกี่ยวกับสิทธิที่จำเป็นต่อการมีเสรีภาพ ส่วนบุคคล รวมถึงอิสรภาพส่วนบุคคล เสรีภาพในการพูด การคิด และความเชื่อถือศรัทธา สิทธิในการครอบครองทรัพย์สินและทำสัญญา และทำสิทธิในความยุติธรรม

2. องค์ประกอบทางการเมือง (political element) เกี่ยวกับสิทธิในการมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจทางการเมืองทั้งในฐานะที่เข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองและการเลือกผู้ปกครอง

3. องค์ประกอบทางสังคม (social element) เกี่ยวกับสิทธิในค่าตอบแทนและความมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างเพียงพอ สิทธิในการร่วมแบ่งปันมรดกทางสังคม ไปจนถึงสิทธิในการใช้ชีวิตตามมาตรฐานการครองชีพของสังคม

ซึ่งเห็นได้ว่า ความเป็นพลเมืองมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของคน ดังที่ ดอลตัน (Dalton, 2008, pp. 18-19) ได้แบ่งคำจำกัดความของ ความเป็นพลเมือง ออกเป็น 4 แบบ ดังต่อไปนี้

1. ความเป็นพลเมืองทางประชาธิปไตย (democratic citizenship) คือ การมีส่วนร่วมสาธารณะในเรื่องของการเมือง ซึ่งไม่จำกัดอยู่เพียงการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่านั้น

2. ความเป็นพลเมือง คือ การปกครองตนเอง (autonomy) โดยพลเมืองที่ดีควรได้รับการชี้แจงจากภาครัฐอย่างเพียงพอเกี่ยวกับบทบาทในการเข้าร่วมใช้อำนาจในการบริหารปกครอง ร่วมปรึกษาหารือพูดคุยกับเพื่อนพลเมืองที่แตกต่างกัน

3. ความเป็นพลเมือง คือ ความรับผิดชอบต่อการจัดระเบียบทางสังคม และการยอมรับในการใช้อำนาจ ความชอบธรรมของรัฐ และการบังคับใช้กฎหมายของรัฐ

4. ความเป็นพลเมืองทางสังคม (social citizenship) คือ พลเมืองต้องมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมและจริยธรรมต่อเพื่อนพลเมืองในชุมชนทางการเมืองเดียวกันและพลเมืองอื่นโดยรวม

และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้กำหนดความหมายของความเป็นพลเมืองไทยว่า หมายถึง พลเมืองไทยที่มีความรู้และพฤติกรรมตามเป้าหมายของแผนปฏิรูปด้านการเมือง นั่นคือ พลเมืองที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พลเมืองที่มีส่วนร่วมทางการเมืองและในกระบวนการนโยบายสาธารณะ (แผนปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) 23 กุมภาพันธ์ 2564, น. 11)

จึงสรุปความหมาย “ความเป็นพลเมือง” หมายถึง การเป็นสมาชิกของชุมชนหรือสังคมหนึ่ง ๆ ที่มีสิทธิ หน้าที่อันพึงได้ มีความเท่าเทียมกันกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และสังคม โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ และมีความรู้



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ทางการเมือง การปกครองเพื่อประกอบรวมในการตัดสินใจโดยไม่ให้ใครมาครอบงำ ดังที่ พิชญ์อนงค์ ผดุงศิลป์ไพโรจน์ (2559) ได้สรุปเป็นลักษณะสำคัญของความเป็นพลเมืองไว้ 6 ประการ ได้แก่ 1) มีความรู้ รับผิดชอบและพึ่งตนเองได้ 2) เคารพกติกา และเคารพกฎหมาย 3) มีคุณธรรมจริยธรรม 4) มีความรู้ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม 5) การมีส่วนร่วมกิจกรรมของ ชุมชนและสังคม 6) ดำรงชีวิตอย่างมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2558, น. 6-7) ที่ได้ สรุปว่าพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยประกอบด้วยลักษณะ 6 ประการ คือ (1) มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ (2) เห็นคุณค่า เทียมกัน (3) ยอมรับความแตกต่าง (4) เคารพ สิทธิของผู้อื่น (5) รับผิดชอบต่อสังคม (6) เข้าใจระบอบประชาธิปไตยและมีส่วน ร่วม ซึ่งนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทย ของสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเวลาต่อมา

ความสำคัญของการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง

ชัยอนันต์ สมุทวณิช ได้สรุปไว้เกี่ยวกับแนวทางการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในสังคมไทย ดังนี้ “การศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง หรือเรียกว่า Civic Education นั้น พูดย่าง ๆ ก็คือ การนำเอาการเมืองกับการศึกษามาเชื่อมโยง กันนั่นเอง เพราะโดยปกติแล้ว กิจกรรม 2 ด้านนี้ มีอยู่แล้วในสังคมทุกสังคม แต่จุดเชื่อมโยงไม่ค่อยจะมี” เพราะการจัด การศึกษาเรามุ่งเฉพาะในเรื่องหลักสูตรและเรื่องวิธีการสอนในแง่ของเนื้อหาสาระที่เด็กจะต้องเรียนรู้ และการศึกษาที่จำกัด อยู่เฉพาะคนในสังคมที่มีช่วงอายุหนึ่งเท่านั้น ก็คืออยู่ในวัยเรียน ซึ่งมีคนอยู่จำนวนมากนั้น ในสังคมของเราไม่ค่อยได้มีการจัด เท่าไร ที่เราเรียกว่า “การศึกษาตลอดชีวิต” และอาจเป็นการศึกษาที่ไม่ได้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระความรู้แบบที่เรียนในช่วงวัย เรียน (สถาบันนโยบายการศึกษา, 2557, น. 1-10)

ส่วนการเมืองเป็นกิจกรรมที่แยกออกไปต่างหาก การเมืองกับการศึกษา หรือการศึกษาเกี่ยวกับการเมือง จึงไม่ได้รับการ สนใจที่จะนำมาสอน ไม่ว่าจะของเด็ก หรือไม่ว่าจะเป็นการจัดการสอนสำหรับพลเมืองโดยทั่วไป ซึ่งคุณทิพย์พาพร ตันตีสุนทร (สถาบันนโยบายการศึกษา, 2557, น.2) เคยกล่าวว่า “คนเราไม่ได้เกิดมาพร้อมกับยีนประชาธิปไตย เพราะฉะนั้น มันก็ต้องสร้างขึ้น มันต้องมีการสอน แต่การสอนเรื่องการเมืองหรือ Civic Education นั้น คงต้องมีลักษณะที่ผิดแผกแตกต่าง ไปจากการสอนเนื้อหาสาระโดยทั่วไป” นอกจากนี้ อทิลแกน (Canan Atilgan, อ้างถึงใน ทิพย์พาพร ตันตีสุนทร, 2554) ซึ่งเป็น ตัวแทนของมูลนิธิคอนราด อาเดนาวร์ แห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประจำประเทศไทย สถาบันนโยบายศึกษา ได้สรุป ประสบการณ์จากประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีว่า “ความเป็นประชาธิปไตย ไม่ใช่ปรากฏการณ์ภายนอกที่เมืองค์หรือ สถาบันอะไร แต่ว่ามันอยู่ที่การประพฤติ การปฏิบัติ ไม่ใช่จะต้องตั้งกฎเกณฑ์และมีกฎเกณฑ์นั้นไว้ ความท้าทายอยู่ที่ว่าทำ อย่างไรให้กฎเกณฑ์ที่ตั้งขึ้นมาแล้วได้รับการปฏิบัติตามได้รับการยอมรับ และเคารพนั่นเอง”

ฉะนั้น การศึกษาภาคพลเมือง หรือการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง จึงมีความสำคัญในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งเป็น โลก หรือตัวการที่สำคัญที่จะทำให้เกิดสิ่งเหล่านี้ได้ ผู้คนที่เป็นพลเมืองจึงต้องถูกสอนให้เตรียมตัว ให้สร้างขึ้นเพื่อที่จะ ปกป้อง หรือให้มีสิทธิทางการเมือง เพราะฉะนั้น คำว่า Civic Education ก็ไม่ใช่เป็นเรื่องในโรงเรียนเท่านั้น แต่ว่าเป็นเรื่องที่ สร้างขึ้นให้เรียนรู้ได้ จะเป็นเรื่องที่ควรจะเป็นไปอย่างไม่เป็นทางการ และควรจะมีอยู่ทุก ๆ แห่ง แม้แต่ในห้องถ้ำ ชุมชน สังคม ดังนั้น หลักการสำคัญของการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองจะต้องมีพัฒนารูปแบบการสอนให้แก่นักเรียน ควรจะ สอนในรูปแบบให้นักเรียนเข้าร่วมทำกิจกรรมและการลงมือปฏิบัติ หรือการเรียน การสอนผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความเชื่อมโยงที่มีนัยสำคัญมากขึ้น คือ ให้เน้นการมีส่วนร่วมเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative learning) ว่าเราต่างเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาและต้องร่วมกันในการคลี่คลายแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว ผู้สอนจะมีหน้าที่เชื่อมโยงการเรียนรู้กับประสบการณ์จริงทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจใน



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งความสามารถในการสอนความเป็นพลเมืองของครู จึงสรุปได้ว่า (พิชญ์อนงค์ ผดุงศิลป์ไพโรจน์, 2559, น. 78)

1. ครูต้องมีความ “ตระหนักและมีความรู้” ความเข้าใจทางด้านเนื้อหาของความเป็นพลเมือง และวิธีการสอนความเป็นพลเมือง
 2. ครูต้องสามารถ “ออกแบบ” การสอนความเป็นพลเมืองได้
 3. ครูต้อง “สอนเป็น” คือสอนโดยการเชื่อมโยงความเป็นพลเมืองในชีวิตจริงทั้งในและนอกห้องเรียน
 4. ครูต้อง “เห็นกระบวนการ” ความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้นักเรียนร่วมกัน
- ดังนั้น ทักษะความสามารถในการสอนของครูนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ และคุณลักษณะสำคัญของนักเรียน และต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสอนต่างๆ ตลอดจนเทคนิคการสอน โดยเฉพาะความรู้ในเนื้อหาผนวกกับวิธีการสอน (Pedagogy content knowledge : PCK) ซึ่งมีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นตัวบ่งชี้ถึงตัวครูผู้สอนที่จะต้องมีความรู้ในการถ่ายทอดเนื้อหาและมีความรู้ในเนื้อหาเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยหนึ่งที่จะเสริมสร้างพัฒนาให้นักเรียนได้มีคุณลักษณะตามเป้าหมาย คือ ครูยังต้องเป็นแบบอย่างในการนำสู่การปลูกฝังเสริมสร้างพัฒนาจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองที่ทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เพื่อให้นักเรียนได้เกิดคุณลักษณะสำคัญของความเป็นพลเมืองเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข

การสร้างสำนึกความเป็นพลเมือง

“สำนึกความเป็นพลเมือง” จะเกิดขึ้นได้ เพราะคนเราทุกคนล้วนผูกพันกับถิ่นเกิด แต่ด้วยเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ทำให้หลงลืมและมองข้ามไป แต่ถ้าเรามีโอกาสได้กลับมามองชุมชนในสายตาที่ละเอียดขึ้น และมีโอกาสที่จะได้ทำงานด้วยการลงมือแก้ปัญหาเอง วิธีการนี้จะ “ปลุกสำนึก” ที่มีอยู่แล้วให้งอกงามยิ่งขึ้น ดังนั้น การสร้างสำนึกพลเมือง (Civic Consciousness) จึงต้องมุ่งสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่ความเป็นพลเมืองให้แก่ เด็ก เยาวชนและผู้เกี่ยวข้องผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน ชุมชน และสังคม เพื่อเรียนรู้บนฐานวัฒนธรรมของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันกับผู้อื่น เน้นการเรียนรู้ในเรื่องธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน ร่วมกันกำหนดปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาตลอดจนผลักดันเป็น “ข้อเสนอเชิงนโยบาย” เสนอต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเพื่อให้เกิดทิศทางที่กว้างขวางต่อไป และนอกจากนี้ จิตสาธารณะของนักเรียนถือเป็นประเด็นที่สำคัญต่อการดำรงอยู่ของสังคมภายใต้การเปลี่ยนแปลง (Satararuji, 2008, อ้างถึงใน ศิริชัย เพชรรักษ์ และ วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง, 2564) เนื่องจากจิตสาธารณะเป็นความรับผิดชอบต่อที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของบุคคล คือ ความรู้สึกนึกคิดตลอดจนคุณธรรมจริยธรรมที่อยู่ในจิตใจ และส่งผลต่อการกระทำภายนอกของบุคคล

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2559) ได้กล่าวถึง การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะมีความเข้มแข็งได้นั้น ต้องเริ่มต้นจากการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโดยการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักเรียน นิสิตนักศึกษา และประชาชน รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อกระตุ้นและสร้างจิตสำนึกให้เห็นความสำคัญของความเป็นพลเมืองว่ามีบทบาทสำคัญที่จะสร้างรากฐานประชาธิปไตยของประเทศไปสู่ความก้าวหน้าและมั่นคง จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริชัย เพชรรักษ์ และวราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง (2564) ที่สร้างสำนึกพลเมืองของนักเรียนในจังหวัดลพบุรี ที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความเป็นพลเมือง และนำไปใช้ในการแก้ปัญหาชุมชนแบบมีส่วนร่วมได้ ฉะนั้น กระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมผ่านระบบการศึกษาและประสบการณ์ในสถาบันการศึกษา ถือเป็นส่วนหนึ่งของการปลูกฝัง



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

สำนึกความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ สถาบันครอบครัว และหลักธรรมของศาสนา ก็นับได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังพฤติกรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์สำหรับการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมเช่นกัน

จึงสรุปได้ว่า การสร้างสำนึกความเป็นพลเมือง จึงต้องพัฒนาให้เด็กและเยาวชนได้มี “ความรู้” “ทักษะ” และ “เจตคติ” มีความสำคัญเชื่อมโยงกันและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของ “พลเมือง” อันเกี่ยวข้องข้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เหมาะสมผ่านการลงมือปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความเป็นพลเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ผ่านการกำหนดนโยบายสาธารณะโดยใช้กระบวนการฉันทามติหรือความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่กลุ่มสนใจ เป็นต้น

2. ทักษะ (Skill) หมายถึง ความชำนาญ การทำงานได้อย่างคล่องแคล่ว ทักษะเป็นสิ่งที่ต้องฝึกฝนปฏิบัติให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติและในการปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ทักษะที่พลเมืองพึงมี อาทิ ทักษะในการคิด การเขียนเชิงวิเคราะห์ การพูดในที่สาธารณะ การประยุกต์ใช้ การจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การฟังและการยอมรับความเห็นที่แตกต่าง

3. เจตคติ (Disposition) หมายถึง ภาษาท่าทาง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่ง สิ่งใด อันจะส่งผลต่อแนวโน้มการแสดงออกของผู้คนนั้น ทางกาย วาจา ใจ เจตคติมีทั้งด้านบวกและด้านลบ อาทิ การแสดงออกถึงความชอบ ความพอใจความสนใจ และในทางกลับกัน เจตคติด้านลบ โดยการแสดงออกถึงความเกลียดชัง ไม่พอใจ ไม่สนใจ อย่างไรก็ตามเจตคติอาจเปลี่ยนแปลงไปได้ตามข้อมูลที่ได้รับหรือความเชื่อที่เปลี่ยนไป เจตคติที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยพึงมี เช่น การยอมรับความหลากหลาย การยึดหลัก สันติวิธีในการแก้ไขปัญหา ความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยและอำนาจของประชาชน

จึงสอดคล้องกับ อมรรัตน์ วัฒนาธร (ม.ป.ป., น.5) ที่กล่าวถึง การสร้างสำนึกใหม่เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาจึงเป็นเรื่องที่ต้องทบทวนและการปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับการเรียนรู้บนฐานวัฒนธรรมของผู้เรียนที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นและอยู่ร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน การนำเอาสถานการณ์จริงของชีวิตเป็นตัวตั้งแทนตำรา สร้างพลังเข้มแข็งพอที่จะทำให้นักเรียนเข้าใจสถานการณ์ความเป็นจริงที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ ทำให้สามารถเผชิญสถานการณ์ความเป็นจริงได้ และนำตนเองให้พ้นวิกฤติการณ์ทั้งด้านในตัวมนุษย์เอง ในสังคมและสิ่งแวดล้อมในยุควิกฤตินี้ได้ และยังเป็นการเรียนรู้ด้วยการเคารพศักดิ์ศรี คุณค่าของความเป็นคนของทุกคนอย่างเท่าเทียมกันและการมีศีลธรรมพื้นฐานของสังคม ซึ่งกลายเป็นรากฐานที่มั่นคงของประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และสิ่งต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นธรรมทางสังคม และ ยังสอดคล้องกับ จิตสุภา กิตติมุง และวทัญญู ใจบริสุทธิ์ (2565) ที่สรุปองค์ความรู้ใหม่ของแนวทางในการพัฒนาการสอนวิชาพลเมืองในยุคความปรกติใหม่ (New Normal) ที่เป็นรูปแบบต้องเตรียมความพร้อมผู้เรียนด้วยศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งเชื่อมโยงองค์ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะในสถานะพลเมืองรุ่นใหม่ที่จะช่วยให้ก้าวหน้าผ่านความท้าทายที่ไม่เคยมีมาก่อน (Unprecedented Challenges) เรียนรู้ที่จะปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง

ความหมายของจิตปัญญาศึกษา

ประเวศ วะสี (2550, น. 13-14) ให้ความหมายว่า จิตปัญญาศึกษา หมายถึง การรู้จักตนเองแล้วเกิดปัญญานอกจากนี้ ยังกล่าวในคำนำ “การเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ” ของ วิจักขณ์ พานิช (2550) ว่า จิตปัญญา เป็นเครื่องมือที่จะปรับให้โลกตรงและสมดุล การที่โลกจะพ้นวิกฤติการณ์ใหญ่ในปัจจุบันได้ การศึกษาทุกชนิดและทุกระดับจะต้องโยงเข้าสู่



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

โลกภายในเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตนอย่างลึกซึ้ง (Personal Transformation) เพื่อความสมบูรณ์แห่งความเป็นมนุษย์

จุมพล พูลภัทรชีวิน (2566) ได้อธิบายว่า จิตตปัญญาศึกษาเป็นการศึกษาที่เน้น และให้ความสำคัญกับการพัฒนาความตระหนักรู้ การเรียนรู้และการรู้เท่าทันมิติโลกภายใน ได้แก่ อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ทักษะมุมมองต่อชีวิตโลกและสรรพสิ่งของตนเอง ให้คุณค่าในเรื่องการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ซึ่งหมายถึงการสังเกตอย่างมีสติต่อการเปลี่ยนแปลงภายในของตนเองที่เกิดขึ้นจากการเผชิญกับผู้อื่นและโลกภายนอก ผ่านกระบวนการ วิธีการและกิจกรรมที่หลากหลาย มีเป้าหมายก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานอย่างลึกซึ้งทางความคิดความเชื่อและจิตสำนึกใหม่เกี่ยวกับตนเอง โลก และสรรพสิ่ง ส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติและดำเนินชีวิตอย่างมีสติ อย่างมีปัญญา มีความรักความเมตตาต่อตนเองและสรรพสิ่งในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งและเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ โดยใช้กิจกรรม 3 กระบวนการหลักตามแนวจิตตปัญญาศึกษา ได้แก่ 1) สุนทรียสนทนา (Dialogue) 2) การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) เพื่อเข้าใจผู้พูดอย่างเป็นองค์รวม ไม่ใช่แค่ภาษาพูดหรือคำพูด ไม่ตัดสินผู้พูด 3) การสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflection) ทั้งส่วนบุคคลและกลุ่มเพื่อการตระหนักรู้ เรียนรู้และรู้เท่าทันตนเองและผู้อื่น

จึงสรุปว่า จิตตปัญญาศึกษา หมายถึง การศึกษาที่ทำให้เข้าใจด้านในของตัวเอง รู้ตัว เข้าถึงความจริง ทำให้เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับโลกและผู้อื่น การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงและการรับฟังด้วยใจเปิดกว้าง ซึ่งจะนำไปสู่การรู้จักตัวเอง การหยั่งรู้ ความเปิดกว้างยอมรับความหลากหลาย เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความมีสมดุภายในมีปัญญาและมีความสุขแท้ และจิตตปัญญาศึกษา จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เน้นการพัฒนาความคิด จิตใจ อารมณ์ภายในตนเองอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ในตนเอง รู้คุณค่าของสิ่งต่างๆ โดยปราศจากอคติ เกิดความรักความเมตตา อ่อนน้อมต่อธรรมชาติ มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และสามารถประยุกต์เชื่อมโยงกับศาสตร์ต่างๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุลและมีคุณค่า ซึ่งจิตตปัญญาศึกษาถูกเรียกได้หลาย ๆ ชื่อ เช่น การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Education) การเรียนรู้อย่างใคร่ครวญ การเรียนรู้สำหรับการตื่นรู้ (Awakening Learning) การเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic Learning) โดยสิ่งเหล่านี้ คือการศึกษาที่ทำให้เกิดการสำรวจตนเองภายใน การตระหนักรู้ และเข้าใจความเชื่อมโยงของมนุษย์กับชุมชน สังคม และโลก นั่นเอง

แนวทางการปฏิบัติของจิตตปัญญาศึกษา

จากการทบทวนศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวจิตตปัญญาศึกษามีแนวทางในการเลือกจัดกิจกรรมการออกแบบได้หลากหลาย เนื่องจากจิตตปัญญาศึกษาเป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดปัญญา ตระหนักรู้ และปมเพาะปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะเชิงบวกต่าง ๆ เชื่อมโยง บูรณาการ เข้าไปมีประสบการณ์เผชิญหน้ากับความไม่รู้อย่างใคร่ครวญ เกิดความตระหนักรู้ในคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ มีความรักความเมตตา อ่อนน้อมต่อธรรมชาติ และมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม เพื่อพัฒนาฐานกายจากการลงมือกระทำ (Hand) พัฒนาฐานการคิด (Head) พัฒนาฐานใจการรู้สึกรู้สีก (Heart) และสะท้อนคิดจากการจัดกิจกรรม (Reflection) ซึ่งการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองจึงเป็นพื้นฐานการพัฒนาจิตตปัญญาในสังคมไทย จึงสรุปแนวทางการปฏิบัติหลักการพื้นฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักจิตตปัญญา 7 ดังนี้ (จิระพร ชะโน, ม.ป.ป.)

1. หลักการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) คือ การเข้าสู่ภาวะจิตใจที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ เช่น การสงบนิ่งก่อนทำกิจกรรม ทบทวนสิ่งที่เรียนรู้ พิจารณาเรื่องราวอย่างใคร่ครวญ



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

2. หลักความรัก ความเมตตา (Compassion) คือ การสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ด้วยความรัก ความเมตตา ความไว้วางใจ เชื่อใจ เข้าใจ ยอมรับ และเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เช่น การเชื่อมโยงตนเองกับธรรมชาติ
 3. หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Connectedness) คือ เป็นการนำความรู้จากภายนอกเชื่อมโยงกับตนเองบูรณาการ เรียนรู้ในแง่มุมต่าง ๆ แล้วนำมาเชื่อมโยงกับชีวิตและสรรพสิ่งต่าง ๆ เช่น สะท้อนความจริงในชีวิต พิจารณาอารมณ์ ความรู้สึก นึกคิดของตนเอง
 4. หลักการเผชิญความจริง (Confronting reality) คือ เปิดโอกาสให้เผชิญความจริงทั้งของตนเองและของผู้อื่น สังคม หรือโลก เช่น การเผชิญกับสภาพความเป็นจริงที่แตกต่างไปจากกรอบความเคยชินเดิมของตน กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ในแง่มุมใหม่
 5. หลักความต่อเนื่อง (Continuity) คือ การทำให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เช่น ประสบการณ์ที่สะสมมาจะช่วยสร้างเงื่อนไขภายในให้พร้อมที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น
 6. หลักความมุ่งมั่น (Commitment) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ไม่มีความมุ่งมั่นในการเปลี่ยนแปลงตนเองแล้ว ก็จะไม่สามารถนำการเรียนรู้ไปเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติที่มีต่อตนเอง ผู้อื่น และสรรพสิ่งต่าง ๆ ได้ เช่น การสร้างแรงบันดาลใจ ปลุกเร้าให้เกิดพลังความมุ่งมั่น ความรัก ความเมตตา
 7. หลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community) คือ เป็นการสร้างชุมชนขึ้นมาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การ ค่อย ๆ ก่อตัวจากกระบวนการอบรม พุดคุยแลกเปลี่ยนกัน เพื่อคลี่คลายมาเป็นองค์ประกอบหลักของการเรียนรู้การ เปลี่ยนแปลงในกลุ่ม
- ดังนั้น การฝึกปฏิบัติการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา จึงเป็นการศึกษาที่ทำให้ เข้าใจมิติภายในของตนเอง การรู้ตัว การเข้าถึงความจริง มีความรักและเข้าใจในสรรพสิ่ง เป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ สามารถเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับโลกและผู้อื่น เป็นแนวทางบ่มเพาะปลูกฝังคุณลักษณะที่สำคัญของความเป็นพลเมืองทางจิต วิญญาณอันได้แก่ ความรักความเมตตา ความสุข ความสงบ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง มีปัญญา และความต้องการที่จะรับใช้ ช่วยเหลือชุมชน สังคมให้เจริญงอกงามขึ้น

การสอนความเป็นพลเมืองด้วยการเรียนรู้ร่วมกัน

ปัจจุบันการสอนในสังคมประชาธิปไตยก็คือ ไม่มีการชี้นำ หมายความว่า เราต้องปลดแอกพันธนาการที่ครูเคยชี้นำ นักเรียนให้จดจำตามคำบอกของครู นักเรียนทำทุกอย่างเพื่อสอบเอาคะแนน แต่ไม่ได้สร้างลักษณะของความเป็นพลเมืองที่จะ ทำให้พวกเขา มีความรับผิดชอบได้ เพราะในโลกปัจจุบัน นักเรียนจะต้องเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการการส่งเสริม การแสดงออกทางด้านความคิด และการปฏิบัติมากขึ้น เพื่อทำการค้นคว้า ค้นพบความรู้จากการสงสัย การตั้งคำถาม การ แสวงหาคำตอบได้ด้วยตนเองจนนำไปสู่การค้นพบตัวตนของตนเอง ซึ่งการสอนความเป็นพลเมืองจึงต้องทำอะไรให้ดึง ความคิดของเด็กออกมา ให้พวกเขานำตัวเอง เมื่อพวกเขานำตนเองได้แล้ว พวกเขาก็จะนำคนอื่นได้ ดังนั้น ครูจึงต้องให้ เสรีภาพทางความคิด การแสดงออกของความคิดเห็นที่เป็นเสรีภาพอันเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตย ดังที่ พิชญ์อนงค์ ผดุง ศิลป์ไพโรจน์ (2559) ได้ค้นพบรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้อันร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง สำหรับครูการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ซึ่งหลักการแนวคิดของการสอนความเป็นพลเมืองด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning) มี ดังนี้ 1) การฟังพาดูด้วยกันเชิงบวก โดยการปฏิสัมพันธ์ร่วมกันรับผิดชอบทำงานเป็นกลุ่มที่มีเป้าหมายเดียวกันและทำงานที่ เกิดจากแรงจูงใจภายใน 2) ต้องใช้แหล่งเรียนรู้สถานการณ์ปัญหาจริงที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ชุมชน สังคม และประเทศ เพื่อนำมา เป็นประเด็นในการระดมความคิด แล้วเชื่อมโยงค้นคว้าแก้ปัญหาาร่วมกัน 3) ร่วมสร้างสรรค์ผลงานที่อาศัยประสบการณ์เดิม



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

เชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพจริง บริบทจริง 4) ใช้กระบวนการที่มีส่วนร่วมกับชุมชนทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อร่วมวางแผน ดำเนินการปลูกฝังและส่งเสริมความเป็นพลเมืองให้นักเรียนและติดตามประเมินผลนักเรียนร่วมกัน

จากหลักการแนวคิดดังกล่าว จึงค้นพบขั้นตอนการสอนความเป็นพลเมืองด้วยการเรียนรู้ร่วมกัน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ (พิชญ์อนงค์ ผดุงศิลป์ไพโรจน์, 2559) (1) เสนอสถานการณ์ปัญหา (For the problem) (2) วางแผนระดมความคิด (Plan collaboratively) (3) เชื่อมโยง ค้นคว้าแก้ปัญหา (Linking research to solve problem) (4) สร้างสรรค์ผลงาน (Create new jobs) (5) นำเสนอและประเมิน (Presented and evaluated) และในขณะที่สอน ครูจะต้องใช้เทคนิคการสอนที่เน้นการปลูกฝังพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลเมือง เน้นการคิดวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติจริง ใช้เทคนิคการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อเป็นประเด็นในการกระตุ้นให้เด็กได้ถกเถียง อภิปรายกลุ่ม (Group discussion) การสืบค้นข้อมูล (Inquiry) การมีปฏิสัมพันธ์กัน (Interactive) การร่วมกันตั้งคำถาม (Questioning) การแสดงบทบาทสมมติ (Role play) และ/หรือการศึกษานอกสถานที่ (Fieldwork) เพื่อนำมาสู่การสร้างผลงาน โครงการ โครงการงานหรือกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนลงมือทำเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน

ตัวอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนการสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองด้วยแนวคิด

จิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้ร่วมกัน

การจัดกระบวนการเรียนการสอน “การสร้างสำนึกความเป็นพลเมือง” ด้วยแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้ร่วมกัน จึงต้องผสมผสานกระบวนการเพื่อสร้างสำนึกความเป็นพลเมือง ดังนี้

แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา	แนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน
มีกระบวนการ 3 ขั้นตอน 1. การคิดอย่างใคร่ครวญ 2. การทำความเข้าใจ/รับรู้เท่าทัน นำสู่ การเปลี่ยนแปลง 3. นำไปสู่การรู้จักของตน และเกิดปัญญา	มีกระบวนการ 4 ขั้นตอน 1. ร่วมกันศึกษาประเด็นและแก้ปัญหา 2. ร่วมกันวางแผน ระดมความคิด เชื่อมโยงสถานการณ์ภายนอก 3. ร่วมกันเสริมสร้างผลงาน โครงการ โครงการงาน หรือกิจกรรม 4. ร่วมกันนำเสนองานที่สำเร็จ และเสนอแนวทางข้อปฏิบัติ

กรณีตัวอย่าง “พลเมืองเยาวชนรุ่นใหม่สำนึกร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น”

1. สาระสำคัญ

การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน สังคม เป็นการเชื่อมโยงกับชุมชน บริบทจริง สถานการณ์จริง วิถีชีวิตจริง ประเพณีวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชุมชน สังคม และกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ ที่ชุมชน สังคมจัดขึ้น ล้วนแล้วมีความจำเป็นและสำคัญต่อการเสริมสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งในสังคมหนึ่ง ๆ ชุมชนหนึ่ง ๆ ท้องถิ่นหนึ่ง ๆ จะประกอบด้วยคนมาอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน เป็นสังคม และเป็นสังคมโลก โดยเฉพาะในสังคมไทยนั้น ตามหลักการแล้วต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ฉะนั้นการสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนจึงจำเป็นต้องเกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมด้วยชุมชนการเรียนรู้ นั่นคือ “บวร” ประกอบด้วย บ้าน วัด โรงเรียน ที่ครูผู้สอนต้องออกแบบเชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน สังคม เพื่อให้ผู้เรียนได้



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

เรียนรู้ถึงวิถีชีวิต รากเหง้า ภูมิปัญญา ทรัพยากรในชุมชน ท้องถิ่น สังคม และปัญหาต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมกิจกรรม
สาธารณะ เป็นต้น

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 มีความรอบรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น ในการพัฒนาชุมชน สังคมร่วมกัน
- 2.2 มีความตระหนักและเกิดจิตสำนึกถึงความสำคัญของประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาในท้องถิ่น
- 2.3 มีส่วนร่วมกับชุมชนในการดำเนินโครงการ กิจกรรมสำนึกร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

3. เนื้อหา

สำนึกร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น “บุญเจดีย์ข้าว สืบสานบุญ คุณหลาน บุษบาพระแม่โพสพ” วัดโฆษา (บ้าน
ท่าช้าง) ต.ห้วยไร่ อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์

4. วิธีดำเนินกิจกรรม

จุดประสงค์การเรียนรู้	แนวการจัดกิจกรรม	แนวคิด/รูปแบบ
1.มีความรอบรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น ในการพัฒนา ชุมชน สังคมร่วมกัน	1.พานักเรียนไปชมเจดีย์ข้าว และเชิญท่านพระครู ถาวรพัชรกิจ เจ้าอาวาสวัดโฆษา(บ้านท่าช้าง) ฝึก การปฏิบัติผ่านความสงบนิ่ง (การทำสมาธิ) และให้ ความรู้ ความสำคัญของ“บุญเจดีย์ข้าว สืบสานบุญ คุณหลานบุษบาพระแม่โพสพ” 2.หลังจากชมเจดีย์ข้าว และได้ความรู้ความเข้าใจ ถึงความสำคัญและความเป็นมาแล้ว	จิตตปัญญาศึกษา -การคิดอย่างใคร่ครวญ -ทำความเข้าใจ/รับรู้ เท่าทันนำสู่การ เปลี่ยนแปลง -การรู้จักของตน และเกิดปัญญา

จุดประสงค์การเรียนรู้	แนวการจัดกิจกรรม	แนวคิด/รูปแบบ
	ครูจึงให้ร่วมกันสรุปความรู้บุญเจดีย์ข้าวสืบสาน บุญคุณหลานบุษบาพระแม่โพสพ”ลงในกระดาษชาร์ต เป็นแผนภาพ 3.ให้นักเรียนจับคู่(ชาย-ชาย,หญิง-หญิง) ปฏิบัติ ผ่านการเคลื่อนไหวเดินจับคู่และหยุดนั่งลงพร้อม เป่าขลุ่ยคู่กัน คนชนะจะเป็นผู้ กำมือไว้ให้แน่น คน แพ้จะต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะแกะมือของคน ชนะออกให้ได้ (ใช้เวลา 2 นาที) จากนั้นสลับ หน้าที่กัน 4.แจกกระดาษ A4 ให้นักเรียนทุกคน โดยให้ นักเรียนวาดภาพสิ่งที่คิดว่าแทนตนเองได้ดีที่สุด โดยไม่ต้องเขียนคำอธิบายลงในภาพ และวาดสิ่งที่ นักเรียนคิดว่าเป็นตัวแทนของเพื่อนให้ได้มากที่สุด	



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

	<p>โดยไม่ต้องเขียนคำอธิบาย (ให้เวลา 2 นาที)</p> <p>5.จากนั้นให้นักเรียนผลัดกันเล่าอธิบายภาพที่ตนวาด โดยเริ่มจากเล่าภาพของตนเองให้คู่ของตนฟังก่อนคนละ 1 นาที ให้เล่าภาพที่ตนวาดเกี่ยวกับเพื่อนอีก คนละ 1 นาที และให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเพิ่มเติมในประเด็นอื่นๆ เช่น ความหวัง ความฝันและปัญหาต่างๆ ที่พบ</p> <p>6.สุ่มตัวแทนนักเรียนออกมาเล่าเรื่องราวประทับใจที่ได้ฟังจากเพื่อนโดยเริ่มเล่าตั้งแต่สิ่งที่ตนเองมองเพื่อนและความเป็นจริงที่ได้ฟังจากเพื่อน</p> <p>7.ครูร่วมกันสรุปกิจกรรมว่า “การอยู่ร่วมกันในสังคม สิ่งสำคัญคือการเปิดใจยอมรับตนเองและผู้อื่น ผู้ที่มีใจกว้างพร้อมที่จะรับฟังเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ การปิดใจก็เหมือนกับการกำมือแน่นไม่ยอมให้ใครแกะออกได้ และคนเรามักมองตนเองในแง่ดีแต่มักปิดใจไม่ยอมรับฟังความเห็นของผู้อื่นเนื่องจากมีอคติ การเปิดใจรับฟังและมอง แง่ดีของผู้อื่นไม่ยึดติดกับความคิดของตน จึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงอยู่ในสังคมประชาธิปไตยที่มีความหลากหลาย และเปิดใจเรียนรู้ซึ่งกันและกัน”</p>	
--	---	--



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

จุดประสงค์การเรียนรู้	แนวการจัดกิจกรรม	แนวคิด/รูปแบบ
2.มีความตระหนักและเกิดจิตสำนึกถึงความสำคัญของประเพณีวัฒนธรรมภูมิปัญญาในท้องถิ่น	<p>1.ครูให้นักเรียนเข้ากลุ่ม 4-6 คน ร่วมกันคิดโครงการ หรือกิจกรรมในการสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อให้ประเพณีวัฒนธรรมภูมิปัญญาในท้องถิ่นยั่งยืนต่อไปได้อย่างไร</p> <p>2.ครูให้ข้อแนะนำชื่อ “โครงการสร้างสำนึกพลเมืองกันเถอะ” แล้วเปิดโอกาสให้เข้ากลุ่มร่วมกันวางแผน ระดมความคิด เชื่อมโยงสถานการณ์ภายนอก โดยเสริมสร้างผลงานการสร้างสำนึกของกลุ่มตนเอง (ให้เวลาคิดและเขียนโครงการ 1 สัปดาห์) โดยมีเป้าหมายของโครงการสร้างสำนึกพลเมือง คือ : มุ่งหวังให้นักเรียนได้ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) และเจตคติ(disposition) เกี่ยวกับประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมภูมิปัญญาผ่านการกำหนดนโยบายสาธารณะร่วมกัน</p>	<p>การเรียนรู้ร่วมกัน</p> <p>-ร่วมกันศึกษาประเด็นและแก้ปัญหา</p> <p>-ร่วมกันวางแผน ระดมความคิด เชื่อมโยงสถานการณ์ภายนอก</p> <p>-ร่วมกันเสริมสร้างผลงาน โครงการโครงการ หรือกิจกรรม</p>
3.มีส่วนร่วมกับชุมชนในการดำเนินโครงการกิจกรรมสำนึกร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น	<p>3.ครูนัดหมายให้ทุกกลุ่มนำเสนอโครงการ แนวการดำเนินโครงการ การมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นอย่างไร พร้อมเสนองบประมาณในการดำเนินงานตลอดจนการกำหนดระยะเวลาของการทำงาน</p> <p>4.ครูให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของการทำงานให้ชัดเจน เหมาะสมและรอบคอบของแต่ละกลุ่ม</p> <p>5.เปิดโอกาสให้แต่ละกลุ่มดำเนินงานตามที่ร่วมกันวางแผนไว้ (โดยให้เวลาดำเนินการ 1 สัปดาห์)</p> <p>6.นำเสนอผลงานที่สำเร็จ “โครงการสร้างสำนึกพลเมืองกันเถอะ” โดยจัดนิทรรศการ หรือกิจกรรมบนเวทีที่สำเร็จ พร้อมจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายของกระบวนการสร้างสำนึกพลเมืองในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นร่วมกัน</p> <p>7.นักเรียนและครูร่วมกันสรุป “ประโยชน์ที่ได้ดำเนินโครงการสร้างสำนึกพลเมือง”</p>	<p>การเรียนรู้ร่วมกัน</p> <p>-ร่วมกันเสริมสร้างผลงาน โครงการ โครงการงาน หรือกิจกรรม</p> <p>-ร่วมกันนำเสนองานที่สำเร็จ และเสนอแนวทางข้อปฏิบัติ</p>



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

5. สื่อ/แหล่งเรียนรู้

- 5.1 วัดโฆษา (บ้านท่าช้าง) ต.ห้วยไร่ อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์
- 5.2 วิทยากร : พระครูถาวรพัชรกิจ เจ้าอาวาสวัดโฆษา (บ้านท่าช้าง)
- 5.3 กระดาษ เอ 4, กระดาษชาร์ต
- 5.4 สีไม้/ สีเมจิก หรือสีเทียน (จำนวนเพียงพอให้กับกลุ่มของนักเรียน)
- 5.5 ห้องประชุม/สนาม/เวทีน้ำเสนอ

6. การวัดและประเมินผล

- 6.1 วัดและประเมินตามสภาพจริง เช่น การสังเกต การนำเสนอ การแสดงความคิดเห็น/ความรู้สึกและการนำเสนอโครงการ/ผลงาน ที่สำเร็จ
- 6.2 ตรวจสอบผลงานโครงการ/กิจกรรมสร้างสำนึกพลเมือง
- 6.3 ประเมินผลงานความสำเร็จของโครงการสร้างสำนึกพลเมือง

บทสรุป

การนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้ร่วมกันมาใช้ผสมผสานเพื่อสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองให้แก่เด็กและเยาวชน หรือประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งเป็นการพัฒนามนุษย์โดยมีเป้าหมายในการสร้างชุมชน สังคมที่มีคุณภาพและเปี่ยมไปด้วยความรัก ความเมตตา อันมีความดีความงามและความจริงซึ่งเป็นสิ่งเดียวกัน และสิ่งสำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์สังคมให้อยู่เย็นเป็นสุขกับสังคมไทยและสังคมโลก เพราะจิตตปัญญาศึกษาเป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดปัญญา ตระหนักรู้ และบ่มเพาะปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะเชิงบวกต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การปลดปล่อยตนเอง และสังคมออกจากสิ่งยึดติดและข้อจำกัด สู่การมีอิสรภาพที่แท้ได้ในที่สุด ส่วนแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน จึงเป็นการเรียนรู้แบบพึ่งพากันเชิงบวก มีความรับผิดชอบร่วมกัน ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเน้นให้ผู้เรียนได้ทำงานอย่างมีความหมาย ได้แลกเปลี่ยนความรู้ กระตุ้นการคิด ร่วมกันอภิปราย เพื่อสร้างสรรค์ผลงานของกลุ่มที่สำเร็จร่วมกัน ดังนั้น คุณลักษณะเด่นของจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้ร่วมกัน คือเป็นการให้ความสำคัญต่อความรู้ (พัฒนาฐานการคิด Head) ที่เชื่อมโยงบูรณาการในหลากหลายมิติ การเข้าไปมีประสบการณ์ (พัฒนาฐานทางกายลงมือทำ Hand) เพื่อเผชิญหน้ากับความไม่รู้อย่างตรง ๆ เรียนรู้และการยกระดับจิตสำนึก (พัฒนาฐานใจการรู้สึก Heart) ของมนุษย์สู่ระดับสูงสุดเกิดการวิวัฒนาการของจิตในการสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมต่อไป (สะท้อนคิดจากการจัดกิจกรรม Reflection)

เอกสารอ้างอิง

- จิระพร ชะโน. (ม.ป.ป.). *การจัดการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาศึกษา*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. จิตสุภา กิตติผดุง และวทัญญู ใจบริสุทธิ์. (2565). แนวทางพัฒนาการสอนวิชาพลเมือง: แนวคิดและทักษะของพลเมืองในยุค New Namal. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 16(45), 383-398
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2566, 12 ธันวาคม). *การตกผลึกและระดมประสบการณ์ทางจิตตปัญญาทัศน์จิตตปัญญาปฏิบัติ*. https://jitwivat.blogspot.com/2012/06/blog-post_22.html
- . (2566, 12 ธันวาคม). *จิตตปัญญาศึกษา*. <https://www.urbiner.com/post/Contemplative-education>



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

- ถวิลวดี บุรีกุล, ทศพล สมพงษ์ และสมเกียรติ นากระโทก. (2563). *การศึกษาพฤติกรรมความเป็นพลเมืองสำหรับสังคมไทย*. สถาบันพระปกเกล้า.
- ทิพย์พาพร ดันตีสุนทร. (2554). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง*. สถาบันนโยบายศึกษา.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2558). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง = Civic Education*. นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น.
- ประเวศ วะสี (2550). *มหาวิทยาลัยไทยกับจิตตปัญญาศึกษาและไตรยางค์แห่งการศึกษา*. ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดลและแผนงานพัฒนาจิตเพื่อสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (2566, 12 ธันวาคม). *แผนปฏิรูปประเทศฉบับปรับปรุง ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา 25 กุมภาพันธ์ 2564*.
<http://nscr.nesdc.go.th>
- แผนปฏิรูปประเทศฉบับปรับปรุง ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา 25 กุมภาพันธ์ 2564. (2566, 12 ธันวาคม).
<http://nscr.nesdc.go.th>
- พิชญ์อนงค์ ผดุงศิลป์ไพโรจน์. (2559). การสอนความเป็นพลเมืองด้วยการเรียนรู้ร่วมกัน. *วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร*, 1(2), 72-82
- วิจักขณ์ พานิช (2550). *เรียนรู้ด้วยใจอย่างไร้รอยต่อ: การศึกษาดังเส้นทางแสวงหาจิตวิญญาณ*. สวนเงินมีมา.
- ศรัณยู หมั่นทรัพย์. (2565). *ความเป็นพลเมืองไทยกับการขับเคลื่อนแผนปฏิรูปด้านการเมือง : กรณีศึกษาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า = Thai citizenship and Political Reform Driving: Case Study of Center for Civil Political Development, King Prajadhipok's Institute*. สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า.
- ศิริชัย เพชรรัชย์ และวารภรณ์ ทรัพย์รวงทอง. (2564). การสร้างสำนึกพลเมืองของนักเรียนในจังหวัดลพบุรี. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(43), 376-388
- สถาบันนโยบายการศึกษา. (2557). *แนวทางการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย*. สถาบันนโยบายการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). *การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. สำนักงาน ฯ.
- _____. (2562). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักงาน ฯ.
- อมรรัตน์ วัฒนธรร. (ม.ป.ป.). *ครูเพื่อศิษย์: ศิษย์เพื่อครู*. เอกสารรวมบทความวิชาการด้านหลักสูตรและการสอน เพื่อเป็นมูทิตาจารย์แด่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรรัตน์ วัฒนธรร ในวาระเกษียณอายุราชการ.
- Dalton,R.J. (2008). Citizenship norms and expansion of political participation. *Political Studies*, 56 (03), 76-98
- Marshall,T.H. (2002). Citizenship and social class. In B.S.Turner and P.Hamilton (Eds.) *Citizenship: Citical concept volum II* (pp. 5-44). Routledge.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

A study of the structure “you+VP” in Chinese

Received : 14 August 2024

Revised : 3 October 2024

Accepted : 21 October 2024

Sukhansa Fuangwongsakul^{1*} Phat Paninsuansakul¹ Wiraj Toonkaew¹
and Anchalee Ruanman¹

¹Department of Chinese, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Chiangmai Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: sukhansa_yot@g.cmru.ac.th

Abstract

The objectives of this qualitative study were to analyze the meaning and syntactic structure and examine the pragmatic functions of the "有 + VP" construction in the Chinese language. The data was collected from the Beijing Language and Culture University Corpus (BCC), gathering a total of 100 examples of the verb phrase structure "有 + VP" in Chinese. Only conversational sentence samples were included in the data collection. The results revealed that the "有 + VP" construction in Chinese has five meanings: 1) emphasis or reinforcement, 2) indicating a small amount or quantity, 3) expressing a completed action or state, 4) describing an event or action that has occurred, and 5) denoting a continuous or ongoing action. As for pragmatic functions, the "有 + VP" construction serves three main purposes: 1) expressing opinions and evaluations, 2) conveying emotions, thoughts, and feelings, 3) informing or indicating expectations. This structure is frequently used in spoken Chinese to emphasize actions.

Keywords: The structure “有 +VP”, Verb Phrase, Pragmatics, Semantics



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

บทนำ

คำกริยา “有” (มี) เป็นคำกริยาที่มีความถี่ในการใช้งานค่อนข้างสูงเป็นลำดับที่ 10 รองจากคำกริยา “是” (เป็น, คือ) และ “在” (อยู่) ช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ในยุคที่สื่อมัลติมีเดีย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโฆษณา อินเทอร์เน็ตเริ่มเข้ามามีบทบาทในการใช้ภาษา เริ่มปรากฏการใช้โครงสร้าง “有” (มี) ตามด้วยกริยาวลีมากขึ้น เช่น “那天我有走到火车站” (วันนั้นฉันได้เดินไปถึงสถานีรถไฟ) “今天有没有挂念我?” (วันนี้เธอได้คิดถึงฉันหรือไม่) Zhang (จาง, 2015) ได้กล่าวว่า ในสื่อมัลติมีเดียและภาพยนตร์โทรทัศน์จีน มีการใช้โครงสร้าง “有+VP” (มี + VP) อย่างแพร่หลาย รวมไปถึงการใช้โครงสร้างดังกล่าวเพื่อสื่อสารในชีวิตประจำวันแพร่หลายมากขึ้น

ในอดีตเริ่มมีการใช้โครงสร้าง “有+VP” โดย “有” ทำหน้าที่เป็นคำกริยา ส่วนที่ตามหลังทำหน้าที่เป็นกรรมของโครงสร้าง “有+VP” ดังตัวอย่างประโยคที่กล่าวว่า “故作者不详，学者受期殃，非者有庆” ด้วยเหตุนี้คนที่สอนไม่ดีไม่ถูกต้อง ทำให้ผู้เรียนได้รับผลกระทบด้วย ซึ่งคนที่วิพากษ์วิจารณ์เหล่านั้นกลับปิติดีใจ) ซึ่งโครงสร้างกริยาวลีไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เป็นการนำโครงสร้างดังกล่าวกลับมาใช้ใหม่ ในขณะที่ Wang (หวาง, 2016) ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับโครงสร้างกริยาวลีรูปแบบนี้อาจได้รับอิทธิพลมาจากภาษาถิ่น ได้แก่ ภาษาแต้จิ๋ว ภาษาหมิ่นหนาน ภาษาอู๋ ภาษาแคะ โดยส่งผ่านการใช้ภาษาทางหมู่เกาะฮ่องกงและไต้หวันสู่ภาษาจีนกลาง เนื่องจากผู้ใช้ภาษาบนเกาะฮ่องกงใช้โครงสร้าง “have + V.” โดยได้รับอิทธิพลจากภาษาอังกฤษ อีกทั้งปัจจัยทางภูมิศาสตร์ของเกาะฮ่องกงและไต้หวันที่อยู่ใกล้ชิดกับจีน ประกอบกับการใช้ภาษาจีนในสื่อมัลติมีเดีย รายการโทรทัศน์ การใช้คำพูดในชีวิตประจำวันของวัยรุ่นหนุ่มสาว ส่งผลให้เกิดการใช้โครงสร้างกริยาวลี “有+VP” นี้เรื่อยมา

Chen (เฉิน, 2006) ได้กล่าวไว้ว่า คำกริยา “有” เป็นคำกริยาที่ปรากฏการใช้งานในภาษาจีนกลาง ภาษาถิ่นและภาษาจีนโบราณ โดย Chen ได้กล่าวเพิ่มเติมว่าอักษร “有” ในอักษร 小篆 (อักษรเสี่ยวจันเป็นอักษรที่ใช้ในช่วง 202 ปีก่อนคริสตศักราช - ค.ศ. 8 ลักษณะของอักษรจะมีเส้นขีดและรูปแบบโครงสร้างอักษรที่ชัดเจน มีทรงสี่เหลี่ยม แทบไม่ปรากฏลักษณะอักษรที่เหมือนรูปภาพ) มีลักษณะของอักษรที่บ่งบอกความหมาย “เอามือจับเนื้อ” ซึ่งความหมายเดิมนั้นหมายถึง “不宜有也” (ไม่น่ามีหรือไม่ควรจะมีแต่กลับมี) เช่น ในตำรา 《春秋传》 (ขุนชีวจัน) ได้กล่าวถึงความหมายของอักษร “有” ว่า “日有食之” (มีอาหารกินในทุกวัน) ดังนั้นผู้คนจึงได้เอาลักษณะอักษรเสี่ยวจันที่คล้ายกับ “เอามือจับเนื้อ” มาเป็นความหมายดั้งเดิมของอักษร “有” นั้นหมายถึง “มีอยู่” แนวคิดของ Chen ได้แบ่งความหมายของคำว่า “有” ออกเป็นสองมิติ มิติที่หนึ่ง “有” หมายถึง “การมีอยู่” อีกมิติหนึ่งใช้วิธีการแปลความหมายซึ่งหมายถึง “มีอยู่, ครอบครอง” กล่าวได้ว่ายังมีลักษณะรูปลักษณ์ตัวอักษรในการสื่อความหมาย โดยแบ่งความหมายออกเป็น 5 ความหมาย ได้แก่ “การมีอยู่” “เป็นเจ้าของ” “ประมาณ, คาดคะเน” “ยกตัวอย่าง” “ปรากฏ, เกิดขึ้น” ซึ่ง Chen ได้สรุปความหมายอย่างกว้างของอักษร “有” ไว้ว่า “การมีอยู่และสภาพการมีอยู่ของสรรพสิ่ง”



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Zhang (จาง, 2006) ได้กล่าวในงานวิจัยเรื่องประโยคในภาษาจีนปัจจุบันว่าเดิม “有” เป็นอักษร会意字 (อักษรผสมความ เป็น การประดิษฐ์อักษรจีนขึ้นโดยการรวมความหมายหรือการประสมความหมายเข้าด้วยกันเป็นอักษรตัวใหม่) โดยอักษรประเภทนี้มีลักษณะคล้าย “มือถือขึ้นเนื้อ” หมายถึง “ในมือมีสิ่งของ” ซึ่งแฝงความหมาย “มีอยู่” ในตัวอักษร

Qi & Wang (ฉีและหวาง, 2009) ได้ศึกษาความหมายของ “有” (มี) โดยแบ่งความหมายออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความหมายโดยแคบและความหมายโดยกว้าง ซึ่งความหมายโดยแคบจะกล่าวถึง “มีและไม่มี (รูปปฏิเสธ)” ความหมายโดยกว้างจะหมายรวมถึงประโยค “有” (มี) โดยทำหน้าที่เป็นภาคแสดงของประโยค ซึ่งในการศึกษาของ Qi และ Wang ได้กล่าวถึงความหมายของ “有” ทั้งหมด 5 มิติ ได้แก่ การวัดหรือการเปรียบเทียบ การมีอยู่ การอุบัติขึ้นหรือปรากฏขึ้น การครอบครองหรือมีในอาณัติ และการเน้นการกระทำโดยใช้กริยาตามด้วย “有”

Liu (หลิว, 2011) ได้กล่าวว่า “有” นี้แบ่งความหมายได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ ความสัมพันธ์ การเป็นส่วนหนึ่ง การรวบรวม การมีอยู่ โดย Liu กล่าวว่าความหมายเดิมของ “有” หมายถึงการครอบครอง ความเป็นเจ้าของ ทั้งแฝงด้วยความหมายของผลประโยชน์ที่ได้ครอบครองหรือมีอยู่ เช่น “有财富” (มีทรัพย์สินสมบัติ) “有权利” (มีอำนาจ) “有靠山” (มีที่พึ่ง, มีคนหนุนหลัง) เป็นต้น

สุขุทธระชา ยศแสน นุรลีชาวดี อาแด และอาริตา สัมมารัตน์ (2564) ได้ศึกษาโครงสร้าง “有+VP” ในภาษาจีนกลางในแง่ของอรรถศาสตร์ พบว่าในภาษาจีนกลางสามารถแบ่งออกเป็น 5 ความหมาย ได้แก่ บ่งบอกถึงการเน้นย้ำ บ่งบอกถึงปริมาณน้อย น้ำหนักน้อย บ่งบอกถึงการกระทำที่ได้ทำผ่านพ้นไปแล้ว บ่งบอกถึงการกระทำเกิดขึ้นจริง และบ่งบอกถึงการกระทำที่ดำเนินต่อเนื่อง

Li (หลี่, 2017) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวัจนปฏิบัติศาสตร์ของโครงสร้าง “有+VP” โดยได้กล่าวว่าโครงสร้างดังกล่าวเป็นโครงสร้างที่พบเห็นทั่วไปในภาษาพูด แสดงถึงเจตนาเน้นย้ำ ทำที่มีความมั่นใจของผู้พูด ขณะเดียวกัน ประกอบด้วย การให้ความคิดเห็น การประเมินค่า อารมณ์ความรู้สึก แจ้งเตือนให้ทราบ ซึ่งเจตนาดังกล่าวมาจากมุมมองและความรู้สึกนึกคิดของผู้พูดเป็นหลัก

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า “有” มีความหมายหลักคือ มี, ครอบครอง ซึ่งมักจะตามด้วยคำนาม แสดงถึงมีบางสิ่งอยู่ ครอบครองบางสิ่งอยู่ซึ่งแสดงออกถึงการครอบครองที่เป็นรูปธรรม ในขณะเดียวกัน อาจหมายรวมถึงมีบางสิ่ง ครอบครองบางสิ่งที่เป็นนามธรรมด้วย และในทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ โครงสร้างนี้มักปรากฏในภาษาพูด โดยเน้นเจตนาของผู้พูดเป็นหลักในการสื่อสาร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความหมายโครงสร้างกริยาวลี “有+ VP” ในภาษาจีน
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของโครงสร้างกริยาวลี “有+ VP” ในภาษาจีน



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ผู้วิจัยรวบรวมโครงสร้างกริยาวลี “有+VP” ในภาษาจีนจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ข้อมูลและแหล่งข้อมูลในการศึกษาโครงสร้าง “有+VP” ในภาษาจีน โดยทำการรวบรวมข้อมูลจากคลังข้อมูล มหาวิทยาลัยภาษาและวัฒนธรรมปักกิ่ง (Beijing Language and Culture University Corpus : BCC)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวคิดเรื่องการแบ่งประเภทวัจนกรรมโครงสร้างกริยาวลี “有 + VP” ของ Li (หลี่, 2017) และสุพรรณษา ยศแสน นูริลีชาวตี อาแด และอาริตา สัมมารัตน์ (2564)

การเก็บรวบรวมข้อมูลโครงสร้างกริยาวลี “有 + VP” ในภาษาจีน เก็บรวบรวมข้อมูลจากคลังข้อมูล มหาวิทยาลัยภาษาและวัฒนธรรมปักกิ่ง (Beijing Language and Culture University Corpus : BCC) ผู้วิจัยได้รวบรวมโครงสร้างกริยาวลี “有 + VP” ในภาษาจีนทั้งหมด โดยเก็บรวบรวมตัวอย่างประโยคที่ใช้ในการสนทนาเท่านั้น

1. ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาจากบทความวิจัย บทความวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างกริยาวลี “有 + VP” ในภาษาจีน

2. เก็บและคัดเลือกข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารข้างต้น โดยมุ่งศึกษาความหมายและหน้าที่ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของโครงสร้างกริยาวลี “有 + VP” ในภาษาจีนจากคลังข้อมูลดังกล่าว

3. วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้โดยศึกษาวิเคราะห์ความหมายของโครงสร้างกริยาวลี “有+VP” ในภาษาจีนโดยแบ่งความหมายของโครงสร้างออกเป็นประเภทต่าง ๆ และศึกษาวิเคราะห์หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของโครงสร้างกริยาวลี “有 + VP” ในภาษาจีนที่ปรากฏในบทสนทนา

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาวิเคราะห์ความหมายโครงสร้างกริยาวลี “有+ VP” ในภาษาจีนและศึกษาวิเคราะห์หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของโครงสร้างกริยาวลี “有+ VP” ในภาษาจีน โดย การศึกษาวินิจฉัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง แนวทางการศึกษาวิเคราะห์ความหมายโครงสร้างกริยาวลี “有+ VP” ในภาษาจีน ส่วนที่สอง ผลการศึกษาวินิจฉัยหน้าที่ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของโครงสร้างกริยาวลี “有+ VP” ในภาษาจีน โดยมีผลการวิจัยดังนี้

1. ความหมายของโครงสร้างกริยาวลี “有+ VP” ในภาษาจีน

1.1 บ่งบอกถึงการเน้นย้ำ

ความหมายของโครงสร้างกริยาวลี “有+ VP” ในภาษาจีนบ่งบอกถึงการเน้นย้ำการกระทำในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “的确” (แน่แท้) “确实” (จริงแท้) ดังตัวอย่างที่เน้นย้ำว่า “有看到” (ได้มองเห็น) “有照顾” (ได้ดูแล) “有送” (แถม) ซึ่งผู้พูดเน้นว่าได้ทำสิ่งนั้นจริง

ตัวอย่างที่ 1

A: 我在那家小小的书店工作有看到你们进来。

ฉันได้มองเห็นพวกเขาเดินเข้ามาในร้านจากร้านหนังสือเล็ก ๆ ที่ฉันทำงานนั้น



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

B: 原来如此!

ที่แท้ก็แบบนี้เอง

ตัวอย่างที่ 2

A: 他是一名专业歌手，知道怎样调整好自己的状态。

เขาเป็นนักร้องมืออาชีพคนหนึ่ง รู้ว่าจะจัดการกับตัวเองอย่างไร

B: 你有照顾他吗? 那太好了! 可我还是怕别人照顾不周，大家都对他好吗?

เธอได้ดูแลเขาไหม อย่างนั้นก็ดีเลย แต่ฉันยังกลัวว่าคนอื่นดูแลได้ไม่ดี ทุกคนดีต่อเขาไหม

ตัวอย่างที่ 3

A: 去营业厅问有没有动感地带时尚套餐，那个有送流量。

ไปร้านถามว่ามีโปร M-Zone หรือเปล่า อันนั้นแถมปริมาณอินเทอร์เน็ต

B: 贵了，我一个月20元够了的，嘻嘻。

แพงไป ฉันใช้ 20 หยวนต่อเดือนก็พอแล้ว ฮิฮิ

จากข้อความตัวอย่าง “有看到” (ได้มองเห็น) “有照顾” (ได้ดูแล) “有送” (แถม) เน้นย้ำการกระทำว่าเกิดการกระทำนั้นจริง ดังคำอธิบายข้างต้นว่ามีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “的确” (แน่แท้) “确实” (จริงแท้) มีความหมายว่า “的确看到” (ได้มองเห็นจริง) “真的照顾” (ได้ดูแลจริง) “真的有送” (แถมจริง)

1.2 บ่งบอกถึงปริมาณน้อย น้ำหนักน้อย

โครงสร้างกริยานี้บ่งบอกถึงปริมาณน้อย น้ำหนักน้อย รวมไปถึงการกระทำที่มีจำนวนน้อยครั้ง ระดับการกระทำของกริยาค่อนข้างเบา ไม่เอาจริงเอาจัง สามารถใช้ร่วมกับคำว่า “一些” (เล็กน้อย) ได้ ดังตัวอย่าง “有认识” (รู้จัก)

ตัวอย่างที่ 4

A: 那个时间，也有认识的师兄们过来拍，真快啊，都拍照了。

ในตอนนั้น ก็มีรุ่นพี่ที่รู้จักบ้างมาถ่ายรูปเหมือนกัน ไวจิงนะ ถ่ายรูปกันหมดแล้ว

B: 是啊。毕业了都。

ใช่แล้ว เรียนจบกันหมดแล้ว

ตัวอย่างที่ 5

A: 书真的好多!

หนังสือเยอะมาก

B: 那你来我家会震惊的。

ถ้าเธอได้ไปบ้านฉัน เธอต้องตะลึงแน่

A: 好赞啊，我只看文学。

เยี่ยมไปเลย ฉันอ่านแต่วรรณคดี

B: 有看上的没?

มีที่ถูกใจบ้างไหม



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

จากตัวอย่างข้างต้น หากเสริมคำว่า “一些” (เล็กน้อย) แทรกลงในโครงสร้างกริยวลี “有 + VP” จะมีความหมายบ่งบอกถึงปริมาณน้อย มีน้ำหนักน้อยได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น “有一些认识” (ที่รู้จักบ้าง) “有看上” (ที่ถูกใจบ้าง)

1.3 บ่งบอกถึงอากัปกริยา อากักรที่กระทำเสร็จไปแล้ว

โครงสร้างกริยาดังกล่าวมีความหมายบ่งบอกถึงอากัปกริยา การกระทำที่เสร็จสิ้นไปแล้วมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “刚刚” (เพิ่งจะ) “曾经” (เคย) ทั้งสองคำเป็นคำกริยาลักษณะที่แสดงถึงการกระทำที่ผ่านพ้นไปแล้ว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 6

A: 有回东海了吗?

ได้กลับไปตงไห่ไหม

B: 我中秋前就回来了。

ก่อน (เทศกาล) ไหว้พระจันทร์ได้กลับไปแล้ว

ตัวอย่างที่ 7

A: 我之前也有遇过这情况所以我放手了，于是他现在跟他交往了三年的女友复合了。

ก่อนหน้านี้ฉันเจอเหตุการณ์นั้นมาก่อนก็เลยวางมือไป จากนั้นตอนนี้เขาได้คืนดีกับแฟนเก่าที่เคยคบกันมาสามปี

B:

จากตัวอย่างข้างต้น “有回” (ได้กลับไป) “有遇” (เคยเจอ, เคยพบ) มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “刚刚” (เพิ่งจะ) “曾经” (เคย) เช่น “有回” (กลับไป) และ “刚刚回” (เพิ่งกลับไป) “有遇过” (เคยเจอ, เคยพบ) และ “曾经遇过” (เคยเจอ, เคยพบ) บ่งบอกถึงการกระทำนั้นเสร็จสิ้นไปแล้ว

1.4 บ่งบอกถึงการกระทำหรือกริยานั้นได้เกิดขึ้นแล้ว อุบัติขึ้นแล้ว

โครงสร้างกริยา “有 + VP” นี้บ่งบอกถึงการกระทำหรือกริยานั้นได้เกิดขึ้น ซึ่งคำกริยาที่ประกอบในโครงสร้างนี้มักเป็นคำกริยาที่แสดงถึงการเกิดขึ้น การปรากฏขึ้น ดังตัวอย่าง “有演出” (มีการแสดง) “有出现” (เกิดขึ้น)

ตัวอย่างที่ 8

A: 在上海大剧院演出的吧貌似

ที่โรงละครเซี่ยงไฮ้เหมือนจะมีการแสดงนะ

B: 上海大剧院他们有演出的，我只是好奇照片这都在哪个地方拍的啊?

真好!

โรงละครเซี่ยงไฮ้พวกเขาจะมีการแสดง ฉันแค่แปลกใจว่ารูปถ่ายพวกนี้ถ่ายที่ไหน สวยจัง

ตัวอย่างที่ 9

A: 小心哦，在哪里上班?

ระวังตัวด้วยนะ ทำงานที่ไหนนะ



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

B: 嗯嗯，在广州这边。

อืม ที่กว้างโจวนี้แหละ

A: 火华社准备好寻人启事。

กลุ่มหัวฮว่าเตรียมประกาศหาคน

B: 昨晚有出现。

เริ่ม (เกิดขึ้น) เมื่อคืนนั้นะ

A: 几点?

ก็โมง

B: 两点多。

ตีสองกว่า

จากประโยคตัวอย่างข้างต้นบ่งบอกว่าการกระทำที่กล่าวถึงได้เกิดขึ้นแล้ว “有演出” (มีการแสดงเกิดขึ้น) “有出现” (มีการประกาศหาคนเกิดขึ้น)

1.5 บ่งบอกถึงการกระทำที่ดำเนินอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ โครงสร้างกริยา “有+ VP” บ่งบอกถึงการกระทำที่เกิดขึ้นและดำเนินอย่างต่อเนื่อง ดังตัวอย่าง

“有期待” (หวัง, รอคอย) “有说” (ได้พูด, ได้บอก)

ตัวอย่างที่ 10

A: 可惜不知道什么时候才能把计划落实呢。

เสียดายไม่รู้ว่าจะเมื่อไหร่จึงจะทำแผนที่วางไว้ให้เป็นจริงได้

B: 有期待就好，会有机会的，只要想去。

มีความหวังก็ดีแล้ว ต้องมีโอกาสสักวันแน่ ๆ แค่คิดว่าอยากจะไป

ตัวอย่างที่ 11

A: 有没有座位了?

มีที่นั่งไหม

B: 反正现在都被占了，不过貌似书占的不算，人在才算占，也有说明天全部清场的。

อย่างไรก็ตามตอนนี้ถูกจองไปหมดแล้ว แต่เหมือนจะใช้หนังสือวางจองไว้เฉย ๆ แบบนี้ไม่นับว่าจองที่ นั่งนะ ต้องมีคนนั่งอยู่จึงจะเรียกว่าจองไว้แล้ว ก็มีนะที่บอกว่าพุงนี้ที่นั่งจะว่าง

A: 那你还能帮我占一个么。

อย่างนั้นเธอช่วยฉันจองสักที่หน่อยสิ

จากประโยคตัวอย่างข้างต้น “有期待” (หวัง, รอคอย) “有说” (ได้พูด, ได้บอก) บ่งบอกถึงการกระทำนั้น ดำเนินต่อเนื่อง แม้ตัวอย่างที่ 10 อาจไม่เห็นชัดเจนออกมาเป็นการกระทำ แต่แสดงออกถึงยังคงคิดหรือมีความหวังในประเด็นที่กล่าว



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

2. หน้าที่ทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ของโครงสร้างกริยาวิ “有+ VP” ในภาษาจีน

จากการศึกษาวิเคราะห์ตัวอย่างประโยคที่ใช้ในการสนทนาเป็นหลักโดยใช้แนวคิดเรื่องการแบ่งประเภทวัฒนธรรมตามทีระบูไว้ข้างต้นพบว่าโครงสร้างกริยาวิ “有+ VP” ในภาษาจีนแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ แสดงข้อคิดเห็นและการประเมินค่า แสดงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และแสดงการแจ้งให้ทราบ ความคาดหวัง

2.1 แสดงข้อคิดเห็นและการประเมินค่า

โครงสร้างกริยาวิ “有+ VP” นี้แสดงถึงการแสดงข้อคิดเห็นของผู้พูด มีความมั่นใจและเน้นในการเล่าเรื่องหรือบรรยายสภาพการณ์ที่ผู้พูดยืนยันว่าเกิดขึ้นจริงและมีการประเมินค่าจากสิ่งที่เกิดขึ้น ดังตัวอย่างที่ 12 และตัวอย่างที่ 13 วลีที่กล่าวว่า “有考虑” (ได้คำนึงถึง, ได้พิจารณา) “有体验” (ได้สัมผัสประสบการณ์)

ตัวอย่างที่ 12

A: 天天吃饭睡觉打林子，你们**有考虑**林子的心理感受嘛？

ทุกวันนี้จะกินจะนอนก็เรียกหลินจื่อ พวกเธอได้นึกถึงจิตใจของหลินจื่อบ้างไหม

B: 就是，过分。

ใช่ มากเกินไปแล้ว

ตัวอย่างที่ 13

A: 记得我的金句：知己是情人的后备。

จำคำพูดประโยคทองของฉันไว้ว่า การรู้จักใจเป็นเรื่องสำคัญของคนรักกัน

B: 哈哈，这什么逻辑好承你贵言。

ฮา ฮ่า นี่มันเหตุผลอะไรที่ทำให้ฉันต้องยอมรับคำพูดของเธอ

A: 因为我知己有点多，哈哈哈哈哈。

เพราะว่าคนรู้จักของฉันมีเยอะ ฮ่า ฮ่า

B: 没逻辑，但**有体验**。可不可以讲讲你的体验是来自自己还是他人？

ไม่มีเหตุผลเลย แต่เคยผ่านประสบการณ์มา ช่วยเล่าประสบการณ์ของเธอให้ฟังหน่อยได้ไหมว่าเป็นประสบการณ์ตรงหรือของคนอื่น

A: 自己的，也有旁观他人的。

เป็นประสบการณ์ของตัวเอง แล้วก็เคยเห็นคนรอบข้างด้วย

จากประโยคตัวอย่างข้างต้น ผู้พูดถามเพื่อให้คู่สนทนาประเมินการประเมินเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตระหนักคิดถึงจิตใจหรือความรู้สึกนึกคิดของคนอื่นเพื่อให้อีกฝ่ายประเมินหรือให้ความคิดเห็นออกมา และในตัวอย่างที่ 13 ผู้พูดให้คู่สนทนาประเมินประสบการณ์ของตนเอง จากนั้นจึงให้ข้อคิดเห็น

2.2 แสดงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด

ในทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ การแสดงอารมณ์เป็นหนึ่งในหัวใจหลักของการแสดงออกทางภาษาอีกหน้าที่หนึ่ง ซึ่งการแสดงอารมณ์ในทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์หมายถึงอารมณ์ ท่าทาง ความรู้สึกนึกคิดของผู้พูด



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ตัวอย่างที่ 14

A: 在成都吗?

อยู่เฉิงตูไหม

B: 嗯, 拒了山东的机会回来了。

อืม ปฏิเสธโอกาสที่จะไปซานตงแล้ว ตอนนี้อยู่กลับมาแล้ว

A: 不错不错。毕业了还是要先支持家乡建设, 以后有机会**有需要**再去外地发展。

ไม่เลวนี่ เรียนจบแล้วกลับมาสนับสนุนพัฒนาบ้านเกิดก่อน วันหลังมีโอกาสอยากไป ค่อยไปเติบโตที่อื่น

ตัวอย่างที่ 15

A: 我自己喜欢狗, 也养狗。但是我知道不是所有人**有喜欢狗**。像这种狗伤人的, 主人必须要受惩罚。

ฉันเองชอบสุนัขและก็เลี้ยงสุนัขด้วย แต่ฉันรู้ว่าไม่ใช่ทุกคนที่ชอบสุนัข เหมือนกับสุนัขที่ทำร้ายคน

เจ้าของเองต้องควรถูกลงโทษ

B: ……

ดังตัวอย่างข้างต้น “有需要” (ต้องการ, อยาก) “有喜欢” (ชอบ) ซึ่งทั้งสองคำนี้เป็นคำกริยาแสดงถึงสภาพจิตใจ (心理动词) ผู้พูดได้แสดงความรู้สึกเห็นใจ ปลอดภัยกับสุนัข และตัวอย่างด้านบน ผู้พูดแสดงความคิดของตนเองที่อยู่ในจิตใจ บอกความคิดเห็นออกมาให้คู่สนทนาทราบ โครงสร้างกริยาลีนี้ บางครั้งสามารถละ “有+ VP” ในการตอบประโยคคำถามปลายปิดโดยการตอบแค่ “有” ดังตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 16

A: 挪威现在的天气怎样呀? 寒冷吗?

นอร์เวย์ตอนนี้อากาศเป็นอย่างไรบ้าง หนาวมากไหม

B: 嗯, 早晚才10度。

อืม เช้าเย็นแค่ 10 องศา

A: 有下雨吗?

ฝนตกไหม

B: 有有有。

ตก ๆ

2.3 แสดงการแจ้งให้ทราบ ความคาดหวัง

โครงสร้างกริยาลี “有+ VP” ในภาษาจีนนี้มักปรากฏในบทสนทนาทั่วไป นอกจากแสดงออกถึงความเห็นส่วนตัวของคู่สนทนา ยังแฝงไปด้วยความคาดหวังของผู้พูดโดยพูดจากมุมมองของตนเอง และเน้นการกระทำของกริยาลีที่ปรากฏในประโยค ในขณะเดียวกัน หากผู้ฟังไม่ได้เห็นด้วยหรือขัดแย้งกับสิ่งที่ผู้พูดกล่าว สามารถแสดงความคิดเห็นแย้งได้โดยให้เหตุผล

ตัวอย่างที่ 17

A: 有找到我嘛?



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

หาฉันเจอไหม

B: 目前没。

ตอนนี้ยัง

A: 好吧。

โอเค

ตัวอย่างที่ 18

A: 你有安排去哪儿不?

เธอได้เตรียมแผนจะไปไหนหรือเปล่า

B: 并没有勒，主要放假的时候人太多了，价钱也贵。

ก็ไม่มีนะ ที่แน่ ๆ คือช่วงปิดเทอมคนเยอะมาก ราคาแพง

ดังตัวอย่าง ผู้พูดใช้ “有找到” (ได้หา, ได้เสาะหา) แสดงความคาดหวังว่าคู่สนทนาจะเสาะหาตนเองเจออย่างที่ว่า ผู้พูดคาดหวัง และอีกตัวอย่างหนึ่ง ผู้พูดใช้คำว่า “有安排” (ได้เตรียมแผน) ในการถามคู่สนทนา แต่คู่สนทนาไม่ได้กระทำตามหรือเห็นคล้อยตามที่ผู้พูดคาดหวังจึงตอบโต้แย้งและให้เหตุผลที่โต้แย้ง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่าความหมายของโครงสร้างกริยาวลี “有+ VP” ในภาษาจีน คือ 1) บ่งบอกถึงการเน้นย้ำ 2) บ่งบอกถึงปริมาณน้อย น้ำหนักน้อย 3) บ่งบอกถึงอากัปกริยา อาการที่กระทำเสร็จไปแล้ว 4) บ่งบอกถึงการกระทำหรือกริยานั้นได้เกิดขึ้นแล้ว 5) บ่งบอกถึงการกระทำที่ดำเนินอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ Qi & Wang (ฉีและหวาง, 2009) ได้สรุปผลการวิจัยว่าความหมายของโครงสร้าง “有+ VP” ในเชิงอรรถศาสตร์มีความหมายบ่งบอกถึงการเน้นย้ำ การกระทำนั้นเสร็จสิ้นลงแล้ว และการปริมาณของการกระทำนั้นมีความถี่ต่ำ เช่น “有发生” (ได้เกิดขึ้น) “有调查” (ได้ศึกษาวิจัย) “有增加” (มีการเพิ่มเติม)

หน้าที่ทางวิจันปฏิบัติศาสตร์ของโครงสร้างกริยาวลี “有+ VP” ในภาษาจีนจำแนกออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) แสดงข้อคิดเห็นและการประเมินค่า 2) แสดงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด 3) แสดงการแจ้งให้ทราบ ความคาดหวัง ซึ่งสอดคล้องกับ Liu (หลิว, 2023) ได้ระบุผลการศึกษาว่า ลักษณะเด่นของโครงสร้างในด้านวิจันปฏิบัติศาสตร์ คือมักจะปรากฏในประโยคที่สื่อสารในชีวิตประจำวัน สื่อบันเทิง รายการบันเทิง บทละคร บทพูดในบันเทิงคดี พบได้น้อยในการสื่อสารที่เป็นทางการหรือภาษาหนังสือ เน้นย้ำการกระทำที่เกิดขึ้นเพื่อให้คู่สนทนาเกิดความสนใจ ถูกคิดตามที่ผู้พูดคาดหวังให้คู่สนทนามีการโต้ตอบ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Wang (2016) ที่กล่าวว่าโครงสร้าง “有+ VP” มักใช้ในภาษาพูดทั่วไปมากกว่าภาษาหนังสือ ซึ่งมีความหมายว่า “VP แล้ว” และ “เคย VP”



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

โครงสร้างกริยาวลี “有+ VP” ในภาษาจีน สามารถจำแนกเป็น 5 ความหมาย ได้แก่ 1) บ่งบอกถึงการเน้นย้ำ 2) บ่งบอกถึงปริมาณน้อย น้ำหนักน้อย 3) บ่งบอกถึงอากัปกริยา อากาการที่กระทำเสร็จไปแล้ว 4) บ่งบอกถึงการกระทำหรือกริยานั้นได้เกิดขึ้นแล้ว 5) บ่งบอกถึงการกระทำที่ดำเนินอย่างต่อเนื่อง

หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของโครงสร้างกริยาวลี “有+ VP” ในภาษาจีนจำแนกออกเป็น 3 หน้าที่ ได้แก่ 1) แสดงข้อคิดเห็นและการประเมินค่า 2) แสดงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด 3) แสดงการแจ้งให้ทราบ ความคาดหวัง การใช้โครงสร้างกริยาวลี “有+ VP” นี้มักใช้ในภาษาพูดเพื่อเน้นย้ำการกระทำ เน้นย้ำถึงการกระทำนั้นเกิดขึ้นจริง เป็นเช่นนั้นจริง ซึ่งการใช้โครงสร้างกริยาวลีนี้ได้รับอิทธิพลมาจากการใช้ภาษาจีนจากเกาะฮ่องกงที่พบได้ตามสื่อบันเทิงหรือในชีวิตประจำวัน จากการศึกษาทำให้เข้าใจความหมายและหน้าที่ทางวัจนปฏิบัติของโครงสร้างกริยาวลี “有+VP” ในภาษาจีนมากยิ่งขึ้น ถึงแม้โครงสร้างกริยาวลีนี้มักปรากฏในภาษาพูด แต่ไม่ควรละเลยในการนำมาใช้เพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและถือเป็นมรดกทางภาษาอีกรูปแบบหนึ่ง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การศึกษาวจัยครั้งนี้เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างกริยาวลี “有+ VP” ในภาษาจีนในมิติความหมาย หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ และสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนควบคู่เรื่องประโยค “把” ในภาษาจีน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของโครงสร้างกริยาวลี “有+ VP” ในภาษาจีนเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการสื่อสารภาษาจีนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนทุกท่านสำหรับข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงบทความวิจัยให้มีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

สุขพรรษา ยศแสน, นุรลีซาวาตี อาแด, และอาริตา สัมมารัตน์. (2564). การศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้าง “有 (มี)+กริยา” ในภาษาจีนกลางและโครงสร้าง “มี + กริยา” ในภาษาไทยถิ่นเหนือ. *วารสารวิชาการ บัณฑิตศึกษาและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์*. (11)1, 99-109.

Chen, H. (2006). The Exploration of the Original Meaning of the Chinese Character “有” in Modern Mandarin. *Journal of Anyang University of Technology*, 6(1), 120-123.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

- Li, J. (2017). Subjectivity and Pragmatic Functions of the ‘you + VP’ Structure. *China Academic Journal Electronic Publishing House*, 23(3), 160-165.
- Liu, D. (2011). The Semantic Tendencies and Information Structure of Sentences Led by the Character ‘you’ (Have). *China Academic Journal Electronic Publishing House*, 17(2), 99-109.
- Liu, G. (2023). *Negative evaluation construction “You (有)+V+O” and Its Teaching of Chinese as a Foreign Language*. [Unpublished master’s thesis]. Guangxi Normal University.
- Qi, C., & Wang, D. (2009). A Comparative Study of the (you) Construction in Chinese and the ‘มี’ (mi) Construction in Thai. *Journal of Yunnan Normal University*, 7(5), 80-84.
- Wang, J. (2016). Preliminary Discussion on the Origins of the ‘have + VP/V’ Construction in Modern Chinese. *China Academic Journal Electronic Publishing House*, 22(1), 65-68.
- Zhang, C. (2015). Research on the ‘you + Verb Phrase’ Construction. *Journal of Wenshan University*, 28(4), 75-77.
- Zhang, X. (2006). Stylistic Distribution and Pragmatic Functions of the (You) Construction in Chinese. *China Academic Journal Electronic Publishing House*, 12(1), 37-39.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

เจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน วัดศรีล้อม จังหวัดลำปาง: ภูมิประวัติ และบทบาทหน้าที่แห่งพิธีกรรม

วันที่รับ : 1 กันยายน 2567

ปิยพงษ์ วงศ์ศิริ^{1*} เอี่ยมพร ทิพย์เดช¹ บัณฑิต ทิพย์เดช¹ และวัชรินทร์ แก่นจันทร์¹

วันที่แก้ไข : 21 ตุลาคม 2567

¹สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

วันที่ตอบรับ : 21 ตุลาคม 2567

*Corresponding author e-mail : tailoei@gmail.com

บทคัดย่อ

เจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน เป็นนามของท้าวเวสสุวรรณที่ประดิษฐานอยู่ ณ วัดศรีล้อม อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ผู้เป็นหนึ่งในท้าวจตุโลกบาลโดยเป็นเทพเจ้าแห่งยักษ์ที่นอกจากจะเป็นเทพผู้คุ้มครองดูแลโลกมนุษย์ทางด้านทิศเหนือและเป็นเทพผู้ปกป้องพระพุทธศาสนาแล้ว ยังเชื่อกันว่าเป็นเทพแห่งความมั่งคั่งร่ำรวยที่มีอำนาจในการประทານทรัพย์สินให้แก่ผู้ประพฤติดีประพฤติชอบ ตามภูมิประวัติของเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนได้แสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องกับพื้นที่หลายแห่งในเมืองลำปางและการยอมศิโรราบต่ออุทยานภาพของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยพร้อมที่จะเป็นเทพแห่งอสุรฝ่ายธรรมะ ทำหน้าที่ดูแลบ้านเมืองและช่วยเหลือผู้ที่ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรม จากประสบการณ์และเรื่องเล่าเกี่ยวกับเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนจากอดีตจนถึงปัจจุบันได้สร้างความเลื่อมใสศรัทธาให้แก่ชาวลำปางและคนทั่วไปเป็นจำนวนมาก ดังจะเห็นได้จากจำนวนคนที่เดินทางมาสักการบูชาในแต่ละวันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันหยุดของเทศกาล ต่าง ๆ และในพิธีกรรมเลี้ยงเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนที่จัดอย่างต่อเนื่องเป็นเวลากว่า 100 ปี ซึ่งการที่พิธีกรรมเลี้ยงเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนยังคงสืบทอดและดำรงอยู่ได้จนถึงปัจจุบันนั้น เนื่องมาจากบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของพิธีกรรมเลี้ยงเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนซึ่งมีทั้งหมด 6 ประการ ที่เกื้อหนุนให้พิธีกรรมยังคงอยู่ท่ามกลางสภาวะการณที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต

คำสำคัญ: เจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน, ลำปาง, ภูมิประวัติ, บทบาทหน้าที่



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจตุรดิตถ์

Chao Pho Mahayaksamphanton at Wat Srilom Temple in Lampang Province:

Background and the Ritual Roles

Received : 1 September 2024

Revised : 21 October 2024

Accepted : 21 October 2024

Sukhansa Fuangwongsakul^{1*} Phat Paninsuansakul¹ Wiraj Toonkaew¹

and Anchalee Ruanman¹

¹Department of Chinese, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Chiangmai Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: sukhansa_yot@g.cmru.ac.th

Abstract

Chao Pho Mahayaksamphanton is the name of Thao Wessuwan who is enshrined at Wat Sri Lom Temple in Mueang Lampang District, Lampang Province. He is the one of four gods who are the keepers of the world as known as Thao Chatulokaban. Thao Wessuwan is the god of giants who protects the world in the North and He is the god who protects Buddhism. He is also believed to be the god of wealth and has the power to grant wealth to those who behave well and act rightly. According to the history of Chao Pho Mahayaksamphanton, stories of the god has been found in many areas in Lampang including his succumbence to the power of the Lord Buddha and becoming a Dharma giant god. He takes the burden to take care of the country and help those who stand firm in morality. The stories about Chao Pho Mahayaksamphanton have been told for ages and they instill faith among Lampang people and the public. This can be seen from the increasing number of visitors who come to pay homage every day, especially on holidays, and in the ceremony of feasting Chao Pho Mahayaksamphanton that has been continuously held for more than 100 years. The ritual of feasting is still being passed down and has survived until the present day. This is because the six important roles of the feasting ceremony help support the ritual to remain even in the change of social circumstances compared to the past.

Keywords: Chao Pho Mahayaksamphanton, Lampang, Background, Ritual Roles



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

บทนำ

ความเชื่อเป็นปรากฏการณ์ทางความคิดที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเป็นผลมาจากการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส ทั้งจากประสบการณ์ตรงและการรับรู้ผ่านกระบวนการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ โดยความเชื่อที่ปรากฏในยุคสมัยที่มนุษย์ยังไม่มีการศึกษาอย่างเป็นระบบนั้น เป็นความเชื่อที่มีความหลากหลาย และมีการจัดประเภทของความเชื่อไว้เป็นหลายลักษณะ อาทิ ความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาง ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับการรักษาโรค ความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ ฯลฯ ซึ่งความเชื่อดังกล่าวล้วนแสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ไม่สามารถอธิบายเหตุผลของการเกิดขึ้นได้ หากแต่เชื่อว่าเป็นการกระทำของสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติที่บันดาลให้เกิดขึ้น ไม่ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นจะส่งผลดีหรือผลร้าย สร้างความสุขหรือสร้างความเดือดร้อนให้แก่คนในชุมชนเพียงใดก็ตาม ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงต้องแสวงหาที่พึ่ง ทั้งนี้สิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติเป็นสิ่งเดียวที่มนุษย์เชื่อว่าจะพึ่งพิงและขอความคุ้มครองได้ โดยไม่ทราบว่ามีอำนาจเหนือธรรมชาตินั้นคือสิ่งใด โดยอาจเป็นเทพเจ้า เทวดาอารักษ์ นักบวชในลัทธิต่าง ๆ บรรพชน หรือภูตผีต่าง ๆ ที่เชื่อมั่นว่าจะคุ้มครองปกป้องผองภัยให้รอดพ้นจากความทุกข์ยากและภัยอันตรายทั้งมวล พร้อมทั้งอำนวยสิ่งที่เป็นมงคลความสุขสวัสดิ์ให้แก่ตนและชุมชนได้ ซึ่งในแต่ละชุมชนไม่ว่าจะเป็นชุมชนระดับใด ชาวชุมชนต่างเชื่อว่าจะมีสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติประจำชุมชนคุ้มครอง เป็นที่เคารพบูชาและเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนนั้น ๆ ดังที่ปรากฏเป็นทอผี ศาลเจ้า เจ้าพ่อ เจ้าแม่ และอนุสาวรีย์ ในขณะเดียวกัน หากชุมชนใดเป็นที่ประดิษฐานสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติที่เชื่อว่ามีศักดิ์สิทธิ์ จนเป็นที่เลื่องลือทั่วไป ไม่เพียงแต่คนในชุมชนเท่านั้น ที่มีความเลื่อมใสศรัทธา คนต่างชุมชนมาร่วมสักการบูชาและยึดเป็นศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเคารพนับถือตั้งเช่นชุมชนศรีล้อมในจังหวัดลำปางอันเป็นที่ประดิษฐานของเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน หรือเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนตามชื่อที่ปรากฏในบริเวณวัดศรีล้อม อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง

ชุมชนศรีล้อม เป็นชุมชนหนึ่งในตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง มีวัดศรีล้อมเป็นวัดประจำชุมชนเป็นที่ประดิษฐานของเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน ที่ชาวชุมชนศรีล้อมเชื่อว่าเป็นท้าวเวสสุวัณ หรือท้าวภูเวระ ผู้เป็นหนึ่งในท้าวจตุโลกบาล (ผู้รักษาทิศทั้ง 4 ในสวรรค์ชั้นจตุมหาราชิกา) เป็นเทพเจ้าแห่งยักษ์ที่ทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครองและดูแลโลกมนุษย์ประจำทิศเหนือ อีกทั้งคุ้มครองพระพุทธศาสนาให้รอดพ้นจากภัยพิบัติและสิ่งไม่ดีทั้งปวง อีกทั้งยังได้รับการยกย่องว่าเป็นมหาเทพแห่งความมั่งคั่ง ร่ำรวย เนื่องจากเชื่อว่าเป็นผู้รักษาชุมทรัพย์ของแผ่นดิน มีอำนาจในการประทานทรัพย์สินให้แก่ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ในขณะเดียวกันก็ยังให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์สุขแก่ผู้ร้องขอ โดยสิ่งที่ร้องขอนั้นจะต้องไม่ผิดคุณธรรมหรือสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ด้วยพื้นฐานภูมิความเป็นมาของเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนในฐานะของความเป็น “ท้าวเวสสุวัณ” แล้ว จากการค้นคว้าและสืบค้นข้อมูลทั้งจากเอกสารโบราณ เช่น คัมภีร์ใบลานที่จารึกเป็นภาษาล้านนา ฉบับวัดศรีล้อม และการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนศรีล้อม ทำให้ทราบถึงความน่าสนใจในภูมิประวัติของเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน ที่แม้จะมีโครงเรื่องใหญ่แตกต่างไม่มากนักจากโครงเรื่องที่กล่าวถึงที่มาของสฤปเจดีย์หรือโบราณสถานสำคัญหลายแห่งที่เกี่ยวข้องกับการแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในการปราบยักษ์เกรทีมีความเที่ยงใส แต่รายละเอียดของเรื่องล้วนมีความน่าสนใจในอิทธิปาฏิหาริย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและความเกี่ยวข้องกับจังหวัดลำปาง ในขณะเดียวกันก็ยังมีสถานที่ที่แสดงหลักฐานว่าเป็นบริเวณที่เกิดเหตุการณ์จริงในเรื่อง อันเป็น



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

เสมือนพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ (คือพื้นที่บริเวณต้นพระศรีมหาโพธิ์ในวัดศรีล้อม) ปรากฏอยู่ โดยเนื้อหาของเรื่องอันเป็นภูมิประวัติของเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน เริ่มจากเรื่องราวตำนานการสร้างเมืองเขลางค์นคร กุกกุกนคร (เมืองไก่ ชื่อเดิมของเมืองลำปาง) อันเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ตามที่กล่าวไว้ในตำนาน

ภูมิประวัติเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน

ตามตำนานพื้นเมืองกล่าวว่า บริเวณเมืองลำปางนี้เคยเป็นมหานครใหญ่เป็นที่อาศัยของมนุษย์ทั้งหลายมากกว่าแสนคน ในขณะนั้นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์พระนามว่า “พระยาสุจวรรณะ” ได้เสด็จมายังดอยยัสสะกิตติ (ปัจจุบันคือ วัดม่อนพญาแช่ ตำบลพิชัย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง) ที่มีฤๅษี 5 ตนอาศัยอยู่ ซึ่งก่อนที่พระพุทธร่องค์จะเสด็จมา ณ สถานที่นี้ พระพุทธร่องค์ประทับอยู่ในป่าชื่อว่า “เขตวนาราม” เมื่อถึงเวลาใกล้รุ่งได้บำเพ็ญพุทธกิจโดยตรวจดูสัตว์โลกด้วยพุทธญาณ พระพุทธร่องค์ทรงเห็นฤๅษีผู้เป็นสหายกัน 5 ตนจึงทรงใคร่ครวญว่า “เราจะไปโปรดฤๅษีทั้ง 5 ตนนั้น” แล้วเสด็จมาทางอากาศไม่นานก็เสด็จมาถึงบริเวณภูเขาสูงหนึ่งชื่อว่า “ยัสสะกิตติ” จากนั้นได้ประทับนั่งอยู่ ณ ที่นั้น ต่อมาฤๅษีทั้ง 5 ตนเดินบิณฑบาตผ่านมาได้เลื้อบเห็นพระพุทธร่องค์ที่กำลังประทับนั่งมีพระฉัพพรรณรังสีแผ่จากพระวรกายสว่างรุ่งเรืองไปทั่วทั้งภูเขา ด้วยความอัศจรรย์ใจจึงเข้าไปสักการะพระพุทธร่องค์ และกราบอาราธนาพระพุทธร่องค์ขอให้แสดงพระธรรมเทศนาโปรด ประจวบกับในวันนั้นเป็นวันมหาอุโบสถศีล ตรงกับวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 พระพุทธร่องค์จึงได้ทรงแสดงธรรมชื่อ “อนุพุททิกถา” แก่ฤๅษีทั้ง 5 ตน หลังจบพระธรรมเทศนาฤๅษีทั้ง 5 ตนต่างก็มีจิตใจเข้มแข็งขึ้นเบิกบาน ซึ่งในรสนแห่งพระธรรมและเลื่อมใสในพระพุทธร่องค์เป็นอันมาก ด้วยความศรัทธาอย่างแรงกล้า และเกรงว่าจากนี้ต่อไปพวกตนจะไม่มีวาสนาได้เฝ้าพระพุทธร่องค์อีก จึงได้กราบทูลขอเส้นพระเกศาไว้เพื่อเป็นที่สักการบูชา พระพุทธร่องค์จึงได้ยกพระหัตถ์ข้างขวาขึ้นลูบไปบนพระเศียรได้พระเกศาธาตุมา 5 เส้น แล้วยื่นให้แก่ฤๅษีพร้อมกับตรัสว่า “ดูก่อนท่านฤๅษีทั้งหลาย ท่านจงนำเอาเกศาธาตุของเราไปบรรจุไว้ในที่ประทับนั่งของเราเถิด” ในขณะเดียวกันนั้นพระพุทธร่องค์ได้ทรงตั้งจิตอธิษฐาน ทันทันนั้นบันฑุกัมพลศิลาอาสน์อันเป็นที่สถิตของพระอินทร์ซึ่งตามปกติจะอ่อนนุ่มเมื่อประทับนั่งจะยุบจมลงไปครึ่งองค์ แต่ด้วยพระบารมีแห่งการอธิษฐานของพระพุทธร่องค์จึงทำให้พระแท่นนี้แสดงอาการร้อนและแข็งกระด้าง พระอินทร์จึงทอดทิพยเนตรลงมา เมื่อทรงทราบเหตุแล้วก็ได้เสด็จลงมาเนรมิตปราสาททองหลังหนึ่งมีความสูง 6 คอก ประดับด้วยแก้ว 7 ประการ มียอดปราสาท 100 ยอด มีประตู 8 ด้าน แสดงให้ฤๅษีทั้ง 5 ตนได้เห็น เมื่อฤๅษีได้เห็นดังนั้นก็ได้นำพระเกศาธาตุของพระพุทธร่องค์ไปบรรจุไว้ในปราสาทหลังนั้น ทันทันนั้นปราสาทหลังนั้นได้จมลงใต้ดินมีความลึกประมาณ 100 วา ฤๅษีทั้ง 5 ตนเกิดความโสมนัสเป็นอย่างยิ่งจึงได้ชักชวนกันก่อเจดีย์ครอบหลุมอันเป็นที่ประดิษฐานพระเกศาธาตุนั้นไว้ (ปัจจุบันคือ “พระธาตุม่อนพระยาแช่”) (สร้อยดี อ่องสกุล, 2548, น. 132-134)

หลังจากนั้นพระพุทธร่องค์ทรงทอดพระเนตรไปทางทิศตะวันตกเห็นสถานที่หนึ่งที่มีชื่อว่า “ภูตปาตียักษ์” (“ช่วงเวียงดิน” บริเวณลานของเมืองโบราณที่ชื่อ “เวียงเขลางค์นคร” ปัจจุบันคือเขตตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง) แล้วตรัสแก่ฤๅษีว่าในภายภาคหน้าจะมีการสร้างเมืองขึ้น ณ ที่นั้น หากแต่มียักษ์จำนวนหนึ่งมาเบียดเบียน มนุษย์จะไม่สามารถอาศัยอยู่บริเวณนี้ได้ จึงเป็นที่อยู่อาศัยของยักษ์ที่ไม่มีความเคารพในพระพุทธร่องค์ จากนั้นจึงได้เสด็จมาพร้อมกับฤๅษีทั้งห้า โดยเหาะลงจากภูเขา ยัสสะกิตติด้วยฤทธิญาณ มาถึงยังบริเวณที่อาศัยของยักษ์ (บริเวณช่วงเวียงดิน) ซึ่งในขณะนั้นบรรดายักษ์



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ทั้งหลายกำลังชุมนุมกันอยู่ พระพุทธรองค์จึงได้ประทับยืนอยู่บนอากาศ บรรดายักษ์ทั้งหลายไม่ทราบว่าเป็นผู้ใดเพราะไม่เคยเห็นมาก่อน จึงไม่ได้แสดงความเคารพสักการะแต่อย่างใด พระพุทธรองค์จึงทรงแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ด้วยการเนรมิตให้บริเวณนั้นมีมณเฑียรนถาร มองไม่เห็นสิ่งใดนอกจากพระพุทธรองค์ที่กำลังประทับยืนลอยอยู่กลางอากาศเท่านั้น เมื่อยักษ์ทั้งหลายเห็นเช่นนั้นจึงเกิดความกลัวต่อสิ่งที่เกิดขึ้น จึงพร้อมใจกันกราบอาราธนาพระพุทธรองค์ให้เสด็จลงมาจากบนอากาศแล้วกราบทูลถามว่า “ท่านเป็นใคร มีนามว่าอะไร” พระพุทธรองค์จึงตอบไปว่า “เราคือตถาคตผู้เป็นครูของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายในโลก” บรรดายักษ์ทั้งหลายจึงทราบว่าคุณคณที่อยูตรงหน้าคือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พญายักษ์ซึ่งมีความเลื่อมในพระพุทธรองค์ได้แสดงอิทธิฤทธิ์โดยนำเอาแผ่นดินจากอุดรกรูทวีปมาทำเป็นบัลลังก์ที่ประทับนั่ง ถวายแต่พระพุทธรองค์เพื่ออาราธนาให้แสดงธรรมโปรดบรรดายักษ์ทั้งหลาย พระพุทธรองค์ได้แสดงธรรมชื่อว่าปัญญาสยัมมุตตาราม (ว่าด้วยศีล 5) แก่เหล่ายักษ์ และขอให้หยุดทำร้ายเบียดเบียนมนุษย์ เมื่อพระธรรมเทศนาสิ้นสุดลง เขี้ยวทุกเขี้ยวของยักษ์ทุกคนได้หลุดออกจากปากในทันทีทันใด จึงเป็นเหตุทำให้ยักษ์เหล่านั้นหมดความดุร้ายไปโดยสิ้นเชิง ดังปรากฏเนื้อความตอนหนึ่งในคำตำนานวัดศรีล้อม (พระมหากันทร ทาไชยวงศ์, 2492, น. 10) ว่า

“พระพุทธรเจ้าก็เทศนาว่า ปาโณ น หันตัพโพ อทินนา กามสมุจฉาน น ตริตัพพัง มุสา น ตริตัพพัง สุราเม น ตริตัพพัง ดังนี้ ยักษ์ทั้งหลายได้ฟังธรรมเทศนาเท่านั้นแล้ว ส่วนว่าเขี้ยวแห่งยักษ์ทั้งหลาย หล่นลงพลอ เหลือปากกับคอ เลยหายสวกล้ำตั้งแต่หันแล”

จากนั้นพระพุทธรองค์ทรงพยากรณ์ว่า ในภายภาคหน้าจะมีพญานามว่า “มหันตา” มาสร้างบ้านแปงเมืองและสร้างวัดในพระพุทธศาสนาไว้ ณ บริเวณนี้ (ปัจจุบันคือบริเวณวัดศรีล้อม ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง) บ้านเมืองจะมีความเจริญรุ่งเรืองประชาชนต่างมีความสุขเป็นอันมาก จึงขอให้ยักษ์ทั้งหลายจงช่วยกันดูแลรักษาบริเวณสถานที่แห่งนี้ตราบสิ้นอายุแห่งพระพุทธศาสนา 5,000 ปี อย่าได้เบียดเบียนมนุษย์ เพราะหากสถานที่นี้ไม่มีผู้คนมากราบไหว จะเป็นเหตุให้บ้านเมืองร้าง ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นบ้านเมืองจะเกิดอาเพศครั้งใหญ่ เมื่อพญายักษ์และบรรดายักษ์ทั้งหลายได้รับพระบัญชาจากพระพุทธรองค์เช่นนั้นแล้ว ด้วยความศรัทธาในพระพุทธรองค์ พญายักษ์จึงกราบทูลขอพระเกศาธาตุของพระพุทธรองค์ไว้สักการบูชา แต่พระพุทธรองค์ทรงทัดทานเพราะสถานที่แห่งนี้ไม่เหมาะที่จะประดิษฐานพระเกศาธาตุ แต่ได้ทรงแนะนำให้พญายักษ์ไปเอาหน่อตันศรีมหาโพธิ์ที่พระพุทธรองค์ตรัสรู้ขึ้นมาปลูกไว้ตรงนี้ ส่วนพญายักษ์ก็ไม่ลดละความพยายาม และได้ทูลขอพระพุทธรองค์อยู่เช่นนั้น พระพุทธรองค์จึงตรัสว่า ขอให้ท่านทั้งหลายจงไปนำเอาแผ่นดินจากภูเขาคือชื่อว่า “เวทลลบรรพต” มา เมื่อพญายักษ์นำมาแล้ว พระพุทธรองค์จึงทรงลุกขึ้นประทับรอยพระพุทธรบาทลงบนแผ่นดิน ด้วยพุทธานุภาพแห่งพระพุทธรองค์แผ่นดินได้ยุบเป็นร่องลึกตามรอยพระพุทธรบาทประมาณ 3 องค์กร และแผ่นดินได้จมลึกลงไปใต้พื้นดินประมาณ 100 วา พระพุทธรองค์ทรงแยมพระโอษฐ์ ฤๅษีเห็นเช่นนั้นจึงเกิดความสงสัยว่าเพราะเหตุใดพระพุทธรองค์จึงทรงแยมพระโอษฐ์ พระพุทธรองค์จึงตรัสถึงเหตุนี้ว่า ในภายภาคหน้านับจากนี้ไปสถานที่แห่งนี้จะมีผู้คนมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนเป็นจำนวนมาก และพระพุทธศาสนาจะเจริญรุ่งเรืองเมื่อใดที่แผ่นดินรอยพระพุทธรบาทนี้ผุดขึ้นมาจากใต้ดินเสมอกับพื้นดิน เวลานั้นเมืองแห่งนี้จะเป็นมหานครที่ยิ่งใหญ่ เต็มไปด้วยเศรษฐีคหบดีมีผู้คนหลังไหลไปมาไม่ขาด จากนั้นได้รับสั่งให้ฤๅษีไปนำหน่อตันศรีมหาโพธิ์ที่ตถาคตตรัสรู้ขึ้นมาปลูกไว้ ณ ตรงที่พระพุทธรองค์ได้ประทับอยู่นี้ เพื่อให้เป็นศรีแก่บ้านเมือง



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

หลังจากที่พระพุทธรองค์ได้ประทับรอยพระพุทธรบาทแล้ว ฤๅษีทั้ง 5 ตนจะถวายภัตตาหารเช้าแต่พระพุทธรองค์ แต่วันนั้นเป็นวันที่ท้องฟ้าปิด เต็มไปด้วยหมอกหนา มองไม่เห็นว่าเป็นเวลาใด ฤๅษีมีความกังวลใจเป็นอย่างยิ่งเพราะเกรงว่าจะล่วงเลยเวลาฉันภัตตาหารตามที่กำหนดในพุทธบัญญัติ ในขณะที่เดียวกันพระอินทร์ได้หยั่งรู้ถึงความวิตกกังวลใจของฤๅษี จึงได้เนรมิตตนเป็นไก่เผือกตัวผู้บินมาจับอยู่บนปลายไม้ไผ่แล้วส่งเสียงขันขึ้น 3 ครั้ง เพื่อบอกเวลาเป็นนัยว่าเป็นเวลาเช้า ยังไม่เลยเที่ยงวัน ฤๅษีทั้ง 5 ตนจึงรู้ว่ายังไม่ล่วงเลยเวลา ต่างก็มีความโสมนัสและอนุโมทนาแก่ไก่เผือกผู้ตัวนั้น จึงได้ตั้งจิตอธิษฐานทำบุญอุทิศเจาะจงให้ไก่เผือกผู้ตัวนั้นด้วยความยินดี ซึ่งไก่เผือกได้กลายเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ของเมืองลำปางมาจนถึงปัจจุบัน



ภาพ 1 ไก่ขาว สัญลักษณ์เมืองลำปาง

ที่มา: ลานนาโพสต์, 2561

ครั้งเสร็จจากภัตตาหาร (ฉันภัตตาหาร) พระพุทธรองค์ได้ตรัสพุทธพยากรณ์ว่า “ต่อไปภายหน้าบริเวณนี้จะเป็นที่ตั้งแห่งมหานครนามว่า “กุกกุณคร” (แปลว่า “เมืองไก่” อันเป็นชื่อเดิมของเมืองลำปาง) ที่มีประชากรกว่า 352,000 คน เมื่อตลาคตปริณิพานไปแล้วประมาณ 1,100 ปี จะมีบรรดาฤๅษีมาช่วยกันสร้างเมืองจนเสร็จสมบูรณ์ บ้านเมืองจะร่มเย็นเป็นสุข ชาวเมืองนับถือพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง ประชาชนจากเมืองใหญ่น้อยจะหลั่งไหลเข้ามา ขอให้ท่านฤๅษีทั้งหลายจงจำคำที่เรากล่าวนี้ให้ดี อย่าลืมเตือน และนำเอาเรื่องนี้ไปแจ้งแก่ท้าววิรุฬหกและท้าวเวสสุวรรณผู้เป็นโลกบาลสื่อสารไปยังกุ่มภัณฑ์ คนธรรพ์ทั้งหลายให้มาเฝ้ารักษาสถานที่ช่วงเวียงดิน (ปัจจุบันคือ บริเวณวัดศรีล้อม ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง) แห่งนี้ เพราะในภายภาคหน้าพระพุทธรศาสนาจะประดิษฐานตั้งมั่นเจริญรุ่งเรือง ณ สถานที่นี้” จากนั้นพระพุทธรองค์ก็ได้อธิษฐานจิตเสด็จกลับสู่เมืองราชคฤห์ตามเดิม

เมื่อฤๅษีทั้ง 5 ตน ได้รับพุทธบัญญัติแล้วจึงได้นำเรื่องราวไปแจ้งแก่ท้าววิรุฬหกและท้าวเวสสุวรรณ และได้ไปอัญเชิญหนอตันศรีมหาโพธิ์จำนวน 2 หน่อ ชื่อ “คันธิกะ” จากอูตรกฐทวีปมาปลูกไว้ ณ บริเวณเวียงดิน (บริเวณวัดศรีล้อมในปัจจุบัน) ที่พระพุทธรองค์เคยประทับนั่งแสดงธรรมและประทับรอยพระพุทธรบาท แต่เป็นที่น่าเสียดายตันศรีมหาโพธิ์นั้นได้ตายลงไป กาลต่อมามีฤๅษีชื่อว่า “ชีวิสมามหุ” ได้ไปอัญเชิญหนอตันศรีมหาโพธิ์จากป่าอูตรกฐทวีปมาปลูกไว้แทนต้นเดิมที่ตายไป และขอให้ท้าวเวสสุวรรณพร้อมกับบริวารรวมทั้งสิ้น 3,000 คน ได้ผลัดเปลี่ยนกันมาเฝ้ารักษาสถานที่แห่งนี้ทุกวันมิให้ขาด ซึ่งเป็นการรับรู้กันโดยทั่วไปว่าหากเวลาใดเกิดลมพัดผิดปกติ สุนัขเห่าหอน ท้องฟ้ามีดครึ้ม นั้นแสดงว่ายามนั้นบรรดาบริวารของท้าวเวสสุวรรณได้ผลัดเปลี่ยนเวรยามกันมาเฝ้า หากบุคคลใดไม่ให้ความเคารพยำเกรงต่อสถานที่แห่งนี้ บรรดายักษ์ทั้งหลายจะเบียดเบียนหรือทำให้บุคคลนั้นมีอันเป็นไป บ้านเมืองจะเกิดอาเพศเดือดร้อน รุนวายเป็นทุกข์ ฝนฟ้าจะไม่ตกต้องตามฤดูกาล เกิดภาวะ



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ข้าวยากหมากแพง ชาวเมืองจะมีความทุกข์ยากลำบาก ท้าวเวสสุวรรณและฤๅษีจึงสั่งไว้ว่าบุคคลใดได้เป็นเจ้าของนี้จึงเตือนแก่ประชาชนทั้งหลายว่า จงให้ความเคารพสักการบูชาต้นศรีมหาโพธิ์บริเวณช่วงเวียงดินนี้ และช่วยกันดูแลรักษาเพื่อให้เป็นที่ยิ่งแก่ผู้ที่มีความทุกข์ และให้ชาวเมืองตั้งอยู่ในศีล 5 บ้านเมืองก็จะเจริญรุ่งเรือง ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ผาสุก (สุจิรา พาสล, 2556, น. 88-89)

สำหรับภูมิประวัติของเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนนั้น ได้มีบางสำนวนที่มีรายละเอียดแตกต่างไปจากตำนานพื้นเมืองลำปาง ซึ่งอาจเนื่องมาจากเป็นข้อมูลมุขปาฐะที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในรายละเอียดของข้อมูล ดังเช่นเรื่องราวที่ได้จากปราสาทพื้นบ้านของจังหวัดลำปางคือ พ่อหนานบุญศรี วรรณศรี (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2566) ได้เล่าว่า วัดศรีล้อมนั้นเป็นสถานที่ผลิตของ “เจนบ้านเจนเมือง” (ฝอยรักษ์เมือง) ของเขลางค์นครในอดีต ที่แห่งนี้เดิมเป็นป่าดงดิบเป็นพื้นที่ของยักษ์ที่มีความดุร้ายและจับมนุษย์กินเป็นอาหาร ชาวเมืองมีความหวาดกลัวบรรดายักษ์เหล่านั้น เมื่อชาวเมืองทราบข่าวว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เสด็จมาที่วัดพระแก้ว (ปัจจุบันคือวัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดาราม อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง) จึงได้พากันไปกราบทูลเรื่องราวความเดือดร้อนให้พระพุทธองค์ได้ทรงทราบ พระพุทธองค์ทรงรับปากกับชาวเมืองว่าจะช่วยเหลือและจะเสด็จไปที่นั่น (วัดศรีล้อม) ด้วยพระองค์เอง เมื่อพระพุทธองค์เสด็จไปยังพื้นที่แห่งนั้น บรรดายักษ์ทั้งหลายได้แสดงอิทธิฤทธิ์แก่พระพุทธองค์ด้วยการบดบังแสงแดด ทำให้ท้องฟ้ามืดมิดไปทั่วทั้งเมือง จนไม่สามารถรู้ได้ว่าเป็นเวลาใด ชาวเมืองเกิดความกังวลใจว่าพระพุทธองค์ยังไม่ได้ฉันภัตตาหารเพล พระอินทร์จึงจำแลงกายมาเป็นไก่เผือกขึ้นขึ้นพอให้รู้ว่ายังเป็นเวลาเช้าอยู่ เพื่อให้พระพุทธองค์ได้ฉันภัตตาหารภายในช่วงเวลาที่ยังไม่ถึงเวลาเพล พระพุทธองค์ทรงหยั่งรู้ด้วยพระญาณว่ายักษ์ได้แสดงอิทธิฤทธิ์แก่พระองค์ พระพุทธองค์จึงได้แสดงพุทธานุภาพด้วยการเนรมิตให้ฝนที่เย็นเหมือนน้ำแข็งตกลงมาหาใหญ่ ทำให้บรรดายักษ์ทั้งหลายต่างพากันหนาวสั่นกันไปทั่วหน้าและคิดเช่นเดียวกันว่าตั้งแต่อยู่ ณ ที่นี้เป็นเวลานานมานานยังไม่เคยเกิดเหตุการณ์เช่นนี้มาก่อน บุคคลผู้นี้จะต้องเป็นผู้ที่มีบุญญาธิการเป็นแน่ ยักษ์ทั้งหลายจึงเกิดศรัทธาปราสาทะ และได้เข้าไปกราบพระพุทธองค์ พร้อมทั้งให้คำมั่นสัญญาว่าต่อไปนี้จะไม่จับมนุษย์กินเป็นอาหาร จะตั้งมั่นอยู่ในศีล 5 ศีล 8 ตลอดไป และจะสถิตและปกป้องคุ้มครองในบริเวณพื้นที่แห่งนี้ และที่สำคัญคือจะช่วยดูแลพระพุทธรูปไปจนสิ้นอายุ 5,000 ปี ตลอดจนช่วยดูแลรักษาบ้านเมือง และคอยช่วยเหลือเกื้อกูลชาวบ้านผู้ตั้งอยู่ในศีลธรรมที่มีความตกทุกข์ได้ยาก

นับแต่นั้นมา ชุมชนดังกล่าวมีความสุขสงบสุข รมเย็น กาลสมัยต่อมาชาวบ้านจึงเกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อบรรดายักษ์ทั้งหลายซึ่งมีพญายักษ์เป็นหัวหน้า โดยชาวบ้านเชื่อว่าพญายักษ์ตนนั้นคือท้าวเวสสุวรรณหรือที่ชาวจังหวัดลำปางเรียกขานนามท่านว่า “เจ้าพ่อยักษ์” หมายถึงผู้ปกครองสูงสุดของยักษ์ทั้งหลายซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวจังหวัดลำปาง โดยเฉพาะชุมชนศรีล้อม ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ให้ความเคารพศรัทธา จึงได้ร่วมกันสร้างศาลเพียงตาขึ้นบริเวณใต้ต้นศรีมหาโพธิ์บริเวณภายในวัดศรีล้อม (โดยในช่วงแรก ๆ ยังไม่มีรูปปั้นยักษ์แต่อย่างใด) ทั้งนี้เพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งการแสดงความเคารพและให้เป็นที่ยิ่งใหญ่ของบรรดายักษ์ทั้งหลายซึ่งมีทั้งสิ้น 3,000 ตนตามตำนานที่ได้เล่าสืบกันมา (ณัฐกานันท์ กิตติจันทร์รัตน, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2566)



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์



ภาพ 2 ศาลเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนหลังเดิม (ด้านข้าง)



ภาพ 3 ศาลเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนหลังเดิม (ด้านหน้า)

สำหรับรูปปั้นยักษ์ที่ปรากฏอยู่ ณ บริเวณศาลเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนในปัจจุบันนี้ มีปรากฏขึ้นในภายหลังจากการสร้างศาลเพียงตาแล้ว โดยรูปปั้นยักษ์ดังกล่าวได้สร้างขึ้นโดยมีจุดประสงค์เพื่อเป็นรูปเคารพของผู้มีจิตศรัทธาต่อเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน กับทั้งเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งหากพิจารณาจากที่มาหรือการปรากฏของรูปปั้นยักษ์แล้ว อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทแรก เป็นรูปปั้นที่ทางวัดศรีล้อมโดยเจ้าอาวาสในขณะนั้น (สันนิษฐานว่าเป็นพระวิบูลเมธี หรือพระมหาตาคำ นนทิโย) ได้สร้างขึ้นมีอายุประมาณกว่า 100 ปี คือรูปปั้นยักษ์ 2 ตนในท่านั่งกำกระบอง อยู่ใต้ต้นศรีมหาโพธิ์หันหน้าออกไปทางประตูวัด (บุญศรี วรรณศรี, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2566) และอีกประเภทหนึ่งคือ รูปปั้นที่ผู้มีความเลื่อมใสศรัทธาเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนนำมาถวายวัดศรีล้อมในช่วงเวลา 60-70 ปีที่ผ่านมากว่า 10 คน ประดิษฐานอยู่บริเวณลานใต้ต้นศรีมหาโพธิ์ เพื่อเป็นที่สักการบูชาของบุคคลทั่วไปต่อไป (พระพัฒนพงษ์ ปภาโส, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2566; ญัฐกานต์ กิตติจันทร์รัตนนา, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2566; ชาตรี ยศสมแสน, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2566)



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต



ภาพ 4 บริเวณด้านหน้าศาลเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน วัดศรีล้อม

อย่างไรก็ตาม อาจเป็นที่สับสนของบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับการกล่าวขานนามของท้าวเวสสุวรรณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในชุมชนศรีล้อมและจังหวัดลำปางว่าในเอกสารโบราณบางฉบับและการเรียกขานนามเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนของผู้สูงอายุชาวลำปางที่มีอายุมากกว่า 80 ปี บ้างก็เรียก “เจ้าพ่อยักษ์สามพันตน” บ้างก็เรียกว่า “เจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน” ดังที่ บุญศรี วรรณศรี (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2566) กล่าวว่า สาเหตุที่เป็นเช่นนั้น เนื่องมาจากนาม “เจ้าพ่อยักษ์สามพันตน” เป็นชื่อเรียกตามตำนานดั้งเดิมที่แสดงถึงการยกย่องพญายักษ์ว่า “เจ้าพ่อ” ซึ่งมีความหมายว่าผู้เป็นใหญ่ที่ควบคุมยักษ์ที่ ทุกรายเป็นจำนวน 3,000 ตน ในเวลาต่อมาได้มีการแต่งตั้งเจ้าอาวาสวัดศรีล้อมรูปใหม่คือพระมหาตาคำ นนทโย หรือพระวิบูลเมธี (ตาคำ ปันใจเย็น) ซึ่งเพิ่งสอบบาลีสนามหลวงประโยค 3 ได้และมีคำแสดงสมณศักดิ์เป็น “มหา” นำหน้าชื่อ ประกอบกับพระมหาตาคำ นนทโย เห็นว่าเจ้าพ่อยักษ์สามพันตนเป็นที่เคารพบูชาอย่างมากของชาวชุมชนศรีล้อมและบุคคลทั่วไป จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะให้การยกย่องและให้เกียรติเจ้าพ่อยักษ์สามพันตนเป็น “มหา” ซึ่งหมายถึง ยิ่งใหญ่ด้วย จึงได้เรียกขานนามเจ้าพ่อยักษ์สามพันตนว่า “เจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน” นับแต่ท่านดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดศรีล้อมเป็นต้นมา

ภูมิประวัติของเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนดังกล่าวข้างต้น เป็นส่วนหนึ่งของที่มาแห่งความเชื่อและความศรัทธาที่ชาวชุมชนศรีล้อมและบุคคลทั่วไปมีต่อเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน ซึ่งผู้เขียนได้สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารโบราณที่น่าเชื่อถือหลายฉบับ อาทิ เอกสารที่พระภิกษุและหนานได้จารผูกเป็นตำนานไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2479 และอยู่ในสภาพค่อนข้างสมบูรณ์ ผวนกับคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ในชุมชนศรีล้อม ที่กลายมาเป็นความเลื่อมใสศรัทธาเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนดังเป็นที่ประจักษ์ว่ามีผู้คนมาสักการะขอพร บนบานศาลกล่าวเพื่อขอความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งมีผู้คนจำนวนมากไม่น้อยที่สมปรารถนาในสิ่งที่มุ่งหวัง และได้กลับมาแก้บนด้วยสิ่งของต่าง ๆ ตามที่ได้บนบานไว้ ซึ่งเรื่องราวของความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนได้แพร่กระจายไปอย่างกว้างขวางด้วยสื่อที่หลากหลาย จนมีผู้คนต่างพื้นที่ทั้งในจังหวัดลำปาง และต่างจังหวัดได้เดินทางมาสักการบูชาอย่างไม่ขาดสาย อีกทั้งในแต่ละปีก็มีผู้คนจากทุกสารทิศมาร่วมพิธีกรรมเลี้ยงเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนอย่างคับคั่ง



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต



ภาพ 5 ประชาชนทั่วไปไหว้ขอพรและแก้บนต่อเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน

บทบาทหน้าที่แห่งพิธีกรรมเลี้ยงเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน

จากการรับรู้ของชาวชุมชนศรีล้อม ตลอดจนคนต่างชุมชนในจังหวัดลำปางและต่างจังหวัด ทั้งจากเอกสารโบราณ สื่อออนไลน์ และการเล่าขานสืบต่อกันมาเกี่ยวกับภูมิประวัติของท้าวเวสสุวรรณ ในบทบาทของเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน ที่ช่วยปกป้องคุ้มครองมนุษยโลกให้รอดพ้นจากสิ่งอัปมงคลทั้งปวง และบันดาลให้มนุษย์ได้สมหวังในสิ่งที่ปรารถนา ดังเป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลทั่วไปที่ได้มาสักการะเพื่อขอพรหรือบนบานศาลกล่าว ณ ศาลเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน ในบริเวณวัดศรีล้อม อันเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อว่า เป็นพื้นที่ดั้งเดิมอันเป็นแหล่งกำเนิดของตำนานเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนที่มีต้นศรีเมหาโพธิ์ปรากฏอยู่ โดยสิ่งที่ขอพรและหรือบนบานศาลกล่าวต่อเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความทุกข์ยากที่ประสบอยู่ หรือความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในเรื่องต่าง ๆ เช่น การค้าขาย ที่ดิน การสอบคัดเลือกเข้ารับราชการ หรือการสอบแข่งขันในโอกาสต่าง ๆ ฯลฯ ส่วนใหญ่จะประสบความสำเร็จตามที่ได้ขอพรหรือบนบานไว้ โดยจะเห็นได้จากการที่บุคคลต่าง ๆ ได้ไปถวายสิ่งของที่หลากหลายตามที่ได้บนบานไว้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งในเดือนพฤษภาคม-มิถุนายนของทุกปีจะมีการจัดพิธีเลี้ยงเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน ณ วัดศรีล้อม อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ที่มีผู้คนจำนวนมากทั้งที่อยู่ในชุมชนและต่างจังหวัดมาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการจัดพิธีกรรมและร่วมในพิธีกรรมเป็นจำนวนมาก สิ่งดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงความเคารพศรัทธาในเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน อันเป็นนิยามแห่งความเชื่อและความศรัทธาในเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

อย่างไรก็ตาม การที่พิธีกรรมเลี้ยงเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนดำรงอยู่ได้ในสภาวะการณปัจจุบันในสังคมเมืองที่มีทั้งความแปลกแยกทางความคิดอันเนื่องมาจากความเจริญทางวิทยาการแขนงต่าง ๆ และระบบเศรษฐกิจที่ถดถอย เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักแต่ก็สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้พิธีกรรมเลี้ยงเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนยังสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่าร้อยปี จากการศึกษาและตรวจสอบโดยอาศัยเทคนิควิธีการต่าง ๆ ทั้งการค้นคว้าจากเอกสาร การสัมภาษณ์ชาวชุมชน การสังเกตวิถีชุมชนและการเข้าร่วมในพิธีกรรมประกอบกับการวิเคราะห์ตามแนวคิดของ วิลเลียม บาสคอม (William Bascom) เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของ คติชนทำให้ทราบว่า บทบาท



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

หน้าที่ของพิธีกรรมเลี้ยงเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้พิธีกรรมดังกล่าวสืบทอดมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ซึ่งบทบาทหน้าที่ที่ปรากฏในพิธีกรรมและบริบทของพิธีกรรมประกอบด้วย

1. สร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน เจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัดลำปาง ที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในการเป็นที่พึ่งทางใจให้แก่คนในชุมชนทั้งผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดลำปางโดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนศรีล้อม ตลอดจนผู้อยู่ในพื้นที่โดยรอบ จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เข้าร่วมพิธีกรรม ต่างก็ให้คำตอบตรงกันเป็นส่วนใหญ่ว่า เมื่อได้มาร่วมพิธีกรรมและได้มาขอพรเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนแล้วมีความสุข รู้สึกสบายใจ มีขวัญกำลังใจที่จะต่อสู้กับเรื่องราวต่าง ๆ ที่สร้างความกังวลและความทุกข์ใจให้ตนเอง เกิดความมั่นใจในการเผชิญอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการประกอบอาชีพ การศึกษาเล่าเรียน สุขภาพพลานามัย ตลอดจนปัญหาและความเดือดร้อนต่าง ๆ

2. เสริมสร้างความรัก ความสามัคคีระหว่างคนในชุมชน เจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนเป็นศูนย์รวมจิตใจชาวลำปาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวชุมชนศรีล้อม ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ดังจะเห็นได้จากในแต่ละวันจะมีผู้คนในชุมชนสลับเปลี่ยนกันมาดูแลศาลเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่เข้ามาสักการบูชาขอพรเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนกันอย่างต่อเนื่อง และในแต่ละปีจะมีการจัดพิธีกรรมเลี้ยงเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนขึ้นในช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายนเพื่อเป็นการแสดงเคารพและศรัทธาต่อเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน ซึ่งกระบวนการจัดพิธีกรรมดังกล่าวตั้งแต่การเตรียมพิธีจนเสร็จสิ้นพิธี ล้วนแสดงให้เห็นถึงการร่วมแรงร่วมใจและความสมัครสมานสามัคคีของผู้คนที่ร่วมกันจัดงานได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้นอกจากจะสร้างความรักความสามัคคีในชุมชนแล้ว ยังมีบทบาทในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งคนในชุมชนกับชุมชนอื่น ๆ ทั้งในจังหวัดลำปาง และต่างจังหวัด ทำให้ผู้ที่มาร่วมงานต่างมีอารมณ์ร่วมกันภายใต้บริบทแห่งสถานการณ์เดียวกัน จนเป็นเหมือนคนในครอบครัวเดียวกัน มีความรู้สึกที่ผูกพันและเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน จนอาจกล่าวได้ว่าพิธีกรรมเลี้ยงเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนเป็นศูนย์รวมจิตใจที่สร้างความรัก ความสามัคคี และความเปี่ยมหนึ่งอันเดียวกันของผู้คนในชุมชนและคนต่างชุมชนอย่างแท้จริง

3. แสดงอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนของกลุ่มชน เจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนได้รับการยกย่องให้เป็นเทพเจ้าองค์หนึ่งที่ชาวลำปางเคารพนับถือเป็นอย่างมาก อันเป็นผลมาจากภูมิประวัติในตำนานพื้นเมืองรวมถึงเรื่องเล่าต่าง ๆ ที่ได้กล่าวถึงเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนว่าเป็นเทพเจ้าผู้เป็นเทพารักษ์ที่ปกป้องคุ้มครองเมืองลำปางดูแลความเป็นอยู่ของชาวลำปางให้ร่มเย็นเป็นสุข รอดพ้นจากความทุกข์ยากและภัยอันตรายทั้งปวง เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูต่อเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน ชาวลำปางได้จัดพิธีกรรมเลี้ยงเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนขึ้นเพื่อบวงสรวงเซ่นไหว้เป็นเสมือนประเพณีที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยพิธีกรรมดังกล่าวที่จัดขึ้นนอกจากจะเป็นพิธีกรรมที่แสดงความเคารพและความกตัญญูต่อเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนแล้วยังเป็นพิธีกรรมที่แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชาวลำปาง โดยในงานพิธีดังกล่าวจะมีกิจกรรมการแสดงที่แสดงให้เห็นถึงความเปี่ยมล้ำนาและหรือเมืองลำปาง อันประกอบด้วยการเล่นดนตรีพื้นเมืองล้านนา การรำรำของเทพบุตรสลุงหลวง การตีกลองสะบัดชัย ในด้านเครื่องเช่นสังเวฬุพิธีกรรมเลี้ยงเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนที่ไม่เหมือนที่อื่นคือ มีการนำหมูสด เลือดสดมาเป็นเครื่องเซ่นสังเวฬุแต่เจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน อาจกล่าวได้ว่าพิธีกรรมเลี้ยงเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนของชาวจังหวัด



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ลำปาง เป็นพิธีกรรมที่แสดงให้เห็นถึง อัตลักษณ์ของชาวชุมชนลำปางที่ทำให้กลุ่มชนอื่นได้รับรู้วิถีปฏิบัติในการบวงสรวงท้าวเวสสุวรรณหรือเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนของชาวชุมชนลำปางอย่างแท้จริง



ภาพ 6 การแสดงต่าง ๆ ในพิธีเลี้ยงเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตน



ภาพ 7 การใช้หมูดิบทั้งตัวและเลือดสดในการเซ่นสังเวย

4. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในตัวตนพิธีกรรมและสังจธรรมอันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต พิธีกรรมเลี้ยงเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนเป็นพิธีกรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน โดยมีทั้งการบันทึกเป็น ลายลักษณ์อักษร และการบอกเล่าจากปากต่อปากเป็นข้อมูลมุขปาฐะ ในภาพรวมของพิธีกรรมเลี้ยงเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนนั้นมีสิ่งที่ให้เรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในตัวตนของพิธีกรรม ทั้งในเรื่ององค์ประกอบของพิธีกรรมนับตั้งแต่ผู้ประกอบพิธีกรรม เครื่องประกอบพิธีกรรม และขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม ซึ่งนอกจากจะแสดงถึง ภูมิปัญญาในการคัดสรรสิ่งต่าง ๆ มาใช้ในการประกอบพิธีแล้วในแต่ละสิ่งยังมีสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายอันเป็นคำสอนและแง่คิดที่ดี ดังเช่น การจัดพิธีเลี้ยงเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงการแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ การจัดโรงทาน ในพิธีเลี้ยงเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงการเสียสละ การเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ ฯลฯ อันเป็นสิ่งที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อความสุขสวัสดิ์ส่วนตนและความสุขสงบในชุมชนอีกด้วย

5. ควบคุมพฤติกรรมความประพฤติของคนในชุมชน ทำให้เกิดสันติสุขในชุมชน ชาวชุมชนศรีล้อมและชาวจังหวัดลำปางต่างมีความเชื่ออย่างมั่นคงเกี่ยวกับเจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนว่า หากผู้ใดลบหลู่ดูหมิ่น ไม่รักษาสัจจะ กระทำผิดจารีตประเพณี ไม่ตั้งอยู่ในศีลธรรม เจ้าพ่อมหายักษ์สามพันตนและบริวารจะไม่พึงพอใจจะบันดาลให้ผู้นั้นมีอันเป็นไป หรือหาก

ผู้ประกอบการลำปางไม่ยึดมั่นอยู่ในศีลธรรม เจ้าพ่อมหาภัยสามพันตนและจะบันดาลให้บ้านเมืองเกิดอาเพศ ประสบความทุกข์เช็ดถูและ ภัยพิบัติต่าง ๆ (พระมหากันทร ทาไชยวงศ์, 2492, น. 19) เจ้าพ่อมหาภัยสามพันตนจึงเป็นเสมือนผู้มีบทบาทในการควบคุมพฤติกรรมความประพฤติของคนในชุมชนให้ยึดมั่นอยู่ในหลักศีลธรรม รักษา คำสัตย์ และไม่สร้างความสะดวกผ่อนให้แก่อื่น

6. เสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรม เรื่องราวของเจ้าพ่อมหาภัยสามพันตนที่แสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์ของท้าวเวสสุวรรณ (เจ้าพ่อมหาภัยสามพันตน) ได้แพร่ขยายวงกว้างออกไปสู่สาธารณชนในแต่ละพื้นที่จนถึงต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ จีน เป็นต้น (ณัฐกานต์ กิตติจันทรรัตน์, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2566) โดยผ่านทางสื่อออนไลน์ในหลายลักษณะ จึงทำให้เจ้าพ่อมหาภัยสามพันตนเป็นที่รู้จักของคนโดยทั่วไป โดยเฉพาะกลุ่มคนที่มีความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์เกี่ยวกับโชคลาภ เครื่องรางของขลัง หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าเป็น “คนสายมู” ซึ่งย่อมาจากคำว่า “มูเตลู” ยิ่งไปกว่านั้นปัจจุบันกระแสการนับถือท้าวเวสสุวรรณมีมากขึ้นกว่าครั้งในอดีต ทำให้คนทั่วไปรู้จักเจ้าพ่อมหาภัยสามพันตนในนามท้าวเวสสุวรรณ ซึ่งในแต่ละวันบริเวณศาลเจ้าพ่อมหาภัยสามพันตนเต็มไปด้วยผู้คนเข้ามากราบไหว้ขอพรอย่างไม่ขาดสายทางวัดศรีล้อมได้มีการจัดสร้างวัดมุงคลเหรียญและรูปหล่อเจ้าพ่อมหาภัยสามพันตนขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้เช่าบูชา อีกด้วยในขณะเดียวกันในบริเวณวัดศรีล้อมก็มีบริการจำหน่ายดอกไม้ ฐูปเทียน ตลอดจนให้บริการจัดหาและรับทำเครื่องเซ่นไหว้นำไปสักการบูชาเจ้าพ่อมหาภัยสามพันตนเพื่อเป็นการแก้บน ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐได้เลือกศาลเจ้าพ่อมหาภัยสามพันตนเป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดลำปางที่นักท่องเที่ยวต้องมาเยือน โดยประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางเว็บไซต์แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในจังหวัดลำปาง ส่งผลให้นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีความเชื่อในเรื่องสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติเข้ามากราบไหว้ขอพรต่อเจ้าพ่อมหาภัยสามพันตนเป็นจำนวนมาก ทำให้ระบบเศรษฐกิจในชุมชนมีการหมุนเวียนในทิศทางที่ดีขึ้นทั้งในระดับบุคคลและชุมชน



ภาพ 8 วัดมุงคลต่าง ๆ และการจำหน่ายวัดมุงคล ดอกไม้ ฐูปเทียน ภายในบริเวณศาลเจ้าพ่อมหาภัยสามพันตน



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

บทสรุป

จากบทบาทหน้าที่ของพิธีกรรมเลี้ยงเจ้าพ่อมหาภัยกษสามพันตน อาจกล่าวได้ว่าพิธีกรรมเลี้ยงเจ้าพ่อมหาภัยกษสามพันตน เป็นพิธีกรรมที่มีบทบาทสำคัญในการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทั้งในด้านความมั่นคงทางสังคม และความมั่นคงทางจิตใจ โดยสะท้อนความเป็นกลุ่มก้อนทางสังคมและความเชื่อที่พัฒนาเป็นความเลื่อมใสและศรัทธาเจ้าพ่อมหาภัยกษสามพันตนอย่างเป็นรูปธรรม อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้พิธีกรรมเลี้ยงเจ้าพ่อมหาภัยกษสามพันตนยังคงดำรงอยู่ได้ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่จะพัฒนารูปแบบและกระบวนการการจัดพิธีกรรมไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ความเชื่อและความศรัทธาในเจ้าพ่อมหาภัยกษสามพันตนยังคงฝังแน่นอยู่ในความคิดและความรู้สึกของชาวลำปางและบุคคลทั่วไปตราบนานเท่านาน

เอกสารอ้างอิง

ชาติรี ยศสมแสน. (10 ตุลาคม 2566). สัมภาษณ์.

ณัฐกานันท์ กิตติจันทร์รัตนนา. (6 กันยายน 2566). สัมภาษณ์.

บุญศรี วรรณศรี. (4 กันยายน 2566). สัมภาษณ์.

พระพัฒน์พงษ์ ปภาโส. (28 มีนาคม 2566). สัมภาษณ์.

พระมหากันทร ทาไชยวงศ์. (2492). *คำวตำนานวัดศรีล้อม*. โรงพิมพ์มิตรไทย.

ลานนาโพสต์. (2561) *ตำนานเล่าขาน*. https://www.lannapost.net/2017/08/blog-post_43.html.

วิบูลเมธีอนุสรณ์. (2506). *ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพพระวิบูลเมธี*. สุริวง์การพิมพ์.

สร้อยสวัสดิ์ อ่องสกุล. (2558). *พินิจตำนานลำปาง*. ศูนย์ล้านนาศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุจิตรา หาผล. (2556). *ตำนานเรื่องเล่าลำปาง*. ลำปางบรรณกิจพริ้นติ้ง.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

กลวิธีทางภาษาที่สะท้อนความเป็นชายขอบในบทเพลงลูกทุ่ง ของ “ต่าย อรทัย”

วันที่รับ : 31 กรกฎาคม 2567
วันที่แก้ไข : 10 ตุลาคม 2567
วันที่ตอบรับ : 21 ตุลาคม 2567

แสงเดือน จงจำ^{1*} และสุชาดา เจียพงษ์¹
¹สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

*Corresponding author e-mail: suchada.3009@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความเป็นชายขอบในบทเพลงลูกทุ่ง ของ “ต่าย อรทัย” และเพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สะท้อนความเป็นชายขอบในบทเพลงลูกทุ่งของ “ต่าย อรทัย” ทั้งนี้วิเคราะห์ บทเพลงลูกทุ่งของ “ต่าย อรทัย” จำนวน 32 เพลง ใช้กรอบแนวคิดความเป็นชายขอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) บริบทด้านภูมิศาสตร์ 2) บริบทด้านเศรษฐกิจ 3) บริบทด้านสังคมและวัฒนธรรม และ 4) บริบทด้านการศึกษา ส่วนการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สะท้อนความเป็นชายขอบ ใช้กรอบแนวคิดกลวิธีทางภาษาระดับข้อความ 3 ด้าน ได้แก่ 1) กลวิธีทางศัพท์ 2) กลวิธีการขยายความ 3) กลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบ 1) ความเป็นชายขอบในบทเพลงลูกทุ่งของ “ต่าย อรทัย” พบ 4 ด้าน เรียงลำดับข้อมูลจากความถี่มากที่สุด คือ ความเป็นชายขอบในบริบทด้านภูมิศาสตร์ และความเป็นชายขอบ ในบริบทด้านเศรษฐกิจปรากฏในความถี่มากที่สุด 2 ด้านเท่ากัน จำนวน 28 เพลง คิดเป็นร้อยละ 87.50 รองลงมา คือ ความเป็นชายขอบในบริบทด้านการศึกษา จำนวน 7 เพลง คิดเป็นร้อยละ 21.88 และที่พบน้อยที่สุด คือ ความเป็นชายขอบในบริบทด้านสังคมและวัฒนธรรม จำนวน 4 เพลง คิดเป็นร้อยละ 12.50 ตามลำดับ ส่วนผลการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา ผลการวิจัยพบกลวิธีทางภาษาที่สะท้อนความเป็นชายขอบในบทเพลงลูกทุ่งของ “ต่าย อรทัย” ทั้งหมด 3 ด้าน เรียงลำดับข้อมูลจากความถี่มากที่สุด คือ กลวิธีทางศัพท์ จำนวน 27 เพลง คิดเป็นร้อยละ 84.38 และรองลงมา คือ กลวิธีการขยายความ จำนวน 23 เพลง คิดเป็นร้อยละ 71.88 และที่พบน้อยที่สุด คือ กลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม จำนวน 21 เพลง คิดเป็นร้อยละ 65.63

คำสำคัญ: ความเป็นชายขอบ, กลวิธีทางภาษา, ต่าย อรทัย



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Language Strategies That Reflect Marginality in Country Songs by “Tai Orathai”

Received : 31 July 2024

Revised : 10 October 2024

Accepted : 21 October 2024

Sangduen Jongjam^{1*} and Suchada Jiaphong¹

¹Department of Thai Language Faculty of Humanities and
Social Sciences Pibulsongkram Rajabhat University

*corresponding author e-mail: suchada.3009@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were to analyze the marginality in the country songs of "Tai Orathai" and to analyze the language strategies that reflect the marginality in the country songs by "Tai Orathai". This study was performed by analyzing a total of 32 country songs by "Tai Orathai". It applied the concept of marginality in 4 areas of 1) geographic context, 2) economic context, 3) social and cultural context, and 4) educational context. As for the analysis of language strategies that reflect marginality, the conceptual framework of language strategies was applied at the text level in 3 areas of 1) lexical strategies, 2) expansion strategies, 3) pragmatic and discourse strategies. The researcher analyzed the data using descriptive analysis methods. The finding revealed that there were 4 aspects of marginality in the country songs by "Tai Orathai". By arranging the data in order of the most frequently encountered areas, there were two areas found as being equal. They were the marginality in the geographic context and marginalization in the economic context. They were found in 28 songs, accounting for 87.50 percent. The second most common area was the marginality in the educational context, which was found in 7 songs, accounting for 21.88 percent. And the least common area was the marginality in the social and cultural context, which was found in 4 songs, accounting for 12.50 percent, respectively. And in the analysis of language strategies, it was found that there were three aspects of language strategies that reflect marginality in all of the country songs by "Tai Orathai". In order of the most frequently encountered areas, vocabulary strategy was the most common aspect found in 27 songs, accounting for 84.38 percent. The second most common aspect was expansion strategy in 23 songs, accounting for 71.88 percent, and the least common aspect was pragmatics and discourse strategy in 21 songs, accounting for 65.63 percent.

Keywords: Marginalization, Language Strategies, Tai Orathai



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

บทนำ

มนุษยชาติไม่ว่าจะอยู่สังคมเมืองหรือสังคมชนบท มีความต้องการที่จะแสวงหาความบันเทิงหรือผ่อนคลายอารมณ์ ดังเช่นการร้องเพลง ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น และเชื่อว่าเสียงร้องของมนุษย์อาจเป็นดนตรีชิ้นแรกของโลกที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น (กฤษณา แสงทอง, 2540, น. 1) เพลงถือเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่ง ที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ทั้งความรัก ความสุข ความโศกเศร้า หรือความสนุกสนาน อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างความผ่อนคลายให้แก่มนุษย์ได้เป็นอย่างดี ผ่านการเรียบเรียงถ้อยคำ ทำนอง ในรูปแบบต่าง ๆ นอกจากนี้ เพลงยังเป็นเหมือนกระจกสะท้อนสภาพของสังคมได้หลากหลาย อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือบันทึกเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สำนักงานคณะกรรมการด้านวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2532, น. 2) ความว่า

“เนื้อร้องเพลงลูกทุ่งมักสะท้อนภาพชีวิตจริงของคน ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ การเกิด สงคราม ปัญหาเศรษฐกิจ และการเมืองได้เป็นอย่างดีใช้ภาษาที่เรียบง่าย เข้าใจและจำง่าย ฟังแล้วไม่ต้องแปลความหมาย เหนือไปกว่านั้น เพลงลูกทุ่งยังสรรหาคำที่กระทบกระเทียบ เปรียบเปรย มีสำนวนกระแนะกระเหน็บ เจ็บๆ คันๆ มาเสนอได้หลายรูปแบบ เรียกได้ว่า เข้าใจถึงใจคนฟังในเวลาอันรวดเร็ว คุณสมบัติในข้อที่ว่าสามารถบันทึกเหตุการณ์ได้ดีนี้เอง เป็นคุณสมบัติพิเศษที่เพลงชนิดอื่นทำได้ไม่ดี และมีความหลากหลายเท่าเทียมกับ เพลง ลูกทุ่ง”

เพลงลูกทุ่ง เป็นบทเพลงที่เป็นที่นิยมโดยทั่วไปของคนในสังคมไทย โดยเฉพาะคนในชนบท เพลงลูกทุ่ง ที่สะท้อนวิถีชีวิต สภาพสังคมอุดมคติและวัฒนธรรมไทย โดยมีท่วงทำนองคำร้อง สำเนียง และลีลาการร้องการบรรเลงที่มีภาษาเข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ เอกวิทย์ ณ ถลาง (2532, คำนำ, อ้างอิงใน เอื้อมพร รักษาวงศ์, 2552, น. 3) โดยกล่าวว่า เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่ใช้ร้องเล่นกันทั่วไปตามชนบทไทยใช้ภาษาง่ายตรงไปตรงมาไม่สลับซับซ้อน เป็นที่นิยมของประชาชนโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในชนบทได้ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก

จากการศึกษาเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งพบว่า เพลงลูกทุ่งมีเนื้อหาสะท้อนสังคมหลายด้าน เช่น สะท้อนชีวิตของชาวไร่ ชาวนา ชาวสวน ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล หรือสะท้อนชีวิตชาวชนบทที่ต้องพลัดพรากจากถิ่นฐานบ้านเกิด และบุคคลอันเป็นที่รัก เพื่อเข้ามาประกอบอาชีพต่าง ๆ ในเมืองหลวง เป็นต้น จึงทำให้เกิดการนำเสนอเรื่องราว ของกลุ่มคนเหล่านี้ ผ่านบทเพลงที่มี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตแตกต่างไปจากประชากรส่วนใหญ่ในสังคมเมืองหลวง

จากแนวคิดความเป็นชายขอบในบริบทด้านเศรษฐกิจของภัทรขวัญ ทองเถาว์ (2554, น. 94-95) กล่าวคือ คนชายขอบในบริบทด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ คนยากจนทั้งในเมืองและชนบท ผู้ใช้แรงงาน คนว่างงานคนกลุ่มนี้ถูกมองเป็นเพียงปัจจัยการผลิต เป็นแรงงานระดับล่างสุดในระบบการผลิต ใช้แรงงาน คั้นรนเพื่อความอยู่รอด ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ การพัฒนาเศรษฐกิจมีช่องทางการเข้าถึงทรัพยากรและการแบ่งปันผลประโยชน์จากระบบราชการทางเศรษฐกิจน้อย และคนชายขอบเหล่านั้นมักเป็นฝ่ายถูกกระทำ กลายเป็นบุคคลที่ต้องแบกรับความเสี่ยงจากระบบกลไกตลาด และมีโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้น้อยมาก

ด้วยแนวคิดดังกล่าวนี้ อาจเรียกคนกลุ่มนี้ว่า “คนชายขอบ” และบทเพลงที่มีเนื้อหาสะท้อนความเป็นคนชายขอบ สามารถพบได้ในบทเพลงลูกทุ่ง ศิลปิน “ต่าย อรทัย” เจ้าของฉายา “ราชินีสาวดอกหญ้า” ซึ่งได้รับรางวัลนักร้องขวัญใจมหาชน ฝ่ายหญิง ในปี พ.ศ. 2566 ที่ผ่านมา ทั้งนี้เนื้อหาในบทเพลงที่ “ต่าย อรทัย” ขับร้องไว้นั้น มักนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อสู้กับปัญหาอุปสรรค ในชีวิตของคนชนบทที่ทำงานในเมืองหลวง วิถีชีวิตของผู้ใช้แรงงาน และคนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเรื่องราวเหล่านี้ ถูกสะท้อนผ่านภาษาที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน เช่น การใช้กลวิธีทางภาษาในการเรียกชื่อ บ้านของตนที่จากมาว่า “บ้านนา, บ้านดอน, บ้านเฮา, เฮือนชาน” หรือการใช้อุปลักษณ์เชิงภาพพจน์ สื่อความหมายง่ายๆ เช่น “...แต่ยังยิ้มได้เพราะใจเหมือนดอกหญ้าบาน” ได้เปรียบเทียบกับ หัวใจของหญิงสาวชาวชนบทกับดอกหญ้า ที่เป็นพืชขนาดเล็ก แต่สามารถเกิดและเจริญเติบโตได้ในทุกพื้นที่ ถึงจะเป็นเพียงผู้หญิงตัวเล็ก ๆ คนหนึ่งท่ามกลางเมืองใหญ่ แต่ก็เป็นคนที่มีชีวิตและจิตใจที่มีความสุข พร้อมจะเจริญก้าวหน้า เหมือนกับดอกหญ้าที่เบ่งบานได้เช่นเดียวกัน เป็นต้น



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจ ที่จะศึกษากลวิธีทางภาษาที่สะท้อนความเป็นชายขอบในบทเพลง ลูกทุ่ง ของ “ต่าย อรทัย” โดยศึกษากลวิธีทางภาษาที่สะท้อนความเป็นชายขอบที่ปรากฏลักษณะใดบ้าง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ความเป็นชายขอบในบทเพลงลูกทุ่ง ของ “ต่าย อรทัย”
2. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สะท้อนความเป็นชายขอบในบทเพลงลูกทุ่ง ของ “ต่าย อรทัย”

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความเป็นชายขอบ และกลวิธีทางภาษาที่สะท้อนความเป็นชายขอบในบทเพลงลูกทุ่ง ของ “ต่าย อรทัย” โดยดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1) ขั้นศึกษาและรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดความเป็นชายขอบ แนวคิดกลวิธีการศึกษาภาษาระดับข้อความ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทเพลงลูกทุ่ง ของ “ต่าย อรทัย” และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเพลงลูกทุ่ง ความเป็นชายขอบและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากลวิธีทางภาษา

1.2) สํารวจบทเพลงลูกทุ่ง ของ “ต่าย อรทัย” ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคนชายขอบ ตามเกณฑ์ที่ระบุ ในขอบเขตของการวิจัย ผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกบทเพลงลูกทุ่งของ ต่าย อรทัย ดังนี้

1.2.1) เกณฑ์ด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยคัดเลือกเพลง ที่มีเนื้อหาที่สะท้อนความเป็นชายขอบ ตามกรอบแนวคิดที่ตั้งไว้ ทั้งหมด 32 เพลง

1.2.2) เกณฑ์ด้านความนิยม

ผู้วิจัยคัดเลือกเพลงที่มีเนื้อหาความเป็นชายขอบ จำนวน 32 เพลง มาคัดเลือกความนิยมจากยอดขาย 1 ล้าน ตลับ ใน 3 ชุดแรก นั่นคือ 1) ชุด ดอกหญ้าในป่าปูน 2) ชุด ขอใจกันหนาว และ 3) ชุดพิเศษอยู่ในใจเสมอ (“ต่าย อรทัย จาก ลูกทุ่งสาวล้านตลับ สู่ ดอกหญ้าบ้านนา ร้อยล้านวิว”, 2562) และสาเหตุที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกเพลงจากยอดขาย เนื่องมาจากการเผยแพร่ผลงานเพลงในยุคนี้ต้องอาศัยการฝากแผ่นซีดี ดีวีดี ตามสถานวิทยุ และโทรทัศน์ เพื่อให้คนเข้าถึงบทเพลงต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น เมื่อเพลงใดได้รับความนิยมมากก็จะถูกเปิดวนซ้ำบ่อย ๆ จากนั้นจัดรายการนั้น ๆ และเมื่อเพลงติดหูคนฟัง หรือเป็นที่นิยมมาก ก็จะนำไปสู่การซื้อแผ่นซีดี หรือ ดีวีดี ดังนั้นเพลงที่มียอดขายสูง ๆ จึงเป็นการบ่งบอกได้ถึงความนิยมของผู้ฟัง ซึ่งทั้ง 3 ชุด ที่ผู้วิจัยคัดเลือกมานั้นใช้ใน การวิเคราะห์เป็นอัลบั้มอยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2545 - 2547 และนอกจากนี้ในส่วนของเพลงอื่น ๆ ผู้วิจัยได้เลือกตามยอดผู้เข้าชมผ่านทางช่องยูทูป ตั้งแต่จำนวน 100,000 ครั้ง ขึ้นไป เนื่องจากในปี พ.ศ.2548 มีการก่อตั้งยูทูปเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกทำให้มีการเผยแพร่สื่อต่าง ๆ ลงในช่องยูทูปจนถึงปัจจุบัน ซึ่งรวมไปถึงบทเพลงของ ต่าย อรทัย ด้วย

2) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

จากวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยวิเคราะห์ความเป็นชายขอบ และวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สะท้อนความเป็นชายขอบ ในบทเพลงลูกทุ่ง ของ “ต่าย อรทัย” มีวิธีการวิเคราะห์ดังนี้

2.1) การวิเคราะห์ความเป็นชายขอบ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดความเป็นชายขอบของภัทรชวีญ ทองเถาว์ (2554, น. 94 - 95) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้ดังนี้ 1) บริบทด้านภูมิศาสตร์ 2) บริบทด้านเศรษฐกิจ 3) บริบทด้านสังคม และวัฒนธรรม 4) บริบทด้านการศึกษา

2.2) การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา ผู้วิจัยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดกลวิธีทางภาษาในระดับข้อความของ จันทิมา อังคพณิชกิจ (2562, น. 180 - 181) 3 กลวิธี ดังนี้ 1) กลวิธีทางศัพท์ 1.1) การใช้ชื่อและการเรียกชื่อ 1.2) การใช้คำกริยา 2) กลวิธีการขยายความ 3) กลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม

2.3) บันทึกข้อมูลในรูปแบบตารางเพื่อแสดงให้เห็นจำนวนความถี่และค่าร้อยละของ ความเป็นชายขอบและกลวิธีทางภาษาที่สะท้อนความเป็นชายขอบที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งของ “ต่าย อรทัย” 32 เพลง



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ตาราง 1 บทเพลงลูกทุ่งที่ขับร้องโดย “ต่าย อรทัย” จำนวน 32 เพลง

ลำดับที่	ชื่อชุด	ชื่อเพลง	ปี
1	ดอกหญ้าในป่าปูน	ดอกหญ้าในป่าปูน	2545
2		โทรหาแม่เตี๊ยม	2545
3		ขอสิทธิ์แครงให้	2545
4		คิดถึงพ่อ คิดถึงแม่ คิดถึงบ้าน	2545
5	ขอใจกันหนาว	ขอใจกันหนาว	2547
6		กินข้าวหรือยัง	2547
7		นอนฟังเสียงฝน	2547
8		กำแพงปริญา	2547
9	อยู่ในใจเสมอ (ชุดพิเศษ)	อยู่ในใจเสมอ	2547
10		ฝากเพลงถึงยาย	2547
11	คนไกลเมื่อไกลบ้าน	คนไกลเมื่อไกลบ้าน	2548
12		กรรมกรแก้มแดง	2548
13		สาวนาพเนจร	2548
14		เพื่อนกันโรงงานเก่า	2548
15	ส่งใจมาไกลซิด	ส่งใจมาไกลซิด	2549
16	มาจากดิน	มาจากดิน	2550
17		เก็บความหลายใจไปใช้ที่อื่น	2550
18		คนนั้นของใจ...เป็นอ้ายได้บ่	2550
19		นาจะหลวยบ้านเฮา	2550
20	ภาษารักจากดอกหญ้า1(ชุดพิเศษ)	จากบ้านนาด้วยรัก	2550
21		ถึงดั่งยังห่วงแม่	2550
22	คนในความคิดฮอด	ต.จ.ว มอหก	2551
23	ฝันยังไกล ใจยังหนาว	ฝันยังไกล ใจยังหนาว	2553
24		ให้ใจอย่าให้เจ็บ	2553
25	ปลายก้อยของความฮัก	ปลายก้อยของความฮัก	2555
26	ภาษารักจากดอกหญ้า2 (ชุดพิเศษ)	ทางเดินเหงาๆของสาวไกลบ้าน	2556
27		คิดถึงบ้านนา	2556
28	เจ้าชายของชีวิต	ความเหงาที่ต้องก้าวผ่าน	2557
29		สาวโรงงานลานเปียร์	2557



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ตาราง 1 บทเพลงลูกทุ่งที่ขับร้องโดย “ต่าย อรทัย” จำนวน 32 เพลง (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อชุด	ชื่อเพลง	ปี
30	ฝากพรุ่งนี้ไว้กับอ้าย	ฝากพรุ่งนี้ไว้กับอ้าย	2560
31		ลำเดิน สู้มาด้วยกัน	2560
32	ซังได้ซังแล้ว	คำสัญญาที่คิดฮอด	2561

3) ชั้นสรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์ อภิปรายผลการศึกษา และให้ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยวิเคราะห์ความเป็นชายขอบ และวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สะท้อนความเป็นชายขอบในบทเพลงลูกทุ่ง ของ “ต่าย อรทัย” จำนวน 32 เพลง โดยเรียงลำดับตามปี พ.ศ. ปรากฏผลการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) ผลการวิเคราะห์ความเป็นชายขอบที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งของ “ต่าย อรทัย” ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 ความเป็นชายขอบที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งของ “ต่าย อรทัย”

ลำดับ	ชื่อบทเพลง	ความเป็นชายขอบ			
		ภูมิศาสตร์	เศรษฐกิจ	สังคมและวัฒนธรรม	การศึกษา
1	ดอกหญ้าในป่าปูน	✓	✓		✓
2	โทรหาแทนเตี๋ย	✓			
3	ขอสิทธิ์แค่ร้องไห้	✓	✓		✓
4	คิดถึงพ่อคิดถึงแม่คิดถึงบ้าน	✓	✓	✓	
5	ขอใจกันหนาว	✓			
6	กินข้าวหรือยัง		✓		
7	นอนฟังเสียงฝน	✓	✓		
8	กำแพงปริญญา		✓		✓
9	อยู่ในใจเสมอ	✓	✓		
10	ฝากเพลงถึงยาย	✓			✓
11	คนใกล้เมื่อไกลบ้าน	✓	✓		
12	กรรมกรแก้มแดง	✓	✓		
13	สาวนาพเนจร	✓	✓		
14	เพื่อนกันโรงงานเก่า	✓	✓		
15	ส่งใจมาใกล้ซิด		✓		
16	มาจากดิน	✓	✓	✓	✓
17	เก็บความหลายใจไปใช้ที่อื่น	✓			✓



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ตาราง 2 ความเป็นชายขอบที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งของ “ต่าย อรทัย” (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อบทเพลง	ความเป็นชายขอบ			
		ภูมิศาสตร์	เศรษฐกิจ	สังคมและวัฒนธรรม	การศึกษา
18	คนนั้นของใจเป็นอ้ายได้บ่	✓	✓		
19	นางจะหลวยบ้านเฮา	✓	✓		
20	จากบ้านนาด้วยรัก	✓	✓		
21	ถึงดั่งยังห้วงแม่	✓	✓		
22	ต.จ.ว มอหก	✓	✓	✓	✓
23	ฝันยังไกลใจยังหนาว	✓	✓		
24	ให้ใจอย่าให้เจ็บ	✓	✓		
25	ปลายก้อยของความฮัก	✓	✓		
26	ทางเดินเหงาๆของสาวไกลบ้าน	✓	✓		
27	คิดถึงบ้านนา	✓	✓	✓	
28	ความเหงาที่ต้องก้าวผ่าน	✓	✓		
29	สาวโรงงานลานเปียร์	✓	✓		
30	ฝากพຽ່ງนี้ไว้กับอ้าย	✓	✓		
31	ถ้าเดินสู่มาร่วมกัน		✓		
32	คำสัญญาที่คิดฮอด	✓	✓		
รวม		28	28	4	7
ร้อยละ		87.50	87.50	12.50	21.88

จากการวิเคราะห์พบเนื้อหาความเป็นชายขอบในบทเพลงลูกทุ่ง ของ “ต่าย อรทัย” 4 ด้าน โดยเรียงลำดับข้อมูลจากการพบความถี่มากที่สุด 2 ด้านเท่ากัน คือ ความเป็นชายขอบในบริบทด้านภูมิศาสตร์ และความเป็นชายขอบในบริบทด้านเศรษฐกิจ พบความถี่ 28 เพลง คิดเป็นร้อยละ 87.50 ส่วนรองลงมา คือ ความเป็นชายขอบในบริบทด้านการศึกษา พบความถี่ 7 เพลง คิดเป็นร้อยละ 21.88 และที่พบน้อยที่สุด คือ ความเป็นชายขอบในบริบทด้านสังคมและวัฒนธรรม พบความถี่ 4 เพลง คิดเป็นร้อยละ 12.50 ตามลำดับ

นอกจากนี้หากพิจารณารายเพลง พบเพลงที่ปรากฏความเป็นชายขอบ 1) บริบทด้านภูมิศาสตร์ ได้แก่ เพลงดอกหญ้าในป่าปูน, โทรหาแห่นาค, ขอสิทธิ์แคว้งให้, คิดถึงพ่อคิดถึงแม่คิดถึงบ้าน, ขอใจกันหนาว, นอนฟังเสียงฝน, อยู่ในใจเสมอ, ฝากเพลงถึงยาย, คนไกลเมื่อไกลบ้าน, กรรมกรแก้มแดง, สาวนาพเนจร, เพื่อนกันโรงงานเก่า, มาจากดิน, เก็บความหลายใจไปใช้ที่อื่น, คนนั้นของใจเป็นอ้ายได้บ่, นางจะหลวยบ้านเฮา, จากบ้านนาด้วยรัก, ถึงดั่งยังห้วงแม่, ต.จ.ว มอหก, ฝันยังไกลใจยังหนาว, ให้ใจอย่าให้เจ็บ, ปลายก้อยของความฮัก, ทางเดินเหงา ๆ ของสาวไกลบ้าน, คิดถึงบ้านนา, ความเหงาที่ต้องก้าวผ่าน, สาวโรงงานลานเปียร์, ฝากพຽ່ງนี้ไว้กับอ้าย, คำสัญญาที่คิดฮอด 2) บริบทด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ เพลงดอกหญ้าในป่าปูน, ขอสิทธิ์แคว้งให้, คิดถึงพ่อคิดถึงแม่คิดถึงบ้าน, กินข้าวหรือยัง, นอนฟังเสียงฝน, กำแพงปริญญา, อยู่ในใจเสมอ, คนไกลเมื่อไกลบ้าน, กรรมกรแก้มแดง, สาวนาพเนจร, เพื่อนกันโรงงานเก่า, ส่งใจมาใกล้ซิด, มาจากดิน, คนนั้นของใจเป็นอ้ายได้บ่, นางจะหลวยบ้านเฮา, จากบ้านนาด้วยรัก, ถึงดั่งยังห้วงแม่, ต.จ.ว มอหก, ฝันยังไกลใจยังหนาว, ให้ใจอย่าให้เจ็บ, ปลายก้อยของความ



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ฮัก, ทางเดินเหงา ๆ ของสาวไกลบ้าน, คิดถึงบ้านนา, ความเหงาที่ต้องก้าวผ่าน, สาวโรงงานลานเบียร์, ฝากพรุ่งนี้ไว้กับอ้าย, ลำเดินสู่มาร่วมกัน, คำสัญญาที่คิดฮอด 3) บริบทด้านการศึกษา ได้แก่ เพลงดอกหญ้าในป่าปูน, ขอสิทธิ์แคร้งให้, กำแพงปริญญา, ฝากเพลงถึงยาย, มาจากดิน, เก็บความหลายใจไปใช้ที่อื่น, ต.จ.ว มอหก 4) บริบทด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ เพลงคิดถึงพ่อคิดถึงแม่คิดถึงบ้าน, มาจากดิน, ต.จ.ว มอหก, คิดถึงบ้านนา

1) ผลการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สะท้อนความเป็นชายขอบ ในบทเพลงลูกทุ่ง ของ “ต่าย อรทัย” ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 3 กลวิธีทางภาษาที่สะท้อนความเป็นชายขอบในบทเพลงลูกทุ่ง ของ “ต่าย อรทัย

ลำดับ	ชื่อบทเพลง	กลวิธีทางภาษา			
		1. กลวิธีทางศัพท์		2. กลวิธีการขยายความ	3. กลวิธีทางวัฒนธรรมและวาทกรรม
		การใช้ชื่อและการเรียกชื่อ	การใช้คำกริยา		
1	ดอกหญ้าในป่าปูน	✓	✓	✓	✓
2	โทรหาแทนเดื่อ			✓	
3	ขอสิทธิ์แคร้งให้	✓	✓	✓	
4	คิดถึงพ่อคิดถึงแม่คิดถึงบ้าน	✓	✓	✓	
5	ขอใจกันหนาว	✓			✓
6	กินข้าวหรือยัง		✓		
7	นอนฟังเสียงฝน	✓	✓	✓	
8	กำแพงปริญญา	✓	✓		✓
9	อยู่ในใจเสมอ			✓	✓
10	ฝากเพลงถึงยาย			✓	
11	คนใกล้เมื่อไกลบ้าน			✓	✓
12	กรรมกรแก้มแดง	✓	✓	✓	✓
13	สาวนาพเนจร	✓	✓	✓	✓
14	เพื่อนกันโรงงานเก่า	✓	✓		
15	ส่งใจมาใกล้ซิด			✓	✓
16	มาจากดิน	✓	✓	✓	✓
17	เก็บความหลายใจไปใช้ที่อื่น	✓		✓	
18	คนนั้นของใจเป็นอ้ายได้บ่	✓			✓
19	นาจะหลวยบ้านเฮา		✓	✓	
20	จากบ้านนาด้วยรัก	✓	✓		✓
21	ถึงดั่งยังห้วงแม่		✓	✓	✓
22	ต.จ.ว มอหก	✓	✓	✓	
23	ฝันยังไกล ใจยังหนาว	✓	✓	✓	✓



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ตาราง 3 กลวิธีทางภาษาที่สะท้อนความเป็นชายขอบในบทเพลงลูกทุ่ง ของ “ต่าย อรทัย” (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อบทเพลง	กลวิธีทางภาษา			
		1. กลวิธีทางศัพท์		2. กลวิธีการขยายความ	3. กลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม
		การใช้ชื่อและการเรียกชื่อ	การใช้คำกริยา		
24	ให้ใจอย่าให้เจ็บ	✓	✓		✓
25	ปลายก้อยของความฮัก	✓	✓	✓	✓
26	ทางเดินเหงาๆของสาวไกลบ้าน	✓	✓	✓	✓
27	คิดถึงบ้านนา	✓	✓	✓	✓
28	ความเหงาที่ต้องก้าวผ่าน	✓	✓	✓	
29	สาวโรงงานลานเบียร์	✓	✓	✓	✓
30	ฝากพุ่มนี้ไว้กับอ้าย	✓	✓		✓
31	ลำเดิน สู้มาด้วยกัน		✓	✓	✓
32	คำสัญญาที่คิดฮอด	✓	✓		✓
รวม		27		23	21
ร้อยละ		84.38		71.88	65.63

จากการวิเคราะห์พบกลวิธีทางภาษาที่สะท้อนความเป็นชายขอบในบทเพลงลูกทุ่ง ของ “ต่าย อรทัย” ทั้งหมด 3 ด้าน โดยเรียงลำดับข้อมูลจากการพบความถี่มากที่สุด คือ ด้านกลวิธีทางศัพท์ พบความถี่ 27 เพลง คิดเป็นร้อยละ 84.38 รองลงมา คือ ด้านการขยายความ พบความถี่ 23 เพลง คิดเป็นร้อยละ 71.88 และที่พบน้อยที่สุด คือ ด้านกลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ พบความถี่ 21 เพลง คิดเป็นร้อยละ 65.63

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดความเป็นชายขอบ ของภัทรขวัญ ทองเถาว์ (2554, น. 26-95) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. บริบทด้านภูมิศาสตร์ คือ คนชายขอบในบริบทภูมิศาสตร์ มีแง่มุมความเป็นชายขอบ ที่เหลื่อมซ้อนกัน เนื่องจากมีลักษณะร่วมอยู่ที่ความห่างไกลจากพื้นที่ของวัฒนธรรมและอำนาจศูนย์กลาง

คนชายขอบในเชิงภูมิศาสตร์ คือ กลุ่มคนที่มีถิ่นอาศัยห่างไกลจากศูนย์กลางวัฒนธรรมและจากการปกครองของส่วนกลาง คนกลุ่มนี้ได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่แถบชายแดนของประเทศ ผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่สูงหรือชาวชนบท ในพื้นที่ห่างไกลความเจริญ คนชายขอบในด้านภูมิศาสตร์มักได้รับผลกระทบจากความทุรกันดารและห่างไกล ของของพื้นที่ อาทิเช่น ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติ ความยากลำบากในการรับบริการสาธารณะจากรัฐทั้งด้านสาธารณสุข หรือการศึกษา เป็นต้น

2. บริบทด้านเศรษฐกิจ คือ คนชายขอบในทางเศรษฐกิจได้แก่ คนยากจนทั้งในเมืองและชนบท ผู้ใช้แรงงานคนว่างงาน คนกลุ่มนี้ถูกมองเป็นเพียงปัจจัยการผลิต เป็นแรงงานระดับล่างสุดในระบบการผลิต ใช้แรงงานดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจมีช่องทางการเข้าถึงทรัพยากรและการแบ่งปันผลประโยชน์จากระบบการทางเศรษฐกิจน้อย และคนชายขอบเหล่านั้นมักเป็นฝ่ายถูกกระทำ กลายเป็นบุคคลที่ต้องแบกรับความเสี่ยงจากระบบกลไกตลาด และมีโอกาสในการพัฒนาชีวิตน้อยมาก

3. บริบทด้านสังคมและวัฒนธรรม คือ คนชายขอบในบริบทสังคมและวัฒนธรรมชายขอบ ทางสังคม คือ บุคคลที่มีวิถีชีวิต อุดมการณ์ แบบแผนพฤติกรรมที่แตกต่างหรือยังไม่เป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ ในสังคม ในทางวัฒนธรรม คนชายขอบเป็นชนกลุ่มน้อยในสังคมที่มีวัฒนธรรมประจำกลุ่มหรือวัฒนธรรมย่อย ที่ยังไม่ได้รับการยอมรับหรือได้รับการเลือกปฏิบัติ



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

จากผู้คนในกระแสวัฒนธรรมหลัก (สุริยา สมุทรคุปต์ และพัฒนา กิติอาษา, 2542, น. 21, อ้างถึงใน ภัทรขวัญ ทองเถาว์, 2554, น. 94-95)

4. บริบททางการศึกษา คือ การศึกษาเป็นหนทางที่จะช่วยให้คนชายขอบก้าวพ้นจากสถานะทางสังคมแบบเดิมไปสู่สถานะทางสังคมที่ดีกว่า เป็นหนทางที่พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น มุ่งหวังและมุ่งมั่นที่จะเรียนหนังสือ แต่ก็ไม่ได้เรียนหนังสือตามที่มุ่งหวังทุกคน สาเหตุหลักคือความยากจน ความห่างไกลของพื้นที่ทำให้การศึกษาจากส่วนกลางและบุคลากรทางการศึกษาไปไม่ถึง การเรียนหนังสือจึงเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละครอบครัว โอกาสทางการเรียนจึงไม่เท่าเทียมกัน

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดกลวิธีทางภาษาของ จันทิมา อังคพณิชกิจ (2562 น. 180-181) กล่าวถึงกลวิธีทางภาษาในระดับข้อความ (Linguistic Strategies in Discourse) ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ 3 กลวิธี ดังนี้

1. กลวิธีทางศัพท์ (Lexical Strategies)

1.1 การใช้ชื่อและการเรียกชื่อ (Name and Naming) หมายถึง การเรียกชื่อเป็นกลวิธีการใช้คำศัพท์ในการตั้งชื่อเรียกบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันที่จริงก็มีลักษณะเดียวกันกับวิธีการที่ผู้ส่งสารใช้คำศัพท์อ้างอิงหรือกล่าวถึงบุคคล กลุ่มบุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หากจะเรียกว่ากลวิธีอ้างอิง (referencing) ก็ไม่ต่างกันมากนัก เพียงแต่การเรียกชื่อจะเกี่ยวพันกับวิถีปฏิบัติทางสังคมเกี่ยวกับการตั้งชื่อเรียกบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในขณะที่การอ้างอิงเป็นมุมมองที่เกี่ยวกับการใช้ภาษา หรือจะกล่าวให้เฉพาะมากขึ้นก็คือ เป็นมุมมองด้านการเชื่อมโยงความ ที่เน้นด้านภาษามากกว่าที่จะเน้นไปที่วิถีปฏิบัติทางสังคม

การเรียกชื่อเป็นกลวิธีทางภาษากลวิธีหนึ่งที่แสดงให้เห็นมุมมองและความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่กล่าวถึงได้เป็นอย่างดี และมักจะเกี่ยวพันกับบริบททางสังคมวัฒนธรรมเรากุคนต่างมีชื่อและได้รับการตั้งชื่อตั้งแต่แรก และเราก็ใช้ชื่อเช่นนั้น ทำให้เรารู้ว่าเราเป็นใคร และคนอื่นก็แยกเราจากคนอื่นได้ เมื่อเราจะเปลี่ยนชื่อ ซึ่งคนในสังคมไทยปัจจุบันก็นิยมที่จะเปลี่ยนชื่อกันเมื่อเปลี่ยนชื่อก็เป็นการตั้งชื่อใหม่เช่นกัน ซึ่งแฝงไปด้วยความเชื่อ ความคิดบางอย่างในการตั้งชื่อนั้นด้วย

1.2 การใช้คำกริยา (Verb Forms) หมายถึง โดยปกติคำกริยาเป็นคำที่ใช้แสดงเหตุการณ์ การกระทำ ความคิด ความรู้สึก หรือแสดงสภาพของบุคคล สัตว์ หรือบางสิ่งบางอย่าง สาระของประโยคมักแสดงที่คำกริยา อย่างน้อยก็ ทำให้ประโยคเป็นประโยค ในแง่ของการวิเคราะห์ข้อความ การวิเคราะห์การใช้คำกริยา (verbforms) ในที่นี้ หมายถึง การวิเคราะห์การปรากฏของคำกริยาในประโยค ที่ไม่เพียงพิจารณาที่รูปคำกริยาเท่านั้น แต่จะต้องหมายรวมไปถึงคำที่สัมพันธ์กับกริยาด้วย เช่น คำนาม คำขยาย เพราะมีส่วนในการสื่อความหมายเกี่ยวกับเหตุการณ์ และสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง หรือหากจะขยายความไปอีกก็คือ เป็นเรื่องโครงสร้าง ในประโยคนั้นเอง เนื่องจากการปรากฏของคำกริยาในประโยคเกี่ยวข้องโดยตรงกับโครงสร้างของประโยค เช่น ประโยคกรรมวาจก (passive voice) ก็จะมีการเรียงลำดับคำกริยาต่างจากประโยคกรตุการก (active voice) ในภาษาที่มีวิภัติปัจจัย หรือภาษาที่มีการเติมหน่วยคำ ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงรูปหน่วยคำกริยาในประโยคเพื่อแสดงกาล (tense) แสดงความสัมพันธ์กับคำนามเพื่อบ่งพจน์ เพศ การกของคำนาม เป็นต้น แต่ในภาษาคำโดดที่ไม่มี การเปลี่ยนแปลงรูปคำ เช่นในภาษาไทย การเรียงลำดับของคำกริยาและการปรากฏรวมของคำอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กริยาจึงเป็นเรื่องสำคัญ

2. กลวิธีขยายความ (Modification) หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่เป็นส่วนขยาย อาจเป็น คำ วลีหรืออนุพากย์ ถ้าเป็นส่วนขยายนามจะเป็นคำคุณศัพท์ (Adjective) หรืออนุพากย์ขยายนาม ถ้าเป็นส่วนขยายกริยาจะเป็นคำวิเศษณ์ (Adverb) หรืออนุพากย์วิเศษณ์

3. กลวิธีทางวจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม (Discourse - Pragmatics Strategies) การใช้อุปลักษณ์ (Metaphor)

3.1 อุปลักษณ์เชิงภาพพจน์ (Figurative Metaphor) เป็นการใช้ภาษาเพื่อแสดง ความเปรียบ เปรียบเทียบในลักษณะที่นำเอาสิ่งที่ต่างกัน 2 สิ่งหรือมากกว่าแต่มีคุณสมบัติบางประการร่วมกัน หรือคล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบ โดยใช้คำเชื่อม เปรียบเป็น ซึ่งรวมถึงการใช้ความเปรียบแบบอุปมา เปรียบเหมือน



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ตัวอย่างการวิเคราะห์

1) เพลงดอกหญ้าในป่าปูน

หัวใจติดดินสวมกางเกงยีนส์เก่าเก่า	ใส่เสื้อตัวร้อยเก่าเก่า
กอดกระเป๋ายาไปเดินดูตึกกาย	กราบลาแม่พ่อหลังจากเรียนจบมอปลาย
ลาทุ่งดอกคูนไผ่มาอาศัยชายคาป่าปูน	เอาแรงเป็นทุนสู้งานเงินเดือนต่ำต่ำ
เก็บเงินเข้าเรียนภาคค่ำ	ก่อความหวังบนทางเปื้อนฝุ่น
สังคมเมืองใหญ่ขาดแคลนน้ำใจเจือจุน	ใช้ความอดทนเติมทุนให้ยื้อสู้ไหวทุกวัน
อยู่เมืองสวรรค์แต่เป็นคนชั้นติดดิน	เป็นผู้รับใช้จนชินหูได้ยินแต่คำสั่งงาน
แต่ยังยิ้มได้เพราะใจเหมือนดอกหญ้าบาน	ถึงอยู่ในที่ต่ำชั้นแต่ก็บานได้ตลอดเวลา
หัวใจติดดินสวมกางเกงยีนส์เก่าเก่า	ใส่เสื้อตัวร้อยเก่าเก่า
แต่ใจสาวบ่ด้อยราคา	หวังไว้วันหนึ่งเรียนจบชั้นที่เฝ้ารอมา
จะสวมมงกุฎดอกหญ้า	ถ่ายรูปปริญญาหวานมาบ้านเรา

จากบทเพลงดอกหญ้าในป่าปูน มีเนื้อหาสะท้อนความเป็นชายขอบ ทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านภูมิศาสตร์ ด้านเศรษฐกิจ และด้านการศึกษา ดังต่อไปนี้

1.1) ความเป็นชายขอบด้านภูมิศาสตร์

“...กราบลาแม่พ่อหลังจากเรียนจบ ม.ปลาย ลาทุ่งดอกคูนไผ่ มาอาศัยชายคาป่าปูน...”

(ดอกหญ้าในป่าปูน ชุดที่ 1 พ.ศ. 2545)

“ลาทุ่งดอกคูนไผ่ มาอาศัยชายคาป่าปูน” สะท้อนความเป็นชายขอบด้านภูมิศาสตร์ กล่าวคือ การเดินทางจากถิ่นที่อยู่อาศัยจากที่หนึ่ง มาอยู่อีกที่หนึ่ง ซึ่งห่างไกลจากถิ่นกำเนิดของตน คำว่า “ทุ่งดอกคูน” เป็นสัญลักษณ์หนึ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นชนบท เพราะเป็นพันธุ์ไม้ที่นิยมปลูกตามท้องถนนในชนบทต่างๆ นิยมปลูกอย่างมากในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และคำว่า “ป่าปูน” ก็เปรียบได้กับสังคมเมือง ที่มีความเจริญ เต็มไปด้วย ตึก อาคาร และสิ่งปลูกสร้าง

กลวิธีทางศัพท์ด้านการใช้ชื่อและการเรียกชื่อ (Name and Naming) คำว่า “ทุ่งดอกคูน” หมายถึงต่างจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่แสดงถึงความเป็นอยู่ที่ห่างไกล แสดงถึงความเป็นชายขอบถึงที่อาศัยอยู่ที่ห่างไกลความเจริญ



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

1.2) ความเป็นชายขอบด้านเศรษฐกิจ

“...สวมกางเกงยีนส์เก่า ๆ ใส่เสื้อตัวร้อยเก่า ๆ กอดกระเป๋าใบเดียวติดกาย เอาแรงเป็นทุนสู้งานเงินเดือนต่ำ ๆ...”

“เก่า ๆ, ร้อยเก่า ๆ, ใบเดียว, ต่ำ ๆ” สะท้อนถึงความเป็นชายขอบด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ ความยากจน ขาดแคลน ไร้ของเก่าที่มี ไร้ของราคาถูก ได้รับเงินเดือนต่ำ ทำงานหนักที่เต็มไปด้วยอุปสรรค

กลวิธีด้านการขยายความ (Modification) ปรากฏการใช้คำขยายในเพลง ดังนี้ “เก่า ๆ, ร้อยเก่า ๆ, ใบเดียว, ต่ำ ๆ” ซึ่งใช้คำคุณศัพท์ (Adjective) ขยายความ คำว่า “เก่า ๆ” ขยายลักษณะของกางเกงยีนส์ที่ สวมใส่ คำว่า “ร้อยเก่า ๆ” ขยายคำว่าเสื้อ และคำว่า “ต่ำ ๆ” ขยายคำว่า เงิน ส่วนคำว่า “ใบเดียว” ขยายคำว่า “กระเป๋า” ให้มีความชัดเจนมากขึ้นสิ่งของที่มีอย่างจำกัด สภาพเก่า และเป็นสินค้าที่มีราคาถูกซึ่งบ่งบอกถึงความยากจน และขาดแคลนที่ต้องเข้ามาต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของตนและครอบครัว

“...ก่อนความหวังบนทางเปื้อนฝุ่น...”

“เปื้อนฝุ่น” สะท้อนถึงความเป็นชายขอบด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ การต้องทำงานหนักที่เต็มไปด้วยอุปสรรคปัญหาไม่ราบรื่นเพราะเป็นชนชั้นแรงงานที่ต้องทำงานแลกเงิน

กลวิธีด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม (Discourse – Pragmatics Strategies) ปรากฏการใช้การใช้อุปมาเชิงภาพพจน์ (Figurative Metaphor) ในเพลง ดังนี้ “ทางเปื้อนฝุ่น” โดยเปรียบเส้นทางการดำเนินชีวิตในเมืองหลวงของหญิงสาวที่มาจากต่างจังหวัด ว่าเป็นเส้นทางที่ต้องฟันฝ่าอุปสรรคและความยากลำบาก

“...ใช้ความอดทนเติมทุน ให้ยืนสู้ไหวทุกวัน...”

“อดทน, ยืนสู้” สะท้อนความเป็นชายขอบด้านเศรษฐกิจ ที่ต้องใช้ความ อดทน อดกลั้น ในการต่อสู้กับงานหนักของผู้ใช้แรงงาน

กลวิธีทางศัพท์ด้านการใช้คำกริยา (Lexical Strategies) (Verb Forms) ปรากฏการใช้คำกริยาในเพลง ดังนี้ “อดทน, ยืนสู้” โดยใช้คำกริยาที่แสดงถึงความอดทน ต่อสู้กับงานหนัก

“...อยู่เมืองสวรรค์แต่เป็นคนชั้นติดดิน เป็นผู้รับใช้งาน...”

“คนชั้นติดดิน, ผู้รับใช้” สะท้อนความเป็นชายขอบด้านเศรษฐกิจ เป็นผู้ใช้แรงงานในเมืองหลวงว่าเป็นเพียงชนชั้นล่าง ทำหน้าที่เป็นเพียงลูกจ้างที่คอยรับฟังคำสั่งจากเจ้านาย

กลวิธีทางศัพท์ด้านการใช้ชื่อและการเรียกชื่อ (Name and Naming) “คนชั้นติดดิน, ผู้รับใช้” เป็นคำที่มักใช้เรียกแทนคนจน และผู้ใช้แรงงาน

“...แต่ยังยิ้มได้เพราะใจเหมือนดอกหญ้าบาน ถึงอยู่ในที่ต่ำชั้นแต่ก็บานได้ทุกเวลา...”



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

“ใจเหมือนดอกหญ้าบาน” สะท้อนถึงความเป็นชายขอบด้านเศรษฐกิจ เปรียบเทียบ หัวใจของหญิงสาวชาวชนบท กับดอกหญ้า ที่เป็นพืชขนาดเล็ก แต่สามารถเกิดและเจริญเติบโตได้ในทุกพื้นที่ ถึงจะเป็นเพียงผู้หญิง ตัวเล็ก ๆ คนหนึ่งท่ามกลางเมืองใหญ่ แต่ก็เป็นคนที่มีชีวิตและจิตใจที่มีความสุข พร้อมจะเจริญก้าวหน้า เหมือนกับดอกหญ้าที่เบ่งบานได้เช่นเดียวกัน

กลวิธีด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม (Discourse – Pragmatics Strategies) ปรากฏการใช้ อุปมาเชิงภาพพจน์ (Figurative Metaphor) ในเพลง ดังนี้ โดยเปรียบคำว่า “ใจ” อุปมาเหมือนดอกหญ้า ที่เบ่งบาน

1.3) ความเป็นชายขอบด้านการศึกษา

“...กราบลาแม่พ่อหลังจากเรียนจบมอปลาย...”

“เรียนจบมอปลาย” สะท้อนถึงความเป็นชายขอบด้านการศึกษา กล่าวถึงการเข้ามาทำงานในเมืองหลวงหลังจากเรียนจบเพียงชั้น ม.ปลาย

กลวิธีด้านการขยายความ (Modification) ปรากฏการใช้คำขยายความ ในเพลงดังนี้ “เรียนจบมอปลาย” คำว่า “มอปลาย” ขยายคำว่า “เรียนจบ” ซึ่งบอกรูปร่างการศึกษาที่เรียนจบมา

“...เก็บเงินเข้าเรียนภาคค่ำ ก่อความหวังบนทางเขื่อนฝู่น...”

“เข้าเรียนภาคค่ำ” สะท้อนถึงความเป็นชายขอบด้านการศึกษา กล่าวถึงการเข้ามาทำงานในเมืองหลวงเพื่อเก็บเงินส่งเสียทางบ้าน และส่งตัวเองเรียนต่อ เพราะการขาดโอกาสทางการศึกษาต่อจึงต้องมาทำงานในเวลาปกติ และเก็บเงินเข้าเรียนภาคค่ำแทนซึ่งนับว่าเป็นการเรียนภาคพิเศษที่สถาบันการศึกษาเปิดให้ทุกคน มีโอกาสได้เข้าเรียนโดยเฉพาะคนทำงาน

กลวิธีด้านการขยายความ (Modification) ปรากฏการใช้คำขยายความ ในเพลงดังนี้ “เข้าเรียนภาคค่ำ” คำว่า “ภาคค่ำ” ขยายคำว่า “เข้าเรียน” เพราะความขาดแคลนทุนทรัพย์ที่ต้องใช้จ่ายในการเรียน จึงต้องทำงาน เพื่อส่งตัวเองเรียนส่งผลให้ต้องเรียนภาคค่ำหลังเลิกงาน

“...หวังไว้วันหนึ่งเรียนจบชั้นที่เฝ้ารอม่า จะสวมมงกุฎดอกหญ้า ถ่ายรูปปริญญาหวนมาบ้านเรา...”

“มงกุฎดอกหญ้า” สะท้อนถึงความเป็นชายขอบด้านการศึกษา กล่าวถึง แม้ว่าจะสำเร็จการศึกษาตามที่มุ่งหวังแล้ว ยังไม่ลืมตนว่าเป็นคนชนบท

กลวิธีด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม (Discourse – Pragmatics Strategies) ปรากฏการใช้ อุปมาเชิงภาพพจน์ (Figurative Metaphor) ในเพลง ดังนี้ โดยเปรียบคำว่า “มงกุฎดอกหญ้า” อุปมาเหมือนความสำเร็จที่แลกมาด้วยความอดทน และเพียรพยายาม และเป็นเครื่องยืนยันว่าตนเองมาจากรากหญ้า

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ความเป็นชายขอบในบทเพลงลูกทุ่ง ของ “ต่าย อรทัย” จากบทเพลงจำนวน 32 เพลง พบเนื้อหาความเป็นชายขอบมากที่สุด 2 ด้านเท่ากัน คือ ความเป็นชายขอบในบริบทด้านภูมิศาสตร์ และความเป็นชายขอบในบริบทด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากบทเพลงลูกทุ่งของ “ต่าย อรทัย” ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษานั้นสะท้อนถึงชาวชนบทที่เข้ามา



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ทำงานในเมืองหลวงต้องห่างจากถิ่นฐานบ้านเกิดของตนที่อยู่ต่างจังหวัด สอดคล้องกับ ศานติ ภักดีคำ (2550, อ้างอิงใน ปฐมพงษ์ สุขเล็ก, 2561, น. 26) กล่าวถึง คนชายขอบที่เป็นคนไทยว่า “มักเป็นบุคคลที่อยู่ต่างจังหวัด อยู่ไกลศูนย์กลางอำนาจการปกครอง หรือมีวัฒนธรรมที่แตกต่างจากวัฒนธรรมเมืองหลวงถือเป็นวัฒนธรรมที่ด้อยกว่า” นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ เจษฎากร แซ่ลิ่ม (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ความเป็นชายขอบที่ปรากฏ ในนวนิยายเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อ บุณรุดของโบทัน โดยมุ่งศึกษาตัวละครบุณรุดเป็นสำคัญ กล่าวถึงปัจจัยสำคัญของตัวละครชายขอบ คือ ตัวละครชายขอบส่วนใหญ่ มักเกิดมาในครอบครัวที่ยากจน อาศัยอยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร มีสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อความสะดวกและห่างไกลความเจริญ การช่วยเหลือ และการพัฒนาจากภาครัฐ เข้าไม่ถึงทำให้คุณภาพชีวิตของตัวละครตกต่ำ และความเป็นชายขอบในบริบทด้านเศรษฐกิจนั้น เนื่องจากบทเพลงที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา มีเนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการทำงานใช้แรงงานของหนุ่มสาวชาวต่างจังหวัดที่เข้ามาทำงานในเมืองหลวง ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรขวัญ ทองเถาว์ (2554) กล่าวถึง คนชายขอบในบริบทเศรษฐกิจ ได้แก่ คนยากจนทั้งในเมืองและชนบท ผู้ใช้แรงงาน คนว่างงาน คนกลุ่มนี้ถูกมองเป็นเพียงปัจจัยการผลิต เป็นแรงงานระดับล่างสุดในระบบการผลิตใช้แรงงานดิ้นรน เพื่อความอยู่รอด ไม่มีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจมีช่องทางการเข้าถึงทรัพยากร และการแบ่งปันผลประโยชน์จากระบบการทางเศรษฐกิจน้อย และคนชายขอบเหล่านั้นมักเป็นฝ่ายถูกกระทำ กลายเป็นบุคคลที่ต้องแบกรับความเสี่ยงจากระบบกลไกตลาด และมีโอกาสในการพัฒนาชีวิตน้อยมากคนยากจนที่ไร้ทักษะฝีมือมีคุณภาพชีวิตต่ำ รongลงมา คือ ความเป็นชายขอบในบริบทด้านการศึกษา และที่พบน้อยที่สุด คือ ความเป็นชายขอบในบริบทด้านสังคมและวัฒนธรรมตามลำดับ

2. กลวิธีทางภาษาที่สะท้อนความเป็นชายขอบในบทเพลงลูกทุ่ง ของ “ตาย อรทัย” จากบทเพลง จำนวน 32 เพลง ปรากฏกลวิธีทางภาษา ทั้งหมด 3 ด้าน โดยกลวิธีทางภาษาที่พบมากที่สุด คือ ด้านกลวิธีทางศัพท์ เนื่องจากบทเพลงลูกทุ่งของ “ตาย อรทัย” ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษานั้น พบการใช้ชื่อและการเรียกชื่อ แทนตัวบุคคล และอื่น ๆ ยกตัวอย่างเช่น สาวบ้านนา, สาวบ้านไกล, สาวโรงงาน, ฟุ้งดอกคูณ เป็นต้น รวมไปถึงการใช้คำกริยา ที่บ่งบอกถึงการทำงานหนัก และต้องต่อสู้ ดิ้นรนในการใช้ชีวิตในเมืองหลวงของคนต่างจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปุณชญา ศิวานีพันธ์ (2564) ได้ศึกษาวิเคราะห์ กลวิธีทางภาษาที่ใช้สื่ออุดมการณ์ความเป็นอื่น ในวาทกรรมว่าด้วยเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคอีสาน ข้อมูลที่นำมาใช้ศึกษามาจากเอกสารและสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ได้แก่ เอกสารที่หน่วยงานราชการเรียบเรียงขึ้น เอกสารทางประวัติศาสตร์ และเอกสารประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์ความเป็นอื่น (Otherness Ideology) และแนวคิดกลวิธีทางภาษา (Linguistic Strategies) มาเป็นแนวทางศึกษา ผลการวิจัยพบว่าตัวบทวาทกรรมได้ถ่ายทอดอุดมการณ์ ความเป็นอื่น ซึ่งประกอบด้วย ชุดความคิดย่อย 2 ชุดด้วยกัน ได้แก่ การสร้างความเป็นอื่นระหว่างรัฐกับกลุ่มชาติพันธุ์ และการสร้างความเป็นอื่นระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ โดยมีกลวิธีทางภาษาที่ใช้สื่ออุดมการณ์หรือชุดความคิดดังกล่าว 2 กลวิธี ได้แก่ 1) การเลือกใช้คำศัพท์เพื่อสื่อชุดความคิดการสร้างความเป็นอื่นระหว่างรัฐกับกลุ่มชาติพันธุ์ 3 ลักษณะคือ การใช้คำเรียกชื่อมณฑลและชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ตามความเข้าใจแต่เดิม การใช้คำจำแนกประเภทกลุ่มชน และการใช้คำแสดงสภาพหรือสถานะในคำเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ และ 2) การใช้คำเรียกขานเพื่อสื่อชุดความคิดการสร้างความเป็นอื่นระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยกัน 2 ลักษณะคือ การเหยียดชาติพันธุ์และการดูหมิ่นทางฐานะสังคม ทั้งนี้ การใช้กลวิธีทางภาษาในการสร้างวาทกรรมนับเป็นการใช้ภาษาในฐานะเครื่องมือในการสื่อชุดความคิดหรืออุดมการณ์ที่จะเอื้อต่อผู้สร้างวาทกรรมซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคมในแต่ละยุคสมัย ทำให้เราเข้าใจถึงชุดความคิด ความเชื่อ และเกิดการสั่งสมอุดมการณ์จนเกิดเป็นวิถีปฏิบัติทางสังคมในเรื่องการมองคนกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มของตนเป็น “คนอื่น” ตั้งแต่ในอดีตสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนรองลงมา คือ ด้านกลวิธีการขยายความ และที่พบน้อยที่สุด คือ ด้านกลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ควรศึกษากลวิธีทางภาษาที่สะท้อนความเป็นชายขอบ ที่ปรากฏในบทเพลงของผู้แต่ง หรือศิลปิน ท่านอื่น ๆ เพื่อให้เข้าใจถึงความหมายของบทเพลงที่ศิลปิน นำมาถ่ายทอดผ่านการขับร้อง เพื่อทำให้ผู้ฟังได้รับ ความสุนทรีย์ และเข้าใจกลวิธีทางภาษาที่ใช้ ตลอดจนมองเห็นภาพความเป็นชายขอบที่ปรากฏในเพลง



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาความเป็นชายขอบ ในด้านความรักที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งที่ขับร้องโดยศิลปิน “ต่าย อรทัย”

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะการควบคุมดูแลจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร. สุชาติา เจียพงษ์ ท่านคอยให้คำปรึกษาชี้แนะจนผู้วิจัยสามารถดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์แล้วเสร็จ และที่ขาดไม่ได้คือคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ข้าพเจ้า จึงขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา แสงทอง. (2540). เพลงปฏิพากย์: วัฒนธรรมดนตรี และภาพสะท้อนสังคมของชาวตำบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์. สวรรค์วิถีการพิมพ์.
- จันทิมา อังคพณิชกิจ. (2562). การวิเคราะห์ข้อความ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เจษฎากร แซ่ลิ้ม. (2562). ความเป็นชายขอบของบุตรอดิโนนวนิยาย เรื่อง “ผู้หญิงคนนั้นชื่อบุตรอดิ” ของโบทัน. วารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี. 3(1), 45 - 65.
- ต่าย อรทัย จาก ลูกทุ่งสาวล้านตลับ สู่ ดอกหญ้าบ้านนา ร้อยล้านวิว. (2562, 23 พฤษภาคม). <https://www.thaiticketmajor.com/variety/ent/11452/>
- ปฐมพงษ์ สุขเล็ก. (2561). ทักษะความเป็นอื่นในวรรณคดีนิราศสมัยรัตนโกสินทร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนครสวรรค์). ThaiLis. https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=94&Recl=10412&obj_id=94589&showmenu=no
- ปทุมญา ศิวานีพันธ์. (2564). กลวิธีทางภาษาที่ใช้สื่ออุดมการณ์ความเป็นอื่นในวาทกรรมว่าด้วยเรื่องชาติพันธุ์ปรัชญาดุสิตบัณฑิตสาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ภัทรขวัญ ทองเถาว์. (2554). ภาพคนชายขอบในวรรณกรรมเยาวชน (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ). ACM-Thesis. <https://ir.swu.ac.th/jspui/handle/123456789/3868>
- สำนักงานคณะกรรมการด้านวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2532). กังสดารเพลงลูกทุ่งไทย. อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป.
- หลาน เฉียว. (2567). “กลวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพแทนผู้หญิงในนวนิยายรางวัลชมนาด พ.ศ. 2563 - 2566”. วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. 4, 261.
- เอี่ยมพร รักษาวงศ์. (2552). ศึกษาบทเพลง พร ภิมย์ (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ). http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Ethno/Aeuimporn_R.pdf



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

การศึกษากลอนสี่บทง้องวงเล็กเพลงสาธการในเพลงชุดโหมโรงเย็นฉบับกรมศิลปากร พ.ศ.2493

วันที่รับ : 7 กรกฎาคม 2567

วันที่แก้ไข : 7 ตุลาคม 2567

วันที่ตอบรับ : 24 ตุลาคม 2567

กฤษฎา เหนระโทก¹, วัตการก แก้วลอย^{1*},

ชยติ ทั่นวงค์วรา¹, จตุพร สีม่วง¹ และจรัญ กาญจนประดิษฐ์¹

¹สาขาคณตรีและการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*Corresponding author E-mail: Peerka@kku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะกลอนสี่บทง้องวงเล็กในเพลงสาธการจากเพลงชุดโหมโรงเย็น กรมศิลปากร พ.ศ. 2493 2) วิเคราะห์บทบาทของกลอนสี่บทง้องวงเล็กที่พบในเพลงสาธการจากเพลงชุดโหมโรงเย็นกรมศิลปากร พ.ศ. 2493 ดำเนินการวิจัยตามกรอบการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาเอกสารต้นฉบับ แปลงโน้ตสากลเป็นโน้ตไทย สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยมุ่งวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะกลอนสี่บทง้องวงเล็กและบทบาทหน้าที่ของกลอนสี่ที่ปรากฏในเพลงสาธการ ผลการวิจัยพบว่า ตลอดทั้งบทเพลงปรากฏกลอนสี่อยู่หลายตำแหน่ง สามารถกำหนดลักษณะของกลอนสี่ได้ 2 รูปแบบ คือ กลอนสี่แบบสมบูรณ์และกลอนสี่แบบไม่สมบูรณ์ บทบาทของกลอนสี่มิได้มีเพียงการถูกนำไปใช้ตกแต่งสำนวนทำนองให้มีความไพเราะเพียงเท่านั้น แต่กลอนสี่ยังมีประโยชน์ในการทำหน้าที่เป็นทำนองเชื่อมให้ทำนองที่อยู่ด้านหน้าและหลังของกลอนสี่มีความสัมพันธ์กลมกลืนกัน

คำสำคัญ: กลอนสี่, ง้องวงเล็ก, เพลงสาธการ, โหมโรงเย็นฉบับกรมศิลปากร พ.ศ. 2493



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

A Study of Klon Sab Technique of the Kong Wong Lek on the Sathukarn Repertoire, of Homrong Yen Suite from Kromsilapakorn Score in 1950

Received : 7 July 2024

Revised : 7 October 2024

Accepted : 24 October 2024

Kritsada Hekrathok¹, Vassakarok Kaewloy^{1*},

Chayuti Tassanawongwara¹, Jatuporn Seemuang¹,

and Jarun Kanchanapradit¹

¹Department of Music and Performing Arts, Faculty of Fine and Applied Arts,

Khon Kaen University

*Corresponding author E-mail: Peerka@kku.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to investigate Klon Sab (or known as Kong Wong Lek's variation techniques) and to examine the role of Klon Sab, in Sathukarn repertoire, an important song included in Homrong Yen suites (evening overture), published by the Fine Arts Department in 1950. The study applied qualitative research which was performed by reviewing the original documents, converting musical notes into Thai musical note, and interviewing an expert. This study focused only on the characteristics and roles of Klon Sab in Sathukarn repertoire. The *Klon Sab*'s characteristics could be divided into two categories of complete phrases [*Klon Sab Baeb Somboon*] and incomplete phrases [*Klon Sab Baeb Mai Somboon*]. The role of *Klon Sab* is not solely to enhance the melody's aesthetic appeal. Rather, it functions as a connecting melody, maintaining a harmonious relationship between the melodies preceding and following it.

Keywords: Klon Sap, Kong Wong Lek, Sathukan, Homerong Yen Suite from Kromsilapakorn Score in 1950



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

บทนำ

เพลงชุดโหมโรงเย็นฉบับกรมศิลปากร พ.ศ. 2493 เป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ดนตรีไทยที่แสดงถึงองค์ความรู้ทางการบรรเลงประสมวงปี่พาทย์ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงแนวทางการดำเนินกลอนของเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ เช่น ปี่ใน ระนาดเอก ระนาดเอกเหล็ก ซ้องวงใหญ่ ซ้องวงเล็ก ระนาดทุ้ม และระนาดทุ้มเหล็ก ทำนองของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดที่บันทึกด้วยโน้ตสากลในหนังสือเล่มนี้มาจากการกลั่นกรองทางความคิดของครูดนตรีที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเครื่อง ในมุมมองผู้เขียนพิจารณาว่า การศึกษาหลักการและแนวทางการแปรทำนองเครื่องดนตรีจากเพลงชุดโหมโรงเย็นฉบับนี้สามารถนำมาศึกษาเพื่อขยายความรู้เกี่ยวกับ “ทางเฉพาะ” หรือสู่ทางการบรรเลงเพลงในชุดโหมโรงเย็น

ทาง คำนี้หมายความได้เป็นสามประการ คือ (1) หมายถึงวิธีการดำเนินทำนองเพลง เช่น ทางเดี่ยวและทางหมู่ หรือ เช่น เพลงนี้เป็นทางของครู ก. ครู ข. เป็นต้น (2) หมายถึงวิธีดำเนินทำนองของเครื่องดนตรี เช่น ทางระนาด ทางซอ (3) หมายถึง ระดับขอบเขตบันไดเสียง (Key) เช่น ทางเพียงออ ทางโน ทางกลาง และทางขวา (กรมศิลปากร, 2545, น.68 -69) ในทางปฏิบัติ เป็นที่เข้าใจโดยรวมว่าทำนองแปรของเครื่องดนตรีไทยหรือเรียกในภาษาพูดว่า “กลอน” เช่น กลอนระนาดเอก กลอนปี่ กลอนซอคู่ กลอนซ้องวงเล็ก เป็นการหยิบยืมคำจากภาษาศาสตร์มาอธิบายลีลาการบรรเลง นัยหนึ่งอุปมาได้ว่าการประดิษฐ์กลอนเพลงก็มีส่วนคล้ายคลึงการแต่งกลอน กล่าวคือ ในร้อยกรองมีฉันทลักษณ์ ในกลอนเพลงก็มีสังคีตลักษณ์ที่วางอยู่บนความสัมพันธ์ของเสียงและผูกสัมพันธ์ของคำกลอน โดยหัวใจสำคัญของทั้งประโยคกลอนและทำนองเพลง คือ การสร้างความกลมกลืนและเกิดความสมดุลจนเกิดความไพเราะ (จรัญ กาญจนประดิษฐ์, 2560, น.146; Bussakorn Sumrongthong, 1997, น.64) กลอน ในทางดนตรีจึงสื่อความหมายว่า ลักษณะทำนองที่ผ่านการกลั่นกรองความคิดและการแปรความตามทำนองของเครื่องดนตรีไทยนั้น เพื่อแสดงถึงความงามตามอย่างขนบแบบแผนดนตรีไทย เช่นนั้น การประดิษฐ์กลอนของเครื่องดนตรีไทย จึงสมควรตอบใจหทัยวงดนตรีไทยที่บรรเลงสำนวนของทำนองแปร มิใช่เพียงการเพิ่มหรือตัดทอนเสียงลงไปในการทำนอง แต่จำเป็นต้องคำนึงถึงความสอดคล้องของการสร้างทำนอง

การศึกษา “ทาง” และวิธีการแปรทำนองและสำนวนกลอนซ้องวงเล็กในเพลงชุดโหมโรงเย็นฉบับกรมศิลปากร พ.ศ. 2493 เป็นประเด็นที่น่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษา “กลอนลับ” ในเพลงสาธิตการ เนื่องจากจะเป็นประเด็นที่ทำให้เห็นวิถีทางและกลอนที่เป็น “เอกลักษณ์” ของซ้องวงเล็ก จากเพลงที่นับว่าเป็นปฐมบททางการเรียนปี่พาทย์ (วัศกราก แก้วลอย, 2557, น.148-149) การศึกษาแนวทางการบรรเลง “กลอนลับ” ของซ้องวงเล็กเพลงสาธิตการจากเพลงชุดโหมโรงเย็นฉบับกรมศิลปากร พ.ศ. 2493 ยังจะก่อเกิดประโยชน์ต่อการนำองค์ความรู้ต้นแบบของครูในอดีตมาวิเคราะห์ สามารถช่วยให้เข้าใจลีลาของกลอนที่สะท้อนถึงแนวทาง “การผูกกลอน” หรือ “กลอนที่เป็นเอกลักษณ์” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “กลอนลับ” ซ้องวงเล็กได้เป็นอย่างดี

ซ้องวงเล็กจัดอยู่ในกลุ่มเครื่องตี มีหน้าที่ทำเสียงให้สอดแทรกหลบหลีกไปในทางเสียงสูง ถ้าเปรียบกับตัวละครก็เหมือนตัวกุมาร (มนตรี ตราโมท, 2538, น.24) เมื่อสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ความเจริญทางดนตรีไทยขยายตัวก้าวหน้า การจัดวงจึงได้ให้มีสร้างเครื่องดนตรีเพิ่มเติม โดยการเพิ่มซ้องวงขึ้นอีกวงหนึ่ง ทำอย่างเดียวกับซ้องวงใหญ่ แต่ให้มีขนาดเล็ก เสียงสูง มีจำนวน 18 ลูก 18 เสียง ไว้ตีสอดแทรกแซงให้การบรรเลงนำฟัง เรียกเครื่องดนตรีชิ้นนี้ว่า “ซ้องวงเล็ก” (พิชิต ชัยเสรี, 2518) ศักดิพจน์ วุฒิหทัยโชติ (2555, น.111) ศึกษาภูมิปัญญาครูดนตรีไทย: กรณีศึกษาครูฉลาก โปธิ์สามตัน อธิบายวิธีการตีที่เป็นกลวิธีเฉพาะของซ้องวงเล็ก การตีลับเป็นหนึ่งในกลวิธีเฉพาะที่สำคัญ คำว่า “ตีลับ” หรือ “กลอนลับ” มาจากอาการการตี “ลับมือ” สลับกันระหว่างมือซ้ายและขวา เริ่มด้วยการใช้มือซ้ายตีที่ลูกทวน 1 ครั้ง จากนั้นใช้มือขวาตีลับที่ลูกที่สอง 1 ครั้ง (ลักษณะเป็นคู่ 2 เมื่อเริ่มแรก) ต่อจากนั้นให้ใช้มือซ้ายตีขึ้นที่เสียงเดิม 1 ครั้งแล้ว เลื่อนมือขวาขึ้นมา 1 ลูกแล้วตี 1 ครั้ง (ลักษณะเป็นคู่ 3) ทำเช่นนี้สลับกันไปโดยใช้มือซ้ายเริ่มก่อน สลับกับมือขวาลูกละ 1 ครั้ง (ลักษณะเป็นคู่ 3) ตีร้อยเรียงจากเสียงต่ำขึ้นไปจนเสียงสูงสุด (ลูกยอด) เมื่อตีไปจนครบและสุดเสียงที่ลูกยอดด้วยมือขวาแล้ว ในทำนองกลับกันให้ตีจากเสียงสูงมาหาเสียงต่ำ ในลักษณะการตีเรียงขึ้นมาหาเสียงสูงแต่จะเริ่มจากมือขวาก่อนสลับกับมือซ้ายตั้งแต่ลูกยอดไป



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ถึงลูกทวน ลักษณะการตีสลับมือขึ้นลงนี้จะเป็นฐานสำคัญในการนำไปสู่การบรรเลงเทคนิคสำคัญของฆ้องวงเล็ก เช่น กรอด กรุป กรับและโปรย เนื่องด้วยลักษณะวิธีการในการบรรเลงเทคนิคพิเศษของฆ้องวงเล็กจะมีฐานมาจากการที่สับมือ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่า กลอนสับทางฆ้องวงเล็กเพลงสาธการในเพลงชุดโหมโรงเย็นกรมศิลปากร พ.ศ.2493 เป็นประเด็นที่น่าสนใจทำการศึกษา โดยตั้งข้อคำถามของการวิจัยไว้ว่า (1) ลักษณะกลอนสับฆ้องวงเล็ก มีลักษณะอย่างไร และ (2) บทบาทของกลอนสับฆ้องวงเล็กที่ปรากฏในเพลงสาธการจากเพลงชุดโหมโรงเย็น ฉบับกรมศิลปากร พ.ศ.2493 มีไว้เพื่ออะไรบ้าง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาลักษณะกลอนสับและบทบาทหน้าที่ของกลอนสับฆ้องวงเล็กที่พบในเพลงสาธการ เพื่อต่อยอดความรู้และเป็นประโยชน์แก่วงการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาลักษณะกลอนสับฆ้องวงเล็กในเพลงสาธการ จากเพลงชุดโหมโรงเย็น กรมศิลปากร พ.ศ. 2493
2. วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของกลอนสับฆ้องวงเล็กที่พบในเพลงสาธการ จากเพลงชุดโหมโรงเย็น กรมศิลปากร

พ.ศ.2493

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงลักษณะกลอนสับของฆ้องวงเล็กเพลงสาธการจากเพลงชุดโหมโรงเย็น ฉบับกรมศิลปากร พ.ศ.2493
2. ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของกลอนสับฆ้องวงเล็กที่พบในเพลงสาธการจากเพลงชุดโหมโรงเย็น ฉบับกรมศิลปากร

พ.ศ.2493

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาการวิเคราะห์ทางดนตรี แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น โดยมีคำถามหลัก คือ (1) กลอนสับฆ้องวงเล็กเพลงสาธการในเพลงชุดโหมโรงเย็น ฉบับกรมศิลปากร พ.ศ.2493 มีลักษณะอย่างไร และ (2) บทบาทของกลอนสับนั้นมีลักษณะอย่างไร กรอบคำถามทั้งสองประเด็นจะนำไปสู่การเห็นการจัดวางตำแหน่งของกลอนสับในเพลงสาธการ อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงหน้าที่ของกลอนสับฆ้องวงเล็กในบริบทต่าง ๆ ที่ปรากฏในเพลงสาธการ แหล่งข้อมูลที่ศึกษานำมาจากโน้ตเพลงสากลเพลงสาธการในหนังสือโน้ตเพลงชุดโหมโรงเย็น ฉบับรวมเครื่อง (SCORE) กรมศิลปากร พ.ศ. 2493 แนวทางการสำรวจและวิเคราะห์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำการวิเคราะห์โดยเลือกประเด็น (Selective Approach) ตามกรอบแนวคิดของ พิชิต ชัยเสรี (2559, น.41) มาปรับใช้เพื่อมุ่งศึกษาเฉพาะกลอนสับฆ้องวงเล็ก

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งศึกษากลอนสับของฆ้องวงเล็ก เพลงสาธการในเพลงชุดโหมโรงเย็น ฉบับกรมศิลปากร พ.ศ.2493 โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้คัดเลือกศึกษาเพลงสาธการจากหนังสือโน้ตเพลงชุดโหมโรงเย็น ฉบับรวมเครื่อง (SCORE) กรมศิลปากร พ.ศ. 2493
2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบวิเคราะห์กลวิธีการตีฆ้องวงเล็ก โดยสร้างขึ้นจากกรอบวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับลักษณะกลอนสับของฆ้องวงเล็ก และบทบาทของกลอนสับที่พบในเพลงสาธการ
3. การเก็บข้อมูลและจัดทำข้อมูล ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารทั้งที่เป็นหลักฐานปฐมภูมิ (Primary Source) ทุดิยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ โน้ตเพลง เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สื่อสิ่งพิมพ์รวมถึงข้อมูลจากสื่อออนไลน์ ในด้านกร



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

จัดทำข้อมูล ดำเนินการด้วยวิธีการ 2 วิธี คือ ศึกษาเพลงสาธการทางห้องวงเล็กและศึกษาหนังสือเพลงชุดใหม่โรงเรียน ฉบับรวมเครื่อง (SCORE) เพลงสาธการ กรมศิลปากร พ.ศ. 2493 โดยการถอดเสียงต้นแบบเป็นโน้ตระบบอักษรไทย (ค ร ม ฟ ช ล ท) แล้วจึงนำข้อมูลทั้งสองวิธีการนี้ไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

4. การตรวจสอบข้อมูล จากผู้เชี่ยวชาญการบรรเลงห้องวงเล็ก คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สันติ อุดมศรี ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์เพลงไทย

5. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากเพลงสาธการในหนังสือเพลงชุดใหม่โรงเรียน ฉบับรวมเครื่อง (Score) กรมศิลปากร พ.ศ. 2493 ใช้การวิเคราะห์โดยเลือกประเด็น (Selective Approach) และนำเสนอการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนาตามกรอบของวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาลักษณะกลอนสับห้องวงเล็กเพลงสาธการในเพลงชุดใหม่โรงเรียน กรมศิลปากร พ.ศ. 2493 งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้จำแนกแบ่งเป็น 2 ประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. ลักษณะกลอนสับของห้องวงเล็กเพลงสาธการในเพลงชุดใหม่โรงเรียน กรมศิลปากร
2. บทบาทของกลอนสับของห้องวงเล็กในเพลงสาธการ

1. ลักษณะกลอนสับของห้องวงเล็กเพลงสาธการในเพลงชุดใหม่โรงเรียน กรมศิลปากร

กลอนสับ คือ ลักษณะกลอนที่มีวิธีการบรรเลงด้วยการตีสลับมือซ้ายมือขวาเป็นทำนอง กลอนสับแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) กลอนสับแบบสมบูรณ์ หมายถึง ทำนองที่บรรเลงด้วยวิธีการตีสลับมือซ้ายขวาต่อเนื่อง 4 ห้องเพลง และ 8 ห้องเพลง 2) กลอนสับแบบไม่สมบูรณ์ หมายถึง การใช้ทำนองบรรเลงด้วยวิธีการตีสลับมือซ้ายขวาที่มีความยาว 1 ห้องเพลง 2 ห้องเพลง และ 3 ห้องเพลง สอดแทรกอยู่ในวรรคเพลงหรือประโยคเพลง

ตัวอย่างต่อไปนี้แสดงลักษณะกลอนสับแบบสมบูรณ์ 2 รูปแบบ คือ ความยาว 4 ห้องเพลง และความยาว 8 ห้องเพลง

1.1 กลอนสับแบบสมบูรณ์ ความยาว 4 ห้องเพลง จำนวน 10 ตำแหน่ง ได้แก่ ทำนองในประโยคที่ 6, 9, 12, 13, 21, 24, 25, 27, 30, 31 (แสดงตัวอย่างเพียงประโยคที่ 6)

ตารางที่ 1 ตัวอย่างกลอนสับแบบสมบูรณ์ ความยาว 4 ห้องเพลง ประโยคที่ 6

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
	วรรคถาม				วรรคตอบ			
มือขวา	ช ม - -	- ด - -	ร - ด ร	ม - ร ม	- - ร -	ม - ช -	ช - ช -	ล - ท -
มือซ้าย	- - ร ด	ช - ท ล	- ท - -	- ด - -	ล ท - ท	- ร - ม	- ร - ม	- ช - ล
ทำนองหลัก	- ท - ร	- ท - -	ล ล - -	ช ช - ม	- ม - -	ม ร - ม	- ล - -	ช ช - ล
	- ท - ร	- ท - ล	- - - ช	- - - ท	- ร - ท	- ล - ท	- ล - ช	- - - ล

จากตารางที่ 1 กลอนสับแบบสมบูรณ์ ความยาว 4 ห้องเพลง ในประโยคที่ 6 /ลทรท/มรชม/ชรชม/ลชทล/ อยู่ในตำแหน่งวรรคตอบ ระหว่างห้องที่ 5 ถึง 8 ทำนองทั้งสี่ห้องมีลักษณะเป็นกลอนสับลงทั้งหมด (หากเสียงสุดท้ายสั้นสุดด้วยมือขวา เรียกว่า การสับขึ้น ในทางตรงกันข้าม หากเสียงสุดท้ายสั้นสุดด้วยมือซ้าย เรียกว่า สับลง) แต่กลอนที่สับลงทั้งหมดมีการผูกทำนองให้เสียงเรียงลำดับขึ้นจากเสียงต่ำเสียงที่ (ท) ของห้องที่ 5 ไปหาเสียงสูงเสียงลา (ล) ซึ่งเป็นลูกตกห้องสุดท้ายของห้องที่ 8



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

1.2 กลอนสับแบบสมบูรณ์ ความยาว 8 ห้องเพลง จำนวน 2 ตำแหน่ง ได้แก่ ทำนองในประโยคที่ 1 และ 52 (แสดงตัวอย่างเพียงประโยคที่ 1)

ตารางที่ 2 ตัวอย่างกลอนสับแบบสมบูรณ์ ความยาว 8 ห้องเพลง ประโยคที่ 1

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
	วรรคถาม				วรรคตอบ			
มือขวา	ท - ด -	ร - ม -	ม - ม -	พ - ล -	ท ด - ท	- ล - พ	- ม - ด	ร - ม -
มือซ้าย	- ล - ท	- ด - ร	- ด - ร	- ม - พ	- - ล -	พ - ม -	ร - ท -	- ด - ร
ทำนองหลัก	- - - ท	- ล - -	ร ร - -	ม ม - พ	- ล - ท	- ล - -	พ พ - -	ม ม - ร
	- - - พ	- ม - ร	- - - ม	- - - พ	- ล - ท	- ล - พ	- - - ม	- - - ร

จากตารางที่ 2 กลอนสับแบบสมบูรณ์ ความยาว 8 ห้องเพลง ในประโยคที่ 1 /ทลตท/รตมร/มตมร/พมลพ/ทดลท/พลมพ/รทต/รตมร/ มีลักษณะเป็นกลอนสับลงต่อเนื่องทั้งสี่ห้องในวรรคถาม /ทลตท/รตมร/มตมร/พมลพ/ และกลอนสับขึ้นถูกใช้ต่อเนื่องในวรรคตอบอีกจำนวนสามห้อง คือ ห้องที่ 5 ถึง 7 /ทดลท/พลมพ/รทต/ แต่ในทำนองห้องสุดท้ายของวรรคตอบสิ้นสุดทำนองด้วยการสับลง /รตมร/ ลักษณะกลอนสับของประโยคนี้แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์การดำเนินกลอนของห้องวงเล็กด้วยการใช้กลอนสับต่อเนื่องเต็มประโยค

ตัวอย่างต่อไปนี้แสดงลักษณะกลอนสับแบบไม่สมบูรณ์ 3 รูปแบบ คือ ความยาว 1 ห้องเพลง 2 ห้องเพลง และความยาว 3 ห้องเพลง

1.3 กลอนสับแบบไม่สมบูรณ์ ความยาว 1 ห้องเพลง จำนวน 11 ตำแหน่ง ได้แก่ ทำนองในประโยคที่ 4, 8, 16, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 28 และ 51 (แสดงตัวอย่างเพียงประโยคที่ 4)

ตารางที่ 3 ตัวอย่างกลอนสับแบบไม่สมบูรณ์ ความยาว 1 ห้องเพลง ประโยคที่ 4

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
	วรรคถาม				วรรคตอบ			
มือขวา	ร ี ท - -	- ซ - ม	- - ร ม	- ซ - ล	ร ี - ท ด	ร ี ด - -	ร ี ท - -	- ล - -
มือซ้าย	- - ล ซ	ม - ร -	ล ท - -	ร - ม -	- ล - -	- - ท ล	- - ล ซ	ม - ซ ม
ทำนองหลัก	- ม - -	ม ร - ม	- ล - -	ซ ซ - ล	- ท - ร ี	- ท - -	ล ล - -	ซ ซ - ม
	- ร - ท	- ล - ท	- ล - ซ	- - - ล	- ท - ร	- ท - ล	- - - ซ	- - - ท

จากตารางที่ 3 กลอนสับแบบไม่สมบูรณ์ความยาว 1 ห้องเพลง ในประโยคที่ 4 ปรากฏอยู่ในห้องที่ 2 /มซมร/ และ 4 /รซมล/ ของวรรคถาม กลอนสับทั้งสองตำแหน่ง มีลักษณะแบบสับขึ้น

1.4 กลอนสับแบบไม่สมบูรณ์ ความยาว 2 ห้องเพลง จำนวน 6 ตำแหน่ง ได้แก่ ทำนองในประโยคที่ 7, 10, 12, 16, 23, 51 (แสดงตัวอย่างเพียงประโยคที่ 7)



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ตารางที่ 4 ตัวอย่างกลอนสับแบบไม่สมบูรณ์ ความยาว 2 ห้องเพลง ประโยคที่ 7

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
	วรรคถาม				วรรคตอบ			
มือขวา	รื มื --	รื ท --	ล ช --	ช ม --	ล ช --	ช ม --	ม - ฟ -	ช - ล -
มือซ้าย	-- รื ท	-- ล ช	-- ม ร	-- รื ท	-- ม ร	-- รื ท	- ร - ม	- ฟ - ช
ทำนองหลัก	- ท ล -	--- ล	- ร - ช	-- ลท	- รื - มื	- รื --	ทท --	ลล - ช
	--- ร	- ล --	- ล - ช	--- ท	- ร - ม	- ร - ท	--- ล	--- ช

จากตารางที่ 4 กลอนสับแบบไม่สมบูรณ์ ความยาว 2 ห้องเพลง ประโยคที่ 7 ปรากฏในห้องที่ 7 และ 8 /มรพม/ชฟลช/ ของวรรคตอบ กลอนสับทั้งสองห้องมีลักษณะเป็นกลอนสับลง

1.5 กลอนสับแบบไม่สมบูรณ์ ความยาว 3 ห้องเพลง จำนวน 10 ตำแหน่ง ได้แก่ ทำนองในประโยคที่ 2, 5, 6, 9, 12, 25, 27, 29, 30, 31 (แสดงตัวอย่างเพียงประโยคที่ 2)

ตารางที่ 5 ตัวอย่างกลอนสับแบบไม่สมบูรณ์ ความยาว 3 ห้องเพลง ประโยคที่ 2

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
	วรรคถาม				วรรคตอบ			
มือขวา	-- ร ม	- ช - ท	- ท - ล	- ช - ช	--- ม	----	ท - ล ท	ด ร ม -
มือซ้าย	ล ท --	ร - ม -	ล - ช -	ม - ร -	ม ร ด -	ร ด ท ล	- ช --	--- ล
ทำนองหลัก	- ฟ - ม	- ร --	ด ---	--- ร ม	-- ล ล	- ท - ล	- ช - ม	- ช - ล
	----	- ล --	- ท ล - ท	- ด --	- ล --	- ท - ล	- ช - ท	- ช - ล

จากตารางที่ 5 กลอนสับแบบไม่สมบูรณ์ ความยาว 3 ห้องเพลง ประโยคที่ 2 ปรากฏในห้องที่ 2, 3 และ 4 /รชมท/ลมชล/มชชช/ ของวรรคถาม กลอนสับทั้งสามห้องมีลักษณะเป็นกลอนสับขึ้น

2. บทบาทของกลอนสับของห้องวงเล็กในเพลงสาธการ

ตัวอย่างต่อไปนี้แสดงบทบาทหน้าที่ของกลอนสับแบบสมบูรณ์ 2 รูปแบบ คือ ความยาว 4 ห้องเพลง และความยาว 8 ห้องเพลง

2.1 กลอนสับแบบสมบูรณ์ ความยาว 4 ห้องเพลง จำนวน 10 ตำแหน่ง (แสดงตัวอย่างเพียงประโยคที่ 6)

ตารางที่ 6 บทบาทหน้าที่กลอนสับแบบสมบูรณ์ ความยาว 4 ห้องเพลง ประโยคที่ 6

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
	วรรคถาม				วรรคตอบ			
มือขวา	ช ม --	- ด --	ร - ด ร	ม - ร ม	-- ร -	ม - ช -	ช - ช -	ล - ท -
มือซ้าย	-- ร ด	ช - ท ล	- ท --	- ด --	ล ท - ท	- ร - ม	- ร - ม	- ช - ล
ทำนองหลัก	- ท - รื	- ท --	ล ล --	ช ช - ม	- ม --	ม ร - ม	- ล --	ช ช - ล
	- ท - ร	- ท - ล	--- ช	--- ท	- ร - ท	- ล - ท	- ล - ช	--- ล



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

จากตารางที่ 6 กลอนสี่บทที่ 5 ถึง 8 มีบทบาทหน้าที่เป็นวรรคตของประโยคที่ 6 การผูกกลอนด้วยการใช้มือ สืบต่อเนื่องชิดติดกัน จำนวน 4 ห้องเพลง เช่นนี้ ช่วยแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์เฉพาะของห้องวงเล็ก

2.2 กลอนสี่แบบสมบูรณ์ ความยาว 8 ห้องเพลง จำนวน 2 ตำแหน่ง (แสดงตัวอย่างเพียงประโยคที่ 1)

ตารางที่ 7 บทบาทหน้าที่กลอนสี่แบบสมบูรณ์ ความยาว 8 ห้องเพลง ประโยคที่ 1

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
	วรรคถาม				วรรคตอบ			
มือขวา	ท - ด -	ร - ม -	ม - ม -	พ - ล -	ท ด - ท	- ล - พ	- ม - ด	ร - ม -
มือซ้าย	- ล - ท	- ด - ร	- ด - ร	- ม - พ	- - ล -	พ - ม -	ร - ท -	- ด - ร
ทำนองหลัก	- - - ท	- ล - -	ร ร - -	ม ม - พ	- ล - ท	- ล - -	พ พ - -	ม ม - ร
	- - - พ	- ม - ร	- - - ม	- - - พ	- ล - ท	- ล - พ	- - - ม	- - - ร

จากตารางที่ 7 กลอนสี่บทที่ 1 ถึง 8 มีการจัดวางวรรคถามและวรรคตอบเป็นกลอนสี่ทั้งสองส่วน กลอนสี่ของ ประโยคนี้ทำหน้าที่เป็นประโยคเอกลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นกลอนเฉพาะของห้องวงเล็กได้มากกว่าทำนองประโยคอื่น เนื่องจากถูกผูกร้อยเรียงให้เป็นกลอนสี่ต่อเนื่องกันไปจนครบประโยคโดยมิได้มีส่วนกลอนอื่นแทรกคั่น ตัวอย่างต่อไปนี้แสดงบทบาทหน้าที่ของกลอนสี่แบบไม่สมบูรณ์ 3 รูปแบบ คือ ความยาว 1 ห้องเพลง 2 ห้องเพลง และความยาว 3 ห้องเพลง

2.3 กลอนสี่แบบไม่สมบูรณ์ ความยาว 1 ห้องเพลง จำนวน 11 ตำแหน่ง (แสดงตัวอย่างเพียงประโยคที่ 4)

ตารางที่ 8 บทบาทหน้าที่กลอนสี่แบบไม่สมบูรณ์ ความยาว 1 ห้องเพลง ประโยคที่ 4

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
	วรรคถาม				วรรคตอบ			
มือขวา	ร ท - -	- ซ - ม	- - ร ม	- ซ - ล	ร - ท ด	ร ด - -	ร ท - -	- ล - -
มือซ้าย	- - ล ซ	ม - ร -	ล ท - -	ร - ม -	- ล - -	- - ท ล	- - ล ซ	ม - ซ ม
ทำนองหลัก	- ม - -	ม ร - ม	- ล - -	ซ ซ - ล	- ท - ร	- ท - -	ล ล - -	ซ ซ - ม
	- ร - ท	- ล - ท	- ล - ซ	- - - ล	- ท - ร	- ท - ล	- - - ซ	- - - ท

จากตารางที่ 8 กลอนสี่บทที่ 2 และ 4 ทำหน้าที่เป็นทำนองเชื่อมระหว่างห้องเพลงที่ 1 กับ 3 และห้องเพลงที่ 3 กับ 4 กลอนสี่ดังกล่าวเป็นทำนองตกแต่ เพื่อให้เห็นลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของห้องวงเล็ก กล่าวคือ หากเป็นการดำเนิน กลอนปกติในวรรคนี้จะผูกกลอนเป็นทำนอง รทลซ/ทลซม/รทรม/รมซล แต่เมื่อต้องการสร้างเอกลักษณ์ความเป็นกลอนห้อง วงเล็กจึงเลือกใช้กลอนสี่แบบ 1 ห้องเพลง แทรกอยู่ในห้องที่ 2 และ 4 ดังนี้ รทลซ/มซรม/ลทรม/รซมล

2.4 กลอนสี่แบบไม่สมบูรณ์ ความยาว 2 ห้องเพลง จำนวน 6 ตำแหน่ง ได้แก่ ทำนองในประโยคที่ 7, 10, 12, 16, 23, 51 (แสดงตัวอย่างเพียงประโยคที่ 7)



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ตารางที่ 9 บทบาทหน้าที่กลอนสับแบบไม่สมบูรณ์ ความยาว 2 ห้องเพลง ประโยคที่ 7

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
	วรรคถาม				วรรคตอบ			
มือขวา	ร้ ม --	ร้ ท --	ล ช --	ช ม --	ล ช --	ช ม --	ม - ฟ -	ช - ล -
มือซ้าย	-- ร้ ท	-- ล ช	-- ม ร	-- ร้ ท	-- ม ร	-- ร้ ท	- ร - ม	- ฟ - ช
ทำนองหลัก	- ท ล -	--- ล	- ร - ช	-- ลท	- ร้ - ม	- ร้ --	ทท --	ลล - ช
	--- ร	- ล --	- ล - ช	--- ท	- ร - ม	- ร - ท	--- ล	--- ช

จากตารางที่ 9 กลอนสับห้องที่ 7 และ 8 ทำหน้าที่เป็นทำนองเชื่อมระหว่างประโยคที่ 7 กับประโยคที่ 8 กล่าวคือ กลอนสับของห้องที่ 7 และ 8 ในประโยคที่ 7 ถูกนำไปเชื่อมกับกลอนสับของห้องที่ 1 ในประโยคที่ 8 วิธีการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อความสะดวกในการผูกกลอนให้ใกล้เคียงกับสำนวนมือซ้อมากที่สุด กลอนสับของห้องที่ 7 และ 8 ยังแสดงถึงวิธีการแก้ปัญหาให้กลอนดำเนินต่อเนื่องและยังคงใช้ลักษณะการเคลื่อนไหวของมือในรูปแบบการสับ

2.5 กลอนสับแบบไม่สมบูรณ์ ความยาว 3 ห้องเพลง จำนวน 10 ตำแหน่ง (แสดงตัวอย่างเพียงประโยคที่ 2)

ตารางที่ 10 ตัวอย่างกลอนสับแบบไม่สมบูรณ์ ความยาว 3 ห้องเพลง ประโยคที่ 2

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
	วรรคถาม				วรรคตอบ			
มือขวา	-- ร ม	- ช - ท	- ท - ล	- ช - ช	--- ม	---	ท - ล ท	ด ร ม -
มือซ้าย	ล ท --	ร - ม -	ล - ช -	ม - ร -	ม ร ด -	ร ด ท ล	- ช --	--- ล
ทำนองหลัก	- ฟ - ม	- ร --	ด ---	--- ร ม	-- ล ล	- ท - ล	- ช - ม	- ช - ล
	---	- ล --	- ท ล - ท	- ด --	- ล --	- ท - ล	- ช - ท	- ช - ล

จากตารางที่ 10 กลอนสับห้องที่ 2, 3 และ 4 /รชมท/ลทชล/มชช/ ทำหน้าที่เป็นทำนองสำคัญในวรรคถามของประโยคที่ 2 ความน่าสนใจของทำนองชุดนี้ คือ การจงใจเปลี่ยนลูกตกสำคัญเสียงสุดท้ายของห้องที่ 4 จากเสียงมี (ม) เป็นเสียงซอล (ช) จึงทำให้กลอนสับชุดนี้อยู่ในลักษณะของกลอนที่เรียกว่า “กลอนฝาก” คือ การฝากลูกตกเสียงมี (ม) จากท้ายห้องที่ 4 ไปอยู่ท้ายห้องที่ 5

อภิปรายผลการวิจัย

กลอนสับ คือ รูปแบบเฉพาะของทำนองสำหรับห้องวงเล็ก คำว่า “กลอนสับ” หรือ “ตีสับ” มาจากคำว่า “การตีสับมือ” เป็นวิธีการตีสับมือซ้ายและมือขวาขึ้นลง ดังที่ ศักดิพจน์ วุฒินัยโชติ (2555, น.111) ให้ข้อมูลว่า การตีสับเป็นหนึ่งในกลวิธีเฉพาะที่สำคัญของห้องวงเล็ก โดยได้อธิบายวิธีการและลักษณะของการตี “สับมือ” สลับกันระหว่างมือซ้ายและขวาลักษณะเช่นนี้จะพื้นฐานสำคัญในการนำไปสู่การบรรเลงเทคนิคสำคัญของห้องวงเล็ก เช่น กรอด กรูบ กรับ และโปรย เป็นเหตุให้พบว่าในเพลงสาธิตการจากเพลงชุดโหมโรงเย็น กรมศิลปากร พ.ศ. 2493 มีลักษณะของการตีสับมือที่ผูกเป็นกลอนทั้งวรรค หรือทั้งประโยค และเป็นลักษณะการตีสับแทรกในวรรคเพลง โดยถูกจัดวางไว้เกือบทั่วทั้งเพลงสาธิตการ จึงเห็นได้ว่า “กลอนสับ” หรือ “ตีสับ” เป็นวิธีการแปรทำนองที่สำคัญของห้องวงเล็ก สอดคล้องกับวิทยานิพนธ์เรื่อง “วัฒนธรรมการบรรเลงห้องวงเล็ก” ของ วิทยา ศรีม่อง (2541, น.ง) ที่ให้ไว้ว่า ห้องวงเล็กมีระเบียบวิธีการแปรทำนองโดยใช้การเก็บใน



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ลักษณะสับ ซอย และสับตัดขี้ เป็นบรรทัดฐานในการสร้างทางของตน การแปรทำนองสำนวนวรรคถามและวรรคตอบต้องเป็นชนิดเดียวกัน มีขอบเขตของสำนวนการแปรทำนอง 1 วรรคต่อ 1 สำนวนกลอน อย่างไรก็ตาม กลอนสับมิได้มีเพียงการถูกนำไปใช้ตกแต่งสำนวนทำนองให้มีความไพเราะ และแสดงเอกลักษณ์ความเป็นช้อยงามเล็กเท่านั้น หากแต่กลอนสับยังมีประโยชน์ในการทำหน้าที่เป็นทำนองเชื่อมให้ทำนองที่อยู่หน้าและหลังของกลอนสับมีความสัมพันธ์กลมกลืนกัน

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ลักษณะของกลอนสับช้อยงามเล็กในเพลงสาธการ จากเพลงชุดโหมโรงเย็น กรมศิลปากร พ.ศ.2493 แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ประกอบด้วย กลอนสับแบบสมบูรณ์ และ กลอนสับแบบไม่สมบูรณ์ (1) กลอนสับแบบสมบูรณ์ หมายถึง ชุดกลอนที่สร้างเป็นทำนองโดยใช้มือสับต่อเนื่องกันเป็นวรรค (4 ห้องเพลง) จำนวน 10 ตำแหน่ง และเป็นประโยค (8 ห้องเพลง) จำนวน 2 ตำแหน่ง (2) กลอนสับแบบไม่สมบูรณ์ หมายถึง ชุดทำนองที่มีความยาวไม่ครบวรรค (4 ห้องเพลง) มีความยาวเพียง 1-2-3 ห้องเพลง แทรกปะปนอยู่กับทำนองอื่นในแทบทุกประโยค

บทบาทของกลอนสับปรากฏในเพลงสาธการตามแบบฉบับของโน้ตกรมศิลปากร ปี พ.ศ. 2493 ได้ช่วยแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์เฉพาะช้อยงามเล็ก จะเห็นจากการกลอนสับทั้งในรูปแบบกลอนสับแบบสมบูรณ์และกลอนสับแบบไม่สมบูรณ์ถูกจัดวางกระจายแทบทุกประโยคในเพลงสาธการ นอกจากนี้ ยังพบว่าการใช้การตีสับมือยังแสดงถึงวิธีการแก้ปัญหาให้กลอนดำเนินต่อเนื่องในรูปแบบการสับ และการใช้การตีสับมือมีบทบาทเพื่อเป็นทำนองเชื่อมให้ทำนองที่อยู่หน้าและหลังของกลอนสับมีความสัมพันธ์กลมกลืนกัน ซึ่งปรากฏใช้ในกลอนสับแบบไม่สมบูรณ์

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการศึกษาลักษณะกลอนสับช้อยงามเล็กสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการต่อยอดความรู้ด้านการผูกกลอนเพลงสำหรับช้อยงามเล็กในเพลงประเภทดำเนินทำนอง และเป็นฐานความรู้สำหรับการวิจัยระดับปริญญาตรีที่สนใจในการศึกษากลอนสับ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ยังอยู่ในขอบเขตที่จำกัด กล่าวคือ ทำการศึกษากลอนสับจากเพลงสาธการ เป็นหลัก จึงควรมีการศึกษาดำเนินกลอนช้อยงามเล็ก จากเพลงชุดโหมโรงเย็น กรมศิลปากร พ.ศ. 2493 ที่เป็นมรดกทางความคิดที่ได้มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรทั้งหมด เพื่อหาข้อสนับสนุนแนวคิดที่ว่ากลอนสับเป็นเอกลักษณ์สำคัญของช้อยงามเล็ก และอาจทำให้เห็นลักษณะกลอนเพลงที่เป็นเอกลักษณ์ของช้อยงามเล็ก ที่ไม่ได้ถูกจำกัดเพียงการใช้กลอนสับ หรือการตีสับมือ

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2545). *คำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- จรรย์ กาญจนประดิษฐ์. (2560). *เดี่ยวขลุ่ยเพียงออ เพลงสองชั้น*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธณัฐ หินอ่อน. (2557). *การประสมวงดนตรีไทย*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิชิต ชัยเสรี. (2518). "ประวัติช้อยงาม" *ไหว้ครูชมรมดนตรีไทยสโมสรนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชิต ชัยเสรี. (2559). *สังคีตลักษณะวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนตรี ตราโมท. (2538). *ดุริยางคศาสตร์ ของนายมนตรี ตราโมท*. กรุงเทพฯ: ธนาคารกสิกรไทย.
- วิทยา ศรีม่วง. (2541). *วัฒนธรรมการบรรเลงช้อยงามเล็ก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัดการก แก้วลอย. (2557). มุมมองความเชื่อทางเลขศาสตร์ในเพลงสาธการ. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*. 10(3), 147-166.
- _____. (2558). *วิเศษเพลงเรื่อง*. ขอนแก่น: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ศักดิ์พจน์ วุฒิหทัยโชติ. (2555). *ศึกษาภูมิปัญญาของครูดนตรีไทย: กรณีศึกษาคครูฉลาก โปธิ์สามต้น*. (ปริญญาานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สังัด ภูเขาทอง. (2532). *การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.

Sumrongthong, B. (1997). *Melodic Organization and Improvisation in Thai Music, with Special Reference to the Thaang Ranaat Eek*. [Doctoral Dissertation]. University of York.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ชื่อร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา : พลวัตทางภาษา สังคมและพหุวัฒนธรรมร่วมสมัย

วันที่รับ : 5 กันยายน 2567

วันที่แก้ไข : 6 ตุลาคม 2567

วันที่ตอบรับ : 28 ตุลาคม 2567

นางลักขณ์ ขุนทอง*

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

*corresponding author e-mail: chananglak.kh@skru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาชื่อร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา : พลวัตทางภาษาสังคมและพหุวัฒนธรรมร่วมสมัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและภาษาในการตั้งชื่อร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและพหุวัฒนธรรมร่วมสมัยจากชื่อร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา

ผลการศึกษาปรากฏลักษณะการตั้งชื่อร้านค้า มี 6 ลักษณะ ดังนี้ 1. การตั้งชื่อบุคคลร่วมกับกิจการ จำนวน 66 ชื่อ 2. การตั้งชื่อเฉพาะร่วมกับกิจการ จำนวน 37 ชื่อ 3. การตั้งชื่อกิจการร่วมกับที่ตั้งร้านค้า จำนวน 15 ชื่อ 4. การตั้งชื่อกิจการโดยเฉพาะ จำนวน 13 ชื่อ 5. การตั้งชื่อบุคคลโดยเฉพาะ จำนวน 10 ชื่อ 6. การตั้งชื่อเฉพาะอื่น ๆ จำนวน 9 ชื่อ การใช้ภาษาในการตั้งชื่อร้านค้า มี 4 ลักษณะ ดังนี้ 1. การใช้ภาษาอังกฤษในการตั้งชื่อร้านค้า จำนวน 45 ชื่อ 2. การใช้ภาษาจีนในการตั้งชื่อร้านค้า จำนวน 42 ชื่อ 3. การใช้คำทับศัพท์ภาษามลายู จำนวน 33 ชื่อ 4. การใช้คำไทยปนภาษาจีนและภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ชื่อ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและพหุวัฒนธรรมร่วมสมัยจากชื่อร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา มี 2 ลักษณะ ดังนี้ 1. ร้านค้าดั้งเดิมที่ได้รับการสืบทอด 2. ร้านค้าแนวใหม่ตามยุคสมัย ร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา พลวัตทางภาษา สังคมและพหุวัฒนธรรมร่วมสมัย สะท้อนความร่วมมือที่เกิดจากคนรุ่นก่อนกับคนรุ่นใหม่ที่อยู่ร่วมกันของ 3 ศาสนา 3 เชื้อชาติ พุทธ มุสลิม และจีน มายาวนานและตลอดไป

คำสำคัญ: ชื่อร้านค้า, พลวัต, พหุวัฒนธรรม, ร่วมสมัย



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Naming of shops in the old town of Songkhla: the dynamics of language, and Contemporary Multicultural Society

Received : 5 September 2024

Revised : 6 October 2024

Accepted : 28 October 2024

Chananglak Khuntong*

Faculty of Humanities and Social Sciences

*corresponding author e-mail: chananglak.kh@skru.ac.th

Abstract

A Study on Shop Names in Songkhla Old Town: Linguistic, Social and Contemporary Multicultural Dynamics The objective is to study the characteristics and language of shop names in Songkhla Old Town.

The results of the study showed that there are 6 characteristics of naming shops as follows: 1. Naming individuals in conjunction with businesses. The most common names are 66 names 2. Specific naming with the business are 37 names 3. Naming the business in conjunction with the location of the store are 15 names 4. Specific naming of the business are 13 names 5. Naming the specific person are 10 names 6. Other specific naming are 9 names. The use of language in naming the store has 4 characteristics as follows: 1. The use of English in naming the most common store with 45 names 2. The use of Chinese in the naming of the store are 42 names 3. The use of Malay transliteration are 33 names. 4. The contemporary social and multicultural are 30 names. The contemporary social and multicultural changes from the name of the shop in Songkhla Old Town have two characteristics as follows: 1. Traditional shops that have been inherited. 2. New Shops with the Times. Contemporary linguistic, social and multicultural dynamics reflect the contemporaneity created by the previous generation and the new generation living together with 3 religions, 3 races, Buddhism, Muslims and China for a long time and forever.

Keywords: Store Name, Dynamic, Multicultural, Contemporary



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

บทนำ

เมืองเก่าสงขลาเป็นย่านการค้ามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีผู้คนที่อยู่อาศัยดั้งเดิมและผู้คนทีแวะเวียนเข้าไปอยู่อาศัยและทำมาค้าขายไม่ขาดสาย เป็นเมืองเก่าที่มีชีวิตและลมหายใจมาอย่างยาวนานจากรุ่นสู่รุ่นจวบจนปัจจุบัน มีลูกหลานของครอบครัวชาวจีน ชาวพุทธ และชาวมุสลิม ที่อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลปรองดองกันมาอย่างมีความสุข สะท้อนให้เห็นถึงสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความร่วมสมัยอยู่ร่วมกันอย่างลงตัว ทั้งด้านการดำรงชีวิต กิจการ ร้านค้า ศาสนา ความเชื่อ ผลงานสร้างสรรค์ ศิลปะ และวัฒนธรรม ปัจจุบันเมืองเก่าสงขลาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่ยุทธหาความเก่าแก่ที่มีมนต์ขลัง และเมืองสงขลากำลังอยู่ในกระบวนการขับเคลื่อนให้สงขลาขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

ร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลาที่มีอยู่จำนวนมากบนถนน 3 เส้นหลัก คือ ถนนนครนอก ถนนนครใน และถนนนางงาม ปรากฏการตั้งชื่อร้านค้าเก่าแก่ที่มีอายุ 50 ปี จนถึง 100 กว่าปี และยังคงดำเนินกิจการอยู่จนถึงปัจจุบัน มีกิจการที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งร้านค้าที่เป็นของชาวจีนที่มาค้าขาย และย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่อาศัยในย่านเมืองเก่าสงขลาที่เคยเป็นเมืองท่าสำคัญแห่งนี้ ปรากฏร้านค้าของชาวจีน ร้านค้าที่เป็นของคนไทย และร้านค้าของชาวมุสลิมอยู่ในย่านเดียวกัน ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของร้านค้าที่อยู่ดั้งเดิม และร้านค้าที่มีความผสมผสานของร้านเดิมกับความสมัยใหม่ และร้านค้าที่เกิดขึ้นใหม่ ภายใต้อาคารสถานที่ตั้งร้านที่เป็นสถาปัตยกรรมจีน อิสลาม และตะวันตก สะท้อนถึงพลวัตของร้านค้าขายดั้งเดิม มาเป็นร้านค้าที่มีลักษณะร่วมสมัยและร้านอาหารและเครื่องดื่มใหม่ที่เรียกว่า คาเฟ่ (Café)

อัตลักษณ์ของร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลาที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ ชื่อของร้านค้า ปรากฏการตั้งชื่อร้านค้าที่มีการใช้ภาษาที่หลากหลาย ทั้งภาษาไทย ภาษาจีน ภาษามลายู ภาษาอังกฤษ และภาษาอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นที่มาของชื่อร้านค้า ลักษณะและรูปแบบของการประกอบกิจการ ตลอดจนวิถีชีวิต ความเชื่อ ศาสนา และวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

ชื่อร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลาจึงมีมนต์เสน่ห์ของการเดินทางของภาษา สังคม และพหุวัฒนธรรมระหว่างไทยจีน อิสลามที่มีความร่วมสมัยของยุคเก่าและใหม่เข้าไว้ด้วยกัน เป็นพลวัตที่สะท้อนความเจริญรุ่งเรืองทางการค้าที่ยังคงมีชีวิตและลมหายใจของคนสงขลาในอดีตจนถึงปัจจุบัน จนนำไปสู่การพัฒนาและผลักดันเมืองเก่าสงขลาสู่ “เมืองมรดกโลก” ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะและภาษาในการตั้งชื่อร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและพหุวัฒนธรรมร่วมสมัยจากร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิจัยจากเอกสารข้อมูลและบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา ในช่วงปี พ.ศ. 2562–2565 ดังนี้

- 1.1 หนังสือเรื่อง สงขลาบ่อียง แผ่นดินทองสองทะเล โดยจิระนันท์ พิตรปรีชา บรรณาธิการ
- 1.2 หนังสือเรื่อง บันทึกเรื่องราวการนำสงขลาสู่มรดกโลก โดย ภาคใต้โพกัส
- 1.3 บทสัมภาษณ์จากหนังสือพิมพ์ฉบับพิเศษ อปเตทเรื่องราวของย่านเมืองเก่าสงขลา ปี พ.ศ. 2563 โดยสังเคราะห์แสง และ a.e.y.SPACe
- 1.4 บทสัมภาษณ์จากหนังสือสารคดี สงขลาสมัยใหม่ในเมืองเก่า

2. ระยะเวลาที่เก็บข้อมูลชื่อร้านค้าหรือชื่อการค้าในย่านเมืองเก่าสงขลาตั้งแต่เดือนกันยายน ปี 2564 ถึง เดือนพฤศจิกายน 2565 รวมระยะเวลา 3 เดือน



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

3. รวบรวมข้อมูลชื่อร้านค้าหรือชื่อการค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา ที่ตั้งอยู่บนถนนสายหลัก 3 สาย คือ ถนนนครนอก ถนนนครใน และถนนนางงาม รวมถึงร้านค้าหรือกิจการบนถนนรอง 6 สาย ได้แก่ ถนนปัตตานี, ถนนไทรบุรี, ถนนยะลา, ถนนยะหริ่ง, ถนนสายบุรี, ถนนนราธิวาส และถนนรามัญ รวมชื่อกิจการร้านค้า จำนวน 150 ชื่อ

ผลการวิจัย

การตั้งชื่อร้านค้าหรือชื่อกิจการในย่านเมืองเก่าสงขลา รวมถึงอาคารสถานที่ต่าง ๆ ที่มีชื่อเรียก ทั้งที่มีป้ายร้านค้าที่ปรากฏหรือไม่ปรากฏ หรือมีการเรียกขานกันของกลุ่มคนย่านเมืองเก่าสงขลาและคนในจังหวัดสงขลา โดยการศึกษาลักษณะการตั้งชื่อร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา การใช้ภาษาในการตั้งชื่อร้านค้า และพลวัตของร้านค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน สะท้อนจากชื่อร้านค้า รูปแบบกิจการ ลักษณะสังคม และพฤติกรรมธรรม ดังนี้

ลักษณะการตั้งชื่อร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา มี 6 ลักษณะ ดังนี้

1. การตั้งชื่อบุคคลร่วมกับกิจการ พบมากที่สุด โดยการตั้งชื่อร้านค้าที่ขึ้นต้นด้วยชื่อของบุคคลก่อน แล้วตามด้วยลักษณะของกิจการที่ค้าขายหรือขึ้นต้นด้วยลักษณะของกิจการที่ค้าขายก่อน แล้วตามด้วยชื่อของบุคคลที่เป็นชื่อจริง หรือนามสกุล หรือชื่อเล่น หรือชื่อฉายา หรือชื่อเฉพาะที่ตั้งขึ้น ร่วมด้วยลักษณะการทำกิจการ ได้แก่ ร้านอาหาร การช่าง ร้านเสริมสวย ดังนี้

1.1 การตั้งชื่อบุคคล ตามด้วยกิจการ โดยการเน้นชื่อตัวบุคคลสำคัญ ตามด้วยการบอกกิจการที่ค้าขาย ได้แก่ ร้านอาหาร หรือกิจการอื่น ๆ ดังนี้

1.1.1 การตั้งชื่อบุคคล ตามด้วยลักษณะกิจการร้านอาหาร นิยมตั้งชื่อบุคคลโดยใช้คำสรรพนามเรียกเครือญาติ หรือชื่อเล่น ชื่อเฉพาะ เพื่อแสดงความใกล้ชิดและเป็นกันเองกับลูกค้า และง่ายต่อการจดจำ แล้วตามด้วยชื่อเมนูอาหารที่ร้านค้าขายเป็นหลัก ตัวอย่าง

“โกหอม ข้าวหมูแดงโบราณ” “โกจ่าย สเต็ก” “เกียดฟิ่ง (โกยาว) ข้าวสวย” “บันหลีเฮง ไอศกรีมถั่วเขียวโบราณ” “แม่ประนอม ข้าวมันไก่ ข้าวไก่ทอด ข้าวหมูแดง หมูกรอบ” “ป้าจวบ ถั่วคั่ว ก้วยเตี่ยวกระดุกหมู” “แพรวา PRAEWA Dessert Café” “อ่อง อาร์ท คาเฟ่” “ไอติมยิว หรือ ร้านจิ้นก้วยฮวน” “ลินส์ Lyn’s Shanghai Café&Gallery” “Mr.Lee Coffee”

1.1.2 การตั้งชื่อบุคคล ตามด้วยกิจการอื่น ๆ โดยการตั้งชื่อบุคคลที่เป็นชื่อจริง ชื่ออักษรย่อ ชื่อเล่น หรือชื่อเฉพาะ ตามด้วยลักษณะร้านค้า ได้แก่ ร้านช่างซ่อม ร้านทอง ร้านผ้าบาติก ร้านเสริมสวย ขนส่ง การประมง ดังตัวอย่าง

“อ. รุ่งโรจน์การช่าง” “ร้านสมชัย การช่าง” “วิโรจน์การโลหะกิจ” “ศ. สีลเสฏฐ์ อ.การไฟฟ้า” “โอห์มอเล็กทรอนิกส์” “ชินเฮง การประมง” “บริษัท หะรินสุดขนส่ง จำกัด” “ปทุม ซาลอน” “เก๋ เฉิดฉิม บริการสระ ไดร้” “สุพิศ บิวตี้ ซาลอน” “อ้อด ซาลอน” “พงศบาติก” “ร้านกาญจนา รับทำทองรูปพรรณทุกชนิด” “โต CO CREATION” “GUDANK ART สกรีนเสื้อ”

1.1.3 การตั้งชื่อบุคคล ตามด้วยความพิเศษเฉพาะของร้านค้า เช่น ความเก่าแก่ ตำนาน ประวัติที่มีความเป็นมายาวนาน เพื่อแสดงความน่าสนใจ ความน่าเชื่อถือของร้านให้มากขึ้น ตัวอย่าง

“เกียดฟิ่ง (โกยาว) ข้าวสวย เจ้าแรกต้นตำรับในสงขลา” “อ้วน แป๊ะยก 3 รุ่น 100 ปี”

1.2 การตั้งชื่อกิจการ ตามด้วยชื่อบุคคล โดยการเน้นลักษณะกิจการที่ค้าขาย ได้แก่ ร้านอาหาร หรือกิจการอื่น ๆ ดังนี้

1.2.1 การตั้งชื่อร้านอาหาร ตามด้วยชื่อบุคคล โดยเน้นประเภทอาหารที่ขายขึ้นก่อนชื่อบุคคล เพื่อให้ลูกค้ารู้จักและจดจำรายการอาหารที่ขายเป็นหลัก ตัวอย่าง

“ก้วยจับ เขาวราช โกตุ้ม” “ก้วยเตี่ยว ตั้ง อิม ล้วง” “กล้วยทอด ยายเล็ก” “ไอติมถั่วเขียว อาเต็ก” “ข้าวมันไก่เจี๊ตา นาทาลี”



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

1.2.2 การตั้งชื่อกิจการอื่น ๆ ตามด้วยชื่อบุคคล เพื่อเน้นลักษณะกิจการ นิยมใช้กับร้านเสริมสวย และร้านอื่น ๆ ตัวอย่าง

“เสริมสวย ไพลิน” “เสริมสวย หญิงแอร์” “เสริมสวย เพื่อนกัน” “บ้านอุไรรัตน์” “ติวเตอร์ ครูเอกณัฐ” “ท่าเรือหะริน สาขา 2” “โรงพิมพ์ ทวีทรัพย์” “ห้องเสื้อ อานาร์” “อัยยวาริน Aivarin นวดเพื่อสุขภาพ”

2. การตั้งชื่อเฉพาะร่วมกับกิจการ เป็นการตั้งชื่อที่มีลักษณะเฉพาะขึ้น เพื่อสร้างความพิเศษ แปลกใหม่ ทันสมัย ได้แก่ ร้านอาหาร และร้านค้าอื่น ๆ ดังนี้

2.1 การตั้งชื่อเฉพาะ ตามด้วยกิจการ ดังนี้

2.1.1 การตั้งชื่อเฉพาะ ตามด้วยกิจการร้านอาหาร ส่วนใหญ่ปรากฏการตั้งชื่อเฉพาะเป็นภาษาอังกฤษ ตามกิจการประเภทร้านอาหาร หรือร้านขายอาหารว่างและเครื่องดื่ม (กาแฟ) ที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษเช่นกัน ตัวอย่าง

“CHOW Breakfast & Brunch” “Crab stories café & restaurant” “TITAN PROJECT Museum Café Stay” “PASSION CAFÉ” “BLUE SMILE CAFÉ” “BOTTLE MILK COFFEE” “GRAND PA NEVER DRUNK ALONE” “SINGORA ICECREAM”

2.1.2 การตั้งชื่อเฉพาะ ตามด้วยกิจการอื่น ๆ โดยการตั้งชื่อเฉพาะที่สื่อความหมายเฉพาะเพื่อสื่อถึงกิจการ ตัวอย่าง

“แสงไทยวัสดุภัณฑ์” “ไทยพานิช จำหน่าย สบง จิวไร” “ไวน์ทิพย์ รับซื้อรางวัล” “สมิหลา สงขลาทัวร์” “อาร์ตเซนเตอร์ ไซมอน” “เลค คอร์ท” “เดอะ รুম 71 BARBER & HAIR THERAPY” “Club House Touring คลับเฮาส์ ทัวร์ริง”

2.2 การตั้งชื่อกิจการ ตามด้วยชื่อเฉพาะ ปรากฏการตั้งชื่อกิจการประเภทร้านขายเครื่องดื่ม Café และที่พัก ตัวอย่าง

“Café De See” “Café De Roo” “HOSTEL CRAB stories”

3. การตั้งชื่อกิจการร่วมกับที่ตั้งร้านค้า เป็นการตั้งชื่อร้านค้าที่เน้นกิจการที่ค้าขาย ตามด้วยการระบุตำแหน่งที่ตั้งของร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา ส่วนใหญ่นิยมใช้ชื่อถนน 3 สายหลักของเมืองเก่าสงขลา ได้แก่ ถนนนครนอก ถนนนครใน และถนนนางงาม ทำให้ลูกค้าเดินทางไปยังร้านค้าได้แม่นยำขึ้น ดังนี้

3.1 การตั้งชื่อกิจการ ตามด้วยที่ตั้งร้านค้า ส่วนใหญ่เป็นร้านค้าประเภทร้านอาหาร ตามด้วยที่ตั้งที่เป็นชื่อถนน หรือตรอกซอกซอยต่าง ๆ และชื่อทำน้ำที่อยู่ในย่านเมืองเก่าสงขลา ตัวอย่าง

“สุกียากี้ นครใน” “ก๋วยเตี๋ยวเนื้อ นครใน” “ทะเลบัว ถนนนครนอก” “ก๋วยเตี๋ยวในรู” “น้ำชา คักดีสิทธิ์” (ทำน้ำคักดีสิทธิ์) “ข้าวแกง คริวสองเล”

3.2 การตั้งชื่อที่ตั้งร้านค้า ตามด้วยกิจการ ได้แก่ ร้านอาหาร ร้านขายของฝาก ร้านขายเครื่องดื่ม ร้านเพื่อสุขภาพ ร้านขายเสื้อผ้า ตัวอย่าง

“นครในรสเด็ด ตามสั่ง” “สองนคร ปอเปียะสด ขนมจีบ” “นครในใจ Coffee Rocks” “ณ นครใน นวดเพื่อสุขภาพ” “สงขลา บาติก”

3.3 การตั้งชื่อเฉพาะ ตามด้วยที่ตั้งร้านค้า ได้แก่ ร้านขายของฝาก ร้านขายของกระจุกกระจิกที่ปักให้เช่า ตัวอย่าง

“บ้านนครใน” “เลิฟลี่ นครใน” “ณ นครใน” “ร้านยินดี สงขลา”

4. การตั้งชื่อกิจการโดยเฉพาะ เป็นการตั้งชื่อที่เน้นลักษณะกิจการที่ต้องการค้าขายหรือให้บริการ เพื่อให้ลูกค้าหรือผู้พบเห็นเข้าใจชัดเจนได้ทันที ส่วนใหญ่เป็นร้านอาหาร ได้แก่ ร้านอาหารตามสั่ง ร้านขายขนม ร้านอาหารเช้า ตัวอย่าง

“ก๋วยเตี๋ยวเป็ดตุ๋นยาจีน” “ขนมบอก” “ขนมค่อม (ขนมใส่ไส้) ขนมกล้วย ข้าวต้มมัด ขนมเทียน” “ไอติมโอ่ง” “THAI CREPE ขนมเบ้ียงโบราณ”

5. การตั้งชื่อบุคคลโดยเฉพาะ เป็นการตั้งชื่อบุคคลเดี่ยว ๆ ที่ต้องการเน้นตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของกิจการหรือชื่อวงศ์ตระกูล ตัวอย่าง



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

“เจินิ” (ขายบะหมี่ ก๋วยจั้ว ข้าวต้มปลา หมี่ซั่วปลา) “กอบกุล” (ร้านขายขนมไทย) “แต่เฮี้ยงอิว หรือร้านแต่” “ตั้งฮั่วกิม” (ร้านขายอาหารทานเล่น)

6. การตั้งชื่อเฉพาะอื่น ๆ เป็นการตั้งชื่อที่ใช้คำเฉพาะที่ต้องการสื่อถึงสัญลักษณ์หรือที่มาที่เป็นส่วนหนึ่งของร้านค้าหรือเจ้าของร้านค้า ตัวอย่าง

“ตีป्ली” “บ้านกัปตัน” (ร้านขายข้าวและขนมหวานของมุสลิม) “สองแสน” (ร้านขายขนมไทย) “สินอดุลย์พันธ์” (ร้านขายสินค้าของฝากสงขลา)

“Studio 55 สตูดิโอ ฟิฟตี้ไฟฟ์” “Songkhla Station” “สแตนดาร์ด บรูว์ STAND BREW” “HEART MADE” (ร้านขายร้านเครื่องดื่มประเภทกาแฟ)

ลักษณะการตั้งชื่อร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา ปรากฏการตั้งชื่อบุคคลร่วมกับกิจการร้านค้า พบมากที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงการตั้งชื่อที่ให้ความสำคัญกับชื่อของบุคคลที่เป็นเจ้าของกิจการมาเป็นอันดับแรก

การใช้ภาษาในการตั้งชื่อร้านค้า มี 4 ลักษณะ ดังนี้

1. การใช้ภาษาอังกฤษในการตั้งชื่อร้านค้า พบมากที่สุด เพื่อสื่อถึงความทันสมัยและแสดงความเป็นสากล จากการได้รับอิทธิพลตะวันตกมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนี้

1.1 การใช้คำภาษาไทยปนภาษาอังกฤษในการตั้งชื่อร้านค้า โดยการใช้ชื่อบุคคลเป็นภาษาไทยและตามด้วยคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ หรือคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เพื่อให้คนไทยทั่วไปอ่านง่าย แต่ยังคงความทันสมัย ดังนี้

1.1.1 การใช้คำภาษาไทยปนคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ตัวอย่าง

“ปทุม ซาลอน” “สุพิศ บิวตี้ ซาลอน” “อ๊อด ซาลอน” “พงศ์บาดิก” “อ่อง อาร์ท คาเฟ่” “ติวเตอร์ ครูเอกณัฐ” “สมิทธา สงขลาทัวร์” “เลฟลี นครโน” “พรชัย เซ็นเตอร์” “บ้านสกรีน สงขลา” “แกลอรี่บ้านโบราณ ย่านเมืองเก่าสงขลา” “บ้านกัปตัน” “ไวน์ทิพย์ รับซื้อรางวัล”

1.1.2 การใช้คำภาษาไทยปนคำภาษาอังกฤษ ตัวอย่าง

“THAI CREPE ขนมเบ็องโบราณ” “โต CO CREATION” “GUDANK ART สกรีนเสื้อ” “แพรวา PRAEWA Dessert Café” “นครโนใจ Coffee Rocks” “อัยยวาริน Aivarin นวดเพื่อสุขภาพ” “โชติภรณ์ Jotibhan”

1.2 การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษปนคำภาษาอังกฤษ การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษและภาษาอังกฤษ ทำให้ชื่อร้านค้ามีทั้งความเป็นไทยและสากล และเพื่อให้คนไทยทั่วไปอ่านออกเสียงได้ง่าย ตัวอย่าง

“เดอะ รูม 71 BARBER & HAIR THERAPY” “ลินส์ Lyn’s Shanghai Café&Gallery” “Studio 55 สตูดิโอ ฟิฟตี้ไฟฟ์” “สแตนดาร์ด บรูว์ STAND BREW”

1.3 การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษในการตั้งชื่อร้านค้า เพื่อให้คนไทยทั่วไปอ่านง่าย ตัวอย่าง

“เลค คอร์ท” “เลค คอร์ท” คำว่า “เลค” มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Lake” แปลว่า ทะเลสาบ และคำว่า “คอร์ท” มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “court” แปลว่า ที่พัก ชื่อ “เลค คอร์ท” เป็นที่พักอาศัยให้เช่าในรูปแบบโรงแรมที่ตั้งอยู่ใกล้ทะเลสาบสงขลา

“ซิงเกอร์” มาจากคำภาษาอังกฤษคำว่า “singer” ตามความหมายตรง แปลว่า นักร้อง ในที่นี้เป็นชื่อร้านค้าเก่าแก่ขายเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกชนิดที่มีมายาวนานอยู่คู่กับเมืองเก่าสงขลา

1.4 การใช้คำภาษาอังกฤษ ส่วนใหญ่เป็นชื่อร้านอาหาร หรือร้านขายเครื่องดื่ม ที่พกให้เช่า ที่จัดแสดงงานศิลปะ พิพิธภัณฑสถาน บริษัทขนส่งทางเรือ โดยการใช้ภาษาอังกฤษที่สื่อความเข้าใจ ชัดเจนและกระชับกว่าการใช้ภาษาไทย ตัวอย่าง

“ Mr.Lee Coffee” “ Coffee Pae Cactus” “ CHOW Breakfast & Brunch” “ Café De See” “ Café De Roo” “ Songkhla Station” “ TITAN PROJECT Museum Café Stay” “ PASSION CAFÉ” “BLUE SMILE CAFÉ” “Crab stories café & restaurant” “HEART MADE” “SINGORA ICECREAM” “BOTTLE MILK COFFEE” “ GRAND PA NEVER DRUNK ALONE” “ HOSTEL CRAB stories” “ SIRICHOL 1 ” “THE APOTHECARY OF SINGORA” “ART MILL SONGKHLA CENTER”



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

2. การใช้ภาษาจีนในการตั้งชื่อร้านค้า สะท้อนให้เห็นว่ามีชาวจีนมาก่อตั้งกิจการในย่านเมืองเก่าสงขลา และให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาจีนเพื่อแสดงถึงเชื้อชาติ และให้ความหมายที่เป็นสิริมงคลผ่านภาษา และการได้รับอิทธิพลทางภาษาไทย มีการใช้คำภาษาไทยและคำทับศัพท์ภาษาจีนปรากฏอยู่ในการตั้งชื่อร้านด้วย เพื่อให้คนไทยทั่วไปอ่านออกเสียงง่ายและจดจำได้ง่าย ดังนี้

2.1 การใช้คำไทยปนคำทับศัพท์ภาษาจีน พบมากที่สุด โดยการใช้ภาษาในการตั้งชื่อที่มีทั้งคำไทยและคำทับศัพท์ภาษาจีนเพื่อให้คนทั่วไปอ่านเข้าใจง่ายและยังคงความเป็นตัวตนของบุคคลหรือวงศ์ตระกูลที่เป็นคนจีนในฐานะเจ้าของร้านค้า คำทับศัพท์ภาษาจีนส่วนใหญ่เป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกเครือญาติที่คนไทยคุ้นชิน เช่น โก เจ๊ แป๊ะ หรือ คำที่มีความหมายเป็นสิริมงคล เจริญรุ่งเรือง ร่ำรวย เช่น คำว่า เฮง เป็นต้น ตัวอย่าง

“ซินเฮง การประมง” “บันหลีเฮง ไอศกรีมถั่วเขียวโบราณ” “เกียดฟ่ง (โกยิว) ข้าวสตู” “ก้วยเตี่ยวตั้ง อิม ล้วง” “จิ้นก้วยฮวน หรือ ไอติมยิว” “โกหอม ข้าวหมูแดงโบราณ” “โกจ่าย สเต็ก” “กวยจับ เยววราช โกตุ้ม” “ไอติมถั่วเขียว อาเต็ก” “เจ๊นิ บะหมี่ เกี้ยว ข้าวต้มปลา หมี่ซั่วปลา” “ข้าวมันไก่เจ๊ตา นาดาลี” “อ้วน แป๊ะยก 3 รุ่น 100 ปี”

2.2 การใช้คำทับศัพท์ภาษาจีนและคำอักษรจีน การใช้คำอักษรภาษาจีนที่เป็นคำที่ตรงกันกับคำทับศัพท์ภาษาจีนของชื่อร้านค้า เพื่อให้คนทั่วไปอ่านออกเสียงได้ง่ายในภาษาไทย และเพื่อสื่อถึงความเป็นคนจีนที่เป็นเจ้าของกิจการ และตัวอักษรจีนสะท้อนความเป็นสิริมงคล ตัวอย่าง “บันหลีเฮง” “แต่เฮียงอิว” “ตั้งฮั่วกิม” และตามด้วยอักษรจีน

2.3 การใช้คำไทยและคำอักษรจีน ตัวอย่าง “สหภัณฑ์” “นพพานิช” และตามด้วยอักษรจีน เป็นการตั้งชื่อร้านที่มีการใช้คำไทยที่มีความหมายในทางเจริญรุ่งเรืองในทางค้าขายร่วมกับอักษรจีนที่มีความหมายในทางสิริมงคล

3. การใช้คำทับศัพท์ภาษามลายู การตั้งชื่อร้านค้าโดยการใช้ชื่อบุคคลที่ใช้ภาษามลายูหรือภาษาอาหรับร่วมกับลักษณะกิจการ ตัวอย่าง

“ห้องเสื้อ อานาร์” “บุหรง อิสลาม” “ตัสนีมเบเกอร์” (TUSNEEMBAKERY) “ร้านดาหวัน”

4. การใช้คำไทยปนภาษาจีนและภาษาอังกฤษ เป็นการใช้คำทับศัพท์ภาษาจีน คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ และคำอักษรจีน รวมอยู่ด้วยกันในป้ายชื่อร้านค้า ตัวอย่าง



ภาพ 1 ชื่อร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา
ที่มา : ชนางลักษณ์ ขุนทอง, 2565



ภาพ 2 ชื่อร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา
ที่มา : ชนางลักษณ์ ขุนทอง, 2565

“อ่อง อาร์ท อาร์ท คาเฟ่ + คำอักษรภาษาจีน โดยมีคำภาษาจีนที่คำว่า “อ่อง” ซึ่งเป็นชื่อเจ้าของร้านค้า
“บริษัท ทรินสุตขนส่ง จำกัด ตามด้วยอักษรภาษาจีน และภาษาอังกฤษ HARINSUT TRANSPORT CO. LTD (BRANCH)



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

การใช้ภาษาในการตั้งชื่อร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา ปรากฏการใช้คำภาษาอังกฤษในการตั้งชื่อร้านค้า มากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นชื่อร้านอาหาร รองลงมาคือ การใช้คำภาษาไทยปนคำภาษาอังกฤษในการตั้งชื่อร้านค้า ส่วนใหญ่เป็นร้านอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นว่าภาษาอังกฤษมีอิทธิพลต่อการสร้างความน่าสนใจ แปลกใหม่ โดยการนำถ้อยคำภาษาของยุคสมัยใหม่ที่เป็นภาษาอังกฤษมาใช้ในการตั้งชื่อให้มีลักษณะเฉพาะ มีความทันสมัยนิยมและสามารถสื่อสารสากลได้

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและพฤติกรรมร่วมสมัยจากชื่อร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา

ร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา มีร้านค้าที่ยังคงลักษณะกิจการและคงชื่อตั้งเดิมจนถึงปัจจุบัน และร้านค้าที่มีการปรับเปลี่ยนใหม่ เช่น ปรับปรุงกิจการเดิมที่ใช้ชื่อร้านค้าเดิมให้เข้ากับยุคสมัยของผู้รับช่วงต่อกิจการจากรุ่นสู่รุ่น เปลี่ยนแปลงจากกิจการเดิมเป็นกิจการใหม่และปรับชื่อร้านค้าใหม่ หรือร้านค้าที่เกิดขึ้นมาใหม่โดยเจ้าของอาคารหรือห้องแถวในย่านนี้ได้ขายต่อหรือให้เช่าพื้นที่กับผู้ประกอบการใหม่ ๆ เปิดเป็นกิจการใหม่ ๆ ที่เพิ่งตั้งขึ้นไม่นาน ทำให้กิจการร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา มีการตั้งชื่อร้านค้าที่มีความเป็น “พลวัต” ทางภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลง สะท้อนสังคมอดีตและปัจจุบัน

ท่ามกลางค่านิยมความสมัยใหม่ที่มีเทคโนโลยีก้าวหน้า นวัตกรรมใหม่ ๆ นั้น ยังมีคนรุ่นใหม่ที่มีค่านิยม หรือรสนิยมอนุรักษ์ของเก่าหรือความเก่าคลาสสิกที่ยังคงจับต้องได้ในปัจจุบัน ทำให้คนรุ่นใหม่ได้ย้อนอดีตที่เคยทันสมัยในยุคหนึ่ง แต่เก่าหรือล้าสมัยในปัจจุบัน ที่ได้รับการอนุรักษ์ให้คงอยู่ หรือเจตนาสร้างขึ้นใหม่ในลักษณะย้อนยุค ทั้งในรูปแบบอาคารการกินสถานที่ อาคารบ้านเรือน สถาปัตยกรรม ประติมากรรม งานศิลปะ เป็นต้น ได้รับความนิยมมากขึ้นในปัจจุบัน เหล่านี้คือ “ความร่วมมือ” ที่เกิดจากคนรุ่นก่อนกับคนรุ่นใหม่ที่อยู่ร่วมกันได้อย่างลงตัว ดังนี้

1. ร้านค้าดั้งเดิมที่ได้รับการสืบทอด

ส่วนใหญ่เป็นร้านอาหารเก่าแก่ ของคนจีน คนไทย และมุสลิม เป็นร้านขายเครื่องดื่มสมัยใหม่ในรูปแบบคาเฟ่ โดยเจ้าของกิจการที่เป็นคนรุ่นใหม่ และกิจการที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะหลากหลายแขนง ร้านค้าเหล่านี้ตั้งอยู่ในตัวอาคารเก่าแก่ที่ได้รับการดูแลให้แข็งแรงคงเดิมอยู่ และอาคารที่ชำรุดทรุดโทรมได้มีการปรับปรุงซ่อมแซมใหม่ เพื่อเปิดเป็นร้านค้าต่าง ๆ ร้านค้าที่เป็นร้านอาหารดั้งเดิมและยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน ได้รับการสืบทอดจากทายาท ส่วนใหญ่เป็นร้านอาหารของชาวจีน มีทั้งร้านอาหารคาวหวาน มีชื่อร้านเป็นภาษาจีนเพื่อรักษาความดั้งเดิมที่มีคุณค่า และร้านค้าที่มีการปรับปรุงร้านค้า ปรับชื่อร้านค้าให้ทันสมัยขึ้น ร้านค้าที่ผสมผสานความดั้งเดิมของตัวอาคาร และปรับปรุงสูตรอาหาร เพิ่มเมนูอาหารให้น่าสนใจหลากหลายให้กับคนยุคใหม่ได้ลิ้มลองรสชาติดั้งเดิม และรสชาติตามความนิยมในบรรยากาศที่มีเสน่ห์ของเมืองเก่า ดังนี้

1.1 ร้านอาหารดั้งเดิมชาวไทยเชื้อสายจีนที่ได้รับการสืบทอด ตัวอย่าง

“ตั้งฮั่วกิม”

เป็นร้านที่ก่อตั้งโดยคุณฮั่วกิม แซ่ตั้ง ชาวจีนเชื้อสายแต้จิ๋ว เป็นเจ้าของต่อจากเพื่อนที่เปิดเป็นโรงแรมที่พักให้เช่ารูปแบบห้องแถวสี่ห้องยาวต่อกัน ชื่อว่า “เกี้ยว น้ำ จันทร” ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 6 ให้บริการเป็น ภายหลังกิจการโรงแรมปิดตัวลง คุณฮั่วกิม จึงเช่าอาคารต่อ เปิดเป็นร้านขายขนมหวาน ของเชื่อม และเปลี่ยนชื่อร้านเป็น “ตั้งฮั่ว กิม” ปัจจุบันในรุ่นที่ 3 คุณศิริพงษ์ สติวรกุล ทำเป็นร้านขายอาหารเช้า น้ำชา กาแฟ ซาลาเปา ขนมจีบสูตรจีนแต้จิ๋วและก๋วยเตี๋ยวหลอด และเป็นร้านสะสมของเก่า ที่เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชมและเก็บภาพแบบไม่เสียค่าใช้จ่ายได้อีกด้วย โดยมีชื่อเรียกกันโดยทั่วไปเป็นภาษาไทยที่ติดหูกว่าภาษาจีนจากห้องแถวที่เปิดร้านขายมีอยู่ 9 ห้อง ว่า “ขนมจีบ เจ้าเก่าเก่าห้อง”

“บ้านหลีเอง”

เป็นร้านไอศกรีมถั่วเขียวโบราณ ที่เปิดร้านมาเมื่ออายุ 90 ปี ที่ก่อตั้งโดยชาวจีนเดินทางมาจากเมืองจีนเข้ามาอยู่อาศัยบนถนนนางงาม และนำสูตรไอศกรีมที่ถนนนางงามโดยใช้สูตรที่นำติดตัวมาจากมณฑลฮกเกี้ยน ปัจจุบันเป็นรุ่นที่ 5 วิธีในการทำยังคงดั้งเดิมสืบทอดจากบรรพบุรุษ ผู้สืบทอดร้านค้ายังคงรักษาสูตรการทำไอศกรีมแบบดั้งเดิมไว้ไม่เปลี่ยนแปลง คือการใช้ถังไม้แบบเก่าในการปั่นไอศกรีม และยังใส่ใจในขั้นตอนการเลือกถั่วเขียวที่จะมาต้มอย่างพิถีพิถัน และได้ปรับปรุงรสชาติและเพิ่มรสใหม่ ๆ มีไอติมถั่วเขียว ไอติมไข่แข็ง ทรงเครื่อง ภูเขาไฟ หวานเย็นลิ้นจี่ ทรงเครื่องไข่แข็ง

“ร้านข้าวสตูเกียดพัง”

เป็นร้านค้าที่เปิดขายมาตั้งแต่ พ.ศ. 2480 ปัจจุบันได้รับการสืบทอดมาจนถึงรุ่นที่ 3 แล้ว เดิมทีผู้ก่อตั้งร้านชื่อ โกลัก เป็นชาวจีนไหหลำที่เดินทางมาทำมาหากินในเมืองสงขลา ได้ถ่ายทอดสูตรทำสตูหมูไก่ เมื่อครั้งที่เดินทางไปเป็นกูกู้ยู่บนเรือฝรั่ง ตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ให้แก่ “โกยิว” เจ้าของร้านเกียดพังรุ่นที่ 1 ซึ่งโกยิวได้นำเมนู “ข้าวสตู” มาปรับปรุงดัดแปลง



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

สูตรดั้งเดิม เพื่อให้ถูกปากคนท้องถิ่น ปรับปรุงรสชาติให้เข้ากับยุคสมัย และมีสูตรชาลาเปาที่มีชื่อเสียง เรียกกันว่า “ชาลาเปา ลูกใหญ่” ที่ได้รับความนิยม ทำให้ร้านเกิดฟังเป็นร้านอาหารคู่มือเมืองเก่าสงขลา

“ร้านอ่อง”

ก่อตั้งโดย นายเติกอี๊ว แซ่อ่อง (อ่องตระกูล) กับนางเจี้ยวเกี้ยว แซ่เล (เลชะกุล) ที่ย้ายถิ่นฐานมาจากมณฑลฮกเกี้ยน ประเทศจีน เดิมชื่อ “ร้านอ่อง เฮียบ ฮวด” นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ร้านอ่องเฮียบฮวด เปิดกิจการมาตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ. 2457 เป็นร้านขายเครื่องใช้ไม้สอย ปัจจุบันร้านอ่องเฮียบฮวด ได้ตกทอดมาถึงรุ่นที่ 3 นายสุขประดิษฐ์ สังข์สุวรรณ ทายาทที่รับช่วงต่อได้ปรับเปลี่ยนร้านค้าให้เป็นร้านกาแฟสไตล์ย้อนยุค

1.2 ร้านอาหารดั้งเดิมชาวไทยเชื้อสายมุสลิมที่ได้รับการสืบทอด ตัวอย่าง

“ร้านข้าวมันแกงไก่ ร้านบ้านกัปตัน”

เป็นร้านค้าขาย “ข้าวมันแกงไก่” มายาวนานกว่า 100 ปี โดยมี เรียกชื่อร้านกันโดยทั่วไปว่า บ้านกัปตัน (เจ้าของ) ได้รับสูตรตกทอดมาจากรุ่นคุณยาย คือ ชาวมุสลิมปักซ์ได้จะนิยมกินกันในตอนเช้า เรียก “นาซีดาซัง” เป็นอาหารที่อิมทอง ครบรส และราคาไม่แพง และร้านนี้ยังมีความโดดเด่นเรื่องขนมหวาน ได้แก่ ทองหยิบ ทองหยอด

2. ร้านค้าแนวใหม่ตามยุคสมัย

ปัจจุบันกระแสนิยมของคนยุคใหม่ในการท่องเที่ยวการพักผ่อนในรูปแบบคาเฟ่ มีร้านอาหารหรือคาเฟ่ต่าง ๆ ที่เป็นที่ยอดนิยมของคนรุ่นใหม่ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในย่านเมืองเก่าสงขลา โดยคนรุ่นใหม่ผู้ก่อตั้งมีร้านค้าเกิดขึ้นท่ามกลางสถานที่ บรรยากาศ สถาปัตยกรรมยุคเก่าที่ยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นว่านี่คือ ความร่วมสมัยเดียวกันของความเก่า-ใหม่ เข้ากันได้เป็นอย่างดี ตัวอย่าง

“Lyn's The Shanghai Cafe”

เป็นร้านอาหารกึ่งคาเฟ่ ที่ใช้บ้านเก่าที่มีอายุกว่า 200 ปี มีบรรยากาศแบบคลาสสิกผสมผสานกับสไตล์จีนเซี่ยงไฮ้ บ้านนี้มีประวัติศาสตร์เมื่อ 100 กว่าปีที่แล้วเป็นร้านขายส่งเครื่องกระป๋อง ชื่อร้าน “ลิ้ม ฮอง เชียง” (Lim Hong Chiang 1910) ตรงกับยุคของเซี่ยงไฮ้ก่อนที่กำลังจะปิดประเทศ เจ้าของร้านคนปัจจุบันตกแต่งร้านสไตล์จีน ด้านหน้าร้านเป็นสไตล์โมเดิร์นไซเนิส มีแก๊งจีนตั้งแต่สมัย รัชกาลที่ 3 มีหลุมหลบภัยที่ลูกค้าสามารถไปเดินไปขอชมได้ นอกจากนี้ ยังมีห้องให้เขาจัดแสดงผลงานศิลปะอีกด้วย

“บ้านโนนคร บูติกโฮเต็ล”

โรงแรมบูติก “เจ้าของดั้งเดิมเป็นคนไทยเชื้อสายศรีลังกาที่รับราชการทำงานในฐานะผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับโลหะวิทยาเหมืองแร่ ปัจจุบัน คุณดนัย โต๊ะเจ คนมุสลิม อดีตพนักงานต้อนรับแห่งสายการบินไทย รับซื้อตึกโบราณและปรับปรุงมาเป็นโรงแรม “บ้านโนนคร บูติกโฮเต็ล”

“A.E.Y. Space”

เดิมเป็นตึกแถวเก่าแก่ ที่คุณเอ๋ นายปรกรณ์ รุจิระวิไล เจ้าของคนปัจจุบัน รับซื้อมาเพื่อปรับปรุงเป็นที่อยู่อาศัยและเปิดพื้นที่บางส่วนให้เขาแสดงผลงานทางศิลปะและมีห้องฉายภาพยนตร์เล็ก ๆ ภายในบ้าน

The Apothecary of Singora : Apo store บ้านยาและร้านขายของ

เดิมเป็นร้านขายยา ปัจจุบันเจ้าของร้านเป็นคนรุ่นใหม่ได้ปรับเปลี่ยนเป็นร้านขายของที่ระลึก แต่ยังมีสินค้าที่ยาต้มและยาหม่อง สูตรเฉพาะของทางร้านจำหน่ายอยู่ นอกจากนี้ยังมีร้านที่เปิดพื้นที่ให้ศิลปินมาแสดงผลงานทางศิลปะ มีคาเฟ่เล็ก ๆ ภายในร้าน

“Dot. B”

เป็นร้านหนังสือที่อยู่ในตัวอาคารเก่าอายุ 80 ปี ที่เจ้าของเป็นคนรุ่นใหม่ที่รักการอ่านหนังสือ และเป็นเจ้าของร้าน ‘dot’ ร้านกาแฟเล็ก ๆ แล้วมาเปิดร้านหนังสือ ชื่อร้าน “Dot. B” ทำให้ย่านเมืองเก่าสงขลา มีร้านหนังสือที่มีอาคารเก่าแก่ที่มีเสน่ห์ กระตุ้นให้คนเมืองสงขลา รักการอ่านอีกแห่งหนึ่ง ปัจจุบันกำลังได้รับความนิยมในหมู่วัยรุ่นวัยเรียนแวะเวียนเข้ามาในร้านหนังสือแห่งนี้ในย่านเมืองเก่าสงขลา

ชื่อร้านค้าที่สะท้อนสังคมและพฤติกรรมร่วมสมัยของย่านเมืองเก่าสงขลา ที่มีร้านเก่าแก่ดั้งเดิมและร้านค้าใหม่ ๆ ส่งผ่านโดยคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ ทำให้เห็นยุคสมัยที่เปลี่ยนผ่าน แต่ยังคงร่วมสมัยเดียวกันได้จากการสืบทอดที่เกิดจากแนวคิดในการอนุรักษ์ ความรักในครอบครัว ความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ความคิดสร้างสรรค์ การรับกระแสนิยมของแต่ละยุคสมัยจากคนในชุมชน ทำให้เมืองเก่าสงขลา ยังคงมีชีวิตชีวา เป็นย่านการค้าที่คึกคักมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

อภิปรายผลการวิจัย

ร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา สะท้อนสังคมและพฤติกรรมของชาวสงขลาได้เป็นอย่างดี สื่อให้เห็นกลุ่มคนในชุมชนที่อยู่อาศัยร่วมกันของชาวไทย ชาวจีน และชาวมุสลิม มีวัดอาอาราม มีศาลเจ้า และมีมัสยิด ที่เป็นศูนย์รวมใจของคนในย่านเมืองเก่าสงขลาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ร้านค้าที่ยังคงความดั้งเดิม ทั้งชื่อร้านค้า ลักษณะกิจการ อาคาร และที่ตั้งของร้านค้าอยู่มาจนถึงปัจจุบัน โดยมีทายาทและผู้สืบทอดกิจการ ทายาทรุ่นใหม่ปรับเปลี่ยนลักษณะกิจการและชื่อร้านค้าให้ทันสมัยเพื่อดึงดูดกลุ่มลูกค้าที่มีความหลากหลาย เจ้าของร้านค้าเดิมขายต่อหรือให้คนรุ่นใหม่เข้าทำเป็นร้านค้าสมัยใหม่ ทำให้ร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลาที่มีทั้งร้านค้าเก่าแก่ดั้งเดิม ร้านค้ารูปแบบใหม่ประเภทคาเฟ่มากขึ้น ชื่อร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลาจึงสะท้อนพลวัตทางภาษาที่มีการใช้ถ้อยคำภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษามลายูอยู่ร่วมกันมาอย่างยาวนาน เมื่อกาลเวลาผ่านไป มีการเปลี่ยนแปลงทางภาษาในการตั้งชื่อร้านค้า มีการใช้ถ้อยคำตามความนิยมของคนรุ่นใหม่ที่ต้องการสร้างความแตกต่างและนำดึงดูดใจในการตั้งชื่อร้านค้ามากขึ้น แสดงให้เห็นความร่วมมือทางภาษา สังคม และวัฒนธรรม อันเป็นเสน่ห์ของย่านเมืองเก่าสงขลา

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาชื่อร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา ปรากฏลักษณะการตั้งชื่อร้านค้า มี 6 ลักษณะ ดังนี้

1. การตั้งชื่อบุคคลร่วมกับกิจการ พบมากที่สุด จำนวน 66 ชื่อ
2. การตั้งชื่อเฉพาะ ร่วมกับกิจการ จำนวน 37 ชื่อ
3. การตั้งชื่อกิจการ ร่วมกับที่ตั้งร้านค้า จำนวน 15 ชื่อ
4. การตั้งชื่อกิจการโดยเฉพาะ จำนวน 13 ชื่อ
5. การตั้งชื่อบุคคลโดยเฉพาะ จำนวน 10 ชื่อ
6. การตั้งชื่อเฉพาะอื่น ๆ จำนวน 9 ชื่อ

การใช้ภาษาในการตั้งชื่อร้านค้า มี 4 ลักษณะ ดังนี้ 1. การใช้ภาษาอังกฤษในการตั้งชื่อร้านค้า ที่พบมากที่สุด จำนวน 45 ชื่อ 2. การใช้ภาษาจีนในการตั้งชื่อร้านค้า จำนวน 42 ชื่อ 3. การใช้คำทับศัพท์ภาษามลายู จำนวน 33 ชื่อ 4. การใช้คำไทยปนภาษาจีนและภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ชื่อ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและพฤติกรรมร่วมสมัยจากร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลา มี 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ร้านค้าดั้งเดิมที่ได้รับการสืบทอด
2. ร้านค้าแนวใหม่ตามยุคสมัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จังหวัดสงขลาอยู่ในกระบวนการขับเคลื่อนให้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก และมีเป้าหมายเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์โลกด้านอาหารของยูเนสโก (UNESCO Creative Cities Network-UCCN) ร้านค้าในย่านเมืองเก่าสงขลาจึงเป็นข้อมูลทางภาษาและวัฒนธรรมอาหารได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาคำเรียกชื่ออาหารในย่านเมืองเก่าสงขลาโดยการศึกษาตามแนววรรคศาสตร์ชาติพันธุ์ ทำให้เข้าใจประวัติศาสตร์ของอาหารในสังคมและวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลา

เอกสารอ้างอิง

- จิระนันท์ พิตรปรีชา (บ.ก.). (2560). *สงขลาบ่อยาง แผ่นดินทองสองทะเล*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิมพ์ดี.
- จุฑาพรรณี ผดุงชีวิต. (2550). *วัฒนธรรม การสื่อสาร และอัตลักษณ์*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2557). *เอกภาวะในทฤษฎีสัจนิยมร่วมสมัย = Singularity in Contemporary Social Theories*. วิชาษา.
- นควัฒน์ สาระ. (2557). *การตั้งชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานี : ความสัมพันธ์ระหว่างชื่อร้านค้ากับวิถีชีวิตในชุมชน*. <https://madlab.cpe.ku.ac.th/TR2/?itemID=478198>.
- พงษ์ทัช จิตวิบูลย์และวันชัย ธรรมสังการ. (2562). พลวัตสังคมวัฒนธรรมกับมิติการพัฒนาชุมชนองค์กรร่วมในสังคมไทย. *วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ*, 11(2), 116-140.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

- สดใส ชันติวรพงศ์ (บ.ก.). (2557). คนเก่าเล่าเรื่องเมืองสงขลา: สีสันวันวานย่านเมืองเก่า. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- สังเคราะห์แสง และ a.e.y.SPACe. (2563, 11-27 กันยายน). ครอบครัวย่านเมืองเก่าสงขลา 2563. หนังสือพิมพ์ฉบับพิเศษ อัปเดตเรื่องราวของย่านเมืองเก่าสงขลา ปี พ.ศ. 2563, น. 1-9.
- สุเทพ สุนทรเกสัช. (2540). ทฤษฎีสังคมวิทยาร่วมสมัย : พื้นฐานแนวความคิดทฤษฎีทางสังคมและวัฒนธรรม. โกลบอลวิชั่น.
- Yee, Joyce, Akama, Yoko, Teerapong, Khemmiga, & Petrella, Viola. (2021) . *Creative and Cultural Districts in Thailand: Key Features of Songkhla Old Town*.
https://www.britishcouncil.or.th/sites/default/files/bc_creative_cultural_districts_in_thailand_online.pdf



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

มุมมองของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวต่ออิทธิพลของเยอรมันในตุรกี ตั้งแต่ช่วงปลาย
คริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงสงครามโลกครั้งที่ 1

King Vajiravudh's views towards German Influence in Turkey from the Late 19th
Century to World War I

วันที่รับ : 3 สิงหาคม 2567

วัศพล ธรรมรักษา*

วันที่แก้ไข : 10 พฤศจิกายน 2567

นักศึกษาลัทธิสุตวรรษที่ ๑๙ สาขาวิชาประวัติศาสตร์

วันที่ตอบรับ : 11 พฤศจิกายน 2567

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

*corresponding author e-mail: Wasapol.thum@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามุมมองของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีต่อการขยายอิทธิพลของเยอรมันในตุรกี หรือจักรวรรดิออตโตมัน ตั้งแต่ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงสงครามโลกครั้งที่ 1 และผลกระทบจากมุมมองดังกล่าวต่อการดำเนินนโยบายชาวนิยมของเยอรมันในสยามระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ซึ่งจะช่วยขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับมุมมองต่อเยอรมนีของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งงานวิชาการที่ผ่านมาจะเน้นศึกษาเฉพาะมุมมองของพระองค์ที่มีต่อการขยายอิทธิพลของเยอรมันในสยามเท่านั้น รวมทั้งช่วยขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของสยามในสงครามโลกครั้งที่ 1 ด้วย ผลการศึกษาพบว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีมุมมองต่อการขยายอิทธิพลของเยอรมันในตุรกีในแง่ลบ โดยทรงมองว่ากลุ่มยังเติร์กซึ่งยึดอำนาจการปกครองในตุรกีจากสุลต่านอับดุล ฮามิดที่ 2 ว่าเป็นเพียงหุ่นเชิดของเยอรมัน และการที่ตุรกีเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 นั้นตุรกีไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย เยอรมนีเป็นฝ่ายได้ประโยชน์เพียงฝ่ายเดียว มุมมองดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการโฆษณาชวนเชื่อของเยอรมันในสยาม ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ด้วย เนื่องจากทำให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงไม่เชื่อถือนายทหารสยามที่สำเร็จการศึกษาจากเยอรมนี รวมทั้งทรงมองว่าการเผยแพร่ข่าวสารฝ่ายเยอรมันเป็นความพยายามทำให้สยามกลายเป็นแบบตุรกี

คำสำคัญ: พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, ตุรกี, จักรวรรดิออตโตมัน, เยอรมนี, สงครามโลกครั้งที่ 1



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

King Vajiravudh's views towards German Influence in Turkey from the Late 19th Century to World War I

Received : 3 August 2024

Revised : 10 November 2024

Accepted : 11 November 2024

Wasapol Thumruksa*

Student, Doctor of Philosophy Program in History,
Faculty of Arts, Silpakorn University

*corresponding author e-mail: Wasapol.thum@gmail.com

Abstract

The objective of this academic article were to examine King Vajiravudh's views towards the expansion of German influence in Turkey or the Ottoman Empire during the period from the late 19th century to World War I and the impact of such views on German propaganda operations in Siam during World War I. This would help expand the knowledge about King Vajiravudh's views towards Germany, which past academic works focused only on his views towards the expansion of German influence in Siam. It would also help expand the knowledge about Siam's role in World War I. The results of this study indicated that King Vajiravudh had negative views towards the expansion of German influence in Turkey. He also viewed the Young Turks, who seized power in Turkey from Sultan Abdul Hamid II, as merely a German puppet. King Vajiravudh believed Turkey did not gain any benefits from its participation in World War I on the German side unlike Germany. Additionally, these views affected German propoganda operation in Siam during World War I because it caused King Vajiravudh to distrust Siamese military officers who graduated from Germany. King Vajiravudh also viewed the dissemination of German propoganda in Siam as an attempt to make Siam become like Turkey.

Keywords: King Vajiravudh, Turkey, Ottoman Empire, Germany, World War I



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

บทนำ

งานศึกษามุมมองของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวต่อเยอรมนีในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 ที่ผ่านมามีได้แก่ งานของสมพล ศิลปวุฒิ (2515) เรื่อง “บทบาทของประเทศไทยในการเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง และผลที่ประเทศไทยได้รับ” งานของสุจิตรา ศิริโปล์ (2528) เรื่อง “พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับสงครามโลกครั้งที่ 1” และงานของโรจน์ จินตมาศ (2531) เรื่อง “แนวความคิดของผู้นำไทยเรื่อง “ชาติ” กับการเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 ของไทย” ต่างมุ่งเน้นไปที่การศึกษามุมมองของพระองค์ต่อความพยายามขยายอิทธิพลของเยอรมันในสยาม ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 โดยใช้หลักฐานที่สำคัญได้แก่ พระราชหัตถเลขาส่วนพระองค์ถึงพระองค์เจ้าจรัญศักดิ์กฤชดาการ ฉบับลงวันที่ 7 ตุลาคม ค.ศ. 1914 และจดหมายลับพระยาบุรีนรราชฤทธิ์ถึงหลวงภาษาปริวรรต อุปทูตสยามประจำกรุงโตเกียว ในการอธิบายว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงไม่นิยมเยอรมันมาตั้งแต่ก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 เนื่องจากทรงเห็นว่าเยอรมนีมีความพยายามขยายอิทธิพลในสยาม ไม่ต่างจากอังกฤษและฝรั่งเศส มาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เช่น เยอรมนีได้ขอพระราชทานเกาะสีชังหรือเกาะอื่น ๆ เกาะใดเกาะหนึ่งเป็นที่ตั้งสถานีเชื้อเพลิง และถ้าพระราชทานมิได้ก็จะขอซื้อหรือเช่าแทน เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่พระราชทานพระบรมราชานุญาต บริษัทนอร์ดคอยเซอร์ลอยด์ของเยอรมันก็ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตนำเรือบรรทุกเชื้อเพลิง 2 ลำไปจอดไว้ที่เกาะสีชังแทน ซึ่งกรณีนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งขณะนั้นดำรงพระราชอิสริยยศสยามมกุฎราชกุมารได้กราบบังคมทูลคัดค้าน เนื่องจากทรงพระวิตกว่าเรือเหล่านี้จะถูกใช้ขึ้นแหล่งเติมเชื้อเพลิงเรือรบเยอรมันด้วย ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อมีการเจรจาแก้ไขสนธิสัญญาเกี่ยวกับสิทธิสภาพนอกอาณาเขต เยอรมนีก็ตั้งเงื่อนไขว่าสยามจะต้องอนุญาตให้เยอรมนีตั้งสถานีวิทยุโทรเลขในแหลมมลายู เมื่อสยามให้คำตอบว่าสยามมีสถานีวิทยุโทรเลขของสยามเองอยู่แล้ว หากเยอรมนีต้องการจะใช้ก็อนุญาตให้เยอรมนีใช้ได้ เยอรมนีก็ไม่ยอมรับ นอกจากนี้เยอรมนียังมีความพยายามเข้ามาควบคุมกิจการต่าง ๆ ของสยาม เช่น ยื่นข้อเสนอไม่ให้สยามส่งนักเรียนทหารไปศึกษาที่ประเทศอื่นนอกจากเยอรมนี ขอให้สยามรับรองว่าจะไม่ไล่ชาวเยอรมันออกจากราชอาณาจักร ถ้าแม้ชาวเยอรมันคนใดลาออก ก็ขอให้รับรองว่าจะจ้างชาวเยอรมันมาทำหน้าที่แทน ขอให้จ้างชาวเยอรมันเป็นที่ปรึกษากฎหมายในคดีความที่มีคนเยอรมันเป็นโจทก์หรือจำเลย เป็นต้น ซึ่งข้อเสนอเหล่านี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมองว่าสยามไม่อาจยอมรับได้ เพราะถ้ายอมรับก็เท่ากับสยามตกเป็นรัฐในอารักขา (Protectorate) ของเยอรมัน เป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ขึ้นใน ค.ศ. 1914 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระทัยเอนเอียงเข้าข้างฝ่ายสัมพันธมิตร แม้ในช่วงต้นสงคราม สยามจะประกาศตัวเป็นกลางก็ตาม (สมพล ศิลปวุฒิ, 2515, น. 36-40; สุจิตรา ศิริโปล์, 2528, น. 25 - 28)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพระราชนิพนธ์เรื่องอื่น ๆ ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ผู้เขียนพบว่าความพยายามขยายอิทธิพลของเยอรมันในประเทศอื่น ๆ รวมทั้งตุรกี หรือจักรวรรดิออตโตมัน (Ottoman Empire) ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 ก็มีส่วนทำให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงไม่นิยมเยอรมันด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะกรณีของตุรกีนั้นเป็นกรณีที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึงในพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ หลายครั้ง เช่น ในพระราชนิพนธ์เรื่อง “เหตุใดตุรกีจึงรบด้วย” เรื่อง “อย่าผลอ” เรื่อง “อำนาจคือธรรม” เป็นต้น และยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้พระองค์ทรงต่อต้านข่าวสารโฆษณาชวนเชื่อของเยอรมัน ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ด้วย

วัตถุประสงค์ของบทความนี้ต้องการศึกษามุมมองของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อความพยายามขยายอิทธิพลของเยอรมันในตุรกี ตั้งแต่ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 จนถึงเวลาที่ตุรกีเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 โดยอยู่ฝ่ายเดียวกับเยอรมนีใน ค.ศ. 1914 และผลกระทบของมุมมองดังกล่าวต่อการโฆษณาชวนเชื่อของเยอรมันในสยาม ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ซึ่งเป็นประเด็นที่ยังไม่มีการศึกษามาก่อน จะช่วยขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและบทบาทของสยามในสงครามโลกครั้งที่ 1 ให้ลุ่มลึกมากขึ้น

การขยายอิทธิพลของเยอรมันในตุรกี ตั้งแต่ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงสงครามโลกครั้งที่ 1

หลังจากเยอรมนีสามารถรวมประเทศได้สำเร็จเมื่อ ค.ศ. 1871 นโยบายต่างประเทศของเจ้าชายออตโต ฟอน บิสมาร์ค (Otto von Bismarck) อัครมหาเสนาบดีของเยอรมันในช่วงแรก ๆ จะให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศเยอรมนีก่อน โดยการโดดเดี่ยวฝรั่งเศส อดีตคู่แข่งสงครามในสงครามฝรั่งเศส-ปรัสเซีย (Franco-Prussian War) ไม่ให้



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

กลับมาแก้แค้นเยอรมนีได้ ขณะเดียวกันก็หลีกเลี่ยงการเป็นศัตรูกับอังกฤษ โดยหลีกเลี่ยงการแสวงหาอาณานิคม ไม่ไปขัดผลประโยชน์ทางทะเลของอังกฤษ อย่างไรก็ตาม แม้เยอรมนียังไม่มีนโยบายขยายอิทธิพลออกไปนอกภูมิภาคยุโรปรวมทั้งตุรกี แต่บิสมาร์คก็เห็นว่าขณะนั้นตุรกีกำลังอยู่ในสภาพอ่อนแอ และมีประเทศมหาอำนาจยุโรป 2 ประเทศคือออสเตรีย-ฮังการีและรัสเซีย ที่ต้องการแผ่อิทธิพลเข้าไปในคาบสมุทรบอลข่านซึ่งขณะนั้นอยู่ภายใต้การปกครองของตุรกี บิสมาร์คจึงเชิญออสเตรีย-ฮังการีและรัสเซีย มาเป็นภาคีร่วมกับเยอรมนีในสนธิสัญญาสามจักรพรรดิ (League of the Three Emperors) ใน ค.ศ. 1873 เพื่อรักษาดุลแห่งอำนาจในคาบสมุทรบอลข่าน รวมทั้งโคตเคียวฝรั่งเศสด้วย (ศตวรรษที่ 19, พงษ์พงศ์, 2547, น. 249-251)

ต่อมาเกิดวิกฤตการณ์ในคาบสมุทรบอลข่าน ซึ่งมีที่มาจากกาที่ชนชาติต่าง ๆ ในคาบสมุทรบอลข่าน เช่น บัลแกเรีย โรมานีเย เซิร์บ ฯลฯ ต้องการแยกตัวเป็นอิสระจากการปกครองของตุรกี (หลวงวิจิตรวาทการ, 2547, น. 1472 - 1473) บิสมาร์คจึงเชิญผู้แทนของออสเตรีย-ฮังการี และรัสเซีย มาประชุมกันที่กรุงเบอร์ลินในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1876 เพื่อกำหนดมาตรการบีบบังคับตุรกีให้ปฏิรูปการปกครองในคาบสมุทรบอลข่าน ต่อมาอังกฤษและฝรั่งเศสได้เข้ามาร่วมกำหนดมาตรการต่อตุรกีด้วย แต่มีรายงานว่าสุลต่านอับดุล ฮามิดที่ 2 (Abdul Hamid II) ของตุรกีได้พระราชทานรัฐธรรมนูญแล้ว และกำลังดำเนินการปฏิรูปการปกครองของตุรกีอยู่ ผู้แทนของประเทศมหาอำนาจยุโรปต่าง ๆ จึงเดินทางกลับ อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมาประเทศมหาอำนาจเห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของตุรกียังไม่เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ จึงเรียกร้องให้ดำเนินการแก้ไข แต่ตุรกีปฏิเสธ ประกอบกับเกิดเหตุการณ์สังหารหมู่ชาวบัลแกเรียมากกว่า 10,000 คน รัสเซียจึงประกาศสงครามกับตุรกีเมื่อวันที่ 24 เมษายน ค.ศ. 1877 โดยใช้ข้ออ้างว่าเพื่อปกป้องชาวสลาฟในคาบสมุทรบอลข่าน ตุรกีเป็นฝ่ายแพ้สงคราม ถูกบีบบังคับให้ต้องทำสนธิสัญญาซานสเตฟาโน (Treaty of San Stefano) กับรัสเซียเมื่อวันที่ 3 มีนาคม ค.ศ. 1878 โดยตุรกียอมเสียดินแดนทางตะวันออกของประเทศบางส่วนให้รัสเซีย รวมทั้งต้องจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามจำนวนมาก ตุรกีก็ต้องผ่อนปรนความเข้มงวดในการปกครองชนกลุ่มน้อยต่างๆ นอกจากนี้ยังต้องให้เอกราชแก่บัลแกเรีย โรมานีเย เซอร์เบีย และมอนเตเนโกรด้วย อย่างไรก็ตาม ประเทศมหาอำนาจยุโรปอื่น ๆ โดยเฉพาะอังกฤษและออสเตรีย-ฮังการี เห็นว่าเงื่อนไขของสนธิสัญญาซานสเตฟาโนจะส่งผลให้รัสเซียมีอิทธิพลในคาบสมุทรบอลข่านมากเกินไป มีผลกระทบต่อดุลแห่งอำนาจในยุโรปตะวันออก จึงมีการจัดการประชุมประเทศมหาอำนาจยุโรปเพื่อทบทวนสนธิสัญญาซานสเตฟาโนเรียกว่าการประชุมใหญ่แห่งเบอร์ลิน (Congress of Berlin) ระหว่างวันที่ 13 มิถุนายนถึงวันที่ 13 กรกฎาคม ค.ศ. 1878 แม้การประชุมดังกล่าวจะส่งผลให้อิทธิพลของรัสเซียถูกจำกัดลง แต่ตุรกีก็ยังคงสูญเสียดินแดนในยุโรปไปเกือบทั้งหมด ต่อมาในช่วงต้นทศวรรษ 1880 ฝรั่งเศสและอังกฤษก็ขยายอำนาจเข้าไปยึดครองดินแดนของตุรกีในแอฟริกาเหนือ ได้แก่ ตูนิเซียและอียิปต์ตามลำดับ การที่ตุรกีถูกประเทศมหาอำนาจยุโรปหลายประเทศคุกคามอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สุลต่านอับดุล ฮามิดที่ 2 หันไปสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเยอรมนีเพื่อถ่วงดุลอำนาจกับประเทศมหาอำนาจยุโรปอื่น ๆ เยอรมนีจึงเริ่มเข้ามามีอิทธิพลในตุรกีตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษ 1880 และใน ค.ศ. 1889 เยอรมนีก็ได้รับสัมปทานการสร้างทางรถไฟจากเมืองคอนยา (Konya) บริเวณช่องแคบบอสฟอรัสไปยังอ่าวเปอร์เซีย เรียกชื่อว่าทางรถไฟเบอร์ลิน-แบกแดด (Berlin-Baghdad Railway) ต่อมา ไกเซอร์วิลเลียมที่ 2 (William II) ก็ได้เสด็จประพาสกรุงคอนสแตนติโนเปิล เมืองดามัสกัส และนครเยรูซาเลม ใน ค.ศ. 1898 ด้วย (ปริชา ศรีวัลย์, 2546, น. 169; สัญชัย สุวังบุตร; อนันต์ชัย เลหาพะพันธุ์, 2562, น. 502 - 508)

ใน ค.ศ. 1908 เกิดการปฏิวัติในตุรกี โดยกลุ่มยังเติร์ก (Young Turks) ซึ่งต้องการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญแบบตะวันตก ได้ขับไล่สุลต่านอับดุล ฮามิดที่ 2 ออกจากตำแหน่ง และแต่งตั้งพระอนุชาเป็นสุลต่านเมห์เหม็ดที่ 5 (Mehmed V) แทน อย่างไรก็ตาม สุลต่านเมห์เหม็ดที่ 5 ทรงไม่มีอำนาจในการปกครองอย่างแท้จริง ทรงเป็นเพียงหุ่นเชิดของรัฐบาลยังเติร์กนำโดยเอนเวอร์ ปาชา (Enver Pasha) เท่านั้น ความวุ่นวายทางการเมืองในตุรกีส่งผลให้ออสเตรีย-ฮังการีฉวยโอกาสเข้ายึดครองบอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา เพื่อป้องกันการขยายตัวของขบวนการรวมกลุ่มชาติสลาฟ (Pan-Slavism) ที่มีเซอร์เบียเป็นผู้นำ รัสเซียและเซอร์เบียเรียกร้องให้ออสเตรีย-ฮังการีถอนตัวจากบอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา นำไปสู่วิกฤตการณ์บอสเนีย (Bosnian Crisis) อย่างไรก็ตาม เยอรมนีได้แสดงท่าทีสนับสนุนออสเตรีย-ฮังการี ขณะที่รัสเซียไม่พร้อมทำสงคราม สุดท้ายรัสเซียและเซอร์เบียจึงต้องยอมรับการผนวกดินแดนบอสเนียและเฮอร์เซโกวีนาโดยออสเตรีย-ฮังการี หลังจากนั้นตุรกียังคงสูญเสียดินแดนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่ออิตาลีประกาศสงครามกับตุรกีใน ค.ศ. 1911



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

และเข้ายึดครองลิเบีย ต่อมาใน ค.ศ. 1912 ก็เกิดสงครามบอลข่าน (Balkan Wars) ส่งผลให้ตุรกีสูญเสียดินแดนในยุโรปเพิ่มเติม เหลือเพียงพื้นที่บริเวณคาบสมุทรชัตลจา (Chatalja) และคาบสมุทรกาลลิโพลี (Gallipoli) เท่านั้น การที่ตุรกีไม่สามารถปกป้องดินแดนของตนเองได้ ยิ่งส่งผลให้รัฐบาลยังเติร์กกระชับความสัมพันธ์กับเยอรมนีมากขึ้น รวมทั้งความร่วมมือทางทหารด้วย โดยเยอรมนีตกลงจะช่วยปรับปรุงกองทัพตุรกีให้เข้มแข็งขึ้น (ปริชา ศรีวาลัย, 2546, น. 167-168; สัญชัย สุวังบุตร; อนันต์ชัย เลาะห์พันธุ์, 2562, น. 510-513)

เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ขึ้นใน ค.ศ. 1914 โดยมีชนวนเหตุมาจากการลอบปลงพระชนม์อาร์ชดั๊กฟรานซิสเฟอर्डินานด์ (Archduke Francis Ferdinand) รัชทายาทของออสเตรีย-ฮังการี เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน ค.ศ. 1914 ตุรกีซึ่งขณะนั้นต้องพึ่งพาเยอรมนีในด้านเศรษฐกิจและการทหารอย่างมาก ยังไม่ได้เข้าร่วมสงครามในทันที แต่ตุรกีได้ทำสนธิสัญญาลับกับเยอรมนีเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม ค.ศ. 1914 มีข้อตกลงว่าตุรกีจะเข้าร่วมสงครามอยู่ฝ่ายเดียวกับเยอรมนี ถ้ารัสเซียให้การสนับสนุนเซอร์เบีย และในกรณีที่กรีซเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตร เมื่อเยอรมนีชนะสงครามแล้ว ตุรกีก็จะได้หมู่เกาะต่าง ๆ ของกรีซในทะเลเอเจียน รวมทั้งเกาะครีต (Crete) เป็นการตอบแทน ต่อมาในวันที่ 10 สิงหาคม ค.ศ. 1914 มีเรือรบเยอรมัน 2 ลำคือเรือลาดตระเวนเกอเบน (Goeben) และเรือลาดตระเวนเบรสเลา (Breslau) หลบหนีการไล่ล่าของกองเรืออังกฤษเข้ามาในน่านน้ำตุรกีซึ่งขณะนั้นยังดำเนินนโยบายเป็นกลาง แต่ตุรกีกลับไม่ยอมยึดเรือรบเยอรมันทั้ง 2 ลำตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ และยังทำเอกสารปลอมว่าตุรกีได้ซื้อเรือรบดังกล่าวจากเยอรมนีแล้ว หลังจากนั้นในช่วงปลายเดือนตุลาคม ค.ศ. 1914 เรือรบดังกล่าวได้แล่นไปโจมตีเมืองต่าง ๆ ของรัสเซียริมชายฝั่งทะเลดำ ส่งผลให้รัสเซียประกาศสงครามกับตุรกีเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน ค.ศ. 1914 ต่อมาอังกฤษและฝรั่งเศสก็ประกาศสงครามกับตุรกีเช่นกัน (ปริชา ศรีวาลัย, 2548, น. 88-90; สัญชัย สุวังบุตร; อนันต์ชัย เลาะห์พันธุ์, 2562, น. 513-514)

มุมมองของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวต่อการขยายอิทธิพลของเยอรมันในตุรกี ตั้งแต่ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงสงครามโลกครั้งที่ 1

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีมุมมองต่อการปฏิวัติยังเติร์ก (Young Turk Revolution) ในแง่ลบ โดยในพระราชนิพนธ์เรื่อง “อำนาจคือธรรม” ที่พระราชนิพนธ์ขึ้นใน ค.ศ. 1917 ก่อนสยามจะเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 ไม่นาน โดยทรงใช้พระนามแฝงว่า “รามจิตติ” ทรงอธิบายว่าการปฏิวัติยังเติร์กในมุมมองของพระองค์มีเยอรมนีอยู่เบื้องหลังทั้งหมด โดยทรงมองว่า เยอรมนีเป็นผู้ส่งเอนเวอร์ ปาชา เข้าไปเป็นผู้ชักชวนนายทหารหนุ่มในกองทัพตุรกีซึ่งเคยได้รับการศึกษาจากเยอรมนีมาก่อน จัดตั้งเป็นกลุ่มยังเติร์กทำการโค่นล้มสุลต่านอับดุล ฮามิดที่ 2 เนื่องจากสุลต่านอับดุล ฮามิดที่ 2 ไม่ยินยอมให้เยอรมนีสร้างทางรถไฟเบอร์ลิน-แบกแดด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์ของเยอรมันในการแข่งขันกับอังกฤษ ส่งผลให้เยอรมนีไม่พอใจ คิดกำจัดสุลต่านอับดุล ฮามิดที่ 2 และนำกลุ่มยังเติร์กที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมองว่าเป็นหุ่นเชิดของเยอรมัน ขึ้นปกครองตุรกีแทน (รามจิตติ, 2460, น. 69-70)

จะเห็นว่าเนื้อหาของพระราชนิพนธ์ดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างทางรถไฟเบอร์ลิน-แบกแดดไม่ตรงกับข้อเท็จจริง เนื่องจากเยอรมนีได้รับสัมปทานการสร้างทางรถไฟดังกล่าวในรัชสมัยของสุลต่านอับดุล ฮามิดที่ 2 และการดำเนินนโยบายของตุรกีในการกระชับสัมพันธ์กับเยอรมนี เพื่อถ่วงดุลประเทศมหาอำนาจยุโรปอื่น ๆ ก็เริ่มต้นขึ้นในรัชสมัยสุลต่านอับดุล ฮามิดที่ 2 เช่นกัน และรัฐบาลยังเติร์กก็ได้สานต่อนโยบายดังกล่าว ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศจากรัชสมัยของสุลต่านอับดุล ฮามิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญแต่อย่างใด (สัญชัย สุวังบุตร และอนันต์ชัย เลาะห์พันธุ์, 2562, น. 508-513)

การที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมองว่ารัฐบาลยังเติร์กเป็นหุ่นเชิดของเยอรมนี ต่างจากสุลต่านอับดุล ฮามิดที่ 2 ทั้งที่มีนโยบายต่างประเทศที่มุ่งเน้นการกระชับสัมพันธ์กับเยอรมนี เพื่อถ่วงดุลประเทศมหาอำนาจยุโรปอื่น ๆ เหมือนกัน อาจมีสาเหตุมาจากมุมมองส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์เรื่อง “เหตุใดตุรกีจึงรบด้วย” ซึ่งพระราชนิพนธ์ขึ้นใน ค.ศ. 1914 หลังตุรกีเข้าร่วมสงครามไม่นาน โดยทรงใช้พระนามแฝงว่า “อศวพาหุ” ว่าการที่ตุรกีเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 โดยอยู่ฝ่ายเดียวกับเยอรมนีนั้น เยอรมนีเป็นฝ่ายได้ประโยชน์เพียงฝ่ายเดียว สามารถใช้ตุรกีตั้งกำลังรบบางส่วนของฝ่ายสัมพันธมิตรที่กำลังทำศึกกระหนาบเยอรมนีออกไปได้ และตุรกีก็อาจช่วยขับ



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

โล่อังกฤษออกจากอียิปต์ ตัดเส้นทางลำเลียงของอังกฤษที่จะใช้ติดต่อกับอินเดียผ่านคลองสุเอซได้ ขณะที่ฝั่งตริกก็นั้นทรงมองว่าไม่ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมสงครามเลย รัฐบาลยังเติร์กเข้าร่วมสงครามเพียงเพราะถูกเยอรมนียุยงเท่านั้น และถ้าสุลต่านอับดุล ฮามิตที่ 2 ยังทรงเป็นผู้ปกครองของตริกก็อยู่ ก็จะไม่ทรงดำเนินนโยบายต่างออกไป ไม่ทรงหลงเชื่อคำยุยงของเยอรมันง่าย ๆ (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2560, น. 219-227)

สาเหตุที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเชื่อว่าหากสุลต่านอับดุล ฮามิตที่ 2 ยังทรงปกครองอยู่ จะดำเนินนโยบายต่างประเทศต่างจากรัฐบาลยังเติร์ก จะไม่ทรงนำตริกเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 ตามคำยุยงของเยอรมัน ผู้เขียนเชื่อว่า มี 2 เหตุผล คือ

1. อิทธิพลจากแนวพระราชดำริทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงนิยมระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มากกว่าระบอบการปกครองแบบอื่น ๆ แม้จะทรงสำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศก็ตาม ส่งผลให้ทรงมีมุมมองในแง่ลบต่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปเป็นระบอบการปกครองแบบอื่น ๆ เช่น ระบอบสาธารณรัฐ ระบอบสังคมนิยม เป็นต้น (มีทนา เกษมกล, 2518, น. 87) นอกจากนี้ในช่วงต้นรัชสมัยของพระองค์ ยังเกิดเหตุการณ์กบฏ ร.ศ. 130 (Palace Revolt of 1912) ขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1912 หลังการปฏิวัติยังเติร์กในตริกประมาณ 4 ปี โดยผู้ก่อการเป็นคณะนายทหารหนุ่มของสยามที่ได้ศึกษาแนวคิดทางการเมืองของต่างประเทศ จนนำไปสู่ความต้องการเปลี่ยนแปลงการปกครอง แต่ความพยายามก่อกบฏประสบความล้มเหลว เนื่องจากสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ซึ่งขณะนั้นทรงดำรงตำแหน่งเป็นเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบกและผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์ ทรงทราบข่าวเสียก่อน นำไปสู่การดำเนินการจับกุมผู้ร่วมก่อการกบฏได้ทั้งหมด (เทพ บุญตานนท์, 2559, น. 65-67) เหตุการณ์นี้อาจส่งผลให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีมุมมองด้านลบต่อกลุ่มยังเติร์กของตริกไปด้วย รวมทั้งทรงมองว่าการที่ตริกดำเนินนโยบายที่ทรงเห็นว่าผิดพลาดนั้น เกิดจากกลุ่มยังเติร์กได้ขึ้นมากปกครองตริกแทนสุลต่านอับดุล ฮามิตที่ 2

2. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทอดพระเนตรหนังสือที่พลเอกฟรีดริช ฟอน แบร์นฮาร์ดตี (Friedrich von Bernhardi) นักการทหารเยอรมันแต่งขึ้นชื่อ “Germany and the Next War” (ร่างจดหมายพระยาบุรุษรัตนราชพัลลภในพระองค์ ถึงหลวงภาษาปริวรรต อุปทูตตริกฯ การ ณ กรุงโตเกียว (หมาย “ลับ”), ม.ป.ป., อ้างถึงใน สมพล ศิลปวุฒิ, 2515, น. 230) ซึ่งมีเนื้อหาเป็นข้อเสนอแนะแนวทางเตรียมตัวทำสงครามของเยอรมนี หนึ่งในนั้นคือการเป็นพันธมิตรกับตริก เนื่องจากพลเอกแบร์นฮาร์ดตีเห็นว่าตริกสามารถตัดกำลังของอังกฤษในอียิปต์ รวมทั้งตัดเส้นทางลำเลียงผ่านคลองสุเอซได้ (Bernhardi, 1914, p. 101) อาจเป็นที่มาที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมองว่าการที่เยอรมนีเข้าไปมีอิทธิพลในตริก เป็นแผนขยายอำนาจของเยอรมนีแต่แรก และเยอรมนีเป็นฝ่ายได้ประโยชน์อย่างมากจากการเข้าร่วมสงครามของตริก ขณะที่ทรงมองว่าตริกไม่ได้ประโยชน์อะไร

ผลกระทบจากมุมมองของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวต่อการขยายอิทธิพลของเยอรมันในตริก ที่ส่งผลต่อการโฆษณาชวนเชื่อของเยอรมันในสยาม ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1

เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ขึ้นใน ค.ศ. 1914 แม้สยามจะประกาศวางตัวเป็นกลาง แต่ก็มีกระแสแพร่ข่าวสารโฆษณาชวนเชื่อจากประเทศคู่สงครามเข้ามาในสยามอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม ฝ่ายสัมพันธมิตรมีความได้เปรียบในการโฆษณาชวนเชื่อในสยามมากกว่าเยอรมนี เนื่องจากดินแดนโดยรอบสยามล้วนแต่เป็นอาณานิคมของอังกฤษและฝรั่งเศส นอกจากนี้สายโทรเลขของเยอรมันยังถูกตัดขาดด้วย การส่งข่าวทางโทรเลขเข้ามาในสยามต้องใช้สายโทรเลขของฝ่ายสัมพันธมิตร การส่งข่าวของฝ่ายสัมพันธมิตรเข้ามาในสยามจึงทำได้สะดวกกว่าข่าวของเยอรมัน (โรจน์ จินตมาศ, 2531, น. 63-64; สมพล ศิลปวุฒิ, 2515, น. 60)

นอกจากฝ่ายสัมพันธมิตรจะส่งข่าวสารเข้ามาในสยามได้สะดวกกว่าแล้ว หนังสือพิมพ์ของฝ่ายสัมพันธมิตรในสยามยังมีจำนวนมากกว่าหนังสือพิมพ์เยอรมันด้วย โดยในช่วงเวลาที่สงครามโลกครั้งที่ 1 เริ่มต้นขึ้นนั้น ในกรุงเทพฯ มีหนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษจำนวน 3 ฉบับ แต่ไม่มีหนังสือพิมพ์เยอรมันเลย ต่อมาในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1914 ชาวเยอรมันในสยามได้



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ดำเนินการจัดตั้งหนังสือพิมพ์อุมเชา (Umschau) ขึ้นเพื่อเผยแพร่ข่าวสารฝั่งเยอรมัน แต่สื่อฝั่งเยอรมันก็ยังมีจำนวนน้อยกว่าของฝ่ายสัมพันธมิตร (เฮลล์, 2560, น. 42)

มุมมองส่วนบุคคลของชนชั้นนำสยามที่ส่วนใหญ่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายสัมพันธมิตรยังเป็นอุปสรรคอีกอย่างหนึ่งในการดำเนินงานโฆษณาชวนเชื่อของเยอรมัน การที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีมุมมองด้านลบต่อการปฏิบัติยังเติร์กและอิทธิพลของเยอรมันในตุรกี ก็ส่งผลกระทบต่อการใช้โฆษณาชวนเชื่อของเยอรมันในสยาม ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 หลายด้านดังนี้

1. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงไม่เชื่อถือนายทหารของสยามที่สำเร็จการศึกษาจากเยอรมนี รวมทั้งทรงไม่พอพระทัยที่นายทหารเหล่านี้แสดงท่าทีนิยมเยอรมันด้วย ส่งผลให้เยอรมนีไม่สามารถพึ่งพานายทหารสยามเหล่านี้ในการช่วยเผยแพร่ข่าวสารฝ่ายเยอรมันได้ เนื่องจากไม่ได้รับความเชื่อถือ เห็นได้จากที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปรารภในพระราชหัตถเลขาส่วนพระองค์ถึงนายเมย์นาร์ด วิลโลบี คอลเชสเตอร์-วิมซ (Maynard Willoughby Colchester - Wemyss) พระสหายชาวอังกฤษตอนหนึ่งว่า “... ฉันไม่รู้ว่าการศึกษาของเยอรมันมีคุณภาพเป็นอย่างไร แต่ฉันรู้สึกหงุดหงิดมากที่สังเกตเห็นว่านักเรียนสยามที่ได้รับการศึกษาจากเยอรมนีส่วนใหญ่นิยมเยอรมันอย่างไม่ลืมหูลืมตาเพียงใด...” (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2552, น. 52)

2. การเผยแพร่ข่าวสารโฆษณาชวนเชื่อของเยอรมันถูกพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมองว่าเป็นความพยายามทำให้สยามกลายเป็นแบบตุรกี ส่งผลให้การโฆษณาชวนเชื่อของเยอรมันดำเนินการได้ลำบากมากขึ้น เห็นได้จากกรณีที่ชาวเยอรมันในสยามได้ตีพิมพ์หนังสือ “กาลรบใหญ่ในยุโรป ฉบับพิเศษ เรียบเรียงตามรายงานแลข่าวของเยอรมัน เล่มสาม” ออกเผยแพร่ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1914 มุ่งนำเสนอข่าวชัยชนะของกองทัพเยอรมันในสมรภูมิต่าง ๆ โดยเฉพาะในแนวรบด้านตะวันออกที่กองทัพเยอรมันกำลังทำการรบกับรัสเซียอยู่ เพื่อให้ชาวสยามเกิดความนิยมเยอรมัน เชื่อมั่นว่าเยอรมันจะชนะสงคราม (*กาลรบใหญ่ในยุโรป ฉบับพิเศษ เรียบเรียงตามรายงานแลข่าวของเยอรมัน เล่มสาม*, 2457) ปรากฏว่าเมื่อมีผู้นำหนังสือดังกล่าวไปให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทอดพระเนตร พระองค์ก็ทรงมีพระราชหัตถเลขาเรื่อง “อย่าผล่อ” พระราชทานไปเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ไทย โดยทรงใช้พระนามแฝงว่า “รามจิตติ เสือป่าหลวง ร.อ.” ทรงแสดงความไม่พอพระทัยที่ชาวสยามไปรับแจกหนังสือข่าวของฝ่ายเยอรมัน และในช่วงท้ายของพระราชนิพนธ์ดังกล่าว พระองค์ได้ทรงเตือนสติชาวสยามไม่ให้เชื่อถือหนังสือของเยอรมันเล่มดังกล่าว “เพราะถ้าไม่เห็นยวสติสัมปะชัญญะไว้ให้ดีก็จักกลายเป็นตุรกีไปอีกเมือง 1” (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2560, น. 229-235)

จะเห็นได้ว่าการขยายอิทธิพลของเยอรมันในตุรกีเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีมุมมองต่อเยอรมนีในแง่ลบ ส่งผลให้ทรงไม่เชื่อถือนายทหารสยามที่สำเร็จการศึกษาจากเยอรมนี และทรงต่อต้านการเผยแพร่ข่าวสารโฆษณาชวนเชื่อของเยอรมัน ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 เนื่องจากทรงมองว่าบุคคลและข่าวสารเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างอิทธิพลของเยอรมันเข้ามาครอบงำสยาม ทำนองเดียวกับที่เยอรมนีเคยขยายอิทธิพลในตุรกีมาก่อน มุมมองดังกล่าวของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวส่งผลให้การโฆษณาชวนเชื่อของเยอรมันในสยาม ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ที่เสียเปรียบฝ่ายสัมพันธมิตรด้วยปัจจัยด้านภูมิศาสตร์และปริมาณของสื่อหนังสือพิมพ์อยู่แล้ว ประสบความยากลำบากมากขึ้น

บทสรุป

ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ตุรกีหรือจักรวรรดิออตโตมันอ่อนแอลงมาก ประสบปัญหาทางการเมืองภายในประเทศและชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ที่ต้องการแยกตัวเป็นอิสระ โดยเฉพาะในคาบสมุทรบอลข่าน ส่งผลให้ตุรกีถูกแทรกแซงจากประเทศมหาอำนาจยุโรปต่าง ๆ เช่น รัสเซีย ออสเตรีย-ฮังการี อังกฤษ เป็นต้น ตุรกีจึงหันไปกระชับสัมพันธ์กับเยอรมนีเพื่อถ่วงดุลกับประเทศมหาอำนาจยุโรปอื่น ๆ เยอรมนีจึงเข้ามามีอิทธิพลในตุรกีตั้งแต่ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 แม้ว่าใน ค.ศ. 1908 จะเกิดการปฏิวัติยังเติร์ก ยึดอำนาจจากสุลต่านอับดุล ฮามิตที่ 2 แต่รัฐบาลใหม่ของตุรกีก็ยังดำเนินนโยบายต่างประเทศใกล้ชิดกับเยอรมนีต่อไป เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ขึ้นใน ค.ศ. 1914 ตุรกีได้ตัดสินใจเข้าร่วมสงครามโดยอยู่ฝ่ายเดียวกับเยอรมนี



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

การขยายอิทธิพลของเยอรมันในตุรกี เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีมุมมองต่อเยอรมนีในแง่ลบ โดยทรงมองว่ากลุ่มยังเติร์กที่ยึดอำนาจการปกครองในตุรกีเป็นเพียงหุ่นเชิดของเยอรมันเท่านั้น และการที่ตุรกีเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 โดยอยู่ฝ่ายเดียวกับเยอรมนีนั้น ทรงมองว่าเยอรมนีเป็นฝ่ายได้ประโยชน์เพียงฝ่ายเดียว ขณะที่ตุรกีไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย มุมมองดังกล่าวมีส่วนทำให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงไม่เชื่อถือในนายทหารสยามที่สำเร็จการศึกษาจากเยอรมนี รวมทั้งทรงต่อต้านการเผยแพร่ข่าวสารโฆษณาชวนเชื่อของเยอรมันในสยาม ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 เนื่องจากทรงมองว่ากลุ่มบุคคลและการเผยแพร่ข่าวสารดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของการขยายอิทธิพลของเยอรมันเข้ามาครอบงำสยาม ทำนองเดียวกับที่เยอรมนีเคยขยายอิทธิพลในตุรกีมาก่อน ส่งผลให้การโฆษณาชวนเชื่อของเยอรมันในสยาม ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ที่เสียเปรียบฝ่ายสัมพันธมิตรอยู่แล้ว ประสบความยากลำบากมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

นอกเหนือจากการศึกษาในบทความนี้เกี่ยวกับมุมมองของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวต่อการขยายอิทธิพลของเยอรมันในตุรกี และมุมมองของพระองค์ต่อการขยายอิทธิพลของเยอรมันในสยามที่งานวิชาการในอดีตเคยศึกษาไว้แล้ว งานศึกษาในอนาคตอาจสามารถต่อยอดไปศึกษามุมมองของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวต่อการขยายอิทธิพลของเยอรมันในภูมิภาคอื่น ๆ รวมทั้งบทบาทของเยอรมันในกรณีพิพาทต่าง ๆ ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 เช่น วิกฤตการณ์โมร็อกโก (Moroccan crises) การแข่งขันด้านเศรษฐกิจและการสร้างกองทัพเรือระหว่างเยอรมนีกับอังกฤษ เป็นต้น ซึ่งการศึกษาดังกล่าวจะช่วยให้เข้าใจมุมมองของพระองค์ที่มีต่อเยอรมนีและนานาชาติประเทศมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กาลรบใหญ่ในยุโรป ฉบับพิเศษ เรียบเรียงตามรายงานแลข่าวของเยอรมัน เล่มสาม. (2457). ม.ป.พ. เทพ บุญตานนท์. (2559). *การเมืองในการทหารไทย สมัยรัชกาลที่ 6*. มติชน.
- ปรีชา ศรีวาลัย. (2546). *ประวัติศาสตร์สากล สมัยโบราณ สมัยกลาง สมัยใหม่ และโลกปัจจุบัน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). โอเดียนสโตร์.
- _____. (2548). *สงครามโลกครั้งที่ 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). โอเดียนสโตร์.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2552). *พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ถึงนายเมย์นาร์ด วิลโลบี คอลเซสเตอร์ วีเมคคหบดี*. วชิราวุธวิทยาลัย.
- _____. (2560). *100 ปีสงครามโลกครั้งที่ 1 พระราชนิพนธ์อันเนื่องด้วยงานพระราชสงคราม ณ ทวีปยุโรป เล่ม 1*. มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- มัทนา เกษกมล. (2518). *การวิเคราะห์ในเชิงประวัติศาสตร์ เรื่องการเมืองการปกครองในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2453 – 2468)* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository. <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/23998>
- รามจิตติ (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว). (2460). *อำนาจคือธรรม*. ม.ป.พ.
- โรจน์ จินตมาศ. (2531). *แนวความคิดของผู้นำไทยเรื่อง “ชาติ” กับการเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 ของไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:163746
- วิจิตรวาทการ, หลวง. (2547). *ประวัติศาสตร์สากล*. สร้างสรรค์บุ๊คส์.
- ศฤงคาร พันธุ์พงศ์. (2547). *ประวัติศาสตร์ยุโรป 2*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมพล ศิลปวุฒิ. (2515). *บทบาทของประเทศไทยในการเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่หนึ่งและผลที่ประเทศไทยได้รับ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. SWU Discovery. http://search.swu.ac.th/permalink/f/1hfh9m/ALEPH_MONO00028307



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

สัจชัย สุวังบุตร และอนันต์ชัย เลหาพะพันธุ. (2562). *ทรรปณะประวัติศาสตร์ยุโรปในคริสต์ศตวรรษที่ 19*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). แสงดาว.

สุจิรา ศิริไปล์. (2528). *พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง*. คณะกรรมการมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.

เฮลล์, เอส. (2560). *สยามกับมหาสงครามโลกครั้งที่ 1 ประวัติศาสตร์สากล*. ริเวอร์ บุ๊คส์.

Bernhardi, Von F. (1914). *Germany and the Next War*. Longmans and Green.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ปราสาทเมืองเก่า - วัดปราสาทเมืองเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา : การสำรวจภาคสนามและ
ประมวลความรู้เกี่ยวกับ 'พระโภษัชยคุรุไวฑูรยประภา' ใน 'สุคตาลัย' แห่ง 'อโรคยศาล'
Prasat Muangkao - Wat Prang Muangkao in Sung Noen District,
Nakhon Ratchasima Province: Field Survey and Knowledge Collection on
'Phra Bhaisajyaguruvauiduryaprabha' in 'Suktalai' of 'Arokayasala'

วันที่รับ : 21 สิงหาคม 2567

วันที่แก้ไข : 15 พฤศจิกายน 2567

วันที่ตอบรับ : 18 ธันวาคม 2567

เจตน์ คชฤทธิ์^{1*} และหทัยรัตน์ อ่วมน้อย²

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

* hathairat@vru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลภาคสนาม 'สุคตาลัย' แห่ง 'อโรคยศาล' ปราสาทเมืองเก่า - วัดปราสาทเมืองเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยการสังเกตการณ์เชิงประจักษ์จากสภาพจริงของโบราณสถานตามแบบแผนผังอโรคยศาล ซึ่งประกอบด้วย 1) ปราสาทหรือเรือนธาตุ 2) กำแพงแก้ว 3) โคปุระ 4) บรรณาลัย และ 5) สระน้ำ ส่วนการประยุกต์ใช้ประโยชน์โบราณสถานในปัจจุบัน พบว่า วัดและชุมชนได้มีการประยุกต์ใช้ปราสาทหรือเรือนธาตุเป็นที่ประดิษฐานรอยพระพุทธรูปแทนรูปเคารพ 'พระโภษัชยคุรุไวฑูรยประภา' ตามคติความเชื่อเดิม รวมทั้งยังได้ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับพระโภษัชยคุรุไวฑูรยประภา ในด้านคติความเชื่อ การเรียกพระนาม ความหมาย พุทธลักษณะ และประติมากรรมรูปเคารพไว้โดยสังเขปด้วย

คำสำคัญ: ปราสาทเมืองเก่า, วัดปราสาทเมืองเก่า, พระโภษัชยคุรุไวฑูรยประภา, สุคตาลัย, อโรคยศาล



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Prasat Muangkao - Wat Prang Muangkao in Sung Noen District,
Nakhon Ratchasima Province: Field Survey and Knowledge Collection on
'Phra Bhaisajyaguruvoiduryaprabha' in 'Suktalai' of 'Arokayasala'

Received : 21 August 2024

Revised : 15 November 2024

Accepted : 18 December 2024

Chaded khotcharit^{1*} and Hathairat Oumnoi²
¹Faculty of Education, Vongchavalitkul University

²Faculty of Humanities and Social Sciences,
Valaya Alongkorn Rajabhat University

* hathairat@vru.ac.th

Abstract

The objective of this research was to collect the data from field survey about 'Suktalai' of 'Arokayasala' in Prasat Muang Kao – Wat Prang Muang Kao in Sung Noen District of Nakhon Ratchasima Province. The empirical observation was carried out based on the actual condition of the ancient site according to the Arokayasala floorplan, which consisted of 1) Prasat or Ruen tart (a shrine containing a fragment of the Buddha's relic), 2) Kam Paeng Kaew (brick wall surrounding a temple), 3) Kopura or archway, 4) Bun na lai (a library containing ancient scriptures) and 5) Sra nam or ponds. As for the current utilization of the ancient site, it was found that the temples and communities had used Prasat or Ruen tart as a place to enshrine the Buddha's footprint instead of the 'Phra Bhaisajyaguru Vaiduryaprabha' image according to the original belief. Moreover, the knowledge about Phra Bhaisajyaguru Vaiduryaprabha was summarized in terms of belief, naming, meaning, characteristics of the Buddha and sculptures in brief.

Keywords: Prasat Muangkao, Wat Prang Muangkao, Phra Phaisajyaguru Vaiduryaprabha, Suktalai, Arokayasal,



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

บทนำ

พระเจ้าศรีชัยวรมันหรือพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 พระมหากษัตริย์แห่งอาณาจักรกัมพูชา ผู้สร้างนครธม พระนครที่มีกำแพงล้อมกว้างใหญ่ราว 9 ตารางกิโลเมตร มีปราสาทราชมนเฑียรมากมาย พระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะเลื่อมใสศรัทธาพระพุทธศาสนา โดยนำคติพุทธศาสนานิกายมหายานมาปรับใช้ในการแผ่พระราชอำนาจและขยายพระราชอาณาเขตออกไปได้อย่างกว้างขวาง ทรงใช้กุศโลบายศาสนานำการเมืองและสร้างความเจริญรุ่งเรืองผ่านสิ่งก่อสร้าง ปรากฏเด่นชัดผ่านเส้นทางสายราชมรรคาที่เชื่อมโยงเมืองต่าง ๆ เข้ากับเมืองพระนครหลวง ทรงมีพระราชดำริให้สร้าง ‘อโรคยศาล’ สถานบำบัดฟื้นฟูร่างกายและจิตใจแก่ผู้ป่วยไว้บนเส้นทางที่มีแหล่งชุมชนตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ในขอบเขตชั้นหริมาของพระองค์ (กิตติ โล่ห์เพชรรัตน์, 2556, น.140, 147) ในพุทธศตวรรษที่ 18 อิทธิพลการเมืองการปกครองของพระองค์ได้แผ่ขยายครอบคลุมมาถึงดินแดนอีสาน บางส่วนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางของไทยในปัจจุบัน เช่น กุสินทรรัตน์ จังหวัดมหาสารคาม กุฎิภาชีเมืองตำ จังหวัดบุรีรัมย์ และปราสาทเมืองเก่า จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น (ธาดา สุทธิธรรม, 2562, น.73) อโรคยศาลส่วนใหญ่ที่ค้นพบ ปรากฏร่องรอยของ ‘สุคตาลัย’ ประฐานของมณฑลสถาน ซึ่งประดิษฐานรูปเคารพ ‘พระพุทธรูปเจ้าแพทย์’ นามว่า ‘พระโภษะชัยคุรุ ไวยุรยประภา’ ตามคตินิยมพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ทั้งนี้ รูปเคารพที่ค้นพบตามแหล่งโบราณสถานต่าง ๆ ปัจจุบันมักนำไปรักษาไว้ยังพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เช่น โบราณวัตถุ เลขทะเบียน 09/317/2549 ศิลปะลพบุรี หินทรายขนาด สูง 46 เซนติเมตร หน้าตักกว้าง 26 เซนติเมตร ได้รับการเก็บรักษาไว้ที่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มหาวิทยาลัย จังหวัดนครราชสีมา (เบญจพร สารพรม, 2556, น. 22)

‘อโรคยศาล’ ศาสนสถานเพื่อการบำบัดรักษาโรค : สังเขปความเป็นมาและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม

จากข้อความในจารึกประจำอโรคยศาลที่ปราสาทตาพรหม ในเขตพระนครหลวงของประเทศกัมพูชา ระบุว่า การสร้างอโรคยศาลเป็นแนวพระราชดำริของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ซึ่งมีถึง 102 แห่ง (สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคอีสาน, 2542) โดยโปรดให้สร้างไว้ตามบ้านเมืองบริวาร ซึ่งมีรูปแบบแผนผังเดียวกัน ต่อมาคนอีสานมักเรียกว่า ‘กุฎิภาชี’ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2558, น.144) แต่จากการสืบค้นทางโบราณคดี ปรากฏโบราณสถานที่มีหลักฐานคล้ายคลึงกับอโรคยศาลตามแบบแผนผังหลงเหลืออยู่จำนวนไม่ตรงกับที่กล่าวไว้ในจารึก ทั้งนี้ อโรคยศาลที่อยู่ในเขตประเทศไทย อาจแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) อโรคยศาลที่พบหลักศิลาจารึกประจำ เช่น ปราสาทตาเมือนโต๊ด จังหวัดสุรินทร์ ปราสาทพนมวัน จังหวัดนครราชสีมา 2) อโรคยศาลซึ่งพบวัตถุที่ใช้ในศาสนพิธีประจำอโรคยศาล บนวัตถุมักจารึกอ้างถึงการถวายแด่ทิพยบุคคล ณ อโรคยศาลนั้น ๆ เช่น ปราสาทโคกจิวหรือปราสาทหินบ้านโคกปราสาท จังหวัดบุรีรัมย์ พบประติมากรรมหินรูปเคารพพระโภษะชัยคุรุไวยุรยประภา และ 3) อโรคยศาลที่ไม่พบหลักศิลาจารึกประจำหรือวัตถุที่มีจารึก แต่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบอโรคยศาล เช่น ปราสาทหินเมืองเก่า จังหวัดนครราชสีมา ปรังค์กู๋ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นต้น (สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคอีสาน, 2542) ส่วนกิตติ โล่ห์เพชรรัตน์ (2556, น.146) ได้วิเคราะห์หลักฐานที่ปรากฏในศิลาจารึกและได้อธิบายถึงแหล่งที่ตั้งอโรคยศาลว่าจะพบในตำแหน่งที่ตั้ง 3 ลักษณะ คือ 1) ด้านชานเมือง บริเวณเส้นทางเข้าเมืองหรือนอกเมือง 2) ภายในตัวเมืองใกล้กลับเทวาลัย อินทูที่มีมาก่อน และ 3) กลางใจเมือง ทั้งนี้จะมีชุมชนอยู่รายรอบ ชาวบ้านจะคอยดูแลสนับสนุนศาสนกิจของอโรคยศาลนั้น ๆ เรียกว่า ‘ระบกกัลปนา’ อโรคยศาลหนึ่งอาจมีบุคลากรประจำประมาณ 50 - 98 คน เช่น หมอ พยาบาล พนักงานเก็บของ จ่ายยา ทำความสะอาด ต้มน้ำ ตำข้าว บดยา และแม่ครัว เป็นต้น

การก่อสร้างอโรคยศาลโดยทั่วไป มี ‘สุคตาลัย’ เป็นสถาปัตยกรรมองค์ประฐานของพื้นที่ นิยมใช้ศิลาแลงเป็นวัสดุหลักในการก่อสร้าง สำหรับองค์ประกอบที่มีการแกะสลักมักทำจากหินทราย เช่น ภาพสลักหน้าบัน ทับหลัง เสาลูกกลิ้งประดับกรอบประตู รวมไปถึงส่วนยอดของปราสาทรูปกลีบดอกบัว (บัวทรงกลม) เป็นต้น ทั้งนี้ ผังสถาปัตยกรรมมีลักษณะแบบล้อมรอบจุดศูนย์กลาง คือ มีวิหารของพระโภษะชัยคุรุไวยุรยประภา (เรือนธาตุ) เป็นประธานของมณฑลสถาน โดยสร้างเป็นปราสาทศิลาแลงองค์เดียวหันไปทางทิศตะวันออก ล้อมรอบด้วยกำแพงศิลาแลง (กำแพงแก้ว) เชื่อมต่อกับซุ้มประตูทางเข้า (โคปุระ) ที่มีเสาหินประดับกรอบประตูอยู่ด้านหน้าทางทิศตะวันออกเพียงด้านเดียว นอกจากนี้ ภายในบริเวณกำแพงแก้วเชื่อมกับโคปุระด้านหน้าปราสาทจะมีอาคารทรงสี่เหลี่ยมหนึ่งหลัง (บรรณาลัย) หันหน้าเข้าปราสาท สำหรับบริเวณนอกกำแพงแก้ว เยื้องไปทางด้านหน้าของโคปุระจะมีสระน้ำรูปสี่เหลี่ยมอยู่ใกล้ ๆ (กิตติ โล่ห์เพชรรัตน์, 2556, น. 149-



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

150) อาจกรูชอบสระน้ำด้วยศิลาแลง กล่าวกันว่าเป็นสระสำหรับชำระร่างกายก่อนที่จะทำพิธีกรรมทางศาสนา ส่วนอาคารรอบนอกอื่น ๆ เช่น เรือนนอน เรือนพัก เรือนปรุงและเก็บยา อาจก่อสร้างด้วยไม้ โดยเฉพาะไม้ไผ่ จึงไม่หลงเหลือหลักฐานปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน กล่าวโดยสรุปแล้ว แผนผังทั่วไปของอโรคยศาล จึงประกอบด้วย 1) ปราสาทหรือเรือนธาตุ 2) กำแพงแก้ว 3) โคปุระ 4) บรรณาลัย และ 5) สระน้ำ

ปราสาทเมืองเก่า - วัดปราสาทเมืองเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ร่องรอยแห่งอโรคยศาล

จากการสำรวจภาคสนามและข้อมูลเอกสาร พบว่า ปราสาทเมืองเก่า - วัดปราสาทเมืองเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีแผนผังโบราณสถานและลักษณะทางสถาปัตยกรรมสอดคล้องกับความเป็น ‘อโรคยศาล’ โดยมีร่องรอยของ ‘สุคตาลัย’ สถาปัตยกรรมองค์ประธานของพื้นที่ตั้งอยู่ในปัจจุบัน



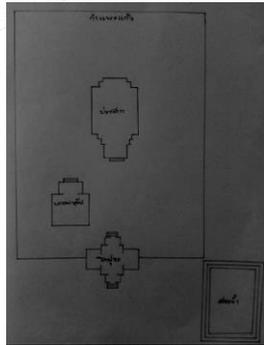
ภาพที่ 1 ปราสาทเมืองเก่า เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (ขณะนั้นดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร) เสด็จฯ ประพาส ประทับนั่งบนกองหินฉายพระรูปร่วมกับสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ และข้าราชการบริพาร รว ร.ศ.122 (พ.ศ. 2446)
ที่มา: (คลังภาพพิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา, 2566)

ปราสาทเมืองเก่า สำนักศิลปากรที่ 12 จังหวัดนครราชสีมา กรมศิลปากร ได้ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน กำหนดขอบเขต และผังบริเวณ ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 53 ตอนที่ 34 เมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ.2479, เล่ม 69 ตอนที่ 60 เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2495 และ เล่ม 99 ตอนที่ 115 เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2525 (สำนักศิลปากรที่ 12 นครราชสีมา กรมศิลปากร, มปป.) ปัจจุบัน ‘สุคตาลัย’ ที่ตั้งอยู่ในโบราณสถานปราสาทเมืองเก่านี้ แม้จะได้รับการบูรณะซ่อมแซมแต่ก็มีสภาพทรุดโทรม สถาปัตยกรรมส่วนใหญ่ทลายลง ไม่ครบถ้วน อีกทั้งบริเวณพื้นที่โดยรอบโบราณสถาน ปัจจุบันเป็นเขตวัด คือ ‘วัดปราสาทเมืองเก่า’ จึงได้มีการปรับประยุกต์ใช้ประโยชน์จากโบราณสถานตามความคิดและความเชื่อของชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบ สันนิษฐานว่าวัดและชุมชนได้มีการตัดแปลงเรือนธาตุหรือวิหารของพระโภษะชัยคุรุไวฑูรยประภาเดิมเพื่อใช้เป็นที่ประดิษฐานรอยพระพุทธบาทแทน กอปรกับ โบราณวัตถุต่าง ๆ ที่ถูกค้นพบภายในพื้นที่ เช่น รูปเคารพพระพุทธรูปนาคปรกทับหลัง ศิลาจารึก และท่อนหิน บดยา ได้รับการเคลื่อนย้ายไปเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์



ภาพที่ 2 แผนผังจำลององค์ประกอบสถาปัตยกรรม 'สุทนต์' แห่ง 'อโรคยศาล' ปราสาทเมืองเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา (สัดส่วนไม่เน้นขนาดมาตรฐาน)

ที่มา: เขียนจากการสำรวจข้อมูลภาคสนาม เดือนตุลาคม 2566

สำหรับปราสาทเมืองเก่านี้ มีลักษณะเป็นอโรคยศาลขานเมือง บนเส้นทางเข้าเมืองหรือนอกเมือง ก่อนเข้าสู่พื้นที่เมืองโคราชปุระ ใกล้กับปราสาทเมืองแขกและปราสาทโนนกู่ ซึ่งมีการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 12 (กิตติ โล่ห์เพชรรัตน์, 2556, น. 147) ดังปรากฏร่องรอยหลงเหลือ ต่อไปนี้

ปรางค์ปราสาทหรือเรือนธาตุ ตามคติการก่อสร้างเดิมจะใช้ประดิษฐานพระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภา ก่อด้วยศิลาแลง เรือนยอดทลายลง ปัจจุบันประดิษฐานรอยพระพุทธรูปบาท



ภาพที่ 3 ฐานปรางค์ปราสาทศิลาแลง (เรือนธาตุ)

ที่มา: โบราณสถานปราสาทเมืองเก่า-วัดปรางค์เมืองเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ถ่ายเดือนตุลาคม 2565

ซุ้มประตูทางเข้าหรือโคปุระ อยู่ทางด้านทิศตะวันออก ก่อด้วยศิลาแลง



ภาพที่ 4 ซุ้มประตูทางเข้า

ที่มา: โบราณสถานปราสาทเมืองเก่า-วัดปรางค์เมืองเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ถ่ายเดือนตุลาคม 2565



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

กำแพงแก้ว เป็นกำแพงศิลาเชื่อมต่อจากซุ้มประตูทางเข้า



ภาพที่ 5 กำแพงแก้ว

ที่มา: โบราณสถานปราสาทเมืองเก่า-วัดปรียงค์เมืองเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ถ่ายเดือนตุลาคม 2565

บรรณาลัย ก่อด้วยศิลาแลง ยอดทลายลง พบเพียงฐานและช่องประตูทางขึ้น



ภาพที่ 6 บรรณาลัย

ที่มา: โบราณสถานปราสาทเมืองเก่า-วัดปรียงค์เมืองเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ถ่ายเดือนตุลาคม 2565

สระน้ำ รูปสี่เหลี่ยมกรูขอบด้วยศิลาแลง ตั้งอยู่นอกกำแพงแก้ว เยื้องจากโคปุระ



ภาพที่ 7 สระน้ำ

ที่มา: โบราณสถานปราสาทเมืองเก่า-วัดปรียงค์เมืองเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ถ่ายเดือนตุลาคม 2565



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

เป็นที่น่าสังเกตว่า อโรคยศาลตามพระราชประสงค์ของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 นี้ มีแผนผังและรูปแบบของอาคารลักษณะเดียวกัน ทั้งที่สร้างขึ้นใหม่หรือสร้างทับอาคารเก่า กล่าวกันว่า ศาสนสถานนี้โดยทั่วไปแล้วเป็นงานก่อสร้างที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ แต่พื้นที่ภายในสามารถใช้งานได้ (สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร, 2537, น.98) สำหรับประติมากรรมรูปพระโภชชยคุรุไวฑูรยประภาที่มักพบอยู่ในอโรคยศาลนั้น มีคติความเชื่อสำคัญคือช่วยบำบัดรักษาโรคภัยไข้เจ็บ

ความเข้าใจเกี่ยวกับ 'พระโภชชยคุรุไวฑูรยประภา' ตามคตินิยมฝ่ายมหายาน

พระโภชชยคุรุไวฑูรยประภา พระพุทธเจ้าผู้รักษาโรค เป็นพระพุทธเจ้าในฝ่ายมหายาน ได้รับความนิยมนามากที่สุดองค์หนึ่งในประเทศจีน ธิเบต ตามคตินิยมแล้วพระนามของพระองค์ หมายถึง พระตถาคตผู้เป็นบรมครูแห่งการรักษาโรค มีประวัติความเป็นมาว่า เมื่อครั้งเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์ ได้ตั้งปณิธานไว้ที่จะช่วยสัตว์โลกให้พ้นทุกข์จากโรคทางกายและใจ ทั้งนี้ พระนามของพระองค์สามารถเรียกอย่างอื่นได้อีก เช่น พระโพธิสัตว์โภชชยคุรุ พระโภชชยคุรุไวฑูรย พระโภชชยคุรุตถาคต พระมหาโภชชยราชพุทธเจ้า พระมหาแพทย์ราชาพุทธเจ้า และพระโพธิสัตว์โภชชยสุต เป็นต้น กล่าวได้ว่าพระโภชชยคุรุไวฑูรยประภา นี้ เป็นบุคลาธิษฐานแห่งพระพุทธคุณที่ทรงมีพระเมตตาปรารถนาที่จะเยียวยารักษามวลมนุษยชาติให้มีชีวิตยืนยาว (เบญจพร สารพรม, 2556, น. 23) ตามตำนานศาสนา เชื่อกันว่าพระองค์มีพระปณิธาน 12 ประการ เพื่อช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้พ้นทุกข์ พ้นจากอวิชชาบรรลู่ความสุขสำเร็จตามควร (พระโภชชยคุรุไวฑูรยประภา ตถาคตพุทธเจ้า, 2565, น.1) กล่าวคือ

1. ขอให้พระกายของพระองค์มีรัศมีสุกสว่างไปทั่วพิภพ ขอให้สรรพสัตว์ทั้งหลายมีรูปกายที่สมบูรณ์เช่นเดียวกับพระองค์
2. ขอให้พระกายของพระองค์บริสุทธิ์และมีรัศมีดุจดมณีสีฟ้า ขอให้รัศมีนี้สุกสว่างดุจเดียวกับพระอาทิตย์และพระจันทร์ ส่องหนทางให้แก่ผู้ที่เดินทางอยู่ในความมืด ช่วยให้เดินทางได้สะดวกขึ้น
3. ด้วยความสามารถอันหาขอบเขตมิได้ พระองค์ขอให้ได้ช่วยสรรพสัตว์ทั้งหลายให้สามารถแสวงหาสิ่งจำเป็นแก่ชีวิตได้
4. ขอให้สรรพสัตว์ทั้งหลายได้เข้าสู่รรควิธีแห่งพุทธภูมิ ขอให้ผู้ที่อยู่ในสวากยาน และปัจเจกพุทธยานได้เข้าถึงการปฏิบัติของมหายาน
5. ขอให้สรรพสัตว์ได้รับการสนับสนุนให้ปฏิบัติตามศีล ผู้ใดได้ยืมพระนามของพระองค์แม้รักษาศีลขาดตกบกพร่องไปก็ขอให้มีความบริสุทธิ์และได้รับความคุ้มครองมิให้ตกไปสู่วิถีแห่งอบาย
6. ผู้ที่พิการในรูปร่างใดแบบหนึ่ง แม้ได้ยืมพระนามของพระองค์ก็ขอให้หาย
7. ผู้ที่เจ็บไข้ได้ป่วย แม้ได้ยืมพระนามของพระองค์ก็ขอให้หาย
8. ขอให้ทุกคนได้ข้ามพ้นสังสารวัฏเข้าสู่ประตูนิพพาน พระองค์จะขจัดอุปสรรคและความสงสัยทั้งปวง
9. สรรพสัตว์ที่ติดอยู่ในตาข่ายแห่งมาร หมกมุ่นในมัจฉาทิฎฐิ ขอให้ได้เจริญในสัมมาทิฎฐิ และปฏิบัติตามแนวทางของโพธิสัตว์
10. ขอให้ทุกคนที่ต้องโทษได้พ้นทุกข์
11. ขอให้ทุกคนที่ทุกข์ยากหิวโหย ขอให้มียาอาหาร และขอให้เข้าถึงธรรมอันเกษม
12. ขอให้ทุกคนที่ยากไร้ มีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม

สำหรับพุทธลักษณะที่เป็นรูปเคารพโดยทั่วไปไม่มีความคล้ายคลึงกับพระพุทธเจ้าทั้งหลาย อาจแตกต่างกันไปบ้างตามคติปลีกย่อย เช่น ทรงมีมหาปรัสถลักษณะ ครองจีวรแบบนักบวช มีวรรณะสีน้าเงินหรือสีทอง ประทับขัดสมาธิเพชรบนบัลลังก์สิงห์ พระหัตถ์ซ้ายวางหงายบนพระเพลลา (ธยานมูทรา) ถือบาตรบรรจุโอสธ พระหัตถ์ขวาวางหงายบนพระซงฆ์ (วรทมูทรา) ถือบาตรบรรจุโอสธในบาตรหรือในพระหัตถ์ บ้างว่าพระองค์อยู่ในท่านั่งสมาธิถือกระปุกยาหรือมีรัตนเจดีย์วางบนพระหัตถ์ สำหรับสมุนไพรมันบ้างว่าเป็นผลสมอ มะขามป้อมหรือเห็ดหลินจือ นอกจากนี้ ยังพบพุทธลักษณะแบบทรงเครื่องนาคปรก พระหัตถ์แสดงปางสมาธิถือหม้อน้ำหรือตลับยาไว้ในพระหัตถ์ บ้างว่าเป็นผอบหรือหม้อน้ำมนต์อยู่ในพระหัตถ์ขวา เป็นต้น (กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมศิลปากร, 2566)



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ส่วนรูปเคารพพระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาที่พบในสุคตาลัยประธานมณฑลสถานแห่งอโรคยศาล โบราณสถานในพุทธศตวรรษที่ 18 นั้น สร้างขึ้นเพื่อให้ประชาชน สักการบูชา มุ่งผลทางจิตใจในการรักษาโรค ศักดิ์ชัย สายสิงห์ (2556) ตั้งข้อสังเกตว่า พระไภษัชยคุรุหรือพระพุทธเจ้าผู้รักษาโรคนี้ ปกติจะพบในศาสนสถาน que เรียกว่า อโรคยศาล คือ ศาสนสถานในโรงพยาบาล อาจเป็นปางนาคปรกทรงเครื่อง ปางสมาธิที่มีผอบหรือหม้อน้ำมนต์อยู่ในพระหัตถ์ขวา ผอบนี้บ้างว่าบรรจุโอสถหรือน้ำอมฤตซึ่งเป็นยารักษาโรค พบได้ทั่วไปในแหล่งโบราณคดีสมัยบายน เช่น เมืองพิมาย เมืองลพบุรี เมืองสุโขทัย พระพุทธรูปดังกล่าวอาจไม่ได้ใช้ในความหมายดั้งเดิมทั้งหมด แต่เป็นเพียงการทำแบบสืบทอดกันมา มักพบอยู่ในรูปเคารพที่สลักจากหิน มีเศียรสำหรับปัก

อโรคยศาลบางแห่งพบหลักฐานแทนเศียรรูปเคารพ 3 รูป องค์หลักเชื่อกันว่าเป็นพระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภา บนพระเศียรมักมีอุษณิษะ (ส่วนนูนบนเศียรซึ่งเป็นลักษณะมหาบุรุษ) คล้ายมวยบนเศียร พระหัตถ์ข้างหนึ่งถือสิ่งของไว้ หมายถึงโอสถหรือยารักษาโรค สำหรับพุทธลักษณะที่แปลกออกไปดังที่พบในอโรคยศาลกุฎีเกษียพิมาย มีลักษณะแต่งองค์คล้ายฤาษี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะค่านิยมของแต่ละพื้นที่กัน นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ศิลปะบางคนยังได้ตั้งข้อสังเกตด้วยว่ารูปเคารพในอโรคยศาลอาจเปลี่ยนจากการประดิษฐานพระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภามาเป็นรูปพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรแทนดังที่พบในปราสาทนาคพันประเทศกัมพูชา เป็นต้น (สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคอีสาน, 2542)



ภาพที่ 8 ประติมากรรมรูปเคารพ ‘พระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภา’ ถ่ายเมื่อ เดือนพฤศจิกายน 2565
ที่มา: พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพิมาย จังหวัดนครราชสีมา



ภาพที่ 9 พระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาทรงเครื่องนาคปรก พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา
ที่มา: (กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมศิลปากร, 2566)

กล่าวสำหรับศิลปะเขมรที่พบในประเทศไทย ส่วนใหญ่มีอายุระหว่างพุทธศตวรรษที่ 16 - 18 จัดเป็นศิลปะเขมรสมัยบาปวน สมัยนครวัด และสมัยบายน มีลักษณะของความเป็นเมืองโบราณชัดเจน เช่น เมืองพิมาย โดยเฉพาะในสมัยของ



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 สำหรับงานศิลปกรรมพุทธศาสนาหายานพบหลักฐานเก่าไปจนถึงพุทธศตวรรษที่ 13 - 14 เป็นศิลปะร่วมสมัยกับทวารวดี อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตจากนักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ที่ศึกษาพระพุทธรูปในประเทศไทย โดยวิเคราะห์งานศิลปกรรมจากวัฒนธรรมเขมรที่ปรากฏในดินแดนไทย สะท้อนให้เห็นว่ามีการสร้างพระพุทธรูปไม่มากนักเพราะวัฒนธรรมเขมรในอดีตนับถือศาสนาฮินดูเป็นหลัก และพระพุทธรูปที่สร้างนั้นสร้างขึ้นเพื่อพุทธศาสนาหายานอันมีรูปเคารพสำคัญควบคู่กันระหว่างพระพุทธรูป พระโพธิสัตว์และอื่น ๆ กล่าวสำหรับพระพุทธรูปศิลปะเขมรที่พบในประเทศไทย ช่วงพุทธศตวรรษที่ 16 - 18 สมัยบาปวน นครวัด และบายัน ส่วนใหญ่เป็นพระพุทธรูปนาคปรก ปางสมาธิ ซึ่งสลักจากหิน (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2556) ทั้งนี้ พระโฆษชัยคุรุไวฑูรยประภาเป็นรูปเคารพแทนพระพุทธรูป มีทั้งศิลปะแบบเขมร และศิลปะลพบุรี

สำหรับพระพุทธศาสนาในฝ่ายเถรวาท โดยเฉพาะในประเทศไทยปัจจุบัน พบคติความเชื่อที่เกี่ยวกับพุทธประติมากรักษาโรคที่คล้ายคลึงกับพระโฆษชัยคุรุไวฑูรยประภา คือ ‘พระกริ่ง’ หรือภาษาบาลีว่า ‘กิง กุสโล’ ที่นิยมนำมาแช่น้ำแล้วอธิษฐานดื่มกินเพื่อให้หายจากโรคร้ายไข้เจ็บ แท้จริงแล้วก็คือพระโฆษชัยคุรุไวฑูรยประภานั่นเอง



ภาพที่ 10 พระกริ่งปวเรศ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์โปรดให้สร้างขึ้น
ที่มา: (ต้นตำรับพระกริ่งไทย "พระกริ่งปวเรศ" สร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า, 2565)

บทสรุป

อโรคยศาลที่อยู่ในเขตประเทศไทย อาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) อโรคยศาลที่พบหลักศิลาจารึกประจำ 2) อโรคยศาลซึ่งพบวัตถุที่ใช้ในศาสนพิธีประจำอโรคยศาล และ 3) อโรคยศาลที่ไม่พบหลักศิลาจารึกประจำหรือวัตถุที่มีจารึก แต่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมตามแบบแผนผังเดียวกัน โดยทั่วไปจะมีสุคนธาลัยเป็นสถาปัตยกรรมองค์ประธานของพื้นที่ นิยมใช้ศิลาแลงเป็นวัสดุหลักในการก่อสร้าง ส่วนองค์ประกอบอื่นที่มีการแกะสลักมักทำจากหินทราย สำหรับผังสถาปัตยกรรมมีลักษณะแบบล้อมรอบจุดศูนย์กลาง คือ มีวิหารพระโฆษชัยคุรุไวฑูรยประภา (เรือนธาตุ) ที่สร้างเป็นปราสาทศิลาแลงองค์เดียวหันไปทางทิศตะวันออก ล้อมรอบด้วยกำแพงศิลาแลง (กำแพงแก้ว) เชื่อมต่อกับซุ้มประตูทางเข้า (โคปุระ) ที่มีเสาหินประดับกรอบประตูอยู่ด้านหน้าทางทิศตะวันออกเพียงด้านเดียว ภายในบริเวณกำแพงแก้วเชื่อมกับโคปุระด้านหน้าปราสาทปราสาทจะมีอาคารทรงสี่เหลี่ยมหนึ่งหลัง (บรรณาลัย) หันหน้าเข้าปราสาทปราสาท ส่วนบริเวณนอกกำแพงแก้ว เยื้องไปทางด้านหน้าโคปุระจะมีสระน้ำรูปสี่เหลี่ยมอยู่ใกล้ ๆ อาจใช้เป็นสระชำระร่างกายก่อนที่จะทำพิธีกรรมทางศาสนา ส่วนอาคารรอบนอกอื่น ๆ เช่น เรือนนอน เรือนพัก เรือนปรุงและเก็บยา อาจก่อสร้างด้วยไม้ โดยเฉพาะไม้ไผ่ จึงไม่หลงเหลือหลักฐานปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน จากการสำรวจข้อมูลภาคสนามโดยสังเกตการณ์เชิงประจักษ์ ปราสาทเมืองเก่า-วัดปราสาทเมืองเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีลักษณะเป็นอโรคยศาลขานเมือง บนเส้นทางเข้าเมืองหรือนอกเมือง มีองค์ประกอบสถาปัตยกรรมตรงตามแผนผัง แม้จะได้รับการบูรณะซ่อมแซมแต่ก็ทรุดโทรมไปมาก ทั้งยังมีการประยุกต์ใช้ประโยชน์จากโบราณสถานตามความคิด ความเชื่อ ของชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบ ด้วยการดัดแปลงเรือนธาตุหรือวิหารของพระโฆษชัยคุรุไวฑูรยประภาให้เป็นที่ประดิษฐานรอยพระพุทธบาทแทนคติเดิม เป็นต้น

สำหรับคติความเชื่อเกี่ยวกับ พระโฆษชัยคุรุไวฑูรยประภา ถือเป็นพระพุทธรูปฝ่ายมหายาน ไม่ปรากฏชัดเจนในฝ่ายเถรวาท พระนามของพระองค์ หมายถึง พระตถาคตเจ้าผู้เป็นบรมครูแห่งยารักษาโรค หรือพระพุทธรูปผู้รักษาโรค พระนามของพระองค์สามารถเรียกอย่างอื่นได้อีก เช่น พระโพธิสัตว์โฆษชัยคุรุ พระโฆษชัยคุรุตถาคต พระมหาโฆษชัยราชพุทธเจ้า และ



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

พระมหาแพทย์ราชาพุทธเจ้า เป็นต้น พุทธลักษณะรูปเคารพโดยทั่วไปความคล้ายคลึงกับพระพุทธรูปเจ้าทั้งหลาย แตกต่างไปบ้างตามคติปลีกย่อย เช่น มีวรรณะสีน้ำเงินหรือสีทอง ประทับขัดสมาธิเพชรบนบัลลังก์สิงห์ พระหัตถ์ซ้ายวางหงายบนพระเพลา (ธยานมูทรา) ถือบาตรบรรจุโอสถ พระหัตถ์ขวาวางหงายบนพระขงฆ์ (วรมุทรา) ถือบาตรบรรจุโอสถหรือขวดบรรจุโอสถในบาตรหรือในพระหัตถ์ บ้างปรากฏในทำนองสมาธิถือกระปุกยาหรือมีรัตนเจดีย์วางบนพระหัตถ์ สำหรับสมุนไพรมันนั้นบ้างว่าเป็นผลสมอมะขามป้อม หรือเห็ดหลินจือ นอกจากนี้ ยังพบพุทธลักษณะรูปเคารพแบบทรงเครื่องนาคปรก พระหัตถ์แสดงปางสมาธิถือหม้อน้ำหรือตลับยาไว้ในพระหัตถ์ สำหรับรูปเคารพพระโภษะชยคุรุไวฑูรยประภาตามคติความเชื่อในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 นั้น จะสร้างและนำไปประดิษฐานไว้ในสุคตาลัยประธานมณฑลสถานแห่งอโรคยศาล ที่สร้างขึ้นเพื่อให้ประชาชนสักการะบูชา มุ่งผลทางจิตใจในการรักษาโรค มักพบอยู่ในรูปเคารพที่สลักจากหิน มีเศียรสำหรับปัก

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมศิลปากร. (2566, 20 มกราคม). *เล่าเรื่องพระประติมานวิทยา*.
<https://www.finearts.go.th/promotion/view/14160-เล่าเรื่องพระประติมานวิทยา-โภษะชยคุรุไวฑูรยประภา>.
- กิตติ โล่ห์เพชรรัตน์. (2556). *ขอมโบราณ*. ก้าวแรก.
- คลังภาพพิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา. (2566, 20 มกราคม). *รัชกาลที่ 6 เสด็จฯ ประพาสปราสาทเมืองเก่า 12 มกราคม รศ. 122 (พ.ศ. 2446)*. <https://koratmuseum.wordpress.com/page/3/>
- ต้นตำรับพระกริ่งไทย "พระกริ่งปวเรศ" สร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า. (2565, 21 สิงหาคม). *ไทยรัฐ*
<https://www.thairath.co.th/lifestyle/amulet/2477902>
- ธาดา สุทธิธรรม. (2562). *มรดกสถาปัตยกรรมและผังเมืองอีสาน*. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.
- เบญจพร สารพรม. (2556). *โบราณวัตถุชิ้นเด่นในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ มหาวิทยาลัย*. สมบูรณ์การพิมพ์.
- พระโภษะชยคุรุไวฑูรยประภาตภาคพุทธเจ้า. (2565, 5 มิถุนายน) พระโภษะชยคุรุไวฑูรยประภาตภาคพุทธเจ้า พลังมหา
ศรัทธา..ปิดเป่า พันทุกซ์ เจ็บป่วย. *ไทยรัฐ*. <https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/2410330>
- ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2556). *พระพุทธรูปในประเทศไทย รูปแบบ พัฒนาการ และความเชื่อของคนไทย*. คณะโบราณคดี
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคอีสาน. (2542). *มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย*. ธนาคารไทยพาณิชย์
- สุจิตต์ วงษ์เทศ (บ.ก.). (2558). *โคราชของเรา*. นนทบุรี. มติชน.
- สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร (บ.ก.). (2537). *พื้นถิ่นอีสาน พื้นบ้านโคราช*. นครราชสีมา. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- สำนักศิลปากรที่ 12 นครราชสีมา กรมศิลปากร. (มปป.). *ป้ายแสดงข้อมูลปราสาทเมืองเก่า*. กรมศิลปากร.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

การพัฒนาสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟนสำหรับนักศึกษาที่ลงทะเบียน รายวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

วันที่รับ : 23 กันยายน 2567

วันที่แก้ไข : 28 พฤศจิกายน 2567

วันที่ตอบรับ : 18 ธันวาคม 2567

ทิพภาภานต์ ทองเชื้อเดช^{1*} และสุพรรณษา น้อยนคร²

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

² คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

*corresponding author e-mail: thipphakan999@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟนสำหรับ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการจำคำศัพท์ ภาษาจีนของนักศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟน 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟน กลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักศึกษาที่ลงทะเบียนรายวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร ภาคเรียนที่ 2/2566 จำนวน 27 คน ได้มา จากเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สื่อออนไลน์ผ่านสมาร์ทโฟน แบบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการจำคำศัพท์ ภาษาจีน และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test ผลการวิจัย พบว่า ค่าประสิทธิภาพของสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ท โฟน E_1/E_2 เท่ากับ 82.74/85.93 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (80/80) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการจำคำศัพท์ภาษาจีน ของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อ การเรียนด้วยสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟน โดยรวมพบว่านักศึกษามีความพึงพอใจในระดับ มาก

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้, ทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีน, สื่อออนไลน์ผ่านสมาร์ทโฟน



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Development of Smartphone-Based Online Resource for Chinese Vocabulary
Memorization Skills for Students Enrolled in Chinese for Communication Course
at Uttaradit Rajabhat University

Received : 23 September 2024

Revised : 28 November 2024

Accepted : 18 December 2024

Thippakan Thongchueadet^{1*} and Supansa Noinakorn²

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences,
Uttaradit Rajabhat University

² Faculty of Science and Technology,
Phetchabun Rajabhat University

*corresponding author e-mail: thippakan999@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were to 1) develop a smartphone-based online resource for Chinese vocabulary memorization skills for students at Uttaradit Rajabhat University, with an 80/80 efficiency rate, 2) compare students' achievement in Chinese vocabulary memorization before and after learning using a smartphone-based online resource, and 3) investigate students' satisfaction toward learning using a smartphone-based online resource. The sample group consisted of 27 students who registered in the course "Chinese for Communication" during the second semester of the 2023 academic year which were selected by using a purposive sampling technique. The research instruments were a smartphone-based online resource, a Chinese vocabulary memorization achievement test, and a satisfaction assessment form. The statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation, and t-test. The results showed that the efficiency of a smartphone-based online resource for Chinese vocabulary memorization skills E1/E2 was at 82.74/85.93, which was higher than the specified criteria (80/80). The achievement of students in Chinese vocabulary memorization after studying was significantly higher than before studying at a statistical level of 0.05. Overall, students were very satisfied with studying using a smartphone-based online resource for Chinese vocabulary memorization skills at a high level.

Keywords: Learning achievement, Chinese vocabulary memorization skill, Smartphone-based online resource



บทนำ

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ รวมถึงภาษาจีนในปัจจุบันมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทักษะชีวิตในสังคมโลก โดยเฉพาะในด้านการสื่อสาร การศึกษา และการประกอบอาชีพ เนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยสร้างความเข้าใจในด้านวัฒนธรรมและการสื่อสารของชุมชนโลก รวมถึงการส่งเสริมความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ระหว่างประเทศ ดังนั้นการพัฒนาทักษะทางภาษาจีน จึงเป็นปัจจัยที่ช่วยให้ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศไทยกำลังพัฒนาเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจใหม่ โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีและความรู้เป็นฐานในการพัฒนาบุคคล เพื่อรองรับกิจกรรมทางสังคมและธุรกิจ การเรียนรู้ภาษาจีนจึงมีบทบาทสำคัญ เนื่องจากสามารถใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อสารและการแสดงออกถึงความคิดและอารมณ์ นอกจากนี้ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเข้ากับยุคสมัยจึงมีความจำเป็น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 จึงถือเป็นแนวทางที่สำคัญในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน (จิรารัตน์ ประยูรย์วงษ์, 2562) โดยเฉพาะการใช้สื่อดิจิทัลจะช่วยให้บรรยากาศในห้องเรียนมีความสนุกสนานและไม่ตึงเครียด ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ปัจจุบันสมาร์ตโฟนเป็นอุปกรณ์สำคัญที่มีความสามารถหลากหลาย ไม่เพียงแต่ใช้สำหรับการสื่อสาร แต่ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยความสะดวกในการพกพาและฟังก์ชันที่รองรับการใช้งานหลากหลาย และมีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ที่สามารถเข้าถึงข้อมูล เนื้อหา บทเรียน และสื่อการเรียนการสอนได้ทุกที่ทุกเวลา ไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียนหรือสถานที่อื่น ๆ ผู้เรียนสามารถศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติม ทบทวนบทเรียน หรือค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ทันที ช่วยลดช่องว่างของความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ และสร้างแรงจูงใจต่อการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน อีกทั้งตอบสนองความต้องการของผู้เรียนช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดี ดังนั้น สมาร์ตโฟนจึงเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้ในการเรียนรู้ โดยเฉพาะสำหรับการพัฒนาทักษะการจำคำศัพท์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ภาษา ช่วยให้ประหยัดและอำนวยความสะดวกในเรื่องการทบทวนบทเรียนในเวลาที่ต้องการ โดยปราศจากข้อจำกัดของเวลาและสถานที่ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะแสวงหาหาความรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนการสอนภาษาจีนในปัจจุบันมีแนวโน้มที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการสื่อสาร โดยเฉพาะการสร้างความสามารถในสี่ด้านหลัก ได้แก่ การฟัง พูด อ่าน และเขียน อันเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียนในการพัฒนาความรู้และการใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ การรู้จักและสามารถจำคำศัพท์ได้อย่างแม่นยำมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากคำศัพท์ถือเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ภาษาต่าง ๆ ดังที่ อนุภาพ ดลโสภณ (2542) ได้กล่าวไว้ว่า หากผู้เรียนขาดความรู้และความเข้าใจในคำศัพท์ การเรียนรู้ทักษะการพูด ฟัง อ่าน และเขียนย่อมเป็นไปได้ยาก ผู้เรียนที่สามารถจดจำคำศัพท์และเข้าใจความหมายจะสามารถสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่ว จะส่งผลดีต่อการเรียนภาษาจีน เพื่อให้การเรียนภาษาจีนประสบความสำเร็จ ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนในทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนอย่างเป็นระบบ การพัฒนาทักษะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาจีนในการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม การต่อยอดเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียงประโยค โครงสร้างประโยค และบทสนทนาเป็นสิ่งสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการใช้กิจกรรมและสื่อที่หลากหลาย จะช่วยในการพัฒนาทักษะการจำคำศัพท์ ผู้เรียนที่มีคลังคำศัพท์มากย่อมมีข้อมูลสำหรับการสื่อสารที่มากขึ้น ในขณะที่การมีคำศัพท์น้อยจะเป็นอุปสรรคในการสื่อสาร โดยเฉพาะในการฟังและการตอบโต้สื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับนริรัตน์ วัฒนเวฬุ (2560) ที่กล่าวว่า หากผู้เรียนมีคำศัพท์น้อยในทักษะการฟัง จะส่งผลให้ไม่สามารถเข้าใจสารที่ได้รับและไม่สามารถตอบโต้ได้ ดังนั้น การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาจีนจึงเป็นหัวใจสำคัญในการเรียนการสอนภาษา เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารภาษาจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากเหตุผลและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนมีประสบการณ์ในรายวิชานี้ พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีการเรียนรู้เรียนภาษาจีนพื้นฐานมาแล้ว แต่ได้ยังขาดทักษะด้านการจำคำศัพท์ภาษาจีน ไม่สามารถตอบคำถามได้ และนักศึกษาไม่สามารถเรียนรู้ได้ทันทีทันใด ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะพัฒนาสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ตโฟนสำหรับนักศึกษาที่ลงทะเบียนรายวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อใช้ทบทวนการ



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

เรียนรู้รายวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร ให้สามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเวลา สถานที่ หรือ ค่าใช้จ่าย อีกทั้งเพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น ควบคู่กับการจำคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันที่เป็นประโยชน์ในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการจำคำศัพท์ภาษาจีนของนักศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experiment) แบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว โดยการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design) ตามขั้นตอนดังนี้ (ขวลิต ชูกำแพง, 2553)

O ₁ (Pretest) ทดสอบก่อนทดลอง	X (Treatment) ให้ตัวแปรในการทดลอง	O ₂ (Posttest) ทดสอบหลังทดลอง
---	---	--

เมื่อ O₁ หมายถึง การวัดผลก่อนการทดลองกับกลุ่มทดลอง

O₂ หมายถึง การวัดผลหลังการทดลองกับกลุ่มทดลอง

X หมายถึง ให้ตัวแปรในการทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักศึกษาที่ลงทะเบียนรายวิชาศึกษาทั่วไป ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 100 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักศึกษาที่ลงทะเบียนรายวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 27 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ การเรียนด้วยสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพของสื่อพัฒนาสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟน 2) ผลสัมฤทธิ์ด้านการจำคำศัพท์ภาษาจีนของนักศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟน 3) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. สื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนก่อนและหลังเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ
3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟน



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. สื่อด้านออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

1.1 ศึกษาเนื้อหาและความรู้เกี่ยวกับการสร้างสื่อด้านออนไลน์ โดยรวบรวมข้อมูล ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อด้านออนไลน์

1.2 กำหนดโครงสร้าง ขอบเขตของเนื้อหาของสื่อด้านออนไลน์ จากรายวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร เกี่ยวกับชุดคำศัพท์ของภาษาจีนในชีวิตประจำวัน เพื่อดำเนินการสร้างสื่อด้านออนไลน์ชุดคำศัพท์ภาษาจีนในชีวิตประจำวันผ่านสมาร์ทโฟน

1.3 ดำเนินการสร้างสื่อด้านออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟน

1.4 นำสื่อด้านออนไลน์ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของสื่อทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) การนำเสนอ 2) เทคนิค 3) การจัดบทเรียน 4) เนื้อหา และ 5) ด้านการประเมิน

1.5 นำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มาวิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมาย โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในแต่ละรายข้อ ตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด, (2556) แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยมารายการประเมินดังนี้ 1) การนำเสนอ 2) เทคนิค 3) การจัดบทเรียน 4) เนื้อหา และ 5) ด้านการประเมิน ผลการประเมิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.33)

1.6 นำสื่อด้านออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟนมาปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

1.7 นำสื่อด้านออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟนไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟน

2.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ที่เกี่ยวกับการสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2 สร้างวิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ที่จะนำมาสร้างข้อสอบ

2.3 สร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งเป็นข้อสอบปรนัยเลือกตอบ (Multiple Choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

2.4 นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Index of Item Objective Congruence; IOC) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ +1 หมายถึงน่าใจว่าสอดคล้อง 0 หมายถึง ไม่น่าใจว่าสอดคล้อง และ -1 หมายถึง แนใจว่า ไม่สอดคล้อง

2.5 เลือกข้อสอบที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่ 0.67 ขึ้นไป

2.6 นำผลการพิจารณาการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแบบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีน

2.7 จัดพิมพ์แบบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเพื่อนำไปใช้ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยสื่อด้านออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟน

3.1 ศึกษาทฤษฎีและวิธีการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้สื่อด้านออนไลน์ผ่านสมาร์ทโฟน

3.2 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้สื่อด้านออนไลน์ผ่านสมาร์ทโฟนในรายวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร เป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท คะแนน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด

3.3 นำแบบประเมินความพึงพอใจเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม โดยพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ในการถาม ซึ่งมีเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องที่เหมาะสมมีค่าตั้งแต่ 0.50 – 1.00



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

3.4 นำผลที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาทำการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คือ 1.00 ทุกข้อ จึงถือว่าแบบประเมินความพึงพอใจมีความสอดคล้องที่เหมาะสม สามารถนำไปใช้กับกลุ่มทดลองได้

3.5 จัดพิมพ์แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ชี้แจงให้นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการวิจัยทราบกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้สื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟน เพื่อให้ทุกคนเข้าใจตรงกัน และปฏิบัติกิจกรรมได้ถูกต้อง

2. ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนเริ่มเรียน (Pre test) จำนวน 20 ข้อ และตรวจบันทึกการให้คะแนนจากการทดสอบ ดำเนินการสอนนักศึกษาด้วยสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย ชุดคำศัพท์ภาษาจีนในชีวิตประจำวัน 5 ชุด ดังนี้ ชุดที่ 1 การทักทาย ชุดที่ 2 อาหาร เครื่องดื่ม ชุดที่ 3 ครอบครัวของฉัน ชุดที่ 4 ประเทศ สถานที่ต่าง ๆ และชุดที่ 5 กิจกรรมต่าง ๆ โดยใช้ระยะเวลาศึกษา เป็นเวลา 10 สัปดาห์ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

3. ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post test) จำนวน 20 ข้อ และตรวจบันทึกการให้คะแนนจากการทดสอบ

4. ให้นักศึกษาทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟน

5. นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ผลเพื่อให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนที่ได้จากสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟน

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาคุณภาพของสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มทดลอง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาความเหมาะสมของสื่อโดยใช้เครื่องมือที่มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์และแปลผลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

2. การหาคุณภาพของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนก่อนและหลังเรียน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก โดยใช้ค่าถามที่มีดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 ค่าความยากง่ายระหว่าง 0.25-0.79 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.50-1.00

3. การหาประสิทธิภาพของสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ โดยใช้เกณฑ์ประสิทธิภาพ E_1 / E_2

4. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนก่อนและหลังเรียน โดยใช้สถิติการทดสอบค่า Paired Sample t-test

5. การสำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟน ด้วยสถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) กับเกณฑ์ การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ผลการวิจัย

จากการพัฒนาสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟน มีเนื้อหาของชุดคำศัพท์ภาษาจีนในชีวิตประจำวัน 5 ชุด ดังนี้ ชุดที่ 1 การทักทาย ชุดที่ 2 อาหาร เครื่องดื่ม ชุดที่ 3 ครอบครัวของฉัน ชุดที่ 4 ประเทศ สถานที่ต่าง ๆ และชุดที่ 5 กิจกรรมต่าง ๆ ดังภาพ



ภาพที่ 1 สื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟน



ภาพที่ 2 ชุดคำศัพท์ในชีวิตประจำวัน 5 ชุด

จากการพัฒนาสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟนสำหรับนักศึกษาที่ลงทะเบียนรายวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 มีผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการหาคุณภาพของสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟนสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ก่อนนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ด้วยสถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) กับเกณฑ์ การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ตารางที่ 1 แสดงผลการหาคุณภาพของสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์โฟนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D	ระดับคุณภาพ
1. ด้านการนำเสนอ	4.67	0.47	เหมาะสมมากที่สุด
2. ด้านเทคนิค	4.00	0.82	เหมาะสมมาก
3. ด้านการจัดบทเรียน	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
4. ด้านเนื้อหา	4.33	0.47	เหมาะสมมาก
5. ด้านการประเมินระหว่างเรียน	3.67	0.94	เหมาะสมมาก
	4.33	0.33	เหมาะสมมาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการหาคุณภาพของสื่อออนไลน์โดยใช้สมาร์โฟนโดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. =0.33) ทั้งนี้เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า 1) ด้านการจัดบทเรียน มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D= 0.00) 2) ด้านการนำเสนอมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. =0.47) 3) ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$,S.D. =0.47) 4) ด้านเทคนิค มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D.= 0.82) และ 5) ด้านการประเมินระหว่างเรียน มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D.= 0.94)

2. ผลการหาประสิทธิภาพของสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์โฟนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการหาค่าประสิทธิภาพของสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์โฟน

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	ประสิทธิภาพของสื่อออนไลน์
ระหว่างเรียน	50	1117	82.74
หลังเรียน	20	464	85.93

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการทดสอบระหว่างเรียนมีคะแนนเต็ม 50 คะแนน ได้คะแนนรวม 1117 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.74 (E_1) และผลทดสอบหลังเรียนมีคะแนนเต็ม 20 คะแนน ได้คะแนนรวม 464 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.93 (E_2) แสดงว่าสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์โฟนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 82.74/85.93

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการจำคำศัพท์ภาษาจีนของนักศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์โฟน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์โฟนสำหรับนักศึกษาที่ลงทะเบียนรายวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสารก่อนเรียนและหลังเรียน

คะแนนด้านทักษะการจำคำศัพท์	N	\bar{X}	S.D.	t-test	df	sig
ก่อนเรียน	27	14.65	21.12	4.98	26	0.00*
หลังเรียน	27	17.58	11.13			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการจำคำศัพท์โดยใช้สมาร์ทโฟนสำหรับนักศึกษาที่ลงทะเบียนรายวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.65 ส่วนหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.58 เมื่อนำคะแนนมาเปรียบเทียบกันพบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการจำคำศัพท์โดยใช้สมาร์ทโฟนของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟน ก่อนเรียนในและหลังเรียน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 มีผลการวิจัยดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟน ก่อนเรียนและหลังเรียน

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. สื่อออนไลน์มีเนื้อหาเข้าใจง่าย	4.30	0.67	มาก
2. สื่อออนไลน์เนื้อหามีความน่าสนใจ	4.26	0.66	มาก
3. สื่อออนไลน์มีความหลากหลายสีสันสวยงาม	4.22	0.75	มาก
4. สื่อออนไลน์มีความทันสมัย	4.48	0.70	มากที่สุด
5. สื่อออนไลน์มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.44	0.64	มาก
6. สื่อออนไลน์มีความเหมาะสมกับระดับการเรียนรู้	4.41	0.57	มาก
7. สื่อออนไลน์ช่วยพัฒนาทักษะด้านการจำคำศัพท์	4.44	0.80	มาก
8. สื่อออนไลน์สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	4.37	0.79	มาก
9. ข้าพเจ้าอยากเรียนวิชาภาษาจีนมากขึ้น	4.44	0.75	มาก
10. ข้าพเจ้ามีความมั่นใจและกล้าแสดงออกในการใช้ภาษาจีน	4.33	0.78	มาก
รวม 4.37		0.08	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ สื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ทโฟนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ พบว่า สื่อออนไลน์มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.74/85.93 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ 80/80 โดยมีเนื้อหาบทเรียนของชุดคำศัพท์ภาษาจีนในชีวิตประจำวัน 5 ชุด ดังนี้ ชุดที่ 1 การทักทาย ชุดที่ 2 อาหาร เครื่องดื่ม ชุดที่ 3 ครอบครัวของฉัน ชุดที่ 4 ประเทศ สถานที่ต่าง ๆ และชุดที่ 5 กิจกรรมต่าง ๆ การออกแบบที่น่าสนใจ การออกแบบตัวอักษร ขนาดตัวอักษร และสีของตัวอักษร สีพื้นหลังมีความเหมาะสม เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถใช้ทบทวนความรู้ ได้ด้วยตนเองได้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับ ธนพงษ์ ไชยลาโภและคณะ(2559) ที่ทำการศึกษารื่องการพัฒนาสื่อบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การออกแบบเพื่อการผลิตสื่อปฏิสัมพันธ์และมัลติมีเดีย ผลวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ Mobile Learning ที่พัฒนาขึ้นมีค่า เท่ากับ 82.00/82.11 และเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 และ สอดคล้องกับ เกวริฐา รongพล (2565) ที่ทำการศึกษารื่อง การพัฒนาสื่อบทเรียนออนไลน์เรื่อง การออกแบบการผลิตและการประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ โดยใช้ทฤษฎีการสร้าง ความรู้ด้วยตนเองในการสร้างสรรค์ชิ้นงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช ผลวิจัย พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของกลุ่มทดลองเท่ากับ 89.96/95.43 ซึ่งสูงกว่า เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด (80/80) ทั้งนี้เมื่อพิจารณางานวิจัย ของทั้งผู้วิจัยและธนพงษ์ ไชยลาโภและคณะ(2559) และเกวริฐา รongพล (2565) มีข้อสังเกต ในขั้นตอนของการพัฒนาสื่อ ผู้วิจัยได้จัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาสื่อ ดังนี้ การศึกษา วิเคราะห์ และตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ด้วยผู้เชี่ยวชาญ การเรียงลำดับของเนื้อหา มีการจัดเรียงลำดับความยากง่ายของเนื้อหา และมีความเชื่อมโยงกัน อีกทั้งบทเรียนมีความน่าสนใจ และทันสมัย จากข้อสังเกตดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การจะพัฒนาสื่อออนไลน์ หรือ บทเรียน



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ออนไลน์ ให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องออกแบบให้ตรงกับวัตถุประสงค์ ต้องมีการตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องของเนื้อหา ด้วยตนเองและผู้เชี่ยวชาญ และควรมีการจัดลำดับความง่ายของเนื้อหา ตลอดจนความเชื่อมโยงของเนื้อหา ต้องมีความสัมพันธ์กัน และสื่อออนไลน์ หรือบทเรียนต้องมีความน่าสนใจ เพื่อสร้างความสนใจ และดึงดูดผู้เรียน และสื่อควรมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน สามารถตอบโต้กับผู้เรียนได้ และสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ได้ทุกเวลา และทุกสถานที่

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยการใช้สมาร์ทโฟนสำหรับนักศึกษาที่ลงทะเบียนในรายวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร พบว่าผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.58 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.9 เมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของนักศึกษา พบว่าก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยที่ 14.65 คะแนน และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยที่ 17.58 คะแนน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยผลต่างที่ 2.93 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 14.65 ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเกศสุดา ปงลังกา (2550) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติของผู้เรียนมีพัฒนาการที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 และผู้เรียนมีความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษมากขึ้น นอกจากนี้ ผลการศึกษาของเสี้ยววิน เซอ (2554) พบว่า การพัฒนาชุดการเรียนรู้ภาษาจีนโดยบริบทของท้องถิ่นมีประสิทธิภาพสูงกว่ามาตรฐาน โดยนักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 จากการวิเคราะห์เหล่านี้ สรุปได้ว่าการใช้สมาร์ทโฟนในการเรียนการสอนภาษาจีนเพื่อการสื่อสารมีผลดีต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนในนักศึกษาอย่างมาก

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนผ่านสมาร์ทโฟนในรายวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสารในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจภาพรวมอยู่ที่ ($\bar{X} = 4.37$, S.D. =0.08) ซึ่งอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยตามแต่ละข้อ พบว่า สื่อออนไลน์มีความทันสมัย มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.48$, S.D. =0.70) รองลงมา ได้แก่ สื่อออนไลน์ช่วยพัฒนาทักษะด้านการจำคำศัพท์ ($\bar{X} = 4.44$, S.D. =0.80) และข้าพเจ้ามีความสนใจในการเรียนภาษาจีนมากขึ้น ($\bar{X} = 4.44$, S.D. =0.75) สื่อออนไลน์มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.44$, S.D. =0.64) ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ สื่อออนไลน์มีความหลากหลายสีสันสวยงาม ($\bar{X} = 4.22$, S.D. =0.75) ความพึงพอใจโดยรวมแสดงให้เห็นถึงระดับความพึงพอใจที่สูงขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นผลอันเนื่องมาจากสื่อออนไลน์ที่มีการพัฒนาผ่านสมาร์ทโฟน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของเคอร์-ริชาร์ดสัน (KR-20) โดยนักศึกษาแสดงความสนใจและมีความสนุกในการเรียนรู้ภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของกมลวรรณ ศรีสุโคตร, (2554) และธนาวรรณ ประจตุทศศรี (2555) ที่พบว่าเจตคติที่ดีต่อการเรียนสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นไปจนถึงการวิจัยของอุมาพร แก้วทา, (2558) ที่แสดงความพึงพอใจของนักเรียนต่อบทเรียนผ่านสมาร์ทโฟนตามแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.49 อยู่ในระดับมาก จากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการใช้สมาร์ทโฟนในกระบวนการเรียนการสอนภาษาจีนสามารถส่งเสริมการเรียนรู้และความพึงพอใจของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสามารถสรุปได้ว่า การใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ดีส่งผลต่อเจตคติทำให้ผลสัมฤทธิ์ดีขึ้นและยังสร้างประสบการณ์และความประทับใจด้านการเรียนเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้สอนที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร ต้องส่งเสริมให้นักศึกษาได้รับการฝึกฝนทักษะในด้านการจำคำศัพท์มากขึ้น โดยทำการค้นคว้าและเลือกสื่ออุปกรณ์ที่มีคุณภาพและมีความหลากหลายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อตอบสนองการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน

2. ผู้สอนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการพิจารณาในการหาแนวทางพัฒนาสื่อออนไลน์ผ่านสมาร์ทโฟน ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะการจำคำศัพท์ และส่งเสริมให้นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้งานสื่อออนไลน์มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่องการนำสื่อออนไลน์ผ่านสมาร์ทโฟน ไปใช้ร่วมกับวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เช่น การสอนแบบร่วมมือ การเรียนแบบกระบวนการกลุ่ม การสอนแบบแก้ปัญหา การเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมมากขึ้น เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

2. ควรมีการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ที่สามารถสร้างกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติม ไปใช้ร่วมกับสื่อออนไลน์ผ่านสมาร์ตโฟน เพื่อสร้างความน่าสนใจ และสร้างความสนุกในการเรียนการสอน เช่น เกมการศึกษา หรือ แอปพลิเคชันใหม่ ๆ

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อออนไลน์เพื่อทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้สมาร์ตโฟนสำหรับนักศึกษาลงทะเบียนรายวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนโครงการวิจัยด้านการเรียนการสอน จากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณอาจารย์เชี่ยวชาญหมื่น และนักศึกษาในกลุ่มศึกษาทั่วไปที่ลงทะเบียนรายวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัย

ขอขอบคุณอาจารย์ ดร.พิทยา ยาโม้ ที่ปรึกษางานวิจัย ซึ่งได้สละเวลาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะและแนวทางการปรับปรุงงานวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ด้วยความเป็นกัลยาณมิตรอย่างดียิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์รับตรวจประเมินเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พร้อมทั้งให้คำแนะนำเพิ่มเติมที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการวิจัยนี้ให้บรรลุผลอย่างดียิ่งตามความมุ่งหมายของผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

กมลวรรณ ศรีสุโคตร. (2554). การพัฒนาทักษะการพูดและเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมบทบาท

สมมติ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เกศสุตา ปงลังกา. (2550). การศึกษาการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะ ภาษาต่างประเทศ) บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เกวริฐา รongพล (2565).การพัฒนาสื่อบทเรียนออนไลน์เรื่อง การออกแบบ การผลิตและการประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองในการสร้างสรรค์ชิ้นงาน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช. วารสารพุทธสังคมนิเวศวิทยาปริทรรศน์. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มีนาคม 2565)

จิรารัตน์ ประยูรวงษ์. (2562). DIGITAL LEARNING การเรียนรู้ภาษาอังกฤษบนโลกดิจิทัลในศตวรรษที่ 21. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 13(1), 210-223.

ชวลิต ชูกำแพง. (2553). การวิจัยหลักสูตรและการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชาลิสา จิตบุญญาพมฺพิจ. (2559). การเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งในรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1. มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาลั วิทยาลัยศาสนศาสตร์ ยโสธร, 5(3), 60-616.

ดรณนภา นาชัยฤทธิ์. (2562). การพัฒนาการเรียนการสอนบนบทเรียนออนไลน์ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของนักศึกษาครู. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธัญธัช วิภักดิ์ภูมิประเทศ. (2559). พฤติกรรมการใช้สมาร์ตโฟนในชั้นเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย. วารสารสุทธิ ปริทัศน์, 30(95), 48-58.

ธนพงษ์ ไชยลาโก, เอกลักษณ์ โภคทรัพย์ ไพบุลย์, & ปริญญา โสภา. (2559). การพัฒนาสื่อบทเรียนออนไลน์ เรื่อง: การออกแบบเพื่อการผลิตสื่อปฏิสัมพันธ์และมัลติมีเดีย. วารสารวิชาการวัตรกรรมสื่อสารสังคม, 4(2), 134-143.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

- ธนาวรรณ ประจุกุฑะศรี. (2555). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษและการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยสถานการณ์จำลอง และการใช้บทบาทสมมติ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นารีรัตน์ วัฒนเวฬุ. (2560). การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาจีนของนักศึกษา. บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน.
- เสียววิน เชอ. (2554). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ภาษาจีนโดยใช้บริบทของท้องถิ่นสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.
- อุมาพร แก้วทา. (2558). การพัฒนาบทเรียนผ่านสมาร์ตโฟนตามแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้เรื่องการพัฒนาเว็บไซต์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี คณะครุศาสตร์.
- อนุภาพ ดลโสภณ. (2542). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้เกมและการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Zhao Minghui. (2012). *Chinese vocabulary Teaching of Thai college student based on memory strategies*. Master's thesis teaching Chinese to speakers of other languages. College of International Education, Shandong University.

คำแนะนำสำหรับผู้ส่งบทความ

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์ Journal of Humanities and Social Sciences Uttaradit Rajabhat University ISSN 2350-9317 (Online) เว็บไซต์ <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/johuru> เป็นวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์มีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย และผลงานวิจัย ที่มีความสำคัญในด้านการงานเพื่อแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ทุกระดับ โดยผลการวิจัยนั้นต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริงในพื้นที่สามารถขยายผลความสำเร็จไปยังพื้นที่อื่น หรือให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยดำเนินการเผยแพร่ในรูปแบบออนไลน์ในระบบ Thai Journal Online System ซึ่งมีกำหนดการออกเผยแพร่ราย 6 เดือน ปีละ 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-มิถุนายน ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม ทั้งนี้บทความทุกฉบับจะได้รับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งจากภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัยจำนวน 3 ท่าน ในลักษณะการประเมินแบบ Double-Blind เพื่อให้ผู้เขียนสามารถเตรียมต้นฉบับได้ถูกต้องและได้มาตรฐานตามรูปแบบของวารสาร จึงขอชี้แจงดังนี้

รายการตรวจสอบการเตรียมบทความ

ในขั้นตอนการส่งบทความ ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบการปฏิบัติตามรายการต่อไปนี้

1. ผลงานที่ส่งตีพิมพ์จะต้องไม่เคยเผยแพร่ในสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และต้องไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้ส่งบทความโดยตรง
2. ผลงานที่ส่งตีพิมพ์ในลักษณะบทความวิจัยต้องรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย ไม่บิดเบือนข้อมูล หรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
3. ผู้นิพนธ์ต้องส่งแบบฟอร์ม “ขอส่งบทความวิชาการ/วิจัย เพื่อรับพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์”
4. ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ใน “คำแนะนำสำหรับผู้เขียนฯ”
5. ผู้นิพนธ์ที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยจริง
6. ผู้นิพนธ์ต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี)
7. ผู้นิพนธ์ต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
8. สามารถส่งต้นฉบับบทความวิชาการ (Academic Article) และบทความวิจัย (Research Article) ได้ทั้งภาษาอังกฤษ และภาษาไทย
9. ต้นฉบับต้องผ่านการกลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิและได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ
10. ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสาร

นโยบายการดำเนินงานของวารสาร

1. กองบรรณาธิการจะตรวจสอบหัวข้อและเนื้อหาของบทความถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวารสารฯ รวมถึงประโยชน์ในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ
2. บทความที่ส่งเข้าระบบเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์ จะผ่านการตรวจสอบการคัดลอกผลงานวิชาการโดยใช้ระบบอักขรวิสุทธิ์หรือระบบ CopyCatch หรือระบบ Turnitin อย่างไม่อย่างหนึ่ง ทั้งนี้ผลงานวิชาการที่มีเนื้อหาคล้ายกันสามารถยอมรับได้ต้องไม่เกินร้อยละ 25 ของผลงานทั้งหมด
3. กรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาเห็นควรรับบทความไว้สำหรับพิจารณาตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะส่งบทความเพื่อทำการกลั่นกรองต่อไป โดยส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบคุณภาพของบทความว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสมที่จะตีพิมพ์หรือไม่ สำหรับกระบวนการพิจารณาการกลั่นกรองนี้ เป็นการประเมินบทความแบบสองทาง (Double-BlindProcess) กล่าวคือ จะไม่เปิดเผยชื่อผู้ส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิทราบ และจะไม่เปิดเผยชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้ส่งบทความทราบรวมถึงกองบรรณาธิการจะไม่เปิดเผยทั้ง ชื่อผู้ส่งบทความ และชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้บุคคลอื่นทราบด้วยเช่นกัน

4. ทั้งนี้เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาถ้อยคำแล้ว กองบรรณาธิการจะพิจารณาตัดสินโดยอิงตามคำตัดสิน และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิว่าบทความนั้น ๆ ควรได้รับการตีพิมพ์ หรือควรส่งกลับให้กับผู้ส่งบทความเพื่อทำการแก้ไข ก่อนพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หรือปฏิเสธการตีพิมพ์

5. ผู้นิพนธ์ต้องยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กองบรรณาธิการวารสารกำหนด และยินยอมให้บรรณาธิการแก้ไขความสมบูรณ์ของบทความได้ในขั้นตอนสุดท้ายก่อนเผยแพร่

6. การอนุมัติให้ลงตีพิมพ์ได้หรือไม่นั้น ผลการพิจารณาจากกองบรรณาธิการวารสารถือเป็นที่สุด

นโยบายจริยธรรมวิจัยในมนุษย์และสัตว์ (Human and animal research ethics policy)

บทความจากงานวิจัยที่ส่งเข้ามารับการตีพิมพ์และเกี่ยวข้องกับการทำวิจัยในมนุษย์และสัตว์ ต้องได้รับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือในสัตว์ของสถาบันที่ดำเนินการหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

การเตรียมต้นฉบับบทความ

แนะนำให้ผู้นิพนธ์ ดาวน์โหลดเทมเพลต Research Article Template (บทความวิจัย) หรือ Academic Article Template (บทความวิชาการ) ที่ เอกสารดาวน์โหลด สำหรับวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

1. ความยาวของบทความไม่เกิน 12 หน้ากระดาษ ขนาด A4 พิมพ์หน้าคู่ (นับรวมภาพ ตาราง และเอกสาร อ้างอิง) พื้นที่ของกระดาษที่ใช้พิมพ์ ให้เว้นขอบบน 3.81 เซนติเมตร ขอบล่าง 2.54 เซนติเมตร ขอบซ้าย 3.81 เซนติเมตร และขอบขวา 2.54 เซนติเมตร จัดพิมพ์ด้วยแบบตัวอักษร TH SarabunPSK โดยเนื้อความขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวธรรมดา)

2. ชื่อเรื่องบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) จัดกึ่งกลาง หน้ากระดาษ

3. ชื่อผู้เขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวอักษรปกติ) จัดชิดขวา

4. ชื่อสังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัยภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และ Corresponding Author, E-mail: ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวอักษรปกติ) จัดชิดขวา

5. หัวข้อ ได้แก่ บทคัดย่อ Abstract บทนำ วัตถุประสงค์ สมมติฐานการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปราย ผลการวิจัย สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ เอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย ไม่ใส่เลขลำดับที่

6. การใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) ทวิภาค (:) และอฒภาค (;) ให้พิมพ์ต่อเนื่องกับอักษรตัวหน้า และ เว้น 1 วรรค ตัวอักษรก่อนข้อความต่อไป เช่น

Community engagement in higher education: Policy reforms and practice

(ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2562; ศรีเนตร อารีโสภณพิเชฐ, 2564)

7. ภาพ หมายเลขภาพ ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวหนา) ให้ระบุไว้ใต้ภาพ จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ภาพ

9. รายการของเอกสารอ้างอิงภาษาไทยที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ ต้องเติมคำว่า “(in Thai)” ต่อท้ายทุกรายการของเอกสารอ้างอิงภาษาไทยที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ

ส่วนประกอบของบทความ

1. ชื่อเรื่องบทความ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ควรกะทัดรัดไม่ยาวจนเกินไป มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2. ชื่อผู้เขียนและหน่วยงานที่สังกัด (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ระบุเฉพาะชื่อ และสกุล โดยใส่เครื่องหมายดอกจัน (*) เฉพาะผู้รับผิดชอบบทความ สถานที่ทำงาน (Affiliation) ระบุหน่วยงาน จังหวัด ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับผู้แต่งอีเมล (E-mail Address) ระบุเฉพาะผู้รับผิดชอบบทความและควรเป็นอีเมลของหน่วยงาน

3. บทคัดย่อ (Abstract) ความยาวไม่เกิน 400 คำ คำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

4. ส่วนเนื้อหา

4.1 บทความวิจัย ควรเป็นการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ข้อค้นพบ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการมาอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนของการวิจัย โดยควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (สามารถมีหัวข้อหรือ องค์ประกอบที่แตกต่างได้)

4.1.1 บทนำ (Introduction) ครอบคลุมความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

4.1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective) ข้อความที่แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่นักวิจัยต้องการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง และรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

4.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ให้ระบุรูปแบบวิจัย (Research Design) อธิบายเครื่องมือและวิธีการดำเนินการวิจัยให้กระชับและชัดเจนให้บอกรายละเอียดสิ่งที่น่าสนใจ สูตรและการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา (เกณฑ์การคัดเลือก คัดออก) การสุ่มตัวอย่าง ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษา คุณภาพของเครื่องมือ วิธีหรือมาตรที่ใช้ในการวัด วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.4 ผลการวิจัย (Results) บรรยายสรุปผลการวิจัยอย่างกระชับโดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย หากการวิจัยเป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่ต้องนำเสนอด้วยตาราง หรือแผนภูมิ ควรมีคำอธิบายประกอบ การเรียงลำดับภาพตาราง หรือแผนภูมิควรเรียงลำดับตามเนื้อหาของงานวิจัย และต้องมีการแปลความหมายของผลที่ค้นพบหรือวิเคราะห์

4.1.5 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เขียนสอดคล้องกับลำดับของการนำเสนอสรุปผลการวิจัย เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องหรือขัดแย้งกับสมมติฐาน มีการอ้างอิงข้อเท็จจริง ทฤษฎีและผลการวิจัยอื่นอธิบายอย่างเป็นเหตุเป็นผล ถึงแนวความคิดของผู้วิจัยต่อผลการวิจัยที่ได้

4.1.6 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ (Conclusion and Suggestions) ควรสรุปสาระสำคัญที่ไม่คลุมเครือ และสรุปผลว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ อย่างไร รวมถึงการแสดงข้อเสนอแนะและความเห็นเพิ่มเติมเพื่อนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในทันที และการพัฒนางานต่อไปในอนาคต หรือเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไปในอนาคต

4.1.7 กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) เป็นการแสดงคำขอบคุณสำหรับแหล่งทุนสนับสนุน หรือผู้ช่วยเหลืองานวิจัย

4.1.8 เอกสารอ้างอิง (Reference) การแสดงถึงแหล่งที่มาของข้อมูลที่ถูกนำมาอ้างอิงขึ้นมาใช้ในการวิจัยเพื่อเป็นการแสดงเจตนาว่าไม่นำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง การเขียนอ้างอิงให้เป็นไปตามรูปแบบที่วารสารกำหนดแบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7

4.2 บทความวิชาการ ควรมีการกำหนดประเด็นที่ต้องการอธิบายหรือวิเคราะห์อย่างชัดเจน โดยมีการวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการนำเสนอตามหลักวิชาการ โดยมีการสำรวจวรรณกรรมเพื่อสนับสนุนจนสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ประเด็นนั้นได้ อาจเป็นการนำความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาประมวลร้อยเรียงเพื่อวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยที่ผู้ส่งบทความแสดงทัศนะทางวิชาการของตนไว้อย่างชัดเจน มีลำดับเนื้อหาและบทสรุปที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจนประกอบด้วย

4.2.1 บทนำ (Introduction) หลักการและเหตุผล (Rationale) ความเป็นมาหรือภูมิหลัง (Background) ความสำคัญของเรื่องที่เขียน (Justification) วัตถุประสงค์ของการเขียนในการที่จะสื่อไปยังผู้อ่าน คำจำกัดความ หรือนิยามต่าง ๆ ที่ผู้เขียนเห็นว่ามีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

4.2.2 เนื้อเรื่อง (Body) การจัดลำดับเนื้อหาสาระ การเรียบเรียงเนื้อหา การวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ การใช้ภาษา วิธีการนำเสนอ

4.2.3 ส่วนสรุป (Conclusions) บทความทางวิชาการที่ดีควรมีการสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้นซึ่งอาจกระทำในลักษณะการย่อโดยการเลือกประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมานำเสนออย่างกระชับท้ายบทความ

การเขียนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงเอกสาร ควรอ้างอิงจากผลงานวิชาการต่าง ๆ ที่มาจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ สามารถตรวจสอบได้สำหรับวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ใช้รูปแบบการเขียนอ้างอิง The American Psychological Association (APA, 7th Edition) ประกอบด้วยการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation) และการอ้างอิงท้ายบทความ (Reference) โดยมีรูปแบบดังนี้

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาระบุชื่อผู้แต่ง ปีพิมพ์และหมายเลขหน้า (การอ้างอิงบทความวารสาร หรือรายงานการประชุมต้องระบุหมายเลขหน้า สำหรับการอ้างอิงผลงานจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไม่ต้องระบุหมายเลขหน้า) สำหรับรูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ ดังนี้

1. กรณีอ้างอิงท้ายบทความ (ผู้แต่ง, ปีพิมพ์, เลขหน้า)

(สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2549, น. 27)

(McCartney & Phillips, 2006, p. 204)

(Murphy, 2021, pp. 152-153) (Martin et al., 2020)***กรณีที่มีผู้แต่ง 3 คน หรือมากกว่า***

ตัวอย่างประโยค

จากการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก และสภาพของปัจจุบันนี้ ทำให้สภาพแวดล้อมของการพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบัน และในอนาคต 20 ปีข้างหน้าเปลี่ยนไป ในส่วนบริบทของประเทศไทยได้มีการกำหนด ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคนไทยในอนาคตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นพลเมืองที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ มีจิตสาธารณะ และทำประโยชน์ต่อส่วนรวม (ปรเมธี วิมลศิริ, 2559, น. 3)

2. กรณีมีการระบุชื่อผู้แต่งในเนื้อหา ผู้แต่ง (ปีพิมพ์)

ลดภาพ บุญฤทธิ (2559) ได้ศึกษาถึง..... Boonsamngsuk (2020) studied.....

ตัวอย่างประโยค

เบล (Bell, 2016, p. 55) กล่าวถึงการจัดศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในมุมมองของการพัฒนาพลเมืองที่มีความรับผิดชอบอย่างยั่งยืนนั้น ต้องมีทักษะสำหรับการใช้ชีวิตในยุคปัจจุบัน (Skills for living in the world) ได้แก่.....

3. การอ้างอิงรายการเดียวกันแต่ที่มีผู้แต่งแตกต่างกัน ให้เรียงตามอักษรของผู้แต่งครั้งด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (;)

กรณีทำงานทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศถูกอ้างพร้อมกันให้เริ่มทำงานเขียนภาษาไทยก่อน

Several studies (Kozak & Elliott, 2014, p. 5; Miller, 1999)

(ภุขพงศ์ โนดไธสง, 2560; อำนวย วีรวรรณ, 2540)

(อนุชาติ บุนนาค, 2549; Digital citizenship for college students, 2016)

4. กรณีการอ้างอิงเอกสารที่ไม่ใช่เอกสารต้นฉบับ ให้ระบุชื่อเอกสารต้นฉบับและ คำว่า “อ้างถึงใน” สำหรับภาษาไทย หรือ “as cited in” สำหรับภาษาอังกฤษตามด้วยชื่อผู้แต่งเอกสารทุติยภูมิ และปีพิมพ์ สำหรับการลงรายการอ้างอิงท้ายเล่ม ลงชื่อผู้แต่งเอกสารทุติยภูมิต่างกัน

(นิพัทธ์ เลิศนรงค์, 2531, น. 53-75, อ้างถึงใน พัทธวีภา โพธิ์ศรี, 2551, น. 94-95)

(Miller, 1988, as cited in Kozak & Elliott, 2014, p. 8)

Bridget's diary (as cited in Rahnama, 2017)

5. การอ้างอิงการสัมภาษณ์ ซึ่งอาจเป็นบันทึก บทสนทนาทางโทรศัพท์ หรือเอกสารอื่น ๆ รวมทั้งการสัมภาษณ์ที่ไม่ได้อ้างอิงมาจากแหล่งอื่น (สัมภาษณ์เอง) ไม่ต้องระบุในเอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม แต่ให้ระบุในเนื้อหาโดย ระบุชื่อสกุลของเจ้าของเอกสาร หรือ ผู้ถูกสัมภาษณ์ และวันที่ให้สัมภาษณ์ให้ถูกต้อง เช่น

เจษฎา มิ่งฉาย (สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2563) ให้ความเห็นว่า.....

คาฟท์ (Karft, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2564) กล่าวว่า.....

6. การอ้างอิงบางส่วนของเอกสาร ให้ระบุชื่อผู้แต่ง ปี และข้อมูลเกี่ยวกับเอกสาร เช่น ย่อหน้า บท ตาราง ภาพ หมายเลขสไลด์ เช่น

(ภาสุตา ภาคาผล, 2556, ย่อหน้า 4)

(Delve & Mintz, 2019, Table 1)

(National Council for the Social Studies, 2000, Slide 8)

(Kauffman, 2000, paras. 2-3)

การอ้างอิงท้ายบทความ (Reference)

ข้อกำหนดในการเขียนเอกสารอ้างอิง

1. ชื่อผู้แต่ง

1.1 ผู้แต่งคนไทย ไม่ต้องระบุค่านำหน้านาม ตำแหน่งทางวิชาการ คำเรียกทางวิชาชีพ และตำแหน่งยศต่าง ๆ

ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์	ลงรายการเป็น	ไพฑูริย์ สินลารัตน์.
ร้อยตำรวจเอก วินัย ชื้อสตัย	ลงรายการเป็น	วินัย ชื้อสตัย.
แพทย์หญิงลดาพร บุญฤทธิ	ลงรายการเป็น	ลดาพร บุญฤทธิ.

1.2 ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้ลงนามสกุลตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค และต่อด้วยอักษรย่อของ ชื่อต้น และชื่อรอง

A. W. Chickering	ลงรายการเป็น	Chickering, A. W.
Prairie Leigh Burgess	ลงรายการเป็น	Burgess, Prairie Leigh.
Cecilia I. Delve	ลงรายการเป็น	Delve, Cecilia I.

1.3 ผู้แต่งชาวไทยที่เขียนหนังสือเป็นภาษาอังกฤษ จะลงรายการผู้แต่งโดยใช้นามสกุล ขึ้นต้นเหมือนผู้แต่งชาวต่างประเทศ

Chanokphat Phadungath	ลงรายการเป็น	Phadungath, C.
-----------------------	--------------	----------------

1.4 ผู้แต่งมีฐานันดรศักดิ์และบรรดาศักดิ์ ให้กลับฐานันดรศักดิ์ หรือบรรดาศักดิ์ ไว้หลังชื่อโดยมี เครื่องหมาย จุลภาค

กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาเจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร	ลงรายการเป็น	เทพรัตนราชสุดาเจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร, กรมสมเด็จพระ.
หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช	ลงรายการเป็น	เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว.
คุณหญิงวิมล ศิริไพบูลย์	ลงรายการเป็น	วิมล ศิริไพบูลย์, คุณหญิง

1.5 ผู้แต่งมีสมณศักดิ์ ให้ลงชื่อสมณศักดิ์ และถ้าทราบชื่อเดิมให้ใส่ไว้ในวงเล็บต่อจากชื่อสมณศักดิ์

พระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน).
พระราชรัตนรังสี (วีรยุทธ์ วีรยุทธโธ).

1.6 ผู้แต่งคนเดียวกัน แต่งหนังสือหลายชื่อเรื่องและพิมพ์ในปีเดียวกัน ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ใส่ อักษร ก, ข, ค, ง ไว้ท้ายปีที่พิมพ์ตามลำดับส่วนภาษาอังกฤษ ให้ใส่อักษร a, b, c, d ไว้ท้ายปีที่พิมพ์

ทศนา แชมมณี. (2557ก).
(Oxford University, (2019b)



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

7. จำนวน และประเภทผู้แต่ง

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อหา	การอ้างอิงท้ายบทความ
ผู้แต่ง 1 คน	(สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา, 2560, น. 17)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). <i>กรอบคุณวุฒิแห่งชาติฉบับ ปรับปรุง</i> . สำนักงานฯ.
	(Biech, 2015)	Biech, Elaine. (2015). <i>101 Ways to make learning active beyond the classroom</i> . John Wiley & Sons.
ผู้แต่ง 2 คน	(สมสิทธิ์ อัสตรนีย์ และกาญจนา ภูครองนาค, 2555, น. 22-23)	สมสิทธิ์ อัสตรนีย์ และกาญจนา ภูครองนาค. (2555). <i>การศึกษาวិเคราะห์ ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดปัญญา ศึกษาเพื่อการบ่มเพาะความซื่อตรง</i> . สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
	(Chickering & Reisser, 1993) Chickering and Reisser (1993)	Chickering, A. W., & Reisser, L. (1993). <i>Educational and identity</i> . (2 nd ed.). Jossey-Bass.
ผู้แต่ง 1-20 คน ระบุชื่อทุกคน ***ใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่นและคำว่า และ ก่อนคนสุดท้าย	(ภาสกร เนตรทิพย์วัลย์และคนอื่น ๆ, 2563)	ภาสกร เนตรทิพย์วัลย์, พรพรรณ ภูสาหัส, สมสุข ภาณุรัตน์, สุขฤดี รัชตฤกษ์กุล, พัชรี กระจำโพธิ์, และวิณี ฐระธรรม. (2563). <i>การประเมินภาวะสุขภาพสำหรับพยาบาล: การตรวจ ร่างกาย</i> . (พิมพ์ครั้งที่ 3). พิมพ์ดีการพิมพ์.
	Jacob et al. (2015) หรือ (Jacob et al., 2015)	Jacob, W. James, Sutin, Stewart E., Weidman, John C., & Yeager, John L. (2015). <i>Community engagement in higher education</i> . Sense.
ผู้แต่ง 21 คน ขึ้นไประบุชื่อ 19 คนแรก และใช้ . . . ตามด้วยชื่อคนสุดท้าย โดยหน้าและหลังแต่ละจุดต้องเว้นวรรค 1 ระยะ	ชนิษฐา นันทบุตร และคนอื่น ๆ (2563, น. 25) หรือ (ชนิษฐา นันทบุตร และคนอื่น ๆ, 2563, น. 25)	ชนิษฐา นันทบุตร, พิรพงษ์ บุญสวัสดิ์กุลชัย, จงกณีนี จันทร์ศิริ, นิลภา จิระรัตนวรรณะ, สุนทร วรรณะอมร, แสงเดือน แห่งทองคำ, กชพร สิงห์หล้า, กติกา นวพันธ์, กนกพร จิรัฐติกาลวงศ์, กนกพร จิวประสาท, กนกพร แจ่มสมบูรณ์, กนกพร อัครเมธีกาพงศ์, กมลวรรณ จุติวรกุล, กมลวรรณ ตั้งธนาภานนท์, กรรณิกา ชำธรรม, กรรณิการ์ มุรธาธร, กรองทอง วงศ์ศรีตรัง, กริฐ อัครคุปตานนท์, กฤตินี กุลเพ็ง, . . . พัฒนา นาคทอง. (2563). <i>ชุดความรู้การพัฒนากลไกและการพัฒนาระบบ สุขภาพชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชน</i> . ดีดี.
	(Miller, 2018, p. 10)	Miller, T. C., Brown, M. J., Wilson, G. L., Evans, B. B., Kelly, R. S., Turner, S. T., Lewis, F., Lee, L. H., Cox, G., Harris, H. L., Martin, P., Gonzalez, W. L., Hughes, W., Carter, D., Campbell, C., Baker, A. B., Flores, T., Gray, W. E., Green, G., . . . Nelson, T. P. (2018).
ผู้แต่งที่เป็นสถาบัน	สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2562)	สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562). <i>การรู้ดิจิทัล</i> . สำนักงานฯ.
ผู้รับผิดชอบเป็นบรรณาธิการ	(วิชัย วงษ์ใหญ่ (บ.ก.), 2553)	วิชัย วงษ์ใหญ่ (บ.ก.). (2553). <i>กระบวนการค้นคว้าใหม่ในการพัฒนาหลักสูตร</i> . โอเดียนสโตร์.
	(McKinney et al. (Eds.), 2018)	McKinney, E. S., Nelson, K. A., & Ashwill, J. W. (Eds.). (2018). <i>Maternal child nursing</i> . (5th ed.). Elsevier.

2. ปีที่พิมพ์

2.1 ระบุปีพิมพ์ในเครื่องหมายวงเล็บตามหลังชื่อผู้แต่ง และปิดด้วยด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.)

สุภาภรณ์ เกียรติสิน. (2562).

Sherman, Chad D. (2011).



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

2.2 หนังสือที่อยู่ในระหว่างการพิมพ์ ให้ลงคำว่า กำลังจัดพิมพ์ หรือ in press ในเครื่องหมายวงเล็บแทนปีพิมพ์

(กำลังจัดพิมพ์).

(in press).

2.3 หนังสือที่ไม่ปรากฏปีพิมพ์ ใส่อักษรย่อในเครื่องหมายวงเล็บแทนปีพิมพ์

(ม.ป.ป.).	แทนค่าเต็มจาก	ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์
(n.d.).	แทนค่าเต็มจาก	no date

3. ครั้งที่พิมพ์

3.1 หนังสือที่พิมพ์ครั้งที่ 1 หรือพิมพ์ครั้งแรก ไม่ต้องระบุในรายการอ้างอิง

3.2 หนังสือที่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไปใส่ครั้งที่พิมพ์ต่อจากชื่อเรื่อง โดยระบุครั้งที่พิมพ์ในเครื่องหมายวงเล็บและ ตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค

(พิมพ์ครั้งที่ 2).

(2nd ed.).

(พิมพ์ครั้งที่ 4).

(4th ed.).

4. สำนักพิมพ์

4.1 ระบุชื่อสำนักพิมพ์ที่ปรากฏบนผลงาน พิจารณาให้สอดคล้องกับปีพิมพ์และครั้งที่พิมพ์ โดยไม่ใช่ชื่อย่อ ให้ตัด คำว่า สำนักพิมพ์ ห้างหุ้นส่วน จำกัด บริษัท หรือ คำว่า Publishers, Co., และ Inc. ซึ่งไม่จำเป็นต้องระบุ แต่ให้คงคำว่า Books คำว่า Press ในชื่อของสำนักพิมพ์ไว้

สำนักพิมพ์สารคดี	ลงรายการเป็น	สารคดี.
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ลงรายการเป็น	สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน)	ลงรายการเป็น	ซีเอ็ดยูเคชั่น.
John Wiley & Sons., Inc.	ลงรายการเป็น	John Wiley & Sons.
Oxford University Press	ลงรายการเป็น	Oxford University Press.
SAGE Publishing	ลงรายการเป็น	SAGE.

4.2 กรณีไม่ปรากฏชื่อสำนักพิมพ์ ให้ใส่โรงพิมพ์แทนโดยให้คงคำว่าโรงพิมพ์ไว้

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Cambridge University Press.

4.3 หากไม่ปรากฏทั้งชื่อสำนักพิมพ์ และโรงพิมพ์ ให้ใช้อักษรย่อดังนี้

ม.ป.พ.	แทนค่าเต็มจาก	ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์
n.p.	แทนค่าเต็มจาก	no publisher

การอ้างอิงทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ

1. หนังสือ

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์ พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). สำนักพิมพ์.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

Author. (Year). *Title of the book*. (Edition ed.). Publisher.

ตัวอย่าง

ชนันภรณ์ อารีกุล. (2563). *การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต : แนวคิด หลักการ และสาระสำคัญ*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2559). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง = Civic education*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สถาบันสัญญา ธรรมศักดิ์ เพื่อประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Covey, S. R. (2013). *The 7 habits of highly effective people: Powerful lessons in personal change*. Simon & Schuster.

2. หนังสือแปล

ชื่อผู้แต่งต้นฉบับ. (ปีพิมพ์). *ชื่อเรื่องที่แปล* [ชื่อต้นฉบับ] (ชื่อผู้แปล, ผู้แปล). สำนักพิมพ์(ต้นฉบับพิมพ์ ปี ค.ศ. หรือ พ.ศ.).

ตัวอย่าง

เกรย์, เจ. (2552). *ผู้ชายมาจากดาวอังคารผู้หญิงมาจากดาวศุกร์* [Men are from mars, women are from Venus] (สงกรานต์ จิตสุทธิภากร, ผู้แปลและเรียบเรียง). (พิมพ์ครั้งที่ 26). ซีเอ็ดดูเคชั่น.

ฮอว์คิง เอส. (2552). *The illustrated: A brief history of time* [ประวัติย่อของกาลเวลานับภาพประกอบ] (พิมพ์ครั้งที่ 17). มติชน.

3. หนังสือที่ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ และสำนักพิมพ์

ผู้แต่ง. (ม.ป.ป. หรือ n.d.). *ชื่อเรื่อง*. (ครั้งที่พิมพ์ พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). ม.ป.พ. หรือ n.p.

ตัวอย่าง

วิจารณ์ พานิช. (2558). *การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง = Transformative learning*. ม.ป.พ.

Kolb, D.A. (n.d.). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. SAGE.

4. บทความในหนังสือ

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์). *ชื่อบทความ*. ในหรือ In *ชื่อบรรณาธิการ* (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.), *ชื่อเรื่อง* (น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า). สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

วัลลภ สุขสวัสดิ์. (2561). *แนวความคิดเรื่องชนชั้นนำทางการเมืองของกิตาโน มอสกา กับชนชั้นนำทางการเมืองไทยในยุคมาลามาไทย*. ใน *วัชรพล ศุภจักรวัฒนา และวัชรพล พุทธิรักษา* (บ.ก.), *ว่าด้วยทฤษฎีรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ร่วมสมัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). (น. 47-68). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

5. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

5.1 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไม่มี DOI

ชื่อผู้แต่ง./ปีพิมพ์./ชื่อหนังสือ./พิมพ์ครั้งที่./URL

Author/(Year)/Title of the book/(Edition ed.)/URL

ตัวอย่าง

องอาจ มหานิยม. (2007). *ประวัติศาสตร์ไทยโดยสังเขป*. <http://www.museum-press.com>

O' Keefe, E. (n.d.). *Egoism & the crisis in Western values*. <http://www.onlineoriginals.com/showitem.asp>.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

5.2 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มี DOI

ชื่อ นามสกุล./ (ปีพิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ (พิมพ์ครั้งที่)./https://doi.org/xxxxxxx

Author, A. A. (Year)./Title of the book./ (Edition ed.)/https://doi.org/xxxxxxx

ตัวอย่าง

Aron, L., Botella, M., & Lubart, T. (2019). Culinary arts: Talent and their development. In R. F. Subotnik, P. Olszewski-Kubilius, & F. C. Worrell (Eds.), *The psychology of high performance: Developing human potential into domain-specific talent* (pp. 345–359). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0000120-016>

Brück, M. (2009). *Women in early British and Irish astronomy: Stars and satellites*. Springer Nature. <https://doi.org/10.1007/978-90-481-2473-2>

6. รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (รายงานการวิจัย). สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2564). การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service learning) (รายงานการวิจัย). สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

Hoechsmann, Michael, & Dewaard, Helen. (2015). *Mapping digital literacy policy and practice in the Canadian education (Research report)*. University of Toronto Press.

7. วารสาร

7.1 วารสารแบบเล่ม

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่/(เลขของฉบับที่)/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

บุหพันธ์ กุลวิจิตร. (2564). สื่อสังคมออนไลน์กับการประชาสัมพันธ์หอจดหมายเหตุ. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*. (41)1, 13-26.

7.2 วารสารออนไลน์

7.2.1 กรณีไม่มีเลข DOI

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่/(เลขของฉบับที่)/เลขหน้า.

/////////สืบค้นจาก หรือ <https://www.xxxxxxxx>

ตัวอย่าง

Pattaratumrong, M., & Wongkhamhaeng, K. (2019). The Molecular Identification of

/////////Nephtys species (Polychaeta: Phyllodocida) from

/////////Songkhla Lake, Southern Thailand. *Naresuan University Journal: Science And*

/////////Technology (NUJST), 27 (3), 1-9.

/////////<https://www.journal.nu.ac.th/NUJST/article/view/Vol-27-No-3-2019-1-9>

7.2.2 กรณีมีเลข DOI

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่/(เลขของฉบับที่)/เลขหน้า.

/////////<https://doi: xxxxxxxx>



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ตัวอย่าง

Chantana, C. (2019). A Cooling System for a Mushroom House for Use in the
/////Upper Central Region Climate of Thailand. *Naresuan University
/////Journal: Science And Technology (NUJST)*, 27 (3), 10-19.
/////https://doi:10.14456/nujst.2019.22

8. หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์, วันเดือน). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์, น. หรือ p. หรือ pp.เลขหน้า. หรือ URL
ตัวอย่าง

เฉลิมพล พลมุข. (2557, 20 ตุลาคม). จุดยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏ. *มติชน*, น. 21.
ปรัชญุทธศาสตร์ “ราชภัฏ” สู่การพัฒนาท้องถิ่น. (2560, 4 สิงหาคม). *กรุงเทพธุรกิจ*, น. 15.
อ.ชูวิศวรรสังคม"ทำงานในชุมชนได้ทุกมิติ. (2563, 20 กรกฎาคม). *เดลินิวส์*.
<https://www.dailynews.co.th/education/785949>

Boonnoon, J. (2011, April 28). Manufacturers flood Thai market. *The Nation*, p. 11.

9. วิทยานิพนธ์และปริญญาานิพนธ์

9.1 วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์
ชื่อ นามสกุล./[ปีที่เผยแพร่]./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์
/////หรือวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]./ชื่อมหาวิทยาลัย.

Author, A. A. (Year)./Title/[Unpublished doctoral or master’s thesis]./
/////Name of the Institution awarding the degree.

ตัวอย่าง

สรญา แสงเย็นพันธ์. (2559). *การพัฒนารูปแบบการเขียนบรรณานุกรมออนไลน์*
/////วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร

Stewart, Y. (2000). *Dressing the tarot* [Unpublished master’s thesis].
/////Auckland University of Technology.

9.2 วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตจากเว็บไซต์ ไม่อยู่ในฐานข้อมูลเชิง
พาณิชย์

ชื่อ สกกุล./[ปีที่เผยแพร่]./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต./ชื่อมหาวิทยาลัย]./ชื่อเว็บไซต์./URL

ตัวอย่าง

วันชนะ จุบรจง. (2560). *ระบบสนับสนุนการประมวลผลสัมผัสดัดแปดเมี่ยมผ่านการบริโภคอาหาร*
///// (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร)ThaiLIS. [https://tdc.thailis.or.th/
tdc/search_result.php](https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php) //

Miller, T. (2019). *Enhancing readiness: An exploration of the New Zealand Qualified
///// Firefighter Programme* [Master’s thesis, AucklandUniversity of Technology]. Tuwhera.
///// <https://openrepository.aut.ac.nz/handle/10292/12338>



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

9.3 วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตจากฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์

ชื่อ สกุล./ (ปีที่เผยแพร่)/ชื่อวิทยานิพนธ์/(หมายเลข UMI หรือ เลขลำดับอื่น ๆ) [วิทยานิพนธ์
/////////ปริญญาตรีบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, ชื่อมหาวิทยาลัย]/ชื่อฐานข้อมูล

ตัวอย่าง

Becker, J. C. (2013). *Landscape-level influences on community composition and
/////////ecosystem function in a large river ecosystem* (Publication No. 3577776)
/////////[Doctoral dissertation, Graduate Council of Texas State University – San Marcos].
/////////ProQuest Dissertations and Theses Global.

10. เอกสารการประชุมวิชาการ การนำเสนอบทความ การนำเสนอโปสเตอร์ ผลงานการประชุมสัมมนา (Conference Sessions and Presentation)

ในรูปแบบรูปเล่มหนังสือ

ชื่อผู้แต่ง./ (ปี)/ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก.)/ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่อการประชุม/(น./เลขหน้า)/
ฐานข้อมูล.

Author./ (Year)./Title./In/ Editor /(Ed. หรือ Eds.), Title of conference./Title of conference
/(pp./xx-xxx)/database.

ตัวอย่าง

พัชราภาตันติชูเวช. (2553). การศึกษาทั่วไปกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในประเทศมาเลเซียและ
สิงคโปร์ ศึกษาโดยเปรียบเทียบกับประเทศไทย. ใน ศิริชัย กาญจนวาสิ (บ.ก.), การขับเคลื่อน
คุณภาพการศึกษาไทย. การประชุมวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับชาติ (น. 97-102).
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Katz, I., Gabayan, K., & Aghajan, H. (2007). *A multi-touch surface using multiple cameras*. In J.
Blanc-Talon, W. Philips, D. Popescu, & P. Scheunders (Eds.), *Lecture notes in
computer science: Vol. 4678. Advanced concepts for intelligent vision systems*
(pp. 97-108). Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-3-540-74607-2_9

หมายเหตุ กรณีมีเลข DOI หรือ URL ให้เติมต่อท้ายจากฐานข้อมูล

ในรูปแบบวารสาร

ชื่อผู้แต่ง./ (ปี)/ชื่อเรื่อง:/ชื่อเรื่องย่อย./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่)/เลขหน้า./URL

Author./ (Year)./Title:/Sub-title./Journal./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่)/เลขหน้า./URL

ตัวอย่าง

Chaudhuri, S., & Biswas, A. (2017). External terms-of-trade and labor market imperfections in
developing countries: Theory and evidence. *Proceedings of the Academy of
Economics and Economic Education*, 20(1), 11-16. [https://search-proquest-
com.elibrary.jcu.edu.au/docview/1928612180?accountid=16285](https://search-proquest-com.elibrary.jcu.edu.au/docview/1928612180?accountid=16285)



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

11. เว็บไซต์

ผู้แต่ง.\(ปีพิมพ์, วัน เดือนปีที่เผยแพร่).\ชื่อเรื่อง.\URL

ตัวอย่าง

สุดสบาย จุลกัทัพพะ. (2566, 12 มกราคม). *ความเครียด*. <http://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/e-pl/article/detail.asp?id=50>

วิธีเรียงบรรณานุกรม

การเรียงบรรณานุกรมใช้หลักการเกี่ยวกับการเรียงคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรือ Dictionary ที่เป็นมที่ยอมรับกันทั่วไป โดยคำที่มีตัวสะกดจัดเรียงไว้ก่อนคำที่มีรูปสระตามลำดับตั้งแต่ กก - กย ดังนี้

ก ข ค ค ฆ ง จ ฉ ช ซ ฌ ญ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ ด ต ถ ท ธ น บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม ย ร ฤ ฤา ล ฎ ฎา ว ศ ษ ส ห ฬ อ ฮ

ส่วนคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะตัวเดียวกัน เรียงลำดับตามรูปสระ ดังนี้

อะ อัว อัวะ อา อ่า อี้ อี้ อี้ อู อูเอะ เอ เอาะ เอา เอ็น เอีย เอียะ เอือ เอือะ แอ แอะ โอ โอะ ไอ โย

การนำเสนอภาพตาราง

การนำเสนอภาพและตารางประกอบเนื้อหาในบทความ ผู้นิพนธ์ต้องพิจารณาแล้วเห็นว่าภาพและตารางนั้นสัมพันธ์กับเนื้อหา โดยการแทรกภาพและตารางต้องมีการกรีนเพื่อนำไปสู่ภาพ และตารางเสมอ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพ

ผู้เขียนบทความสามารถนำเสนอภาพที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาของบทความ โดยภาพต้องมีความคมชัด สื่อความหมาย ความละเอียดขั้นต่ำ 600 dpi ควรเป็นภาพที่มีนามสกุล ไฟล์ .jpg หรือ .png พร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพ ชื่อภาพ และอ้างอิงภาพโดยไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์เจ้าของผลงาน ซึ่งผู้เขียนต้องตรวจสอบสิทธิ์ของภาพก่อนระบุในบทความ ให้เรียบร้อย

ตัวอย่าง



ภาพ 1 ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21
ที่มา: (สิริภาพ โสมาภา, 2562)



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ตาราง

หัวข้อตารางให้เริ่มที่มุมซ้ายด้านบนของเส้นตาราง ตามลำดับเลขที่ปรากฏในต้นฉบับ พร้อมชื่อของตาราง ข้อมูลที่นำเสนอในตารางควรมีความสอดคล้องกับข้อมูลในส่วนของเนื้อหา และเมื่อแทรกตารางแล้วต้องมีการแสดงรายละเอียดเนื้อหาของตารางเสมอ สามารถใช้คำย่อในตารางได้ แต่ควรอธิบายคำย่อที่ไม่ใช่คำมาตรฐานในเชิงบรรณ ตารางที่สร้างขึ้นมาไม่ต้องมีเส้นสมมติ มีแต่เส้นแนวนอน และตารางที่นำเสนอจะต้องเป็นตารางที่มีสัดส่วนพอเหมาะกับบทความ

ตัวอย่าง

ตาราง 1 ตารางแสดงผลเปรียบเทียบการกำหนดวัตถุประสงค์การโฆษณาส่งเสริมสังคม (Purpose of Awareness in Public Service Advertising)

วัตถุประสงค์ การโฆษณา ส่งเสริมสังคม	ผลงานโฆษณาแยกตามประเด็นปัญหาสังคม (N = 328)												คิดเป็นร้อยละ		
	ปัญหาการศึกษา	ปัญหาอาชญากรรมและความรุนแรง	ปัญหาความเจ็บป่วยทางจิต	ปัญหาสุขภาพและการดูแล	ปัญหาสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี	ปัญหาเพศภาวะและเพศวิถี	ปัญหาความยากจน	ปัญหาการแบ่งแยกเชื้อชาติและการเลือกปฏิบัติ	ปัญหาเศรษฐกิจและการว่างงาน	ปัญหาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัว	ปัญหาของผู้สูงอายุ	ปัญหาแอลกอฮอล์และสิ่งเสพติด		ปัญหาด้านความมั่นคงและสงคราม	ปัญหาการอพยพและประชากร
เพื่อการป้องกัน เกิดพฤติกรรม	3	41	14	15	19	8	5	4	7	14	2	10	9	2	46.65
เพื่อให้เกิดการ หยุดพฤติกรรม	-	40	-	8	49	7	9	15	8	6	-	16	8	-	50.61
เพื่อให้เกิดการยอมรับ พฤติกรรม	10	-	14	29	15	9	14	17	4	8	5	2	1	7	41.16

คำชี้แจงสิทธิ์ส่วนบุคคล

ชื่อและที่อยู่อีเมลที่ปรากฏในเว็บไซต์ หรือวารสารนี้จะถูกใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในขงวารสารนี้โดยเฉพาะและจะไม่ถูกนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดหรือให้กับบุคคลอื่นใด

ความรับผิดชอบในเนื้อหา

ผลการวิจัยและข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน กองบรรณาธิการวารสารและมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อเห็นด้วย



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์



วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2567